

Avskrift av häradstingens protokoll, del 1

Gudhems härad

Rättsfall år 1595-1718
som berör
mord, dråp och dödsdomar

Lars Bägerfeldt

Avskrift av häradstingens protokoll,
del 1

Gudhems härad

Rättsfalls år 1595-1718,
som berör mord, dråp och dödsdomar,
samt sakören från 1500-talet
och lagmanstinget fram till 1635.

Lars Bägerfeldt

Avskrift av häradstingens protokoll, del 1 - Gudhems härad.

Rättsfalls år 1595-1718 som berör mord, dråp och dödsdomar, samt sakören från 1500-talet och lagmansting fram till 1635.

av Lars Bägerfeldt

Avskrifter av Gudhems häradstings protokoll åren 1604-1605, 1612, 1619-1624, 1628-1656, 1658-1718, där mellanliggande år under denna period saknas i advokalfiskalens kopia i Göta hovrätt.

Samt med vissa tillägg från Göta hovrätts arkiv, åren 1635-1718, rörande ärenden som prövades i högre instans. Alla kända kompletteringar till de berörda rättsfall är inte medtagna här.

Därtill renskrift av sakören från 1500-talet samt landsting och lagmansting 1540-1638.

TILLÄGG (2020)

Domböckernas original, som förvaras vid Landsarkivet i Göteborg, innehåller fler volymer än advokatfiskalens kopior. Här finns även 1595, 1603, 1608, 1610 och 1625-1627 samt 1657, vilket gör att de bevarade domböckerna omfattar tiden 1595, 1603-1605, 1608, 1610, 1612, 1619-1718. I detta tillägg finns **ytterligare 10 ärenden** på tinget som berör mord, dråp och dödsdomar, men i denna skrift har de platserats allra sist. Därtill har 5 ärenden lagts till som kan vara av kulturellt intresse, men som inte har med det allmänna temat att göra.

ÄNDRINGAR (2021)

Flera ärenden har gjorts om från transkribering till translitterering och därmed även försetts med länk till ArkivDigital.

Falköping 2014 (2020, 2021).

Innehåll

OM ORIGINALTEXTERNA	7
DATUM OCH PLATSER FÖR HÄRADSTINGET	9
LANDSTING & LAGMANSTING (1541-1638)	12
SAKÖRE (1541-1585)	14
MORD OCH DRÅP	21
Arvid Sträng, angående en död knekt (1604)	21
Nils Knutsson, dräpt (1604)	21
Björn Bengtssons dråp på Sigge Svensson (1621)	21
Bengt Sverkilssons dråp på Per Larsson (1621)	22
Svens beröring med Anders Anderssons död (1624)	23
Bengt Anderssons beröring med Olof skomakares död (1630)	23
Anders Larssons beröring med Pers Larssons död (1632)	24
Gunilla Eriksdotters beröring med Anders Perssons död (1634)	25
Bengts beröring med pojken Svenssons död (1635)	26
Sven skomakares och Olof Larssons dråp på Per Larsson (1636)	26
Anders Björnssons dråp på Jon Månsson (1642)	26
Olof Larssons dråp på Anders Jonsson Uv (1643)	28
Engelbrekt Olofssons dråp på Jon Larsson (1643)	30
Anders Larssons påstådda dråp på Olof Persson (1649)	31
Jöns Jonssons misstänkta dråp på Sven Gudmundsson (1649)	31
Lars Arvidssons misstänkta dråp på Jon Larsson (1650)	32
Jon Anderssons dråp på en inbrottstjuv (1650)	32
Olof Perssons dråp på Måns Ambjörnsson (1652)	34
Elin Dufvas dråp på sin make Knut Lilliehöök (1652)	35
Anders Månssons dråp på Nils Månsson (1654)	36
Måns Erikssons dråp på Bengt Olofsson (1654)	37
Det misstänkta dråpet på Olof Hansson (1662)	38
Per Larssons dråp på Olof Larsson (1665)	39
Johan Olofssons beröring med Måns död (1667)	40
Jöns Larssons dråp på Ambjörn Bengtsson (1672)	40
Måns Månssons och Nils Jonssons dråp på Olof Andersson (1675)	41
Per Anderssons dråp på Sven Nilsson Lind (1681)	46
Hans Persson som blev ihjälslagen (1683)	49
Gabriel Hadelins beröring med Per Arvidssons död (1689)	49
Johan Anderssons dråp på Olof Hansson (1691)	55
Nils Anderssons dråp på Sven Andersson (1691)	57
Jöns Håkanssonns beröring med Lars Kristofferssons död (1692)	64
Ingeborg Boms beröring med Jonas Michaelssons död samt Anna Nilsdotters dödsdom (1695)	65
Johan Perssons beröring med Karin Persdotters död (1698)	67
Jon Olofsson beröring med Anders Larssons död (1698)	68
Sven Anderssons orsak till Per Torstenssons död (1707)	70
Per Perssons orsak till Ragnhild Torbjörnsdotters död (1708)	71
Anders Pommers påstådda dråp på Sigrid Persdotter (1712)	79
BARNAMORD	84
Ingegerd Månsdotters barnamord (1619)	84
Kerstin Håkansdotter, dömd till döden för otukt och barnamord (1629)	84

Olof Andersson, dömd till döden för otukt, Marit Olofsdotter dödsdömd för barnamord (1641)	84
Kerstin Larsdotter (1639)	85
Marit Olofsdotters barnamord (1641)	85
Marit Svendsdotters barnamord (1649)	86
Elin Jonsdotters barnamord (1650)	86
Per Eriksson, anklagad för barnamord (1658)	87
Ingrid Andersdotter och Jon Andersson mjölnare, barnamord (1663)	87
Elin Jönsdotters barnamord (1668)	89
Ingeborg Björnsdotters barnamord (1689)	90
Sven Svensson och Brita Andersdotter, barnamord (1702)	93
Lars Persson och Astrid Svendsdotter, barnamord (1706)	99
Sigrid Hagbardsdotter påstådda barnamord (1708)	102
SJÄLVMORD	104
Johan Anderssons ovissa dödsorsak (1682)	104
Margareta Nilsdotters ovissa dödsorsak (1685)	105
Tormod Carlssons självmord (1690)	108
Jon Svenssons självmord (1696)	110
Håkan Andersson – oviss dödsorsak (1697)	111
Jon Anderssons misstänkta självmord (1699)	112
Kerstin Andersdotters självmord (1699)	114
Ingrid Jonsdotters självmord (1705)	116
Kerstin Nilsdotters självmord (1705)	117
Karin Svendsdotters ovissa dödsorsak (1707)	118
DÖMDA TILL DÖDEN FÖR OTUKT	120
Nils Vass (1619)	120
Lars Håkansson och Astrid Olofsdotter (1620)	120
Jon Andersson och Margareta Larsdotter (1621)	120
Karin och Elin Björnsdöttrar och Lars Andersson (1621)	121
Lars Jakobsson (1628)	121
Björn – andra gången (1628)	122
Anders Svensson och Ingegerd Andersdotter (1631a)	122
Anders Larsson och Kerstin Nilsdotter (1631b)	122
Håkan Svensson och Ingeborg Månsdotter (1635)	123
Gunnar Olofsson och Sigrid Persdotter (1635)	123
Anders Jönsson och Malin Andersdotter (1635)	123
Håkan Persson och Brita Hansdotter (1637)	123
Nils Jonsson och Ingeborg Andersdotter (1638)	124
Anders Nilsson och Brita Larsdotter (1638)	124
Per Jonsson och Anna Larsdotter (1638)	124
Jakob Eriksson och Karin Arvidsdotter (1638)	124
Anders Svensson och Marit Andersdotter (1643)	125
Karin Nilsdotter (1643)	125
Jon Bengtsson (1645)	126
Elin Bengtsdotter (1645)	126
Gunnila Andersdotter och Olof Jonsson - första gången (1646)	127
Håkan Persson (1646)	127
Kerstin Larsdotter (1647)	127
Gunnila Andersdotter och Olof Jonsson (1647)	127
Berta Karlsdotter och Sven Jönsson (1648)	128
Jon Andersson (1652)	128

Ingrid Andersdotter och Nils Arvidsson (1652)	128
Karin Persdotter och Bengt Engelbrectsson (1652-1653)	129
Berta Persdotter och Per Björnsson (1653)	129
Per Björnsson och Ingeborg Persdotter (1656)	130
Elin Olofsdotter och Måns Larsson (1658)	131
Kerstin Andersdotter och Jöns Ingemarsson, dömda för otukt (1658)	131
Olof Jonssons och Kerstin Larsdotters blodskam (1671)	132
Abraham Falkengreens och Ingeborg Gyllenstings blodskam (1675)	132
DÖMDA TILL DÖDEN AV ANDRA SKÄL	137
Tore Karlsson – tjuveri (1629)	137
Bengt Nilsson – slagit sin moder (1638)	137
Olof Birgersson – bråk (1641)	137
Jon Persson – tjuveri (1642)	139
Måns klockare – tjuveri (1642)	139
Nils Olofsson – tjuveri (1650)	139
Sven Persson – rån (1651)	140
Wilhelm och Jacob Merser – bråk (1681)	141
Olof Nilsson – tidelag (1685)	141
Nils Larsson – tjuveri (1697)	142
Jacob Svensson – tjuveri (1697)	144
FLER ÄRENDEN FRÅN GUDHEMS HÄRAD	147
Maritas make - mansbot (1595)	147
Nils - dräpt (1603)	147
Anders Nilssons son - funnen död (1603)	148
Lars Perssons dråp på Måns Larsson (1608)	148
Mansbot efter dråpet på Olof Björnsson (1608)	150
Lars dråp på en bonde (1608)	150
Lars Hvass dråp på Jöns Persson (1608)	151
Per Mårtensson och Ebba Jonsdotter - hor (1626)	152
Anders dråp på Anders Bis (1626)	153
Anders Bengtsson - tjuv (1638)	153
ÖVRIGT - KULTURHISTORISKT INTRESSANTA ÄRENDEN	155
Anders Anderssons moder - satte nycklarna i dörren (1595)	155
Arvid Töresson - skilsmässa (1595)	155
Anders Arvidsson - dräpt galt (1603)	155
Botvid Larsson - Dåligt skötta hus (1603)	156
Ett hittebarn (1610)	156

OM ORIGINALTEXTERNA

Principer vid återgivningen av originaltexten

De berörda rättsfallen nedan har i möjligaste mån renskrivits på ett bokstavstroget sätt.

- **Avsikten** med denna sammanställning är att samtliga mål har medtagits inom den angivna kategorin, men risken finns att vissa mål har sluppit igenom och blivit missade vid genomgången.
- Vissa **brister** förekommer, dels i form av rena slarvfel vid avskrivningen, eftersom ingen korrekturläsning har utförts, dels att vissa ord varit oläsliga i de fall som sidan har varit vikt vid ryggen på ett sådant sätt att texten inte har varit läslig. Ytterst svårlästa ord har markerats med **röd färg**, eller har markerats med ett efterföljande frågetecken inom parentes(?), medan fullständigt oläsliga ord anges med ett långt understreck (___) eller tre prickar inom parentes, så här: (...).
- **Bortfallna bokstäver**, där häradskrivaren har råkat stava fel, har emellanåt lagts till för att underlätta läsningen, men då alltid inom klamrar, exe[m]pelvis så h[ä]r.
- Texten är **bokstavstrogen** i möjligaste mån, men det är emellanåt svårt eller rent av omöjligt att dra en rimlig gräns mellan versaler och gemener (stora och små bokstäver). Likaså är vissa bokstäver så lika varandra att de inte går att särskilja. Exempelvis kan orden han och hon vara så identiska att det är en ren gissning vilket som avses. Detta framkommer först vid en textanalys, vilket dock inte alltid har skett vid denna renskrift.
- **Kommatecken** är svåra att skönja ibland, liksom skillnaden mellan punkt, kommatecken och semikolon. Min noggrannhet vid avskriften rörande dessa tecken, har inte alltid varit så hög.
- **Förkortningar** kan ske på två olika sätt i originaltexten. Antingen genom att ett kort streck över ordet ifråga anger att en enda eller flera bokstäver saknas (varför dessa har skrivits ut i denna text men markerats med kursiv stil (t.ex. *kommer*), vilket även siffror i synnerhet 1:an i årtal (t.ex. 1655), eller där inledande och avslutade bokstäver skrivs ut, men med punkt eller kolon som markör och angivare var de övriga bokstäverna borttagits. I dessa fall är i regel de avslutande bokstäverna skrivna med mindre storlek samt upphöjda en aning, men just detta har inte efterhärmat i denna återgivning av texten (t.ex. bem:^{de} = benämnde). Den sistnämnda typen av förkortningar är inte upplösta och utskrivna.
- Enstaka ord är **latinska låneord**, som var främmande i det svenska språket på den tiden, varför dessa ord skrivs ut med en speciell typ av stil för att bli mer synliga, men denna åtskillnad av stil har inte noterats i texten. Vissa latinska låneord är allmänna i dagens språkbruk, medan andra inte är det, varför jag har försökt översätta de svårare och mer ovanliga låneorden vilket insatts inom parentes (=föräldrar), vilket innebär att översättningen emellanåt kan vara grovt missvisande, som i exemplet ovan.
- Somliga **svenska ord och begrepp** kan vara svåra att förstå i dag och har ibland fått en förklaring strax efter ordet (=så här).

Ofta återkommande främmande ord

actum ut supra	tid och plats detsamma som är angivet ovan
hujus	i samma månad, vilket refererar till den månad som nyss nämndes
ibidem	på samma ställe, men ofta avses samma gård eller by
in loco	på platsen där man är, i samma socken etc
item	jämväl
submittras	skickas vidare
/: <i>förklaring</i> :/	instuckna förklaringar
@	betyder etcetera i dessa texter, vilket innebär att inget mer finns att säga än det som redan blivit sagt

Hänvisningar

I texterna finns ibland hänvisningar till skrivna dokument, vilka benämns Lit.A, Lit.B etc. Dessa har inte återgetts i sin helhet i häradsdomarna, men originalen finns i Göta hovrätts arkiv i serien Criminalia. Här finns dels en sammanfattning av häradsdomarna, samt Göta hovrätts resolution eller slutgiltiga dom, men även hela underlaget för deras dom, såsom häradsdomen och eventuella skriftliga bilagor.

DATUM OCH PLATSER FÖR HÄRADSTINGET

Häradstingen i Gudhems härad åren 1604-1645

1604	3 maj	Segerstad	
1604	2 okt	Sätuna	
1605	2 maj	?	
1605	29 aug	Stenstorp	
1606	21 maj	Ugglum	

1612	4 maj	Ranstad	Stenstorps sn
1612	16 nov	Brunnhem	

1619	15 juli	Loringa	Sjogerstads sn
1619	1 dec	Brunnhem	
1620	26 maj	Ljunghem	
1620	29 maj	Tåstorp	Falköpings östra
1620	17 juli	Åsen	Östra Tunhems sn
1620	28 nov	Selatorp	Segerstads sn
1621	18 juli	Friggeråker	
1621	25 juli	Bestorp	Falköpings östra
1621	8 okt	Stenstorp	
1622	9 april	Högstena	
1622	1 juli	?	
1622	3 juli	Sjogerstad	
1622	12 sept	Brunnhem	
1622	25 okt	Borgunda	
1623	30 mars	Ranstad	Stenstorps sn
1623	30 maj	Segerstad	
1623	27 okt	Ranstad	Stenstorps sn
1624	23 jan	Brunnhem	
1624	5 juni	Ugglum	
1624	25 okt	Högstena	

1628	28 mars	Stenstorp	
1628	30 juni	Ugglum	
1628	14 okt	Åstorp	Valtorps sn
1629	27 mars	Hökeberg	Rådene sn
1629	22 april	Ranstad	
1629	25 juni	Segerstad	
1629	7 okt	Friggeråker	
1629	4 maj	Stenstorp	extra ordinarie
1630	22 jan	Torbjörntorp	
1630	4 maj	Stenstorp	
1630	14 juni	Hornborga	
1630	25 okt	Högstena	
1631	2 mars	Öja	Södra Kyrketorps sn
1631	13 juni	Ugglum	
1631	3 okt	Loringa	Sjogerstads sn

1632	22 mars	Sätuna	
1632	20 juli	Ranstad	Stenstorps sn
1632	1 aug	Hornborga	
1632	14 nov	Bestorp	Falköpings östra
1633	8 febr	Sjogerstad	
1633	3 juli	Stenstorp	
1633	7 nov	Åstorp	Valtorps sn
1634	10 jan	Segerstad	
1634	6 mars	Ljunghem	
1634	9 juni	Tunhem	
1634	20 okt	Hökeberg	Rådene sn
1635	23 april	Stora Borgunda	
1635	16 juli	Hornborga	
1635	19 okt	Bestorp	Falköpings östra
1636	28 jan	Öja	Södra Kyrketorps sn
1636	27 juni	Ugglum	
1636	31 okt	Sjogerstad	
1637	31 jan	Ljunghem	
1637	16 juni	Jättene	Friggeråkers sn
1637	13 okt	Brunnhem	
1638	22 febr	Högstena	
1638	4 juni	Loringa	Sjogerstads sn
1638	24 sept	Segerstad	
1638	27 okt	Hornborga	
1638	12 dec	Stora Dala	
1639	19 febr	Stenstorp	
1639	8 mars	Gudhem	
1639	23 juli	Bestorp	Falköpings östra
1639	7 nov	Tunhem	
1640	30 juni	Friggeråker	
1640	26 aug	Ambjörntorp	Gudhems sn
1640	14 sept	Hornborga	extra ordinarie
1640	14 okt	Sjogerstad	
1641	22 maj	Borgunda	extra ordinarie
1641	15 juni	Torbjörntorp	
1641	2 aug	Ugglum	
1641	4 sept	Hornborga	extra ordinarie
1641	22 okt	Trestena	rannsaking (extra ordinarie)
1641	26 okt	Brunnhem	
1642	11 maj	Öja	
1642	8 aug	Torbjörntorp	
1642	11 okt	Torbjörntorp	
1643	12 apr	Torbjörntorp	
1643	31 maj	Torbjörntorp	
1643	26 juni	Borgunda	extra ordinarie
1643	17 juli	Segerstad	extra ordinarie
1643	7 sept	Torbjörntorp	
1643	16 sept	Uppsala	extra ordinarie
1643	20 okt	Torbjörntorp	
1644	7 mars	Torbjörntorp	
1644	10 juni		extra ordinarie
1644	3 juli	Torbjörntorp	
1644	8 okt	Torbjörntorp	

1644	28 okt	Torbjörntorp extra ordinarie
1645	26 mars	Torbjörntorp
1645	10 maj	Siletorp extra ordinarie
1645	5 juni	Torbjörntorp extra ordinarie
1645	1 sept	Torbjörntorp
1645	13 okt	Torbjörntorp
1645	8 nov	Torbjörntorp extra ordinarie

Från 1646 hölls alltid tinget i Torbjörntorp, som var häradats forna och rätta tingsplats.

LANDSTING & LAGMANSTING (1541-1638)

För åren 1540-1541 finns landstingsprotokoll bevarade. Dessa tycks ha varit detsamma som lagmansting, som skiljer sig från häradstingen på så vis att man endast tog upp svårare fall, vilka dömdes direkt och utan omprövning av hovrätten, samt bara omfattade de nämndemän i de häraden som berördes. Lagmannen for runt i landskapet och sammankallade de nämnder som behövdes för att döma i de aktuella målen. Lagmansting finns bevarade under strödda år från tiden 1601-1638.

Landsting 1541 den 31 januari (Gustav Olofsson Stenbocks dombok)

Nedan återges allt det som berör Gudhems härad

Framdelis komme i rette her Peders slectinge ssom bode i Stönstorp, (huess siell gud benåde) bespöriand seg i retthæ vm the schulle komme till æffues effter förbe:de her Peder, Ellz hans barnn ock festa quinerne schulle thett arffue beholde, Och er thz ærande saa **actend**, att for:de her Peder troloffuade ssin deige, vdj gode mendz neruero och åhöre som er her Torbiörn i Siogerstadh, och her Jon i Seijrstade, **actend** leffue och döo mett hinde i nödt och löst effter gudz och Suerig lagh, Nogett ther effter bleff han dödt aff Pestilentia haffuandh barnn mett **samma** ssin fæsta quinerer effter sig och war **samma** barnn afflatt ock födt för end han hende troloffuade, Nu will **samma** hans festa quinerne mett barnett gaa till arffuett, Och hans slectinge paa thenn andra siide staa och ther effter, Tzna effter thz ærande ær ganeske höguictugtt Och will möckit effterförlgia. Eig hellter finnd ther nockott vdj Lagen, huru man ther om döme schall, Bleff thz forskuttit ind wnder vår kiere nådige herr öffuerste regimethz. Ock wpscriffuit till konge m:tt vår kierer naachte thre thr vm

Jtem kongelig M:ttz vår kiere Nådige herr fowgede Marquur holst, kom ock i retthe forspörgend seg hoess Regementz raadt Huruled han handle schulle mett en litten dreng viidt 14 aar **gammall** huilchen stollidt hade en trigia lodt skee, ifra her Jens i Seijerstadt, Och sagde forbe:de Marquur holst seg haffue faaedt dom paa herz:tt tinget, att them dreng schulle hudstryg for then sack effter thett han icke er kommen till lage alder wthan er en offuermage, Och effter **samma** dreng haffuer huarcken fadr ellr moder i lifue, wtbiuder alt hr:t for honom 14 m:r ther, hellr hand schall mista huden, Tha bleff affsaggt att Marquur holst maa anamma pengere och giöre Regenscap for re :

Lagmanstinget 1614

Nedan återges endast rättsfall som berör mord, dråp och dödsdomar i Gudhems härad.

1614 den 25 aug

Fördes för Rättenn Petter Fårawaghtaren i Gudum, och bleff tilltalat för thet mandråp, som i förledhne åår, skedde på Gudhemz gårdh, att gårdzfougten Swen Erichson bleff där i hiäl slaghen, thet sigh så tilldragit hadhe Att denne slaghne Suenn Erichsons Fader, Kom till sin son och hadhe en sin granne medh sigh, achtanndes för resa till Falekiöpinghz marknat Och i så måtto besöchte sin son, som hans Fader och hans granne Lasse i hulan woro komne till bordz medh, thet han och giordhe, strax där effter, kom Michil Peeters drängh in som giärninghen giordhe, och han war inthet tilbordtz medh them vthan satt på enn sängh och de genge bådhe wtt **mot** lon och dwngen och när de kome Jn igen, då böriadhe Petter sitt taal och sade sigh willia tagha enn werkehest, där widh gårdenn och wille ryclha honom hwartt honom täckens, Gårdz Fougten sadhe Näij, Jn thet förr änn iagh fåår befaldningh där på af mine förmän för **samma** ordh skull slogh Petter honom strax på munnen widh bordet i sin stugu där han war för ordnat att blifua då Sprangh Swen up och fattadhe till sin dartz och slogh till Petter och drabbadhe honom någott medh thet **samma** thogho der huar andra J halsenn och då slepte Swen dartzten emott golfwett, Strax togh Michill **Samma** dartz op och slogh Swen Emillom Skullernar så att han där effter något på afftonen dödde sådan Michill hadhe dätta giortt slogh Petter dän dödas Fader och hans Fölie Lars i Hälan någhre Stingh så att dee bleffuer där liggandes för halfdödha menniskior, som inthet ont giordhe, vthann woro twå Erlighe gamble och wäghfarandhe män, Michill Rymde strax till skoghen

Dänne Saak haffwer warett på heretztinget och där således Ransakat ähr effter desse Sworne wittnene som närworo När slagmålet skedde som ähr Lenssmannen Lars Jönson i Gudhemz heret. Ambiörnn i tåstorp Nempdeman och Peer Jngemarson i homängia,

Widh heretztingett haffwer Peetter Fäst vtt en 12 Manna Eedh att han eller hand drängh icke gingie dijt på thet the wille giöra honom någon skadha, effter the daghen tillförenndhe hafwa warit såsom och altijdh Oense. för dän orsaken skull, att Fåra tysken wille rådha och Reghera hwadh i gården ähr, Och När gårdezfougten säger Näij, så ähr den opit slagh emillom, två haffwa derförr fördriffwitt, Nu dän trijdie dräpitt.

Thetta ärenndet toghe Beggie Nempderne wti nogha och flitigt Ransakann och besluttadhe enhelleligh att dänne slaghe Swen Erichson hadhe huuss och hemfredh på sigh och sina giester som han buditt hadhe. J thet huus som honom aff sine förmän war förordnatt att wara, och war hans kost som dee förtärdhe. Petter kom där in slogh honom widh bordet förr han wille vetta sin herres gagn och Besta, kundhe och icke Petter frija sigh medh thenn Eedh han fäst hadhe, att ha icke medh berodd modhe gick där Jnn. Därföre dömdes han till thet straff som laghen förmäler vti 1. Cap : J Edzörom.

Hwadh dräpet anlangar bleff så besluttet att effter thet ähr skett på H : F : Nz ägenn gård där för.de Petter haffwer medh sitt Kotterij öffwerfallitt gårdzfougten som där öffwer befaldninghen hadhe. Bleff dömpdh och affsagt effter thet 18 och 19 . Cap : i gårdzrätten från liffwett.

Effter denna Saaken hörer H : F : N:de Ennskijllt till Sattes dee op till H : F : Nz vidare förklaringh och när där opå bliffwer beskedh giffwitt om honom, bliffwer liffwet förskonnat skall han swara till en wälzbana saak och Bötha för förb:de hugg och Blodhwithe han giordhe dee fremmendhe män.

SAKÖRE (1541-1585)

Några strödda exempel på saköreslängderna under 1500-talet, vilka bara finns kvar under enstaka år i landskapshandlingarna, där all räkenskap är samlad häradsvis. Nedan återges allt som påträffats vilket berör Gudhems härad, oavsett brottets art.

Saköre 1541

Ttta er Saköres Penneger Som Opbured er ij förnempæ härrat Pro Anno 1541
Siunde dag november Ting stoo ij höstena Ful Tesse effter Scriffne Saköre

Jon larsson i höstena – 3 mark
för lönskaleij

lass andersson i Torbiörtorp – 1 mark
För it Sårsmål

Jon monsson ibidh – 4 ½ öre
För 1 Sårsmål

Jönss arffuidsson i Ballerstijn – 12 mark
för Tiuffnad

Per andersson i Torstatorp – 4 mark
för lönskaleije

Tidide dag maij Ting Stod ij Segerstatorp Full Tesse effter Screffne Saköre

Crestoffer ij honger – 6 mark
för mökrencknig

Arffuid nylsson i Setug – 2 mark
för 2 Sårsmål

Arffuid larssons dreng i tolstorp – 4 mark
för lönskaleije

Börgiil ij Frygeråker – 1 mark
för i Sårsmål

Månss håkonsson ij Siustada – 4 mark
för lönskaleije

Suen andersson i Regumetorp – 2 mark
för 2 Sårsmål

Asser ionsson i Rådene – 10 mark
för hemgong

Jthem Tetta är Testamente Som här Peder ij Stödenstorp gaff wår aller Kie nådige härre
Jthem en Sylff – Kranss
wäger – en lådeig mark

Jthem Tuo – Oxar

Tetta effter Screffne godz är tet Som Här ionssz dräng ij Sägerstad Förbruttid haffuer för Tiuffnad

Jthem it Sylff – Beltte
wäger – 10 låd

Jthem en lijten – sked
wäger – 2 ½ låd

Jthem et par Sylff – Spenne
wäger – 3 quinten

Jthem en – koo
kon Sold för 4 mark

Jthem en lijten – studt
Sold för – 5 mark

Jthem en liten – fole
Sold för – 4 mark

Summan Löper
penneger – 13 mark

Saköre 1562

Sacköres Register wtaff Gudems, Gässne Och wilska herrader pro *anno* 1562
först Gudems herade

Anders toressonn J stönstörp for han hade Stolett tuå trädiss billar från her Lars J Stönstörp
Sacköres penningar – 100 mark ört:r

Nils Jonsonn J ambiörnätörp for slagzmåll
Sacköres penn – 5 mark ört:r

Nills Gunnarsonn J Liungemd for slagz (=felskrivet ord som borde ha strukits?) Löska Lage
penningar – 8 mark ört:r

Håkonn Suensonn J bierka for slagz måll
penningar – 1 mark ört:r

Segge Arffuedsonn ibd for slagz måll
Sacköres pennr – 1 mark

Suenn Biserp J bierka for Löska läge
pennr – 3 mark

Lars Linnarson J borgunda for slagzmåll
pennr – 1 mark

Nels Ambiörnsonn J Sgersta for slagzmåll
pennr – 6 öre

Biörn olsonn J wlstörp for slagz måll
pennr – 6 öre

Biörn diegn J Håkonatörp for slagzmåll
pennr – 6 öre

Jon Ambiörnsonn J westörp for slagzmåll
pennr – 1 mark

Summa
Saköres pennr 122 mark ört:e 2 öre

Saköre 1566

Suen krocle i walatorp för hor
peninger 100 mark

Benct olsonn i storagålen i turum för hemgång
pening:r 16 mark

Jngeborg i valetorp för hor
oxar 2 st:r

Esbiörn brönnielson i hostena för inleningh
oxar 2 st:r

arffuid på berget för snapperi
oxar 2 st:r

Saköre 1583

Sacköre Affj Gudomz herratt pro Anno 83

Andhrs skomaker ij gudhm ffor han gick gne p trægorde
peneger (=penningar) _ _ _ 2 mark

Töress bearnsson ij edernigh
ffor slag mååll peneger – 4 t mark

Bencktt psson ij træstena fför ffrensæmiespiell
pnrar – 40 st the

Andhrs skir dach ffor han haffde belægrede en enkie
Oxa – 1 st ther

Mons ionss ij wlfztörp fför velle
Oxa – 1 st ther

Jon Nilsson ffor Jnlennigh
Oxa – 1 st ther

Jt[em] ett kuenffolk ij seghasta fför hon haffdher belægerdtt segh mz en gifft karll
Pnr – 8 mark

lariss olssön ij hornborgha ffor ett slags mååll
penegha – 5 mark

Jngeborgh benct___s fför saaremåll pennger – 2 mark

Per hognssönn ij ragelååss ffor en hest han hijgh
peneger – 2 mark

Saköre 1584

Saköræ aff Gudhmz häradt anno 84

wtfeste Erik perssons dreng i lyunghem förj Såramall i konungz Sak
peningr – 1 ½ mark

af en Enkia i höstena för Söle måll
oxe – 1 st

af Bijnge i Jung för skiöflig
oxe – 1 st

af andirs perss i vånga för inlenning
oxe – 1 st

af per Suenso i håkontörp för lexa giell och then balka stufua
peningr – 6 mark

af lasse hindikss i Segersta för lönska leie
Sööllf – 2 lod

af ith quinfolk Som then Schomakare legrade
ko – 1 st

af håkon Giöstafsso i falekiöping för löskaleije
Sööllf – 2 ½ lod

af andirs allasso i friggeråker för Såramåll
peningr – 20 öra

af andirs persso som kiente i wlstörp för belegring
peningr – 4 mark

af håkon lariszon Som kientei bakkor för belegring
peningr – 7 mark

af Måns i hulegården Segerstad för hoor och mökrenkning
åxar – 4 st

af jsakz dotter i Siogestad för belegring
peninger – 3 mark

Efter Benckt Grell i Gudhem för Skiöfling
ko – 1 st

af ehn Schomakare i höstena för inlendig
oxe – 1 st

af laris i ballersten för Såramall
peningr – 3 mark

af lars Schomakare i Öia för han lente bort Gerdahumble
humble – ½ pund

af töris biörsons son i borgn för Såramål
peningr – 1 mark

af Giöstaf i Giettene för Såramål
peningr – 3 mark

nåk af Giöstaf i Gettene för Såramål
peningr – 1 mark

af arfuid i åkatörp för belegring
peningr – 5 mark

af måns i Rijbla för såramål
peningr – 1 ½ mark

Bencht Sanche
oxe – 1 st

Saköre 1585

Regiester pa Sakeören som Fallenn ähr Ao 85 gudums haratt

bengt Joenssn ij giettenne for ½ hoor
Oxar – 4 st

lars biugge ij torbörnnetorp for ½ hor
Oxar – 4 st

Joen fähelle ij segersta for slagzmall
oxe – 1 st

Suienn Ram ibid for blouitte
penigr – 6 ör

aff bengtt son ij storegård ij tonum for tiuffuerij
Oxar – 5 st
pengr – 3 dalr

Enchien ij segrsta for hon latt hugge Ekie
sollff – 4 lod

aff en kona ij gudum for bele[g]ring
ko – 1 st

Erich perssn ij liunghem for slagzmall
penigr – 3 mark

Töres ij Remotorp for ½ hor
Oxar – 2 st

lars Joenssn son ij Stönstorp for Mökrening
Oxe – 1 st

Mans Suenssn ij tåstorp for Mökrening
Oxe – 1 st

per ij wglum for löskelege
peng – 3 mark

Joen Nilssn ij Smedtorp för Mökrening
Penng – 10 mark

Hareld Månssn ij segersta for Mökrening
peng – 9 mark

Lars bengttssn ij gudum for salgzmåll
penng – 1 mark

Joen Suenssn ij waletorp for Snaperij
ko – 1 st

Anders Sknedene ij tastorp for slagzmåll
Penng – 3 mark

hans Anderss ij grytte slatt for Jn lening
Oxe – 1 st

Joen Raffuelssn ij ffrigerak for sagzmall
penng – 3 mark

börge ij giettenne for slagz mall
peng – 6 ör

lars anderss ibidh for slagz måll
pengrj – 1 ½ mark

Nils dreng ij hakatorp for Mökrening
penng – 5 mark

Torkell som tientte gunnar pa åssen for löskelege
peng – 3 mark

Joen börssn ij Mårby for slagzmall
penng – 2 mark

lars Månss ij kåxstorp för löskelege
peng – 4 mark

Jäspen hanssn Öhuismand Suenssn ij waletorp for the hade lath skriffiett OREtt Spantt
Ox – 1 st

Anders ij saltmua(?) for löskelege
peng – 3 mark

bengtt ibid for Mökrening
penng – 10 mark

hakan Elffso ij brnm (=Brunnhem) for slagzmall
peng – 2 mark

Oluff Ericsson ibid for slagzmall
pengr – 3 mark

MORD och DRÅP

Arvid Sträng, angående en död knekt (1604)

Arkiv digital: [v50163.b491](#)

1604 den 3 maj

Jm arffuid strenng i dala feste 12 manna eedh så at hann icke war wollendes i thenn knechtens död som lågh i edåsa obegravuenn och nu tilstadh blef at begrafua honom.

1604 den 2 okt

Jm arffuid Streng gick en – 12 Manne edh medh theße effter.ne Nills anderson. per i klippegårdenn Suenn erichson. per erichson. Sigge andersonn. esbiörn i Backegålenn. Anders Jonnsonn trulls hokonß biörn bengtson: finuid iachopson. lars Streng at hann icke wettande eller wollende war i thenn landtzknechtes död som honom till witt war. nu her förr frij sagder J med mindre nogro ytt= erligere och better beuiß finnas kann:

Nils Knutsson, dräpt (1604)

Arkiv digital: [v50163.b493](#)

1604 den 3 maj

Jm effter thz at knutz hustru och barnn i tonum efftr thett 24 Cap: i dråpemålom icke kunne winna nog om till dråpit om sin son nills knutsonn och the andre som lagh för honum fäst hade wore nu som tillförende offta skiedh ähr medh sine lagmenn till Rede och wille Sig weria Och effter Sackenn er opå både Sidor nesten ouiß giorde te sigh siel= ffur en förlichning emellan, Däch er them effter lottit widere ähn her effter Ransache om the nog= ott better skiäl her om finna kunne.

Björn Bengtssons dråp på Sigge Svensson (1621)

Arkiv Digital: [v189930.b3230](#)

1621 den 8 okt

Samma tidh blef ransakat om thett dråp som 3 wekor före Påscha näst förle= den skedt är, J så motto Att Biörn Bengt= ßon i daala hafuer /: Gudh bättre :/ af daga taghet Sigge Swenßon ibidem, om huilkett Mål till förne vthi Kyrkoherdens och fle= re gode mäns närwähro Prof skrifuit är, der doch en part samma dråp hafua welet rächna för wåda och icke för willia, huilket*

*sidbrytning

huilket ährande nu här för räta, vti
then affaldnes hustrus Elin Bengtszdot=
ters, och twenne hans bröder Laße Suen=
ßons och Anders Suenßons i Biällom:
Så och sielfue dråparens och witnens, E=
richz i Brogården der de drucko, Bengtz och
Lars Månßons i daala, nähr währö, fliteli=
gen förhördt och skärskodat är, och i san=
ningh Pröfuat, efter thet första Cap. i dråp=
målom medh wåhda, Att all den stund för:ne
Biörn hafuer vtan alla lifz nöd och trångh
draget vt sin Knif icke åt honom som fäll,
vtan ått Lars Månßon, Och tå hafuer för=
b:de Sigge sagt, icke så bäre eder åt, vtan tå
kom och togh twärt om Biörn och wille sty=
ra till godo, som witnen betygat hafwe,
thet Biörn inte hafuer kunnet lijda, vtan
slaget med knifuen bak om sigh, och slaget
Sigge i Axlen som honom hölt, der af han
skada fick, och lefde der efter i fiorton
dagar, derföre kan denne rätten efter
de Skäl som här till fundne äro, icke räch=
na thetta för wåhda vtan wilia dråp som
förmält står. Bekändes och på alla par=
ter*

*sidbrytning

ter, att the aldrigh nogot sinne hafua
kijfuat eller trätt sin emellan, Eij hel=
ler waret nogra Perlemetz makare,
vtan erliga karar båda, och att detta fall
dem emellan vth i dryckenskap och ha=
stighet är händt, han biuder bot och bät=
tringh, doch är samma ährende vthi hö=
ga öfuerhetenes händer ödmiukeligen
hemställt.

Bengt Sverkilssons dråp på Per Larsson (1621)

Arkiv Digital: [v189930.b3240](https://arkivdigital.org/v189930.b3240)

1621 den 8 okt

Samma tidh klagade wålbördige Brij=
ta Soopz landbo Peder skræddare i Waletorp,
till sampt Anders Pederßon i Anfatorp och
Nill[s] Esbiörßon ibidem, till Johan i Ball=
torp, och de medh honom woro, Nemligen,
Biörn Rafuulßon i Skiärf, Peder Torsten=
ßon i Mariarp, Lars i lillegården i frig=
geraker, Peder Månßon ibidem, och Joen
Torstenßon, Lars i Torbiörnatorp och Lars
Månßon ibidem, för thet han och the för:ne
som med honom i flock och farmöte woro
dem medh häftijgel och Jståd om den ene
armen bundet wid åkarp, och et Pilskot
der ifrån till Åstorp fördt hafua. Der til
för:ne *

*sidbrytning

för:ne Johan swarade, och sade sigh der till haf=
wa befaldningh af Jon Håkonßon fogden

och Capiteinen Bertil Trwes, att slå efter den dråparen Bengt Swärkillson som i hiäl slog den knechten i friggeraker Peder Larsson benämndt, huilket ährande här blef vptaget till flitigh och noga ransakingh, och funnet, att hwarken Johan eller nogon af dem som med honom woro, woro rätte målzmän, eller af rätte Måls=mannen den affaldnes fader som och nu har för rätta stodh, bekende, bedne, eller af för:ne befaldningzmän som nu ej tillstä=des waro befalede, vtan at the thet sielfue af oförståndh giort hafua. Så all den stundh för:ne Johan här icke kommer neij, före, vtan bekänner sådant af miß=förståndh i hastighet skedt wara, doch icke heller hema i sine ogne hus grepne, vtan som för mäلت står, oskyldige, och icke rät=te bohnamännen fångat, kan för den skull denne rätten, icke holla för:ne Johan och de medh honom woro, oskyldige, vtan att *

*sidbrytning

att the Ju hafua brutet Konungz Edz öre af ther som thet 20 Cap. i Edzöres balken för=mäler. doch i All vnderdånighet alles vår Nådigste Konungh och herre till högh och nådig förklarinhg ödmuikeligen hemstält, doch hafuer man icke tillförne om honom nogon ond stycko förnummet, Målzeganden samt och Jordegenden och heele häradet bidia för honom, Att höga öfuerheten icke later handla medh honom efter högsta rätten.

Svens beröring med Anders Anderssons död (1624)

Arkiv Digital: [v50165.b95](#)

1624 den 23 jan

Swenn wnder Högen i Håkentorp wtfäste en 12 manna Edh at Hann icke ähr örsaken till sinn drängz anderß andersons dödh, Hwilken edh Han skall fultij~~n~~ha til nästa tingh

Bengt Anderssons beröring med Olof skomakares död (1630)

1630 den 22 jan

Framkom för tinget Swerkill Månsson i Skultorp i Kåkindh medh sin fadersyster Kirstin Anderssa Dotter Nu boandes i Östergötlandh, och tiltaladhe Bengt Andersson i Ledzgårdenn i Segerstad, at han för nogon tijdh sedhann, skall hafua i hiellslaget förskriffne Kerstins Man Oluf Skomakare i Segerstadh, Nu fram Ladhe bengt Andersson en zedell gifuin af fordom Laglässare här i häradt welechat Joen Larsson i Härtorp, hörmälandhes att Anno 1621, dhen 8: octobris hann tingh hölt här i häradt i Stenstörp, tå hafuer förb: de Bengt bleffuit Saakfeltt för 2 påster han haffuer slaghet för:de Oluf Och bleffuo thå wener Och sattes en oxen i wijte, Bleff och nu här effter wijdere Ransakat att the sin emellan Sedhan inthe haffua Slagetz heller Perlementat, Botolphi afftonn Sloogh han honom, Om Pinges dagh dher effter bleeff han dödh, Nu bleff Af Swerkill framfördt att kyrkioherren her Lars i Segerstadh skall hafua hördt af för:de

Oluff, När han honom på sitt yttersta besöchte, Att han skall haffua tillwijdjt Bengt, att han war wällande till hans Siukdom, och hanss Baneman Om han af Samma siukdom död bliffuer, Nu war her Lars Jnthe tillstädes Skall man Nesta tingh Samma sak hoos honom förfaras.

Anders Larssons beröring med Pers Larssons död (1632)

1632 den 22 mars

Bleff framkallat för tingidh Anders Larsson i Koxstärp; och war aff Rätten tilfrågat; Huru han nu hade besinnatt sigh Om thet som honom widh tingitt senaste i Loringa war tilwitt R: att han skulle hafua Slagit: S. En yxhammar, och för Mantes nu medh högsta flitt, att han Vthan långsam Vpehallande, Saningen bekiänna Willa Huilkat han Sadhe Sigh gierna wille giöra och beplichttia sigh nu som tilförende att han icke Stöttde widh hans Bryst: medh yxsen Vtan stötta honom Littit på Armen som förberört Ähr; och haffuer Man henneligeenn medh högsta flitt aff åtskylliga Personer Andeliga och werzeliga Emedler tidh honom för hörra låttitt och kan då Jngen annan bekändelse bekomma : Nu framhadhe föreskrefw: Anders tuå Dannemän Anders Tårstensonn i Segerstad och Erich Jonson i Slykulla : huilka han hadhe beditt medh sigh till Nyttorp : Ner S: Peder Larsson war död: huilken om Torsdagen war Afsämpnat: och Om fredagh effter komme de ditt, huilka nu gör sin wittnis edh å båk att sålunda tilgick : och finns Sielfua berättelsen Ordh ifrån Ordh Vtj Sielfua achtten som til then löffwlige kongzlige Rätten Vpsendh Ähr. Såsom i Sielffua Ska culaturät

ANM. Hänvisningen till senaste tinget i Loringa (30 okt 1631) är oklar, eftersom protokollet från detta ting inte innehåller något om detta fall.

1632 den 20 juli

Blef fram kallat Anders Larsson i Koxstorp, huilken wer aff welb: Ståthålleren och sedan af hella rätteen Långsamt och Alwarsameligen för Mant at han nu Vtan Lenge Vpehallanda wille Saningen bekiänna, Om then beskyldningh som widh före tinget Anröet Ähr her till han nu som Adförende medh stor beplichttelse Nekadhe och sadhe att han icke kunde tagga sigh det på, som han Jnte gjort hafwer fast Om han Ähn skulle död, Vtan thet han gjort hafwer, Ähr tilfarende Bekändh; Så wistes några goda Män Vtaff Rätteen Vt medh honom, som honom Examinera skulle, och med stor för Maningh Anhålla. Huilka komme igendh, och Jngen Annan bekännesle becomm, Vtan then som tidförende giord war, tå framkom färe : Anderssa fader Lars helsing i Koxtorp; och begärede / at effter Vtt: Botteuidh Larsson; och Jngen Annan Vtan Botteuidhz Lanboo Oluff i Skiälsbo huilke ähr hans Affwundhz Man, stå så fort på hans boen att hans son Måste frijia sigh medh En 12 Manna Edh, att han te then slessan icke kan wijdh offtebe (=ovanbenämde) Peders bryst medh yxan Vthan stötte honom littet i hefrighet på Armen, Och at han icke war wollande til hans död, och effter Emot honom icke fans Mere Ähn itt Owldh vittne / huilken och När det galt Syntes staxla : bleff honom effter låttit Samma Eedh at Vdfästa till Nästa tingh.

1632 den 1 aug – extra ordinarie ting

Framkallade V:tt Botteuidh Larsson, tuå sina graner V:tt Joen Nilson och Erich Hanson i Sätuna huilka bekende att the nu på samma Dag som tingitt höls, Om Morgon biddeiga, wore the kallade aff welförståndigh Botuidh Larson till Baletorp, och ther förhören aff hans folk, huadh de berätta om det staadh som slogh Offtate:te Per Larson och gjorde the Sin Wittnis Edh Å book, Att the så lunda hörde aff them berättetes medh stor beplichttelse först aff en till sigh i Cammare Pigan Karin Bengzdätter, be:tt att samma staagh slaagh honom wijdh kinbenet, med bakfatten så att han föll till Jorden och ther bleff Liggandes till des de hialpe honom Vph igendh, thet Samma sägia the at några Vnga Personer, Sadhe, huilkens Nempn, Synes fögo haffua på sigh att skriffne, Jtem wittnade de att på Samma tidh som Peder fick Hugh Gick ther i grannalagit En halss siuko aff huilka Botte uidh dreng Måns bekende sigh på Samma Tidh att wara Siuk, Såsom och war samma Siuka hoos Botteuidh Näste granne Swän i bålledorp, Aff huilken hans hustru och alla hans barn, wårå Siukia och itt aff them bleff dödht Jtem wittnade the att Samma siuka woro och ofe.o(?) i Bolbyn, Sätuna och ware Många Siuka och en Piga bleff och så der död, Aff samma Siuka så att halsin sualna igendh J lika måtho wittnade w:tt Anders Påffue i Segerstadh att på Samma tidh wore och alt hans folk, aff samma krankedom Siuktt,

Kom fram för rättenn Offte be:te (=ovanbenämnde) Anders Larsson i Koxstorp Siälff 12:de medh tro werdige Män och wille fulborda Sin Vtfäste Edh att han icke Slogh S: Peder Larsson i brystet med yxan Vtan stötte honom littet på Wänster Armen, icke heller war wollande till hans död, huilka alla

blefuo Vptechnade och stagge alla fast på medh stor trägenhet, att walle fria honom, Aldellis som för skriffwit staåå / att han ähr Oskyldigh till hans dödh, och drengen Måns som tilförende wittnat hade, och war nöie och sågh Ner han stötte honom wille wara i wäremåll medh honom, huer icke hans hussbonde hadhe förhindrat honom, dåk Likawäll Emot Bottew[e]dhz willie Confirmerade han aff Nyio sin föregiorde Edh.

1632 den 14 nov

Samma Dagh

Framkom för tingidt Biörn Larssonn i Flydarp i wartoffta heradtt, och fodrade dom på den långsamma saken om sin brodir Peder Larsson som Bottuidh Larsson Slogh.

Framkom för Rätten Andeersz Larsson i koxstorp Sielff Å medh trowerdiga Män och fulbordade Sin Vthfäste Edh att han icke slogh S: Peder Larssonn sin Medwertta (?) i Brystit medh yxenn Vtan stötte honom littit på wänstre Armen Såsom och icke war wollande till hans dödh, och desse effterskrefne war i wäriemåll medh honom

Joen Olsson i hornbårga	Måns skomakre
Swen i boosgården	Anders i fielakra
Swen i Selletorp	Mårthen i Bortem
And Anderson i Hoff	Anders i Lillegårdhen
Gunar Anderson ibid	Lars i Åktorp
Sween Ambiorson i Segerstadh	

Wptoges nu Aff Rätten Alle fere(?) Omstendighetter Som i Samma Sak ähro Jnfaldna Vtydtt Noga betänkande om Botteuidh som drengen Slogh, om drengen Anders Larssonn Som honom stötte, Om Stoodh som slogh honom och om halssiuken som wittnat Ähr, skolle wara der i bygden på Samma tidh; bleff nu huar sak om sigh Aff Rätten skärskodat och Effter Enfaldigt betänkande Öffwer wägni och besluttuitt först huadt siukdomen bulangere finns Jnte i Någen berättelse honom ther Öffwer haffue klagatt sigh wett för den skuldh then Åh gudh huru dee om Ähr, huadt widkom mer, hafwer han effter hannes Slagh syntes blådth på den Enna Sidan, i Ansichtigt, både medan han Leffde och seden han war dödh ther Öffwer fins icke heller Någon berättelse att han hafwer klaggatt sigh: Huadh hans Medhtienere, Anders Larson Angåå hafuer han med Lagh friatt segh: Anlängen om Botteuidh. Effter han haffuer slagit honom, och han starx (=strax?) ähr bleffuen så siuk i halsin at han sedan Jnte hafuer förmått Ätta brödh och strax När han kom hem till sin Modeer så well som för flere som wittnat Ähr, haffwer bekändh och klagatt, att hans hoesbonde hafuer slagitt honom så att han Jnte förmå och tuiffler att thet drager honom till dödhz och nu sedden han war dödh; och Likjitt Aff Troweediget folk, wdj Botteuidhz Närwaro Ransakat, som Vdj Svlfvue Achten Loforenda(?) omrört Ähr, Syntes hans halss der som Botteuidh slagh honom hell Vpsuallenn och Ganska blå medh några blå strijmmen ifrån halsin och Nych på brystit effter sådana skall komme denne Stätten(?) icke frijia honom för dråpet. Bleff nu Nempden före stält att asiliberera antingen thet skall wara medh wådhe hellre willia gårdh. her om the huar i sin stadh sigh hugh; och sedan suore huar för sigh, att the Eijh Annarss kunde Räknat Vtan för wådhe aldenstundh före:ne Bottuidh gick Vt tideliga om Mårgonen och hadhe Jnte anat ähn sin Kåp som han dageliga plägeer att haffua i handen, och Mente att Nepssa sitt Leie Joen (=legohjon) medh: för brät(?) sigh skwll gå(?), dåk Likwäll det Gudh bättre; icke bättre Drabbadhe och icke slogh honom Mera ähn ett slagh: dömpdes förden skuldh effter 2 Cap: J dråpom: med wådha, till 20 mark Målss Egandens Egen saak :: dåk icke dess Mindre saken till den Loffnelige Konunghlige Rättens Gunstigha och Bremderika(?) Resolution tienstulligen wpskuttin.

Gunilla Eriksdotters beröring med Anders Perssons död (1634)

1634 den 6 mars

Fullbordade Gunnela Erich dotter i Liungeum Sin Wthfäste 12 manna Edh, Att icke hon war wållande till S. Anders Paderssons dödh, som han på sitt ytersta för her Elias i walora bekändt haffuer, och Effter:ne wåre i wergemåll med henne?

Lars Andersson ibidem,	Erich Nilsson ibidem
Erich Jonsson i stuatorp,	Anders Larsson <i>ibidem</i>
Hindrich Erichssön,	Anders bryngelson,
Karin Pädars i Lunghum,	Britta Jonss i ibidem,
Britta Jons i bidem,	Margrete Peders <i>ibidem</i>

Anna hindrich,

Karin Swens.

Hon gaffz och sedes fridh för samma beskylningh, och sattes wijtte them Emalen itt par Oxar huilken som aff bryter ?

Bengts beröring med pojken Svenssons död (1635)

1635 den 16 juli

framkom Sigrin Swensdotter i Jgatorp i Vilskahirdeh tilltalade bengt i Ståletorp At han för 8 åhr Sedan skule emedan hennas broder En poike tiente före shc:n (=föreskrivne) bengt skule han slå honom Så At han ther aff bleff dödh, och nu bekende bengt Sigh At han Slogh poikin om En Söndagh Mårgon medh brunnit Af En kost i Sin Stall, Men om tissdagin ther effter fich poikin Sådant Nesselodh, Så At thet Jnte Stiltiis för Åhn Om wnsdagen bleff han dödh: Och Alt emedan Han war Siuk, wth till hann Afsomnadhe, war hans Moder hoss honom, huilkin hafuer giffuitt bengt sitt beuiss, At hennas Son Jnte shylladhe bengt för sin dödh, wtan hon hadhe honom aff Nässeblodit: bleff före Skall till Sannare beuiss frijagdt,

Sven skomakares och Olof Larssons dråp på Per Larsson (1636)

1636 den 31 okt

Tridie dagen,

fram kom Lars pedersson i träbachka, och klagadhe öfuer At hans Son, för Några åhr sedhen, hafua fåt Hugh Och Samma Åhr, blefuin dödh, Nu åhre the som beskylladhe boandes i sköffde, och huggen hadhe poicken fåt i vplandh N: Swen skomakare, och Oluff Larsson, skolle komma till skiöfdhe, nu nest kommande Lägerdagh till rådstufuan, ther skall Saken förhöras:

1637 den 4 dec

Skövde rådhusrätt

Framkom Suen Anderson här i staden och till fulkoma sin Lagh, som han vtfäste, Neste Laga Rådstuffun utforue 636 den 8 Nouembris for den poicken Lars i Torbacka, honom vtj Mistancka hade, at Suen skulle Någod uida vara vållandes till hans sons dödt N Päder Larison, Och wåro desse Efterskrifne hofaste dannemen vttiz wergemåll och Ed gångh medh honom, N. päder Anderson i Öm, Efpis bengt, bengt anderson i dauids gårdh, olof Suenson Sadelmakare, Anders i Munketompta och Säl fuer Sette (=sjätte),, Och för denna Ed gångh och sama Mistancka Seder Suen Anderson frij, huilket Laris J trebacka som faderen war, Lit sigh her midh aldelles åtnögia.

Anders Björnssons dråp på Jon Månsson (1642)

1642 den 10-11 maj

16.)

S.d vpstodh för Rättenn Enn gammall mann måns månsson i Friggeråker be:dh, och klageligenn gaff till tienna huru såsom hans son Jon månsson be:d åhr för – 4 åhr sedhenn, Ömkeligenn Aff dagha tagenn af Anderss börssonn i Friggeråker, vppå marknadz vägen ifrån Schara marknadh, om Preste modz tijdh, huilket dråp åhr sålunda till gånget, som Effter fölier, Och wittnenn Per månsson i Friggeråker, Carll bengtsson *ibidem* och helgie Biörsson *ibidem* Edeligenn haffua betygat, först hafua Jonn och dråparene Anderss mödtz Åth i Schara Vthi enn gårdh Swenn mårtens gårdh be:dh dher haffue måste parttenn Aff grannarne i Friggeråker waridt försambladhe, dher haffua dhee sadt sigh needh till Att fåå sigh maat, Och på sistonnde kom Jonn månsson och dijd, och fick sigh maat, Alt medhenn dhetta på stodh talte ingenn till dhenn Andre, och när dhee Reeste dher Vth, och komme bortter, nedh på gatun, kiöpte Jonn månsson, och Carll bengtsson et stoop Öll till hoopa, och dråparenn anders kom och dher till, och drack aff samma Öll stoop, så wäll som några flere grannar, dher effter Reeste de Aff Stadhenn till hoopa, och fölgdes Åth 3/4 mijll der ifrån till Skreelunda, dher [hierde den](#) Per månsson i Friggeråker, som war Jonn månssons fader broder dher hann gick och bette sin häst, dher stegh Jon månsson aff sin hest, och halph sin fader brodehr på et nässraklöff och strax stegh på sin häst igienn, och wedh dhee Reedhe på begyntte Jonn månsson At talla Om at hans grannar hadhe panttadh honom för gierdesgårdher, några

dagher till förende, då sadhe Enn dreng Helgie biörsson be:dh sägandes altijdh haffua dhe Breeagårdz Karllarna, At **Lenspa**(?) om gierdessgården, då Swarade Jonn månsso som föll och sadhe till helgie, huadt seger du Jesper(?) tun skiäggh, medh dhet samma språngh dråparenn Anders Aff sin häst, och strax hadhe till reedz Ene strijdzhammar, huar medh hann slogh Jonn månsso 2 slagh i naakenn, medhenn Jonn sadt på hästenn, tridie gångenn högh hann till medh det hwassa Aff hammarenn, Och höggh Jon månsso i Axllägat, dher medh Jonn segh needh Af hästenn, och war så när död bleffwenn på platzenn, strax medhenn dhe Andre fattade i Jonn, och toggo hans fötter wthur steghbyglarna, språngh dråparenn Anders på sin häst, Och gaff sigh till flycht, 14 Dagher dher effter bleff Jonn månsso död och ingenn haffuer sedhenn hördht huar dråparenn sigh förhåller, männ Lickwäll haffuer hann sendt budhen, och will hierna giffua beott (=bot) om dhet kan blifua tillåtet, målzägerderne giffua sigh Aldellis till fredz huardt som dhenn högh: konungz Giöta hoffrät tycker Vthi dhetta fall billigt wara, och icke i dhet högsta stå, Effter dråparens Lijff dhenn dräpne be:te Jonn månsso haffuer 3 små manlösa barnn Effter sigh, hans hustru ähr förseedh i Annadt Echtenskaph

Olof Larssons dråp på Anders Jonsson Uv (1643)

1643 den 26 juni

3.)

S.d. Kom för Rätta Oloff Larssonn i Borgunna, huilkenn näst förledenn dhenn 4 Januarij, hadhe ihäll slaghet Anders Jonsson Vff i Kymmo Wthi wartoffta Lidh(?), och inladhe dhenn högl. kongl. Giöta Hoffrätz Leigde breff Daterat Jönn Kiöpingh dhenn 13 Junij näst förledhen förmällagdes at han må Enn månadhz dagh, för ähr tingh Anghår felogh och Obehindradt komma för Rätta, dher at tagha och anamma dom för sitt begångna dråph, och sedhenn haffua fiortenn nätter at gå i sitt förra behåldh ighienn, som Lagh förmå, då bleff Om samma dråph Ransaakat, och befans så wara tillgånget som effter fölgier, dhenn 4 Januarij hadhe Öffuerstenn Edle och wälb. Harald Staake ahnstält Enn munstringenn wedh 2 Comparenn Oloff Larsson och dhenn dödhe Anderss Jonssonn Ock tillstedhes warjet närh mustringenn war Endat, begåffue dhesse bådhe och medh dhenn 8 st Andre Ryttare, sigh på hemwegen och wåhro Jnne i någhra gårdher på weggen, och drucko något dher och någhot her, och wåhro Alt godhe wenner sin emellen, Vthi **mij**skningen(=skymningen?) kommo dhe till Borgunna, och wåhro någhot druckne, och begåffwo sigh Alla till Rättare gårdhenn och dråpårenn Oloff Larsson som war hema dher i byn, reedh och fram till Rättare gårdhenn och badh lägga Om kongens fålk, dhet giorde hann dhe Andre till wilgies, effter dhe wåhro dher nestenn fremande, då war Rättarenn icke hema Vthan hans hustrw sedhe dhenn En gårdh före som han war Vthi och effter dhe fremmade Ryttare icke wiste huar dhen gårdhenn war, badho dhe Oloff Larsson at hann skolle wisa dhenn dhet hann och giorde, närh dhe kommo dijdt stegho dhe Alle af sina hester, och gingo in i stwfwonn (=stugan), och dråpårenn Oloff Larsson gick före, och då han kom in i stughenn, sadt hanss fadher Lars Oloffsonn, och Rättarenn samt några fleere der inne före, och drucko, då drogh Oloff Larsson sidt Swerdh och sadhe till Rättarenn, som heet nilss Lax, Vth Laxer och Läggh om kongenfålk, dhet dhenn och dhen togh digh, eller iagh hugger hufuodet sonder på digh, Oanset hann dheetta sadhe medh sidt skempt effter Rättarenn och han wåhro godhe wenner och Vpfödde till samman, dhett Rettarene icke heller necker, då stogh dråpårens fader vp emoot honom och sadhe huardt kommar dhet digh wedh At ridha hijdt på grannerna, dhe karllar kunde wäll henda sidt Erednde sielffua, gack dw hem till dhinn hustru och Läggh digh, Lijkwäll bleff Oloff Larsson dher till Alle Rytterna, wåhro om lagde och huar skolle reesa dijdt han bleff beskeddh, af Rättaren, dhetta Lars Larssonn i Vthwengstorp samt Rättaren Nilss Lax Effter aflagh Eed bekienda, J dhett Samma omleygandet bleff dhenn dreene Anders Jonssonn wff Lagd till en gammall man Lars Essbiörsson be:d, menn Effter Byn war stohr så för by gick Enn halff stund wedh paass Jnnann hwar reeste didt, hann war beskeddh, emedlar tidh kom dråpårenn Oloff Larssonn til dhenn gamble mannen Larss Essbiörsson, som Anders Wff hadhe fådh Qwarter hoos, och satte sin hest wedh slätten och gick in i och drack wt Enn Lijtenn Ölskål, som bleff för honom inskäncht, Emedlertidh hadhe någhre af dhe Ryttare, Råket till Oloff Jonsson som bodde i gårdhenn medh Larss Essbiörsson och sporde honom Larss Essbiörsson boor, och i synnerheet sprode dhet Anderss wff, Oloff Jonsson sadhe hwij spörgie i effter Larss Essbiörsson, sadhe Anderss Wff, **hinedt**(?) kommer dhet digh wedh, och dher med rychte han Wth sidt Swerdh och huggh någhra huggh effter honom i En Lucka, huar medh Oloff Jonssonn gaff sig aff sin stwffua och söechte effter att han måtte få någhot i handhenn, at komma honom af gårdhenn medh oanset quinfålkenn för hindhra honom at han intet kom vth, i dhet samma kom dråpårenn Oloff Larsson ifrå Larss Essbiörsson och fick höra at dhet Sulradhe och gaff på hoos Oloff Jonson då gick hann in till honom och badh honom wara stilla, och sade om dw gåhr uth så fåhr dw huggh, ty her ähr bynn full medh Ryttare, Oloff Jonsson Lydde honom och gick i sengh, och emedan wth skickadhe dråpårenn Oloff enn piggha till at see om hans hest stodh stilla, pigghann gick åstadh och Jntet fahn hestenn dher hann samme gaff och sadhe dhet Oloff Larssonn igienn närh han dhet hördhe bleff han nu utredh, och språng strax hem till sin gårdh och spordhe om hästenn war hem kommen dhet hann Jntet war, då gick bådhe hann och hans hustru och Poijkie strax Vth och skolle sööka effter hästenn, redht som dhe wåhro kombne vthur gårdhenn togh Oloff af sigh giehånghet och Swerdet och fick sin hustru, i dhet samma dhe dher stodo, kom Anderss Wff som dödheenn leedh, ridhandes på Oloff Larssons häst, och Lars Essbiörssons piggha sadt i Sadhelenn, och hann sielff back om sadelenn och hadhe warit i wådha gårdhen och wist en Annan Ryttare, Daniell bd. (=benämnd) dijdt, som hann war beskeddh till Qwarter, dhenne Piga berettar at Anders Jonssonn togh hestenn på wedhe backenn, hooss Larss Essbörssons gårdh och skolle fölia sin stalbror till sidt Locement (=härbarge) och pigghenn skolle wijssa dhenn wåghenn och effter dhet war Eleckt wådher Lådt hann pigghenn ridha till bakers igienn, huar aff mann wäll kan merka at effter dråpårens Oloff Larssons hest, och denn dräpnes Anders Jonssons wåhro bådhe grå och Olof hadhe sadt sin dher Anders Jonsson war Lagdh och sedhenn war gångenn dher ifrå till Oloff Jonsson och Jntet sågh effter hesten, så hade dhenn

dräpne, Emedler tijdh kommet och sadt sin häst dher hoos och närh hann hadhe waret Jnne och sagdt ahn(?) at han war dijdt Lagdh, gic hann Wth och skolle folgia sin Stalbrodher Daniel till sidt Locemente och då hadhe hann misstaghet hester i mörkret , hwar af dheres trätta för orsaakades, närh nu dråparen Oloff så kom emoot wedh dhenn dräpne på gaatenn, som förbe:te ähr sadhe Oloff tack kiere bror för dw haffuer taghet wp min hest huru fick dw honom fast, din häst sade Anders Jonsson dhet Lagstu(?), då sadhe Oloff fanen taghe migh(?) om icke dhet ähr minn häst, sammaledes sadhe och Anders wff, och slogho dher om wadh i så måto, at om dhet war Andersses Eijhenn hest, som hann reedh vppå så skolle hann haffua Oloff Larssons häst för Jntet och om dhet war Oloff Larssons, så skolle och Oloff haffua hanns till sin för Jntet, dher medh dhe fölijdes åth till Lars Essbiörssons gård, närh dhe dijdt kommo sadhe oloff till Anders Läct nu minnie grannar döma oss Emellann så fåhr dw see om icke dhette ähr min häst Då Suaradhe anders wff och sadhe, passe på giff dhetta Lopprijt fanenn, dhet beiakadhe Oloff interea ille (= under tiden han) Anderss :/ Salva venia (=spara benådning) :/ ventrem, levavit et lum hoc filbat (= magen upp och denna son tog sin chans) och fick Oloff Larssonn hesten till sinn Poike och badh förenn hem i stallet, hwar medh Poijkenn gaf sigh till wäg, då språngh Anderss vp Och sadhe: horwege och tiyfwege hahr tu taghet minn häst bordt då ropte Oloff Poikenn till baakers igienn, och hann kom och Anderss togh hestenn ifrån honom, då sadhe Oloff dw haffuer nu taghet hestenn ifrå migh 2 gångher på Stadhenn bliffuer dhet en fanens häst, och sadhe yterligare om dw tagher hestenn, så tagher Jagh Pistollerne, dhet hann och giordhe och fick dhen sin hustru och hon gick hem medh bådh Swardh och pistoler effter hon sågh at dhe begynte at trätte dher stodho igienn, och brukadhe munnen på huar Andra, och ryctes Om hestenn, då baar icke bettere till vthann dhe togho i hoop i håret enn stundh til dhess Oloff Larssons fader och enn Anner Erich buss be:d, kommo och togho dhenn ifrå huar Annann, Och Erich buss fölgde Anderss Jonsson in i sit hergergie, och Larss Oloffsson togh sinn son dråparen i Armenn, och Ledde honom hem Åth, och på wägen slogh honom några Örefijller Effter han icke welle sätta honom nehr dhe kommo Emot hanss gårdh fick dråparen och holt sigh faast i En gierdesgårdz staffuter och sadhe till sin fadher om i welle slå ihiäll migh så gåhr iagh icke Lengher för ähn iagh fåhr min hest igienn, och sadhe wijdhare iagh ähr En Ryttare och tienar Cronenn för Enn Karll iagh haffuer icke behoff at låtha tagha ifrån migh, Om sijdher öffuergaff fadheren honom, då gaff Oloff Larsson icke förr Öffuer, Ähn hann hadhe fådt sit Swardh, Och strax hann hadhe dhet fådt, språngh han medh hast dijdt som Anderss Vff war, och i stughen dher hann sadt på sätet hooss sin werdh Larss Essbiörnn[son], och hyggh strax till Anders i huffwodhet eet huggh, så at hufwudet klöz till halfz, och Jernenn gick söndher, doch effter det hugget språngh Anderss som dödhen Leedh, Effter Oloff och fick i föstert(?) medh honom, då hadhe Oloff Larsson En Lijtenn Knijff på sigh dhenn togh han och slogh till Anderss och gjorde honom blodwijte i Armenn egenom fyredubbelt kledhe, och sedhen gick sin wäg, och kom till flycht, dhet han icke neeka kan och dhenn niondhe daghenn dher effter ähr Anderss död bleffwen.

Rättens Betenkiendhe

All dhenn stundh dhenne Enfäldighe rätt, icke Annat kan befinna, Vthann At Oloff Larssonn dhetta dråph mehr Af hastigh wredhe Ähn Aff Rätta Lijffznödh, begådt haffuer ty kunde han icke werga Oloff Larssons Lijff, Vthann dömbde honom Effter Gudz Lagh Gen 9:6 och Exodi 21:12 ifrå Liffuit, Nädhenn hemstelles dhenn Hög. Kong. Giöta hoffrät ödmuikelighenn, dhen dödhes slächt och för wenter så icke heller effter dråparens Lijff, Vthann bedia för honom och welia tagha böter, hwer dhen Kong, hoffrät, så kan skälligt finna tingz Almogen beder och för honom.

1643 den 7 sept

14.) Bleff Oloff Larsson i borgunna som hadhe i hiäll slaget Anderss Vff i Kymmo, effter dhenn högl. Giöta hoffrät Resolution biltughen lyst

Engelbrekt Olofssons dråp på Jon Larsson (1643)

1643 den 16 sept

2.)

S.d. fram kom för Rättens Vppå Landzhöfddingens Edle och wälb. Carll Siggessons Legde breff, enn gammall mann å Crono, Öffuer sina 80 åhr Engebrecht Oloffsson i Ståltorp be:d, huilkenn nest förledhenn dhenn 11 Majj hadhe Vthi hastegheet slaget sin Legho Poike, Jonn Larsson be:d, Om sina 11 ½ åhr enn Enkias Sonn, så At hann på 10de daghenn dher effter, miste sidt Lijff, huilket sigh sålundha haffuer tilldraghet ./ wedh pass 14 dagher, för ähnn poikenn bleff slaghenn sadhe dhenne Engebrecht förtinget sigh honom till tienst Af hans modher till At gå walle, medh sina getter och fåhr, Och effter hann war Lijtenn och Vngt barnn, Jnladt han sig som oftast Vthi Leek medh Andra barnn, Och dher medh kommo gitterna Och fåhrenn in på grannernes Rogher, Och bleffue dher offta Vthkiörde så At hussbondhenn för:de Engebrecht fick dherföre tilltaal af sina grannar, närh naghra gångher få Skadt war bleff Engebrecht dher öffuer Ångheze, på för:de Dato som war heligh torsdagh war enn bondhe Erich Swensson be:d, i karlstorph, gånghenn till Engebrecht, och begieradhe et par Oxer till Låns, Rätt som hann stodh och talladhe medh Engebrecht, Om Oxerna, bleff Engebrecht warsse huru En hanss granne Larss i Rööstenn be:d, kom körandes medh hanss fåhr vthur sitt roghierda, Och kastadhe Stenn effter dhem, då sadhe Engebrecht Gudh bettere midh dhenn gässen, hann gåhr så illa walle, hwar tro han ähr nu, effter fåhren blifua så illa Jagadhe, och medh dhet samma gick hann och togh ett spåå som Lågh Eblandh någre Andre Öffuer hans forstughe dörr /: Och wåhro Ernadhe som Engebrecht föregifuer :/ till Ålle widior, så ticgt i store ändenn som en karls lillefingher, wedh pass dhetta för:de bondhe Erich Suensonn Effter aflagdh Edh Å book bekiendhe och dher medh gick Engebrecht vthur gårdhenn och Erich Suensonn gick sin wegh hem åth, och Jntet sågh huru till gick, och strax Engebrecht kom Vthom sin gårdh, råkadhe hann Poijkenn, och Poikenn språngh Vndhen och Engebrecht Effter, och närh hann hinde honom, slogh han honom 2 slagh medh samma spödet, et öffuer Ansichtet så At Ansichtet Swulnadhe, och dhet Andra ifrå axlenn så att dhet blånadhe effter, och dher medh Skeldes wedh honom, och gick medh En sin Andre Poikie, och Leetade nu(?) sina gitter, som gingo på enn hannss grannes Rogh, och emedhenn gick dhenne Poikienn som huggu hadhe fådt, till såhren Och fölgde dhem till dhes Engebrecht och dhenn Andre Poiken kommo medh gitterna, och slepte så Alt i hoop, gitter och fåhr, dhetta skedde wedh pass om middagz tijdh, sedhenn gick Poikenn Jonn Larsson walle medh gitter och fåhr in moot afftonen då hadhe hann kiört hem gitter och fåhr till gårdhenn och seden begiffuet sigh hem till sin modher, och kom till henne i Solaberg ingen (=igen?) grättandes och sadhe sigh haffua fådt så illa huggu af sin hussbonde at slagh Öffuer bröstet och dhet Andra Öffuer munnenn, detta modherenn bekienner sigh Aff sonenn hördt haffua, och i Synnerheet klaghadhe hann sigh Öffuer brystet, segher hon, då sporde modherenn Poijkenn huar medh hann bleff slaghenn, han sade /: som hann bekienner :/ medh Enn recka som war icke Aldellis så tiock som Edher Räck, och dher medh fölgde hann modherenn Åth stughenn, och Jntet för måtte hann Åtha dhenn Afftonenn Vthann gick i sängh, Om mårgonenn stodh hann Vp och klädde på sigh, och åth någhet Lijtet, dock intet brödh, och begierde at modherenn welle Låta sigh gå till sina faarsyster, som wåhro wedh pass 2 eller 3 Musqöete Skodt dher ifrånn, och blef dher till Lögherdagz middagh, då gick hann hem till moderen igienn, och Lågh Enn stundh sedhenn gick hann Vth och till dhe Andre barnenn, och Lechte, doch welle hann intet Ätha om söndaghenn war hann Ock vppe hoos dhe Andre barnen, menn om Söndagz Afftonenn gick hann i sängh, sedhenn förmåtthe hann icke mehr Aff sengenn Vpstå, Och 10de daghenn effter hann fick huggu, som war Pingesdagh Afsombnadhe han, Eliest bekienner modherenn, At hann emedlertijdh medhenn hann Lågh war slät blindh icke heller spottadhe han något blodh.

Dhenne Enfåldighe Rätz betenkandhe

Aldennstundh dhenne Poijkens Siuckdom haffuer beijantz(?) Af be:de Engebrechtz handha werk, Oanseet dhet ähr af hastigh werde för orsaakat och tillkommet, och icke aff öffuer dådigheet, doch faast Annorlundha Endat Ähn hans meningh och vpsåt war, och heredz Nembd, kann icke wergia be:te Engebrecht at hann in medh sit handha wärk, war wållandhe till Poikens dödh, hwar före dömbdes hann effter Gudz Lagh Exod. 21: och 12 ifrånn Liffuet Nådhenn hemstellas dhenn högl. kongl. Giöta hoffrät, ödmiukelighenn målsägandenn faller och förbön för honom, så wåll som heelle tingz Almoghen, helst för hanss stohra Ålderdom skuldh.

1644 den 8-9 okt

11)

S.D. bleff Engebrecht i Ståltorph förlicht med H Sigrinn håkonsdotter i Anfastorph Om denn måhsägande boot han skolle giffua henne för han ihiäll slogh hennes Son Om 5 R Dr 1 koo och 2 Tr korn, Och sedhan skall be:te H: Sigrinn Jntet mehr på samma Sak klandra Vthan der medh bleff Contenterat

Anders Larssons påstådda dråp på Olof Persson (1649)

[Arkiv Digital: v189942.b320](#)

1649 den 31 jan

9.)

S.D. kom för Rätten Per Larsson i Wartoffta, och tiltalade Anders Larsson Gårdzskriffuare på Gudhem om en Poike Oluff Persson be:d som war hans Hustrus Brodher, och bleffo i förledne år, strax effter Trettonde dagen dödh, och förmente at samma Poike skulle wara slagen aff förbe:de Anders Larsson och dher aff dödh bleffue; Nu nekar icke Anders Larsson aldeles, at han nu om trettonde dagz tijdh 648 agade honom något litet mz en olegwißt för han hadhe förlagdt enn nykell, dock icke mehr ähn 3 slagh nedh öffuer Låren och Vthan på kläderna, detta en pigha Marit Swensdotter åsågh, och gorde der på sin Eedh å bok, at Poiken der effter intz gaffo sig, uthan elliest i andra måto war han mycket siucklig, både i Huff = wudet aff Skårffo, såsom och annorstädes på kroppen, och kunde icke pröffuas medh någon skiäl, at be:te Poike Skulle aff Anders Larssons handa werkom död bliffua, Vthan aff sin Långligha siuckdom, elliest år och öfwergångit den tijd som laghen i det 24 Cap i 1 dråp, Balck, förmäler, oansedt Anders på huört tingh som hafr hålles 648 haffuer sigh Praesenterat dy pålades Häradz Nembd honom at weria eller fälla, huilken sigh resolverade honom icke kuna därföre fälla, dy bleffo han för samma mistancker frijsagdt.

Jöns Jonssons misstänkta dråp på Sven Gudmundsson (1649)

1649 den 30-31 maj

3.

S.D. Androgh Befalningzmannen Welt. Larss Andersson, at Jöns Jonson i Reastorph, war kommen i misstanckar, at haffua ihielslagiet en Poike som honom tiente i förledna winter, och sedan skulle poikens fadher Gunmund J Faleqwarnar be:d tagit förlichening, så fans at Jöns Jonsson hade för Poikens skäligha bråt skull, enn gång warit fröorsakat at slå effter honom, dock icke mz annat ähn med sin blotta hand, och dräffte honom en Pust hwar aff nässan blödde, och sedan wende igen, der effter gick poiken ifrån honom med Ominne och gick till sin modherbrodher Per Andersson, huarest han bleffo mehr och mehr siuck, och hans näsa gaffo sig mycket till at blödh, och emedler tijdh fördes han hem till Fadren, och effter en Månadz tijdh bleff dödh, altså kallades förbe:de Jönss Jonsson dijt, och wardt aff Faderen tiltalt, och uthj Hastigheet Låt sigh beeweka till at giffua Faderen förlichningh, sedan will Faderen ingen åklagere wara och effter ingen åklagare war, Vpsattes denna Sak Till vidare betänckiande och nästa Tingh.

11.

S.D. kom nu för Rätten Gunmund Swensson i Faleqwarnar, som war Fadher till den Poiken Swen Gunmunsson Jöns Jonsson i Restorph wardt mistänckt före, at wara wäldzbane till och bekende at han hade tagit på 17 Rdr i ful lichning, dock kan han icke ful kommeligha tilläggia Jönss at wara orsak till hans dödh, eller weta om han affo hans handawerck eller icke är dödh blefuen Men för misstancken skull, war han begär förlichningh, och den fick huarföre kunde icke håller Häradz Nembd i denna blinda saak, binda Jöns Jonsson till något dråp, med mindre antingen bättre skäl komma eller Gudh töckes det Vppenbara låtha, dock sattes ähn i wijdare betänckiande till nästa Tingh.

1649 den 5-6 okt

12.

S.D. Trädde sigh åter för Rätten Jöns Jonsson i Reastorp, som war kommen mistancker, at wara wällandes till den Poikens Swen Gunmundsons dödh, som honom i näst förledna winter Tiente, och hade uthi hastigo mode låtet sigh beweka till at giffua be:te Poikens Fadher Gunmundh i Faleqwarnar förlichningh, om förra Acta Vthwijsa den 31 Maij N: 3 och 11, och effter ingen åklagare ej heller annor nögachtigh skäl finnas kunde, som be:te Jöns kunde till dråpz binda, dy på lades häradz Nembd, at wäria eller fälla effter Latgh, huilken effter flittigdt och noga betänckiande och omröstande sigh resolverate, icke kunna efter sadana mörcka skiäl, honom till dråph binda, hwarföre blefo han för samma mistanckar frij sagd, så framt icke nöijachtigare skäl kunna förekomma, eller Gudh elliest töckes det vti dagzliuset komma låtha.

Lars Arvidssons misstänkta dråp på Jon Larsson (1650)

1650 den 11-12 febr

7.

S.D. Kom för rätten Larss Andersson i Lilla hällestorph, och androg at hafr fattat en stoor mistancke till Larss Arffuedson i Stora hällestorph, at han skulle wara wällandes till hans sons Joen Larssons död som i föreledne höst den 8 Septembris död blef i de at Larss Arffuedson skulle något tilförende hafwa slagit honom, huilket fans woro skedt om Laurentij Tijdh som wor den 10 Augustij, och poiken fans hafwa legat siuk i 8 dager, och en weka för ähn han aldeles nedhledes war han siukligh och i från det han fick hugg in till det han Siuknade, förlöpo sig 14 dager, och icke en gång klagade der emellan, och fans at Lars hade allenast pasat effter honom medh et ljetet spöö, för det hadhe slept gitterna, som han gick walle medh, Vthi Hans gärde, elliest hafr ingen menniskia Syndt eller ransakat något blånadt eller blodwijte på be:te poike, dher till medh war hele hans kropp, myket swullen och i 3 dagar för ähn han afsombnade, wätte han blodh, och fans hafwa myket talat i örslan, wärja alt Anders Larsson i Åbatorph, hoos huilken poiken tiente, den och war hans Moderbroder, Vppå sin Saligheetz wägnar bekände sant wara, Nu tilsportdes Häradz Nämnd, den de af desse skäl kunna dömma Lars Arffuedson at wara skylligh be:te Pöikz dödh? Dher til dhe swarade Neij. Dy bleffo han för samma mistanckar frijsagdt.

Jon Anderssons dråp på en inbrottstjuv (1650)

1650 den 6 juli – extra ordinarie ting

1.

S.dagh kallades för Rätten Joen Andersson i Liustorph, å frälse, samt hans Son Peer Joensson *ibidem*, hoos huilke finnes et dödt quinfolck liggjandes der ingen Menniskia der omkring boendes kenner eller weet huadh hon heeter, eller huor ifrån hon kommen ähr, Vthen de föregifua at hon skulle i nästförleden natt otta dager seden, woro ingången i een forstuffua Cammer Vnder Syllen till af Stiäla, Dher om och ransakat är och finnes i Sanning, af när de omsijder förnimmo, at tiuffuar woro förhand, söchte de till samma Cammar, och kunde i een lång stund icke fåå låsen Vpp, effter hon som innanföre war, förhålt honom, likjwäl fingo de omsijder honom Vpp, och blefwe så warse at hon stodh baak dörren, i det de sågo hennes fötter Vnder dörren, och då skulle Joen Andersson stöta henne på den ena thåån medh yxhammaren, och i det samma skulle hon blåsa Vth de staker, som Joens hustru hade at liusa sig, medh, och sedan slå dörren igen och skiuta åter för låsen, der effter skulle Joen Anders hustru gåå in i stugan och leta Vpp lius och tända, Och Joen Andersson språng på taket at förfara om hon war der ingången, Emädan shulle Joen Anders dåper och legedöka wara i Farstugan, och för ähn Jon Andersson kom neder af taket, kom der medh tillstädes Jons Son Per Joensson be:d som hade lagt Sig medh sin hustru berta ien nor huus, och när de åter fingo Vpp dörren, funno de henne liggjandes stupa på golfwet, och de tänckte henne liggia på luur, dher medh de drogo henne Vth öfuer Cammars tröskelen och i forstugan, och när the tilsågo förnummo the henne haffua tagit sin lijte af sigh och slagit 2 gånger om sin hals och örgdt sig sielf, och war då alle rede nästan dödh, allenast hon ljetet rörde fötterna, Sedan kunde de huarcken sielfwa eller beda någon henne handtera och sijna, Vthan hafr ther altz sedan legat, och nu så ganska häfftigdt stincker, at ingen kan henen skåda eller handtera, Nu examinerades de fuller huar för sig flitigdt dock stembde deras bekännelse icke i alla Stycker öfr ens, Vthan huar gick widt annors berättelse der af Häradz Nembd fattade de tancker, at Joen Andersson medh sitt folck shulle haffua henne ihjelslagit, och sedan den lijsten om henne hals, sig till af Vndskylla, Dätta Joen fuller näkar, föregifwandes at lijsten som

sitter om halsen, skall hafwa förorsakat hennes dödh men icke wara aff honom dijt satt, då tilböd honom några resor at wäria sikh medh lagh, at han icke hade hennes lijf Vndkommit, och Sådan kommet lijsten om halsen på henne, det han huarken wille eller kunde göra, dij pålades Häradz Nämnd, honom derfore frija eller fälla, huilken effter flittigt omröstande honom icke frija kunde, Huarfore handz han till Saken, dock effter Samme quin folck wart i Sin Misgerning grepen och dödat, dömbdes samma dråp ogilt, både effter Gudz lagh Exodi 22:2 såsom och effter det 43 Cap Edzöres Balck, samt det 25 Tiuf Balck. Män det at Jon Andersson hade kommet om lijsten om hennes hals, tillat förblinda rätten medh, syntes honom böra arbitrals (=tro, tänker, tycker) straff Vndergåå, det man i Största ödmuckheet will haffua den Hög. Kong. Götha hofrätt hemsteldt, Jthem pålades och Joen at låta komma henne till Jorda Nordan om kyrkian in om kyrkomurren.

1651 den 20-21 juni

S.D. Blef effter den hög. kong. Giötar Hofrätz Resolution gifwen – 1650 den – 8 Novembris Ransaket Vthj Joen Anderssons Sack J liustorp, effterskr:ne Punctar, ahngående det quinfolck som i förledne årh blef i hanss huus ihuelslagen, der hon hade ingått Vnder Syllan, J Hanss farstuge Cammare, till at stiela, Nemb. –

1.) Huad hon samma Quinfolck war kommen, om hon icke någon städz der J bygden hafr warit tilförende Vppenbar eller wijstas? Swaras af ingen kan få någon Vnderrättelsse huadhan hon war kommen, ej heller hafr hon der J Bygden bleffuet Vppenbar eller wijstes, Men något lijtet tilförende, war sammaledes stulet i Brooråhsen, strax der hoos och Tiufwen ingången Vnder Syllan, dock berättades her af några Skaraboor, at ett sådant quinfolck skulle J förledne årh gådt igenom Skara, och der släpt ifrån sikh 2 st barn, huilka ginge der i staden, och när dhett äldsta frågades huar modren war, swarade det, at hon blef i hielslagen ett wisthuus hade och de barnens moder hafft sitt tilhåld ett lijtet torph nordan om Skara, Blindebengtz torp be:dt. Der om mon förmoder J Prästemodzmarcknat få bättre Vndertättelsse.

2.) Belangande huem hennes rätt målsägande skulle wara, så finns Jngen annan berättelsse, ähn i den första Punct förmålt årh.

3.) Om hon icke på någonstädes på andra orter årh funnen medh tiufwerij? Swaras, at stenar och en mulhög(?) fans Vthan före Vthmedh Meggan(?) kastadh, och några hennes kläder, N.(=nämligen) en tröga, ett paar handskar, ett förkläde, och een lijten knif, samt Lijt Päsar, funnes der bredh wedh, och hulit så stort Vnder syllen som en smal mennisha kunne Inkomma genom och hon war ett smalt quinfolck, Elliest fans hon mullig om hunterna, och ett stycke upp på armarne.

(Anm. punkt 4 existerar inte)

5.) Hwadh Pertzeler der war uthj Cammaren till at stiela, eller om hon något tiufweij tå redha hade inbördat, när hon blef dödh? Swaras, at effter såssom i Währen til förende, war stulit ifrån Joen Anderssons son, Per be:d, i samma gårdh, altså hade Joen flyt huad han hade J sitt wisthuus, som stodh afsijdes på gården, fram i denne Cammar, som war nembne stughan, fins ej heller at hon något tiufrij hade inbördet, Vthan allenast nedtagit – 2 smör askar af een hylla, och satt nedh på een slädhe, Elliest war alt maat behållit.

6.) Hwar före de som hon fans dödh hoos, icke tilförende at Nå Grannerne, hafwa låtet syna hennes kropp, tå strax? Swaras, at de strax sende effter 2 karlar, Arffued i Jutatorpet och Lars i Bogstena, huilka gingo dijt och sågo på at hon war, dock intet wijdare Ransakade, effter som dhett föregafz af Joen Anderssonn at hon hade förgjordt sig sielf, och borde af ingen annan Ransakes och handteras, Vthan af een bödel, dess föruthan woro och två andra karlar Joen Månsson i Qänom, och Jochum J homengen be:t huilka af een händelse kommo och dijt till gårdenn samme morgonn dätta skedt war, och blefwe kallade henne at påsee, Och Joen Anderssonn föredrog den som de andre, at han sig sielf förgjordt hadhe Elliest bekände desse, at lijsten satt 2 slag om halsen, och war knutet een knut, och ändarna woro starkade, dem ene som handen satt Vthj medh pass – 1/2 qwarter, och rächte icke igenom handen, men den andre icke öfr ett qwarter, Och derfore kunde ej heller de henne Ransaka

7.) Skola Joen Andersson och de som tilstädes woro i den Act och gerning särskeld och wäll examineras, och hwars och ens berättelsse synnerheet granneligen anteknas. Swaras belangande Joen Anderssonn, så årh hon dödh blefwen strax effter Julahelgden, Men hanss son Peer Joensson Examinerades Enskyldt, och giorde ingen annan bekännelsse nu ähn för. N. at om afftonen när hans Fader war gången i säng, och hade een stund soffwet, dy skulle hans syster Jngeborg Jonsdotter gån at legga sig i Cammaren, och för Cammaren war een dörr som hengt på axlar, och knorrade högd då, han skulle Vplåtas, Då denne Jngeborg kom i Cammaren och skulle lägga sig fick hon höra det passlade uthan för wäggen i humblagården, blef hon förfärad, och gick in igen och sade der at för sin Moder, då satte de sig een stund till at höra om någon tiuf skulle wara å ferde, då hörde de åter at det rödde sikh och knapp J Cammaren der medh wächte hans hustru Vpp honom och sade huad tijdest war, språng och effter Sonen Peer, som låg i een annan bygningh medh sin hustru, och Vächte dem Vpp, och förrähn de framkommo, hade Jon och hanss hustru allerede fått Vpp dörren een gång, och hon som Jnnanföre war, hade ingenskutet henne, och

Modren hade då varit effter liuss och Vptendt, då denne Peer framkom och hans hustru, finge de Vpp dörren annan gångh, och då war hon kullfallen, och rörde allenast lijtet på foten, då lyffte de på henne, och henne hofwa een fredgaheet för munnen, och der medh wände henne Vpp, och löffte uth genom dören, och sedan blefwo warse at bandet saat om halssen, och dher effter rörde intz mehr wedh henne. Sedan framkallades Jonss hustru h. Elin, huilken hade samma bekännelse, och der tillat lijsten som snot om halssen war två slag om handen, och dy blef handen alt framgent hengendes i lijstan, dock strax effter sade hon ett lijsten war een gång wefd om handen, och två gånger om halssen. Der effter framkallades Per Jonssons hustru, h. Elin, huilken effter flittig förmaning och hög bepflichtelse gjorde sedan berättelse som hennes Man, ssåsom och, at när hon fick först see henne, rördes intet mehr på hennes kropp, Vthan fötterna skoffwe, Sidst förhördes dotteren, Ingeborg Jonssdotter, at huilken man icke heller någon annan berättelse bekomma kunde uthan som een hade nästan allt talt, Vndantagandes at hon sade at när de först finge upp dörren, och quinfolcket Vth bläs stickorna, så gick fadren med in J stugan, medh lius Vptändes, med de andre sade at han gick genast på taket.

Olof Perssons dråp på Måns Ambjörnsson (1652)

1652 den 24 juni

S.D kallades för Rätten Oluff Persson i Borgatorn Å frälsse, huilken nästförleden d. 8 Martij hafwer Slagit Måns Ambjörnsson i Vlfstorp i huffudet medh itt Leerfaat, och den 14 Aprillis dher effter ähr **Weds** dödh bleffuen, och förmenas af det slaghe och fram ladhe nu be.te Oluff Persson Landzhöfdingens Wolb:ne Harald Stakes Leigdebref, Daterat Biurum d. 1 Majj näst förleden förmälandes at han schall frij och säker komma till Tingh, och åter i sitt behåld igen, Enn Månadt förer och 14 Nätter effter Tinget, och fans nu samma slagzmåhl sålunda haffua sigh tildragit, Nembl. at d 7 Martij woro dhe tilsammas uthj Waltorp i Bröllop, då haffuer denne Oluff Persson några Åhr tilförendhe länt 6 Richz Dr af Sal: Måns Ambjörnsson, och Månss begynte at tilltala Oluff Persson, om dhet at han icke hade fått Laga för hans Penningar, hadhe borto varit och Oluff hade loffuat honom Brädher, och för Oföre schull, kundhe han dhem icke framkomma, effter Månsses Tarff, dher om haffue dhe dhen Afftonen bleffuit kyffunda(?), dock sedan skeldz åth den afftonen, och om Morgonen der effter i Andra Gästebodz dagen som war d. 8 Martij när dhe hoop kommo, haffue dhe tals wänhliga weedh, och Oluff bodz före, om han hadhe gjort honom något emoot, då schulle Månss Swarat, det schulle då före haffua gjort, medan iagh lågh på sengen, dher Effter gingo dhe till Bordet, och taltes all wänhligen och wäll wedh, huor Annen Wthöffuer Middagh, Då hafr åter Månss begynt sitt taal om Penningarna, dock icke medh någon ondska, omsijder haffuer Oluf Suarat, Käre Månss haffuer migh förskort, Herren och förstar taga och Penningar till Lånes, enn stund der effter gick Oluff uthj och kom in igen, och Emedler tijdh wilia klagerderna(?) föregiffna, at Oluff schulle wara uthj och giöra sin häst färdigh, dette han fuller Nekar, och inge witne finnes, och dhå han war Inkommen sat han något lijtet, och intet hördes dem något wänhligt taal emillan, och som dhe bäst såtho, wijste ingen af för ähn Oluff stodh up och togh itt faat af Bordet, och slogh Måns i huffuudet öfr (över) bordet, at faatet gick i några Stycker, och så Långt som enn finger war kötit slagit ifrån benet, och Oluff Språng uth och gaff sig strax till sin häst, och flydde sin kos, och hafwer sedan hållit sigh Vndan, till nu han hade fått leijd, och blodet lops ganska fort aff Måns til dess han bleff förbunden, dätte alt bekände kyrkioherden hederligh och Wällerda h.r Erich Petrij i Segerstadh, huilken saat näst in till Månss då han fick Skadhann, och Oluff icke förneka kunde, De effter föliande dagar haffuer Månss godt Vppe alt till Lögerdagen, och fick först Bardberare om Lögardagzpergonen, och strax måtte han giffua sigh till sänghz, och : första 8 dagarna der Effter klagadhe han sigh allenast om huffuudet, och intet kunde han förtära, uthan då han något lijtet förtärte, måste han giffue det ifrån sigh igen. Men Effter 8 dagens förlop, begynte han at klaga sigh om Magen, begynte och at tiockna öffuer liffuuet, sedan slogh sigh Swulnaden neder i högre benet at det bleff tiockt som enn Tiärna, och Rödh som Klädhe, Dher effter slogh sigh 5 st. huul på benet, och Vthran myckenn slem, och på sidstonne begynte benet, at bliffua Smalt igen, och när det war så smalt som dhet andra bleff han dödh, och det Skedde Skärstorsdagz morgon, och war tå hans huffwudh allerede lächt,

allenast sågh at litet wätska hade sigh utgifuit, då han dödh war, dätta hanss både slächt och förwanter bekände sant wara; Elliest bekände her Erich i Segerstadh, som besöchte Månss medh det högwärdiga Sacramentet, at han tilsporde Månss om han tillägger Oluf sin dödh, om något död eligit hända af dhet Såreet, då kunde han der till Swara huarken Neij eller Jaa, Män för sin kyrkioherde her Joen i Segerstadh, hafwer Månss icke tillagt Oluff sin dödh, som med föliande her Joens Witnesbyrdh Vthwijsar, Lit. A. finns och at han uthj sin Suagheet mehr haffuer klagar sigh om sin Maghe och Been, ähn om huffuudet, och besynnerliga på sistonna, det och Bårdskärarens Attest uthwijsar, Lit. B, Nu skötz dätta till Häradz Nembd, om de af Föreschrefne skiäl kundhe frija eller fälla Oluff Persson för drååp? Huilken effter flytigt och Noga betänckiande och omröstande, icke kunde göra Oluff Persson skyldigh till Månssas dödh, Vthan förmena dhen at en annan tilslagen siukdomb haffuu sigh förorsakat och icke af slagit, Dock dätte till dhen Hög. Kongl. Giöthe Hofrätt ödmiukeligen hemställdt.

Elin Dufvas dråp på sin make Knut Lilliehök (1652)

1652 den 25 juni

9.

S.D. Kom för Rätten Edle och Wälborne Jacob Jöransson Lilliehök till Ölandha, och klageligen Ahndrogh, huru såsom Hans Sali(ge) Broders Knut Lilliehökz Effterleffuerska Fruu Elin Duffua, till Reigmatorp, haffuer warit en orsak till sin Mans dödh, det at dhet hade sigh en gång til dragit då dhe bådhe medh huor Annan såtho till bordz, haffuer hon honom medh en Kniff Stungit i hanss högra Arm, dher medh han hafwer godt i frå henne, och knijffuen bleff sittandes i hans Arm, til dhess hon kom bort på golffuet, då språngh Fruu Elin till och drogh siälf uth honom, och strax skickade Effter en Bonde Vdd Anders be:dt, at han schulle komma inn och Stämma blodhet, dhet han och gjorde, och sedan fogades han til säng, dätta witnade enn Skreddare Raffuel Månssonn be:t, effter aflagd Eedh Å book, N. at Strax dhe hadhe fått Maat, och woro gången ifrån bordet, då satte Frunn sigh på enn bänck wedh Fönstret, och Sal. Junkeren loph och lechte medh henne, lijka som dhe gjorde för ähn dhe gingo till bordz, at hon stack honom då några Reefer i Armen medh en Nåål, Men då dätte skedde, sat Skreddaren och wände Ryggen åth dhem, och på itt ögnablek war kviffuen i Armen på honom, som sagt är, och sedhen togh siukdommen Jn mehr och mehr öffuer handenn medh honom, uthaf samma skadhe, intill dess han effter 10 wekors förlop måste sätia lifwit Till, och w moot sitt ytersta haffuer han medh stor åstundan begärt af sin Brodher, at han icke wille honom liggia på Mordh, som Bårdhskärerens witnesbyrdh förmähler, No 1. samt en drängh som honom tiänte Erich Jönssonn be:t, huilken, Oansedt hon i Förstonne Neckadhe till sin bekännelse, måste hon lijkwäll Sanningen Bekänna, Då hon medh Examinerat bleff, som sennedes ähr No. 2.

Här Emoot Exerperade Wälb. Frun Elin duffuas fulmächtighe, Larss Pärssonn i hioo Jnläggjandes kyrkioherdens i Siogerstadh Wellerdhe her Bryngels witnesbördh, som sennedes No. 3. Huilken fans wara till dregen strax Effter Skadan war, huadt på Reigmatorph, d. 22. Junij 1651 Elliest föregiffuer wälb:ne Fru Elins fulmächtighe, at hon Fru Elin icke schall haffua sina för sinnen wälbehåldna, uthan schall nu wara något fånisk, det hon will bewijsa medh witnesbördet, No 4. Så ehuru hon nu kan wara, fans lijkwäll at hon hadhe sina sinnen nähr Skadhen giordes. Aff dess Actens Jnneholdh öffueerläsande och betänckiande, haffuer Häradz Nämnd fattat och resolverat, at Wälb. Fruu Elin duffua ähr orsak till sin Mans dödh, Män om det schall wara medh hennes wilia skedt, eller medh wådhe, wilia she Gudh hemställdt haffua, som all hemlighet är Vppenbar, Och effter ofta be:te Fru Elin ähr en Person af Adel, remitteras denna saak till dhen Hög. Kong. Giötha hoffrätz resolution, ödmiukeligen och hadhe fuller ben:de Jacob Jöransson, flere Puncter att uthföra emoot Fruu Elin, men tijden kunde det nu icke tohla, uthan opskötz till nästa Tingh.

1652 den 14-15 okt

5.

S.dagh kom åther för Rätten Wälb:ne Jacob Jöransson Lilliehök till Ölanda och Begärade, at såsom den första af hanss Jnlagda Puncter, på sist hålden Tingh, Emot sin Broder hustru Wälb:ne Frun Elin Duffuu, Ahngående dråpet, bleff då Exammerat, altså måtte och nu dhe andra, Ahngående Truldoms konst och Tiuffwrij, bliffue Exammeradhe och kom nu fuller ben:de Fru Elin siälf för Rätten, men Aldrabäst som hon för Rätten Stodh, stack hon sigh Vndan ibland Almogenn At man henne icke kunde igen få, dock lämpnade effter sigh sin fulmächtighe Weland Hindrichssohn, som af Fulmachten sannedes ähr Lit A Nu tilspordes ben:te Jacob Lilliehök huadh skäll och

licknelsser han til sådena saker haffua kan, då fram lede han en skin Pungh, dher uthj, fans itt selsampt horn, och en Book, sompt många andra wedh skepeliga saker, Huilken pungh han uthj Hennes Gömmer funnit, hadhe då han effter sin Broders död schulle inventera, Huadh Execeptige Frw Elins fulmächtige her emoot hade at Jnwända, ähr till at see aff Hennes Straff Lit. B. och dess bijfogadhe Skiäl. No 1. och 2. dher hoos Fölgier och Wälb. Jacob Jöranssons egen relations Skriff som praesenterades först på Tinget, i Jättene d. 23 Junij näst förledhenn.

Belangande den Trijdie Punkcht om Tiuffuerij på 2 st Snöreljff en Silfskedh och 6 al:r Lärfft, som schall wara Vthj Hennes egne Kijstor igen funnet, Så Nekar Fru Elin icke till alt, then föregiffuer at hon icke weet huru det är kommet ibland hennes klädhen, som af Hennes Exception Vnder Lit B. sennedes ähr, Silfskeden Nekar Fru Elin till Menn Wälb. Jacob Jöranssonn refereradhe sigh på Balberaren som då war hoos Sal: Knut Jöranssonn, det han schall see at hon togh skeden af Sin Snappe säck, då dhe hadhe frågat effter henne, och Stack henne i sängen Vnder sin Blinde, Mann, Men samma Bordbarare ähr nu död, belängendhe dhe andre Min rier(? = transportörer) som Frw Elin Duffuu Wälb. Jacob Jöranssonn i sin 3. Exceptions Punct Tilwijter, så kan han icke alt bewijsa, uthan Wälb: Jacob Jöranssonn bewijsar Contrarium, som af kyrkioherdens Wällerdhe her Bryngels Attestation Lit. C. sennedet ähr.

Så effter Fru Elin Duffu ähr en Person af Adell, dy kan thenne rätt her Vtinnan icke döma, Vthan remitterar denne Ransakningh till dhenn Hög. Kong: Giötha Hoffrätth.

Anders Månssons dråp på Nils Månsson (1654)

1654 den 9-10 juni

3.

S.D. Kom för Rätten en dråpare Anders Månson i borgunna be.dh och framladhe i Rätten landzhöfdingens Wälb:ne H:r Haral Stackess lejdebreff, Daterat biurum den 11 Aprilis nestförleden, förmäländess at honom är effterlåt it säcker frij och obehindrat lejde, at framdee sigh en månadt före och 14 dagar effter tinget, at komma i sit förra behåldh denne Anders Månson, hafwer dagen effter Pauli dagh 1653 ihieslaget sin egen och kötzlige broder Nilss Månson, hwilket Slagsmåhl befinness sålunda wara tillgånget, som hanss gårdboo och swåger Staffan Persson och en legegiga Kirstin gisslessdotter be:dh effter aflagdh Eedh å book bekent hafwa, Nembl. dagen effter Pauli dagh så woro begge desse bröder medh sin moder H. marit Månsses *ibidem*, som är en gammal och wernlööss änkia, kallade aff en sin granne wthi eet barssöll, der dee woro et godt stycke på afftonen, och ingen trätta hadhe sigh emellom, omsider ginge dee hem, och fölgdes alla åth, Modren, Sönerna och Swågeren Staffan medh sin hustru, Men pigan Kirstin war litet föregången till at wpgiöra eldh i begges Stugor, när dee alle woro inkomne i Moderenss Stuga sadhe dråparen Anders, nu måste iagh gå tillbackarss igen, ty iagh hafwer lofwat at iagh skall Follia Her Månss öfwer lillegierdet, då föll den yngre broderen /: som döden ledh /: emot honom, och badh honom blifwa hemma och gå bort och legga sigh, anderss wille enteligen wth och sadhe iagh måtte hålla min lofnenn, då togh den yngre broderen om honom och förde honom fram på en benck, och hoff der omkull honom, och rychte till sigh et Hyende, och ladhe wnder Hanss hufwudh, och som han så stodh wth medh honom, sadhe han, nu stack han migh och der medh gick ifrån honom ett stycke bort på gulfwet och ladhe sigh på en Rijsshögh, och fanns stungen i sin buck, men Anders stodh wp och gick tillbakars i gestebudzgården igen, och war der en liten stundh, dantzadhe och Sångh, och sedan fölgde han presten bort i en annan gårdh, och kledde aff Honom och Halp honom i Sångh, och gick der sedan och dantzade och sång på gulfwet, j medler tijdh kom hanss Swåger staffan till honom och sadhe, kom och fölgh migh Heem, Anders Swaradhe ia, men gack intet ifrån migh, ner dee nu kommo wth på gatan, sadhe staffan åth Honom, du må fuller dantza och qwädha, du hafwer fulla så well bestelt Hemma, Anders sadhe, Hwadh hafwer iagh giordt, Staffan sadhe, du får fuller det förnimma, broor din ligger alla reda döder hemma, Anders Swaradhe, hafwer du giordt något så warat sielff och skiut inthet skuld på migh, och sedan ingick i sin Swågerss Stuga, der war moderen inne före gråtandess, och sadhe till Honom, ia du har well stelt tigh, bror din ligger nu död inne, då sadhe anders till sin moder om i icke hade detta sedt, så skulle iagh aldrigh hafwa taget migh det på, för skulle iagh mist mit lifff, och der medh gaff sigh strax till flycht, ner han fick weta huru det tillstodh, och andre broderen nilss lefde tillannan dagh emot middagh, Låth sigh medhdela medh Herrens natwardh, och gaff sin brodher till, och badh at gudh wille och geffue honom till och sedan affsompnadhe. För denne gierningh dömbess Anders effter Gudz lagh Gene: 9:6 och Exod: 21:12 ifrån Liffuet. Nådhen den högl: Kongl: Göta Hoffret ödmiukeligen Hemstelt, Moderen Enkian, som ingen son mehr igen hafwer sigh till Hielp, feller för denna dråparen en ödmiuk förböön, så well som samplige Slecht och förewanter, samt grannar och någrannar, Helst för hanss moderss Sorgelige tillståndh såsom och för det Rolige lefwerne som hon tillforende med them fördt Hafwer.

Måns Erikssons dråp på Bengt Olofsson (1654)

1654 den 16-17 okt

3.

S.D. Stältess för Retten Soldat wnder Maior M:tig Alexander bethonss Compagnie, Månss Erikson i flittorp be:dh, hwe ... effter stora Lieknelsser är tilltrodt at hafwa ihuelslagit, bengt Olofzon i Högstena, Nestförleden Bartholomej dagh om afftonen på marknadzwägen ifrån falkiöpingh, detta han fuller nekar men omstendigheterne wthwisa som her effter förmälless: först war denne Soldat j föllie medh en bonde Hanss i Reastorp be:dh till Marknaden, och then som döden ledh war inthet i Selskap medh them, men ifrån marknaden war Jngendera i Selskap medh den andre, wthan 3/4 mill ifrån stadhen wedh pass, äre dee aff en hendelssse alla tre ihopkomna hooss en bonde anderss bengdtson i Swartesiö be:dh först kom dijt Hanss i Reastorp, som äger be:te bondess Hustrus Syster, och han slepte sin hesst i beet, och bonden togh en öllstop och bådh hanss gå medh sikh nedh på gierdet till deem som skuro, det och skedde, när dee dit kommo satte dee sikh wth meh wägen och drucko, ner dee litet suttit hadhe, kom Soldaten Månss tillrijdandess, och anderss i Swartesiö, badh och honom dricka en gångh medh sikh, det han och gjorde, stegh aff hesten och drack een gångh eller två, strax kom der till ridandess bengdt olofzon som döden leedh, bleff och beden at dricka en gångh och han stegh och aff sin heest, och satte sikh på een neek, när deen ölstopen war afdrucken, badh anders i Swartesiö sin hustru gefwa sikh en än ett stop, hustrun sadhe, om i wille hafwa mehr, så gå heem i gården, det och skedde och fölgdess åth alla 4 heem i gården, detta skedde wedh pass 3 tijmar för Solebergningen och der såto dee och drucko till Solen war gladd, och mijskningen rede dee alle tre aff gården, dok hanss i Reastorp litet förwth, at han sångh en psalm i ende, innan bengdt och Månss hinde honom, och alle wore öfwer sikh druckne, och då bengdt och Månss kommo till hanss, oladess de sikh emellan, om det at Månssess Seck war wplössnat och et par stroumper bortkomme, bengdt som döden ledh togh illa wedh sikh för detta tall skull, och sadhe /: som hanss bekende, och måns icke neka kunde :/ kan ske du skyller migh för dine strumper, Månss sadhe det giör icke iagh, gif sikh till fridz det hafwer intet på sikh, då sadhe åter bengdt, du skalt ransacka migh, kan ske när du kommer heem så skyllar du migh för en tiuff, Månss sadhe iagh skyllar ingen, då sadhe bengdt som föll, till hanss, om du icke och welt låta Ransacka tigh, så äst tå icke better än han, och der medh redh fram om dee Andre, och språngh aff sin hest, och begynte lösa up sin tröia och böxor och riste; i medlertijdh stegh och måns aff sin hest, och knippadhe sin säck fast wnder SadelJorden, och strax på igen, och straxt war och bengdt på sin heest, och begynte at slå på måns medh sin käp, och Månss hadhe bortgefvet sin käp, hoos Anderss i Swartesiöö, och hadhe Jnthet i handen, Men hanss badh them hålla till fredz i Jesu Nampn, och då hadhe Månss allaredha fått 3 eller 4 slagh. J det samma togh måns till att rijda fort, till han kom öfwer en åå wedh åstorp, och hanss fölgde medh honom, och dee begge rede broon öfwer åhn, men bengdt kom fort effterrijdandess, skrichten och rende i wadhet, och Jnthet på broon, och war han före öfwer ån än dee andre, och hölt emot deem wedh broenden, och begynte strax slå på måns medh käppen, och fölgde honom medh hugg och slagh öfwer et godt stenkast inöfwer Per Anderson port i Åstorp, och då hanss i Reastorp sågh at det wille blifwa ondt aff, gaff han sikh affsidess ifrån deem, strax han war kommen öfwer broen, och lät dem fahra, och effter måns ingen annan wäria hadhe i hender, nödgæss honom tagha till sin kniff, och wäria sikh medh och wedh han redh, fölgde bengdt så fort in på honom, at måns högg ifrån sikh medh Högra handen, alt back effter sikh, och hadhe hugget några hull, på bengdtz kläder, Jtem hadhe han och dräfft honom stiungh i högre bröstet, at blodh war der Vthgånget, och et litet rispande i lippan och et i halsen på högre sijdan wedh strupan, sidst hadhe han dreffit honom et dödligit stingh i halssen på wenstre sijdan wth medh strupan och då begynte bengdt at inthet komma så fort effter, och måns fick då förenwmnen(?) och kom igenom et Ledh et litet stycke ifrån byen, wedh pass 1 1/2 stenkast, der fans hanss kniff ret inom ledet, och bengt fanss dödh wedh samma ledh, och et litet stycke tillbakass fanss hanss käp. Detta Nembdeman Per Anderson i Åstorp och mehr trowerdigit folck, som dit gingo om afftonen at sij på lijket, bekende, fanss och stodet som bengdt hade redit på, blodigt alt ifrån Sadelen fram till öronen, at hele halsen war öfwerblodigh, der aff kan synass, at bengdt hadhe syttit på stodet till dess han kom till ledet och han fall dödh neder. För desse skäll kunde icke heeradz Nembd wäria Månss Erikson, at effter Gudz lagh Gene 9:6 och Exod. 21: v.12 ifrån lifwet i Nåden den Höghl. Kongl: Giöta hoffret ödmiukeligen hemstelt, den dödes fadher och hustru, stå eij heller i högsta effter denne månsess lijf wthan skiuta alt i öfwerheteness hender. belangande hans i Reastorp, som ock war misstänckt for detta dråp, bleff han der före frijsagdh, så frampt icke anner och bettere skäll förekomma.

Det misstänkta dråpet på Olof Hansson (1662)

1662 den 5 sept

Samma dagh Kom för Rätten Peer Hanson welb: H: Harald Pässees Tiänere och Androgh hure såsom han 3die dagh Nest förleden Hans broder Oluf Hansson i högstena i Twilingzgården satt och drack i sin egen Stugo medh Jöns Andersson And: Nillssons i Tuillingzgårdens Suenetiänere samp Anders Swensson Ryttere i Flittorph, och Anders Nillson i be:dt Tuilingh gården ifrån Något Effter Middagh in på Natten, och Andre dagen der Effter om Morgonen fan Hans egen syster Marit hans Dotter honom Bend:t Oluff Hanson i sin egen kiällare ståbo, uthan för skällfua kiällere dören dödh, på Ryggen liggandes medh sine Gångkläder, hufuudet wiste något på snedh in till dän Ena azleen, och Byxe Linngen ifrån Ryckt medh den ena höften så bredt som ehn handh, och den ene Byxehaken på samma ställe borttryckt och hafwer denne Peer hansson ehn Stor Misstancke, at några aff desse förbend:t hans drykz Stallbröder skull wara orsak till hans dödh, och berettade at någon osämnia skulle kommit Emällan hans Broder och bed:t Anders Swensson tillförende om afftonen widh dhe såto, Emeden han bed:t Anders frijade till den hustru som Oluff hade förr än Oluf fick henne, och hadhe någon Mistancke at bed:t hustru skulle för den skulldh warit medh om sins Mans förådth, Män ben:t Tree Carller Aldelles Nekedhe och sadhe sigh icke hördt aff Någon osämnia den Quellen, Ähn berättade bed:t Peer Hansson at bd:t Anders Suenssons hammar somo han plägar hafua i handen, skulle Legat Qwart Vtj bend:t Olufz stugo effter honom till om Morgonen, huilket han bed:t Anders ej Nekade sigh gåå om morgonen Vthur Anders Nillsons stugo det han om Natten lågh och vtj Olufz stugo Effter hammaren, Men ingen Wtj Olufz stugo sågh När han den tough, Vthan dhe Andre [i] Anders Nillsons stugo, såge Ner Han den tough, bed:t Anders Swänsson bekienne sig, gåå strax som morgonen utj Olofs stugo, och wille Taga hammarn, Men effter ingen war der Jnne, sade han sigh icke willia den igen taga, för Ähn Follket inkom, gick åter in i Anders Nillsons Stugo, och Strax der Effter gick Lijkuähl in och tough sin hammar igen, Oansedt ingen war i stugon och at bd:t Oluf badh honom om Afftonen at Gifua sigh hammaren och sade sigh icke weta strax om morgonen det bd:t Oluf dödh war för än han hem kom till sine Föräldrer i Flijttorph. Huilka förb:dt Carller af hendellse kommo samma Gångh Till be:dt Oluf och woro Gode wänner kiällere dören war låste män ingen döör Eller Tröskehl war för kiällere stukon, och ingången war så När wedh Olufz Stugo, at Vtj hastighet Kunde wähl Een Menniska Vthi mörkret Taaga fellt, och Falla Vthj Kiällerestukan, be:t Jöns Andersons Suenetiänere Jämpte Olufz Hustru Elin Nillsdotter bekiende at be:dt Oluff hade Tillförende klagat sigh Öfuer att hafa fallit Näst förledne Julas Vtj be:dt Kiällere stuka och sigh der Jlla medh farit, sagt woro wähl Giort Täppa igen den hulan, sedan framkallades Arfuedh Jonsson och Arfuedh Larsson i Högstena be:dt Olufs Granner huilka effter Aflagdh Eedh å Book witnade Serskillt at om Morgonen kom be:dt Olufs Syster Marit Hansdotter och badh dem gåå dit och see der på huilka När dhe dit kommo, satt Hustru Elin Nillsdotter på Een Steen Stupe på Gården och Grät samt hennes moder alltså Ginge dhe och sågo huru han bd:t Oluff Lågh i kiälleren Vtj stukon huilken war af Marit hans syster tillförende ljetet Rördh ifrån Kiällere dörs tröskellen medh hufundet, huilka kläde af honom, och sågo Honom Hafua Jnga Åkommer på Kroppien Mer än Een blåå fläck Ofuan för höger Ögat icke större än som Een fingers Ende pådåppat och ljetet blåå på bröstet Ofwan imot hallseen på högre sijdan, Huareest bloden satt Vtj Huden der han lågh oppå, och När dhe Skulle klede Aff honom bödo dhe Till at böija Huffundet Till Rätta igen, Emedan det war Trycht Till wänstre Axlan aff fallandit dåå krassade Vtj hallseen Mycket Hyssliga illa såsom skulle han hafua stöött sigh Vthj bend:t fallandet wedh kiällere dören, [ANM. Här verkar det som om det saknas text, vilket skett vid den samtida avskriften.] huilka sade sigh Jnga osämnia hördt warit dem Emellen Eij heller Emällen Oluff och Hans Hustru, och troo honom icke om fådt hugg af någon Meniska, huilken hade och sine Vphengzler oppå sigh, Tillijka medh Vlesiortta, och Byxor När dhe honom optogo, och sade kunde wähl hända at Byxe Lijningen giuck ifrån som förbe:dt ähr, När dhe Eller hans syster touge utj honom Deer han lågh.

Effter klagandens begäran Aflade be:dt Jöns An: samt Anders Nillsson och Anders Suensson sin Eedh aff book dheth dhe förnomo ingen osämnia wara Emellan be:dt Oluff och Någon Människa, ej heller Emällan honom och dem helleer Emällen Hans Hustru och Honom, och at be:dt Anders Nillsson Gick om Afftonen först hem ifrån Oluff Män Anders Swänsson och Jönns Anderson föllgdes åth seden der ifrån, Oluf Satt Hemma (Q)wart Effter dem på bäncken, och hans hustru stodh där wedh hans sängh Seden framkallades Oluffz hustru Elin Nillsdotter, och Oluffz syster Marit, huilka bekiände och Änteligen trodde det bend:t Oluff hade fåt sit dödz förwällende, at det egit fallende Vth för kiällerestukon såssom och be:dt Marit medh sin Eedh Ehrhöllt, och bekiände sigh icke förnomit at Oluf dhå hadhe warit i Osämnia medh Någon, och ähre således Ofuänbe:dt Personer på det flitigeste Examinerade och afhörde som för be:dt Ähr, och inga flere Stiähl Eller Witnen Nu fans Vtj saken Huarföre kunde ingen orsack Till

bed:t Olufs Dödz förwålande för denne Gång hoos be:dt Pärsoner finnas, huilka derföre Böre wara frij till dhese Man Kan dem medh bätre skiähl i Laga tijdh sådant Öfuertyga.

Per Larssons dråp på Olof Larsson (1665)

1665 den 15 febr

Samma dagh Stälte sigh för Rätten, een dråpare och Ryttere Per Larsson i Kierregården i Borguna By ock Sochn, å Crono, Hwilken på hög. Kong.: Giöta rijkes Hoffrättz högdte ährade leigde fram kom, Daterat Jönekiöpingh, den 14 januarij Nestförleden, och bleff anklagat aff hustru Brita Pedersdotter i Assaretorp, och Wyrldigh H: Swen Laurentij Bornander kyrckioherde i Saleby, för det han hade den 10 octob: 664, ihjelslaget ben:dte hustru Britas man, och H. Swens Broder, Oloff Larsson i Assaretorp medh een knijf, ett Stiungh mitt Bröstedt igenom den wenstra Brösthwärtan, att han på Stundhen effter nogre Steegh ifrån dråparen föll Till Jordanen, och dödh bleff då dråparen Kom Straxt till Rymningh, samma dråp skedde Vthj Källebo, i Be:te Borguna By, der grannerne i Borguna drucke noget öhl, dhe hade sigh bestält för mulebete, ifrån två hemmen i Ranstorp, och framkallade kerenderne desse sine effterskrefne wittnen, Hwilke såg ner dråpet skedde, Nembl:

1.) Anders Swenson i Borgena, effter afflagd Eed å book wittnade sigh wara Nylign Kommen in till dem i Stugon, Vthj Källebo, När måsta ölet war Ändat, då förnam han att den dråpne och Anders Jngemerson i Borgona ordkastades, om ett Engestycke, och dess skillnat och hörde att Anders Erickson i Borgona sade till den dråpne, inne i Stugan, ij hafwa intet att beställa medh vårt gran öhl, då inföll dråparen i det taalet, och Sade Neij ij hafwa inte der medh att beställa, wij See Eder intet när wij gåå på grannestembna, eller Broghningh, då badh den dråpne bend:te Anders Swenson taga sigh i försvar för dem, så att dhe icke slå honom Neder, altså badh han Anders Swenson den dråpne gåå hem dädan, Hwilket han och gjorde, gick Vth från dem och Anders Swenson fölgde honom på hemvägen, Pass 40 Steegh, der ifrån Sedan Skildes be:te Anders ifrån honom, gick tillbaker in Vthj gården igen, då kommo Dråparen och Anders Erickson Vth Stugan och som dhe stodo på gården, kom Straxt den dråpne tillbaka gångendes, åter Vp Vthj gården, samt een Poicke, hans Syster Sohn Anderss Jacobsson bend:t som Skulle fölgdt honom hem, den dråpne gick Stugodören förbij, der dhe hade druket, såsom han wille gåå der igenom Vtt på gatun, och helsade dem, sade Ståår i gudz fredh, Ner han kom fram om dem, sade den dråpne till dråparen Per, hwadh hafwer tuu medh granne Rätten, Så mycket iagh som du, Swarade dråparen, då dogh den dråpne sin knijff Vthur sin Byxesäk, och wille stiga till dråparen, Hwilket medh det första Anders Swenson honom hindrade, hölt sin Kiöp för honom, då Swor dråparen om gudz dödh, och sade will du den vägen, då skall dett så snart Brinna för migh som digh, der medh Stegh dråparen Per Larsson till, och högggh den dråpne medh sin knijf i bröstet, igenom den wänstra Brösthwärtan, ett Stick, då sade den dråpne, gudh Nåde migh, nu fick iagh min dödh, och hölt sigh för Bröstedt medh den eena handen, gick och lutade pass 12 steegh, ifrån dråparen, samma vägen som han skulle gåå Vtt på gatan, och see effter sin Sohn een lijten Poicke, om han skulle komma, hwilken han hade sändt ått Skogen, effter grannbarr, medh det samma föll strax till Jordanen, wedh gårdhz leedet, och Pass een half timme der effter död bleffo, men inte hörde Anders Swenson at den dråpne Vndsade nogot dråparen, eller nogon annan ner han fölgde honom på hemvägen, Vhr Öhlstugan, och dråparen hade wäll kunnat detta dråp Vndflytt, om honom huru så behagadt och dråparen Språngh på gården, sedan Skadan war skedd, Swor och Sade, det Plägar ingen Pistol klicka för migh, mycket mindre Skall een tälieknijff klicka, den dråpne war inbuden der till dem i samma öhlstugo, aff Anders Erickson och Joen i Bårebo, i Borgona, den dråpne weck ett steegh tillbakers, wedh dråparen högggh, till honom medh knijffwen, dett eena hugget, denne Oloff som dråpen bleff, hafwer tillförende pass 24 åhr Seden begått ett dråp och derföre Plichtat, Hwilken Sejiges wara mycket Styff och oroligh.

2.) Wittnade Anders Erickson i Borgona, Hwilken sammaledes Sågh Ner dråpet skedde, eedeligen aldeeles det samma som förbend:e Anders Swenson bekent haffwer, allenast sade sigh icke höra dråparen Sweriga, icke håller weet antingen den dråpne hade knijffwen dragen, Ner han kom i gården tillbaka, eller han drogh honom i gården, Flere wittnen hade inte den dråpnes hustru, eller Broderen sigh oppå beropa, Vthan Sade kunne fullt någre män finnas, som haffwer dess för Vthan Sändt Platzen der dråpet skedde, och förnummet att dråparen hade wäll kunnat wecket ifrån den dråpne, Ner han will gåå åth honom medh knijffwen.

Sedan inlade dråparen sin Klageskrifft, för mälandes at han aff Rätte lijffz nödh och tvångh skulle samma dråp begåt, Ty till frågades honom dråparen hwar hans wittne woro som kunde sådant betyga, altså fram kallade han lars hanson i Borgona, hwilken Eedeligen wittnade, att ner han samma gångh, gick

och sågh effter sin Boskap, emot afftonen förnam han att den dräpne gick på gierdet och hade dragen knijff, i den wänstra handen, oanset han war Pass ett Stenkast ifrån honom, dock int hörde honom Nogot Seija, Men den dräpnes hustru Brita förewände, att denne lars Hanson war hennes mans afwundzman, och Nogon Skatte Jordh, oansedt ingen aff grannerna wiste om deras owenskap, nogot beskedh, Vthan bekände fulle att den dräpne hade nogot litet genare wägh att gåå, Vthan medh gården, och see effter sin Poike eller Sohn, än igenom gården, denne bend:te lars Hansson hade inte meera att wittna her Vthinnen, altså tillfrågades dråparen Per larsson om han hade nogre flere wittnen eller skeel, Suarade Neij hade inga flere, : Der Näst framstego och wittnade effter aflagd Eedh å book, Wel:t Nilss Swenson i Staffz Kullen, Befallningzmannen på daala, och lenzmannen lars Anderson, sampt twå Stycke Nembdemän Måns Biörson och Anders Börgeson i Siogerstadh, på sine Nembdemäns Eeder, at ofuen bend:te Anders Swensson som först i Saaken wittnat hafwuer Vtt wiste för dem det stället, hwarest dråpet Skedde, hwilke bekende att på den Platzen för dem Vttwijstes, hade dråparen wäll kunnat kommet Vnden, der honom så hade behagat, Serdeeles in Vthj Stugan, der dhe hade drucket, eller den wägen som den dräpne kom ifrån, och icke wara trängder till samma dråp begåå, : denne Saak togh tingz Rätten Vthj nogha öfwerwägende och betenckende, medh desse effterskrefne skeelz beträctende :

1.) hade den dräpne icke det Ringeste Rördt dråparen, hwar af han kunnet blefwet förorsaat att Slå till den dräpne, som wittnen haffwa betygat:

2.) ähr bekendt at den dräpne befruchtade sig för dråparen och dhe andre der inne i öhlstugan, förr än han der Vthgick:

3.) ähr icke klar besked på, att den dräpne skulle draget knijffuen, Ner han gick tillbakers åth gården, emedan lars Hansson som der om wittnade war långdt ifrån Ner han sågh honom

4.) kan icke Pröfwat det den dräpne skulle gådt tillbakers medh wredes modh, emeden ingen hade hört honom Vndseija dråparen, Vthan sagdt ståår i gudz fredh, Ner han kom mitt för dem, och föbe:te twenne wittnen på gården stode, och hade i förstonne ährnat gått dem förbij:

5.) Haffwer dråparen förlustat sigh der aff, Seden han Skadan giort hade, och Sagdt att ingen Pijstol Plägar klicka för honom och mindre Skulle knijffuen klicka:

6.) ähr detta ett Sielfwilligdt dråp, och icke af någodt trångh begåt. Hwarföre fölliandes gudz och Sweriges Strenga lagh i desse måhle Gen: 9 Cap: 60: Levi 24 Cap: 17 v: Num. 35 Cap: 16 v: och 12 Cap: dråp måla B: medh willie, 1 och dömbde honom be:te dråpare Per larsson ifrån liffwet, Hwilket till den hög. kong: Hoffrättens högh wijsa och Nådiga resolution Vnderdån Ödmiukigest Jämställes Vthj medler tijdh gick dråparen Vthj sitt behold effter leigde brefwets inneholdh.

Johan Olofssons beröring med Måns död (1667)

1667 den 15 juli

Förekom Trumpeteren Johan Olufson ifrån Äflegell, och Vartoffta heredte, hwilken kommen uti det rychte, som skulle han warit orsak till Måns dödh i krakegården i stönstorp, begerendes derföre blifua befriat, op wijser så ett attestatum, at Hr Nils i Stönstorp, de dato 28 Majj 664 hwer utinnan han betyger, att tå han bene:te Måns medh Herrens hög: Verdige nat Vardh besöchte, hafuer han honom frågat, om han Ville för låta, såsom och begere förlåtelse af sin neste der till han swaradhe ia, men icke ett ord nembdhe, att någon skulle honom slaget, hustru Elizabeth Salmondotter gjorde honom derföre frij, men bröderne påstodhe, att han honom slaget, och dhe sedan funnet blodh stänest i stugan, detta differerades till neste Tingh, och beter underrettelse.

Jöns Larssons dråp på Ambjörn Bengtsson (1672)

1672 den 13 nov

25.)

Kom för Rätta hustru Britha Nillsdotter i Rådene, och Siorsta (=Sjogerstads) gell iempte sin Swerfader Gunnar i Hökeberg, anlagandes Jöns Larsson på Stombnen, af hwilken henne Man Ambjörn i Bysgården är huggen med een yxa den 25 Aprilis nästförleden, hwar igenom han der effter är döder blefwen, hwilket effter noga inquisition och ransakning befans således tillkommit som föllier, Oppå af owanbene:te dato wore alle bönderne widh Sätegården Stämbde tillhopa att byggia, då hade Anders Månsson i Lillegården och Jöns Larsson på tombnen taget sig före att klöfwa een ståck, och woro så när kombne till stoor ändan, wid det samma kommer Ambjörn Bengtsson löpandes ifrån Befallningzmannen

Swen Jonsson, hwarest han tillwände satt och sydde, och olyckeligen trädde fram till dhem som ståcken klöfdhe der lågh brede widh enn wigge, som behöfdes, hwilcken Ambiörn optogh i den acgt och mening att sättia honom uthi träet, när han sigh nederlutadhe, warandes något drucken hugger Jöns Larsson honom öfwer hufwudet medh yxan oförwarandes, som slant i handen och slogh medh flatha sijdan ett slag på hufwudet, hwar af han sedan 8 dagar der effter förmenes wara dödher blefwen, doch befans att denne olyckelige händelse är aldeles genom wådha och af den dödas oförsichtige framträdhe, emellan dem som stodhe i fult arbethe försakat, såsom och att emellan begge desse aldrig någon trätha eller haat warit iämbwål och hafwer Ambiörn för sin afgang intet tillräcknat Jöns Larsson något förwållandhe till hans död, uthan honom derföre eximerat och frijkallat, hwilcket Pastor i Sioesta Wäll:de Her Lars Petri, som honom medh Herrans Högwerdige nattwardh besöckt bewittnadhe, framträdde och Effterskrefne nembl: Befallningzmannen Swen Joensson, Anders Månsson, Jöns Andersson och Swen Larsson, Eedeligen betygandes, att denne Jöns Larsson intet opsåtheligen eller retandes träffat i samma olycka, uthan sådant skedt af wådha, hwilcket och Samptlige grannarne sigh tillbudhe medh Eedh att ehrhålla, Änckian och sielf det samma bekiändhe, heemställandes saaken uthi Rättens omdöme, Hwarföre häruthinnan skedde efterföllandhe domb uthslag.

Vtgaf föregången Ransakning, samt Eedeligen afhörde wittnen, kiändes Jöns Larsson frij och ledigh ifrån williedröp oppå Ambiörn Bengtsson och plichtadhe för wådha 20 mark. Målsägandens Eensaak, och remiterades att undergå Kyrckioplicht, på orth och ställe som wederböhr, det medh att förhielpas till kyrckiones frijheeter, och församblingens communion, med förmaningh till ledmoter, att för sådanne händelser taga sigh till wara.

Måns Månssons och Nils Jonssons dråp på Olof Andersson (1675)

1675 den 16 febr

Androgh Anders Månsson i Siogerstadh fast klageligen, huru som hans Sohn Olof Andersson förlene dhen 26 Decemb: uthj Rådenne byyn af någras handawärkom dödhen lutet, hafwandes dherföre efter skrefne mistänckte, Nembl: drengen Måns Månsson i Rådenne och drengen Nils Jonsson *ibidem*, samt drengen Lars Larsson dher sammastädhes: altså företogz saken till ransackningh i fölgandhe måtto, då klagandhen beropadhe sigh på Lars Gudmundsson, dhen dödas Syskonebarn, som medh honom hafwer warit i sällskap ifrån begynnelsen till ända, hwilken närwarandhe för Rätten refererade i fölgandhe måtto: Förledhen annan dagh Juuhl ähr han ombedin att fölgia Sahl: Oloff Andersson till Rådenne, och redhe ifrån Skultorp i Kåkindz häradh, hwarest ett giäste bodh skulle ståå tridie dagh Juuhl, och till Hökebergh i Gudhems häradh att låna ett paar Stöflar men fingo dher inga, altså redhe dhe ifrån Hökabergh och till Rådenne när dhe kommo dijt, woro dhe inbudne hoos een Enkia hust: Marit Jöns dotter i Skattegårdhen, hwarest granöhl drackz, och finge dher bådhe maat och dricka, sedan wille dhe rijda dher ifrån, när dhe kommo i gathan, hörde dhe huru dhet alarmadhe på gårdhen, då redhe dhe begge tillbaka och in till gårdhen igen, dock intet genom porten, och befunno dhe stå dher een hoop medh folck, altså frågar Sahl: Olof Andersson dhem, om dhe hadhe något ondt till honom? dhe swaradhe Neij: dher medh redhe dhe begge bort, ährnandes sigh till dhen dödas brodher Anders Anderson i Rehmetorp, när dhe kommo på wägen så fohra dhe willse, och woro begge druckne, och Lars Gudmundsson på orten fremmandhe, kommo så åther tillbaka till gårdhen Rådene igen, på andra sijdan, dock war dhet Måhne liust, altså rijda dhe begge uppå gårdhen Rådenne igen, och dhen dödhe in till förstugudören, ropandhes någre gånger han lustigt, men på giärdet ropadhe han och och så dock alt på lustigheet, och Lars Gudmundsson war något efter, då kommo dhe utur samma huuss, som dhen dödhe för fören war, Nembl: hoos Swen Larsson i Skattegården någre Manfolk, säijandes: Hwadh ähr i för skelmar, och hwar efter rijde i? då swaradhe dhen dödhe, förtenker migh intet karlar, iagh ähr willse redin, och hittar icke till mitt heem: då begynte dhe strax uppå att slå medh stoore forckar dher medh wille dhe begge rijda tillbaka, men kom nw på een annan uthwägh från gårdhen till ett leedh stängt war, dher blefwe dhe begge nedher slagne af folcket ifrån Swen Larssons Stugu, som dhem och hästerne efterfolgde, hästarne sprunge då up leedet och bort på giärdet, hwarest Lars Gudmundsson togh igen dhem, emedler tijdh slogo dhe stadigt på Oloff Andersson, han bedz före och sadhe sigh wara willse redhin, han hörde dhem intet swara, utan slogo medh stafwar och forkar, När nu Lars Gudmundson kommer tillbaka medh begge hästarne, så lågh Olof på backen, då togh Lars uthj honom och reste honom så wijda op att han satt uth medh Giärdesgårdhen, frågandhes hwilken honom så slagit? han swaradhe: iagh weet intet hwilken som slagit efter dhe woro så många, i dhet samma komma een hustru ifrån

gårdhen Rådenne, så bedh Lars Gudmundsson, att hon wille hielpa honom fåå dhen sargadhe in i något huuss, dher medh togo dhe hwardera honom undher armen, och hulpe uthi ett Skiul eller litet gammalt huuss som stodh wedh een Stugu utom gårdhen hwarest något halm lågh, då dhen sargadhe förmåtte intet tahla ehwadh som frågadhes, sade allenast ia, dher lågh han in till ottemåhl, då Swen Larsson een Ryttare kommer om Ottan, och een annan Lars Nilsson ben:dt medh een drengh i högabergh Joen Nillsson, hwilkt hulpe dhen sargadhe efter Swen Larssons anmodan in, altså båhre dhe honom in till ben:te Swen Larsson, så höllo dhe honom på een stoohl, efter han sielf ej för måtte sittia, då bedh Swen Larsson sin hustru wärma dricka, emedler tijdh badh Swen Larsson och Lars Mölnare honom Lars Gudmundson att rijda till Befallningz Mannen, bediandes honom hafwa medh sigh litet papper, och anteckna hwadh dhen slagne kundhe berätta, och bese hans tillståndh, dhet han efterkom, då Befallningz Mannen på Rådenne Swen Jonsson folgde honom dijt, och refererar han såledhes, i förstonne wille han förwågra att fölgia men för enstendigh begäran reste han medh, emedler tijdh berättar Lars, att hans Camerath Olof Andersson hafwer uthi Rådenne redit in i förstugun, så kommo dhe uth och drefioo honom medh hugg tillbaka, som han nu icke förneka kan, Nembl: att hästehufwudet och fram fötterne woro in i förstugan, då kommer ett manfolk och mötte honom tillbaka, Lars Gudmundsson beklaghe att han een frammandhe och Vth häradz aldrig på dhen orten tilförendhe warit, önskade aldrig hafwa kommit här och i sällskap medt honom, hwilken han intet kundhe råda medh enähr han skrijckte på giärdet och wille då rida till sin brodher, men fohre willse och kommo till Rådenne igen, som för bemält: Nähr Fougden kommer dijt till Swen Larsson i Rådene, då satt Olof Andersson på Spijshallen, war afklädder räckan och satte bådhe henderne undher ansichtet, och war om hufwudhet och elliest mycket blodigh, sadhe han, iagh tycker dhet står illa till medh digh Oloff, han swaradhe: Gudh nådhe migh så wist! så sadhe folcket: att han intet hadhe talat sedan han dijt kom för ähn som då, frågadhe fougden hwilken honom slagit hafwer? han swaradhe: wete gudh, ty dhe ähro för många. Enähr fougden reedh dijt, så hadhe hans Camerat Lars Gudmundsson sagdt efter een hustrus ordh, hwilken han intet kendhe och war i Swen Lars stugu, att dhesse skulle honom slagit, drengen Måns Månsson i Rådene, och drengen Nilss Jonsson i Kijfwe näbben, sampt drengen Lars Larsson i Rådenne, mehra talte han fougden intet medh dhen slagne, utan går och befaller samma drengiar, som de woro hwar till sitt gångne i sängh, medh för maningh att twätta blodhet af dhen slagne, och hielpa honom till rätta igen, altså een bondhe i Rådene Swen Claesson, som war medh drengen Lars Larsson Swåger, hwilken beskylles, går till dhen slagne, ledher honom medh sigh heem, och twättar blodhen af honom, dher lågh han, och dhetta war tridie dagh Juull om Morgonen, lågh altså dher quar till fierdedagen om Morgonen, då hans brodher Anders Andersson i Rehmetorp boende, förde honom på een häst till faderen Anders Månson i Siogerstadh, och om aftonen samma dagh afledh han och förmådde ingen berättelse, utan enähr han inför des till modheren, greet hon och sadhe: Gudh Nådhe migh, huru hafwer du farit? han swaradhe: K: Modher, banna migh intet, bediandes bädda wäll under sigh, och när han något legat, hadh han twätta sigh i hufwudet medh brennewijn, som och skedde, strax dher efter begynte kiärmpas med dödhen, och giorde ingen vidare berättelse, utan kort för han afledh, mycket sachte sade några gånger, Nillss, Nillss /: hwilket ähr allena faderens och broderens berättelse :/ Lars Gudmundson reedh om tridiedagz Morgonen till Skultorp medh begge hästarne och sedan talade han intet medh sin Camerat, framkallades till witne hust: Marit Larsdotter i skyldskap medh Nillss drengen, Nembl. förste frendher, hwilken efter aflagdt Eedh å book såledhes bewittnadhe. Efter som hennes Man Per Jönsson i Rådenne han war drucken, till sängs gången långt före och soff, berättar således, att hon satt i sin Stugu medh sin Syster som Siukligh hemma ähr, doch hennes Man Bengt Matzson närwarande och säger, enähr han hörde dhet alarmadhe uthe, så lopp han uth och wore då nedher wedh ledet, som dhe intet sluppe uth, hästerne hadhe då brutet up leedet, och woro bortluppne, och enähr hon kom till dhem stogo drengiarne Nillss Jonsson, Måns Månsson, och Lars Larsson alla tree till bredda, hafwandes alla något i henderne, och wedh han kom löpandhes slogh Nills till dhen dödhe, som då stoodh stupe på knäan, ett slagh af een smaal graan afbruten emodt toppen war afquistat och något på toppen quar, men hwarest på kroppen kundhe han icke wäll achta, och dhen dödhe drogh på sneedh, men föll intet aldeles till Jorden, och dher medh sprangh Nillss bort och kastadhe forcken ifrån sigh, hörde intet dhen slagne något tahla, eftersom förmodeligen han icke förmådde, dhe andre begge drengen Lars och Måns stogo quarre, dhem stöter han tillbaka seijandhes: gossar, gåå Eder vägh, dhet ware nogh slaget, dher medh kastadhe dhe och sine stafra och gingo bort, hon hustru Marit går och bort, lembnandes dhen slagne allena, som hans Camerat sedhan mehre tilkom, iempte hust: Jngeborgh Persdotter, Per Nillsons i Boossgården, som nu intet tillstādhes.

Elin Lars dotters Man Bengt Månsson berättar, och efter sin hustrus ord som för siukligheet intet kundhe sist komma, att hustru Marit Larsdotter ropadhe till hans hustru Elin Larsdotter, säijandes: kom och see huru Anders Månssons Olof i Siogerstadh ligger nedherslagen, och när hon kommit dijt, lågh

han på sijda wedh Jordhen, så togh hon hans håår, och strök blodhen utur munnen på honom, och han förmådde intet till att swara henne hwadh hon frågadhe, dher medh gick hon bort.

Per Nillsson i Boosgårdhen berättar efter sin hustru Ingeborgs Pers dotter, som sielf icke förmå komma här för siukligh olägenheet, att enähr hon skulle om Aftonen gåå heem, och bodde längst borte i byyn, hörde hon dhen slagnes Camrat stå och iembra sigh, säijandes: Gudh bätter migh, hästarne blifwa förderfwadhe, gråten och säger: min Camerat ligger nedherslagen, hwadh för obarmhertigt folck här motte wara, iagh ähr främmand, och ingestädes kendher, då gåår hustru Brita till honom, säijandes: Gudh gifwe du orcka till migh, du skulle gerna fåå fordenskap! och då lågh Olof Andersson på backen som nedslagen war, och altså halp hon honom i dhet huuset som förbem:t dher han lågh till Ottemåhl. Nillss Månson i Siogerstadh soldat, som sitter i een Stugu på Anders Månsons ägor, och Per i Thorsbacken dhen dödas Syskonebarn som kistan gjorde och tillija medh Soldaten inladhe dhen dödhe, berättar, att hufwudet war sönderkrossat, så att blodråset gick igenom näsan hwijtt iblandh som gryn, och hufwudskålen sönderkrassat, hwilket medh många andre i byyn skole weta. drengen Lars Larsson tilspordes huru han hanteradhe dhen slagne? swarade sigh icke varit wijdare, utan siger, att enähr Nillss och Måns folgde Olof som slagen blef medh hugg och slagh af gårdhen, blef han hindrat för een slåde som togh emoot honom wedh han skulle welat efterfölgia, och wardher slaget honom, icke eller varit medh i dhen stugun dhe utkomme, utan skall wara tilkommen enähr dhe kommo kiörandes efter honom ifrån förstugudören: Nillss Jonsson infordradhes och swarar, att Lars Larsson slogh dhen dräpne så säll som han och flere medh som hoos [dem] woro, frågades om dheras namn, swarar: dhe ropa att slåå alla dhe der woro, och i fyllerijet skedde dhet, nempnen nu allenast Lars Persson een dreng, hwars Modher hustru Marit Larsdotter som witnet, och säger han slagit honom medh, och säger att han i Wallehäradh på Torp skulle hafwa swarat fougdens Swen Jonssons på Rådene hustru Syster dotter Maria Caspers dotter på anfrågan, om han icke varit medh i dhet perlementet? så han skulle sagdt io men iagh slogh så mycket iagh orckadhe. drengen Måns Månsson frågades, hwilke som woro hoos dhen slagne enähr hust: Marit Lars dotter kom dijt till dhem och förde dhem tillbaka? swaradhe: dhet wore wij tree, Lars och Nillss; bekänner sigh hafwa slagit dhen dräpne uthi förstugudören medh een hasslekäpp, ett slagh honom, ett slagh i ryggen, och två hästen på Lenderne, och kom dher medh ifrån honom, och gick sedan dijt nedher, då Nilss efterföljde medh een stake i handhen: säger drengen Lars hadhe wäll sin stake i handhen, men intet sågh han honom något slåå, will icke eller namngifwe någre, utan säger sedt forkarne i wädret, och många tillstädhes;

Sedan inkom Poiken Lars Persson sielf, som skulle hafwa sagdt i Wallehäradt, att han slaget så mycket han orckadhe, hwilket medh moderen dhetta tahlet högeligen förnekar, och kunde icke öfwertygas varit uthe medh tilspordes drengen Lars, Nilss och Måns, om dhe säga Poiken Lars Persson slåå medh? dhe swaradhe alla tree Neij: förehöltz dhen dräpnes Camerat Lars Gudmundson om han någon kändhe, antingen af dhesse tree drengiar md igen, eller någon annan? swarade icke kunna känna dhem, ty dhe wore många och alla ropadhe slåå; säger dheslijkest dhe woro wäll 10 eller 12 som uthe woro medh stafwar och slogo honom, så att han föll aff hästen, då kom han undan genom ett Leedh, men Olof blef quar och nedslagen i gathan, och så kommo hästarna springandes efter Lars på giärdet: Swaranderne alla tillhoopa i Rådene sadhe: att dhen dräpne varit een oroligh menniskia, och iblandh andre Exelhser (= överträffelser, vara främst) föredraga Lars i högbergh, hwilken berättade i följande måtto, att Oloff och Lars Gudmundsson kommo till honom annan dagh Juuhl uthi mörkningen och drucke 3 stoop ööhl,

då Oloff drucken war och begärte brödh säijandes: Jagh hafwer intet ätet i dagh, dhet han och bekom: sedan kräfdde han 12 öre penningar och bekom een Mark koppar, dhet förtröt honom, då hadhe han een fuhru käpp i handhen slogh dhen i bencken att han gick söndher, reste och skrijkte, hotandes Lars att betala honom enähr han komme utom wäggarne; och enähr som han så hijsligen ropadhe, bödh Lars honom tijga, så sadhe han : om så många skickar tusendhe dieflar wore öfwer hufwudhet på migh, så högdtd så skall iag skrijka, dher medh reedh han bort. Cameraten Lars Gudmundson bekänner dhet samma, och honom gafz godt lofordh, att hafwa stält sigh wäll.

Sedan föredrogo Rådeneboerne, huru som bem:te Oloff skulle hafwa redit igenom ett Skiull på een Ryttare häst, som syndt och besichtiget af Gevaldigern Per Sweningsson och Lens Mannen Lars Andersson, hwilket befunnet 2 $\frac{3}{4}$ aln allenast högt, och dher igenom redit på een Ryttare häst ungefehr 2 $\frac{1}{4}$ aln. hans Camerat Lars Gudmundson berättar, att dhe två gånger redhe dher undher, Nembl först in dher igenom, och sedan uth, och ingen af dhem stötte sigh dher af, utan ladhe sigh nedher till hästen enähr dhe redhe; honom swarades af bönderne, att Lars Gudmundsson hadhe ingen Sadhell, dherföre kundhe wäll han bättre rijda undher ähn som Oloff Andersson; dhesthan intygadhe Anders Ericksson i Rådene, att han Olof varit huggen i Sköfdhe af een Ryttare, som han intet wiste, twenne stoore hugg i hufwudhet förledhen Octobris Månadt, dher emoot dhen dödas fadher och brodher sadhe, att han war

intet stoort skedder, utan något litet i hufwudhet, som då war igenläckt, icke eller wiste Lars i Hökabergh hoos hwilken han före inne war, huru wijda han något skedder war i hufwudhet, dhet samma och Lars Gudmundsson intygar: drengen Måns Månsson gjorde bönderne i Rådenne frij, att han intet sågh någon af dhem slåå, wore och då mäst bortgångne när perlementet skedde, men drengen Nilss Jonsson sadhe, han gör ingen frij mehr ähn sin fadher, dock bönderne nekadhe högeligen, och Befallningz Mannen Swen Jonsson på Rådene betygar wedh sin Saligheetz deel, att han hafwer strax här om förhördt, men ingen gift karl befunnet dher medh, utan drengiar och ynglingar: Lars Larsson drengen gjorde och dhesslijkest böndherne frija: wille wäll huhtinera(?) att han någon skada fått undher dhet låga skiuhlet, hwarest hästen hafwer trampet een stoor hall i 3 stycken, och då skulle hästen skadnatt, men dhet hafwer warit förre gången, dher efter han redit, roopat och Skrijckt på giärdet, omsijder foohr willse, och åter kom till Rådene igen, då han medh hugg och slagh fölgdher å gärdhe. förmentes drengarne att berättta hwilken som sidste slaget slogh, och om dhet war Nilss Jonsson som hustru Marit Lars dotter bekänner: Måns påståår, att enähr han slogh honom wedh förstugudören, togh Nilss Jonsson emoot honom och folgte honom, dhet samma säger och Lars Larsson. Nilss Jonsson bekänner sielf att han slogh efter honom medan han war på hästen ett slagh, kan intet weta om han träffadhe hästen eller honom, mindre weet han om han då föll aff: hustru Marit Lars dotter påstår, att Nilss slogh honom medh een topp af een smaal graan och quistarne afhugne, så när som toppen, dhen han i hastigheet tillgrepit, och då war han af hästen ; Ehuru wäll Nilss will neka instendigt, och ähr een ungh dreng, som föräldrarna Joen Månsson och Kirstin Anders dotter begge tillstädes berättta honom wara fempton år gammall, Måns Månsson ähr een tienstedreng, fader= och Moderlöös ungefehr 23 år, drengen Lars Larsson Enkians Sohn gammal 25 år; berättadhes att drengen Lars hafwer, enähr dhe förre gången bortrede, ropat två gånger hunsett på dhem, men sågen dhe woro een godh tijgh sedan bortte, förmenar intet något argt dher af haft att komma tillbaka; Lars Gudmundsson dhen dödas Camerat säger wäll att dhe ropadhe hunssete på dhem, och då hindradhe han dhen dödhe som förbem:t att icke rijda tillbaka, som och skedde, altså reste dhe willse, och kommo emoot sin willia tillbaka som förbem:t och neker aldeles Lars att hafwa burit hendher på dhen dödha; altså Nilss och Måns dhet samma tillstå, säijandes sigh sedt honom Lars hafwa käpp i handen, men intet sedt honom något slåå; Lars berättar sigh och sedt een diecknepoike Anders Person som går i Skara Skohle haft käpp, men intet sågh honom slåå: Nilss och Måns säija icke eller sigh sedt om han något slogh, efter dhet skedde i sådant uplopp, att dhe intet wäll weta hwilken som mäst slogh eller intet baar hendher på dhen sargiadhe, efter som sorlet och ropet war stoort, drenger och poikar ropandhes slåå.

Een bondhe Joen Olofsson i Remegårdhen i Rådenne hafwer stådt refwit giärdesgårdhen och ropat slåå, men Nilss drengen säger lijckwäll, att han intet sågh honom slåå, och påstår Nilss stadigt äfwen som Olof Anderssons Camerat Lars Gudmundsson: att dher woro tolf eller tretton forckar i wädret, och alle ropadhe slåå, och intet slogh han honom allena, utan ett slagh allenast som han tillstår.

dhen 17 Dito Confirmerades Tinget.

Förehöltz äther drengen Lars Gudmundsson dhen dödas Camerat, och frågadhes om dhen dödhe undher dhet trängne skiuhlet något förmärktes blifwa skadat, berättar lijckwäll dhet han lutat sigh framöfwer Sahlknappen, enähr han undher Skiulet in och uthredh, säijandes som förr, att han wille strax tillbaka igen, dher iagh honom icke hindrat efter dhe skrijka på honom, och war han mycket drucken, redhe så omkringh uthi Engarne på någon stundh, då Lars sadhe wij rijda galit, men Olof sadhe wij rijda rätt, och enteligen såsom inge hadhe emoot Lars något att tillwijta, att han sigh icke i högabergh eller Rådenne stilla och wäll stält, sin Camerat och styrt tillgodo, altså hadhe ingen emoot hans relation att excipera, som berättadhe ytterligare, huru som Olof och han woro wäll fågnadhe förut dhe kommo in till Enkian, och redhe dhe då undher Skiuhlet, som betygas så lågdt wara in, och enähr dhe äther utkommo gafz dhem någre skåhlar dricka på gårdhen, då Oloff medh sång hölt sigh lustigh, och sedan redhe genom samma Skiuhl uth igen;

Joen Larson Enkians Sohn som dhe då wore inne hoos, och alle sadhe uthi perlementet icke warit, efter aflagdt Eedh berättadhe, att enähr Olof uthkom och på hästen, begärte han dricka af honom, då han swarat: will tu hafwa dricka så kom in, då löper Nilss Jonsson som medh sedan i perlementet war in efter een skåhl och fick Joen Larsson, drack een drick allenast, säijandes sigh icke orcka mehra, då bedher Joen Larsson hans Camerat Lars, att han wille hafwa honom medh sigh bort, han rijdher här, dhet kan fölgia ondt af, då togh Lars honom medh sigh och reedh öfwer een Stätta, in i gårdhen war och ett lågdt rum strax wedh dher han igenom foohr, och enähr han kom nedher i fäägårdhen, steegh han af revorator att låta watn, sätter sigh up igen och ridher igenon dhet låga och trånga skiuhlet, Joen gick efter medh förundran uth och wille hindra honom efter dhet trångdt war, swaradhe Oloff: iagh reedh här in, och kommer här wäll uth, enähr han då reedh undher dhet trånga rummet, lågh wedh ingången een hall i

fäägårdhen, dher på snafwadhe hästen medh baakfötterne, att hästen och stycker af hällen föllo nedher i diupt fäägårdhen, dher medh springer hästen up medh Oloff, och i dhet samma igen dhet trånga Skiuhlet, Joen gick efter medh förundran uth genom samma skiuhl och wijste dhem vägen, dher medh redhe dhe bort, och Joen gick till Herregårdhen att gifwa sin Swågers Swen Jonssons Hästar Natt fodher, medhan han blef quar hoos hans Moder medh dhet andra som laget, och enähr han kom tillbaka, så hadhe dhe igenkommet och perlemente war skedt och karlken nedherslagen, och enähr han inkom i sin Moders stugu, woro Nilss och Måns drengiarne som beskyllas för honom, då frågadhe dhe Joen Larsson om han wille wara medh dhem? han swaradhe: iagh ähr intet medh edher, utan dhe som hafwa warit medh och slagit honom, må wara medh eder nu, då sadhe Måns, dhet må du göra, wij ähre tree i Gudomen ändå men Nilss sadhe intet, icke eller hörde han dhem tahla wijdare dher om, som han högt bedyrar. Måns och Nilss Nekadhe till dhetta talet begge aldeles mehra hadhe Joen intet till berätta.

Lars Gudmundson förehöltz högeligen wedh sin Eedz plicht bekenna, om Olof icke medh willie och berådde modhe reedh tillbaka? han sadhe, att han dhet i förstonne änteligen wille göra, eftersom dhe ropadhe Peneskytt efter honom, af orsak han haft feel på ene ögatt, och hunsatt, men Lars hindradhe honom, och Oloff war mycket drucken, och sadhe sigh willia rijda till Remmetorp, emedlertijdh reedh han, tralladhe och skreck, Lars som främmandhe och obekändh war folgde efter uthi Engarne, och änteligen när dhe kommo till Rådene giärdet igen, frågadhe Lars honom, om dhet war Remmetorp? Olof swarade Neij, dhett ähr intet Remmetorp, och dher medh redhe dhe begge fram på gården, Oloff hadhe intet i handhen, icke eller Lars, och så rijdhen Oloff i Swen Lars förstugudörr, då kom först een uth, och sedan flere på dhem, men utur hwilken stugu kundhe han intet weta, efter dher woro 3 stugur på gårdhen och giästebod i alle och ropade dhe, hwadh ähren i för hunsstetl: då swaradhe Olof intet utan reedh undan och Lars medh begge tillhoopa som bäst dhe kundhe, efter dhe märckte dhe wille slåa dhem, men när dhe intet kommo genom Leedet som förbem:t, och dhe hinde dhem nogh folck war dher, men han weet intet hwilka som slog, då wände Olof om, togh hatten af sigh och badh, käre karlar, förlåter migh iagh ähr willse fahrin, hatten togh han af sin Camerat undher vägen, och länte honom een räffskins myssa, och weet Lars icke egenteligen, om han redit willse eller intet, efter som han folgde efter dher Olof reedh före, om han medh wredes Mode reedh tillbaka, kan Lars intet weta, efter han sådanne ordh intet i vägen, eller enähr han andre gången framkom, hörde, utan han ropte, skrikte och trallerade, och så gjorde han på gården Rådene medh, och när han redh i förstugudören, ropadhe han hå lustigh och skreck.

drengen Måns tilspordes, hwilke som medh honom kommo utur Swen Larssons stugu? då swarade han ingen fölgde, utan han allena, och hadhe een forck i handhen, då han medh hästens framfötter war i förstugun, då får Måns i betzletygen, frågandes, hwart skall du rijda? Olof han swaradhe: iagh skall rijda in /: men Lars som efter på gårdhen war hördhe dhetta intet :/ så sadhe Måns stijgh af, gack in ty intet rijder du in weet iagh, dher medh togh han i betzletygen, förde Olofz häst tillbaka, då säger Oloff, iagh weet du slåar migh intet, han swaradhe: så må du ställa digh, dher medh wreedh hans häst undan, sloogh 2 slagh på hästen, och när han kom till ett leedh in weedh gårdhen, så bekenner, att han slogh honom ett slagh öfwer ryggen, dher medh kom drengen Nilss, och bekenner, att han och slogh efter honom ett slagh; ett litet stycke bättre nedher dher ifrån, war dhet andra Leedet som Olof intet slapp uth, och dher neder slogh han af hästen: Nils säger sigh hafwa slagit ett slagh efter honom emellan begge Leedhen, och weet icke om han råkadhe häst eller Karl. Hustrus Marit som sin Eedh aflagdt och tillstädhes war enähr Nilss Jonsson slogs sidste laget, sidhe Olof war då af hästen, men Nilss stadigt förnekar och will intet wijdare bekenna, hwadh hustrun högeligen bedyrar, han säger alt Ney, Måns bekenner sjelf i dhet samma quinfolken tilkomme, lopp han efter dijt neder till leedhet hafwandes sin forck i handen, såsom lars och begge bekenna, dhet hustru Marit sköf dhem tillbaka, och då kastade dhe forckarna : Måns bekenner och sandt wara dhet hustun bewitnar, att Nilss slogh honom ett slagh sedan han war af hästen och stogh på knäät, hafwandes i handen ett afbrutet stycke af een afquistat graan och toppen satt på dhet lars ooh Måns begge tillståå, men Nilss säger alt Neij, och will intet tillståå, säger han skall aldrih tillstå annat ähn han slogh honom då han war på hästen. frågadhes Måns och Nilss, om dhe såge Lars slåa, säijandes begge kunna honom hwarken frija eller fälla, utan som dhe sig det tilförendhe, intet sågo dhe honom slåa, men stake hadhe han och i handhen, frågadhes serdeles Nilss, såsom och Måns och Lars, hwilke som medh woro uthe, och hwilke dhe flere woro som buro hender på dhen döde? swaradhe sigh intet weta efter som gny af folck och forkar wore dher, men intet weta dhe hwilken som slogh, säijandes, nogh fick han hugg af flere, dhetta alt skedt i fyllerie. Nilses fadher Joen wille säija, att Swen i herregårdhen skulle gådt medh dijt som perlementet war, men Swen tilbudher sigh medh Eedh befrija, frågadhes drengiarne här om? dhe swaradhe, såge honom intet hoos sigh i perlementet. Nilss påstår, att mångae hadhe forikar, och alle ropadhe slåa på, böndherne i Rådene samptl: wille befrija sigh medh Lagh, att een deel woro bortgångne, och dhe öfrige intet medh, Måns och Lars göra bönderne frije

att woret medh, undantagandhes Joen Olofsson i Rennegårdhen som ropadhe slåå, Nilss enteligen bekenner sigh icke sedt någon af bönderne slagit medh, böndernde påståå sigh befrija wille, då sadhe drengierne alla tree, att dher woro flickor och poikar som ropadhe slåå, iembwill befrija dhe dicknepoiken Anders Persson om 12 åhr gammal, att han icke eller slogh, Sidst och ytterst frågadhes Nilss och Månss om dhe sågo Lars slå medh på Oloff, dhe sadhe sigh intet dhet seedt, men forcken hadhe han. Lars nekar stadigt sigh slagit.

Saken skötz till häradz Nembdh sigh att utlåta, huru wjda dhen dödhe Nembl. Olof Andersson kan wara wållandhe till sin död. 1.) om han skulle tagit skada af dhet han reedh nu dher trånga Skiulet ? 2:de om han elliest medh wredes modhe redit tilbaka. 3.) hwilken af drengarne Månss och Nilss blifwer rätte banemannen, och 4.to huru wjda Lars bör straffas, som warit medh och icke öfwer tygas hendher på burit dhen dödhe, så och Joen i Rennegårdhen som ropadhe slåå.

Till dhet första att Olof ingen dödzskada fått af dhet han reedh undher skiuhlet, kundhe dhe intet see, för medelst Lars berättelse, dhet Olof sedan reedh, ropadhe och hölt sigh lustigh medh sångh. HäradzNembdh berättadhe och dher hoos, att Olof som dödhen leedh, warit een elack och oroligh sälle: dhes utan wiste wåll rätte wägen i grannelaget, måneliust och om natten som een dagh, och intet redit willse, utan medh willie kommit tilbaka, och som Lars hans Camerat bekändt, enähr dhe kommo på giärdet igen, och han frågadhe om dhet war Remmetorpet? Olof så swarat Ney, dhet är intet, och reedh så äfwen in i dhen gårdhen tilbaka som han uthreedh. Lars Gudmundson ytterligare sielf bekenner, att nähr dhe kommo tilbaka redhe dhe måne gårdan i bynn förbij, och till dhen gårdhen dhe redhe uth, Olof före och han efter, dhen af åhr att sluta, att han medh willie och öfwerdådigheet reedh in i samma gårdh igen, ty dher han warit willse, hadhe wåll kunnat sökia andre gårdarne, och ledsaga sigh, och efter han kom tilbaka medh roop och Skrij redh för stugun, så war dhet mehra af wredhe ähn wenligheet, ty gaf han dher medh sielf oreda till perlementet, och sin egen olycka, dhet så mycket mehra, att dhe wiste han war een skalck, Bönderne i Rådenne kunne härads Nembds icke till något fälle, efter som drengiarna dhem befrija, att dhe intet säga dhem slåå. Altså befinner Härads Nembds allenast Månss och Nilss öfwertygade hafwa buret och lagdt hendher wedh dhen döda, hwar af han och dödhen lutet: altdherföre Tingz Rätten icke ståår att befrija dhem ifrån dhet straff som gudz och Swereges Lagh skärper och förmåler: men aldhenstundh dhen dödhe af öfwerdådigheet gifwet så stoor orsak till perlementet och sin egen följande olycka, ty will Tingz Rätten dhen Hög.: kongl.r Hoff Rätten ödmuikeligen submittera, hwar Nådh dhem kan wederfahras, och huru wjda dhe böhra bestraffas.

Sedan åhr hoos migh vnderdecknadht Häradz höfdinge upwjt een förljckningh som Parterne sins emellan ingådt, författat af Pastore i Siogerstadh, Nembl: att Målsäganderne och dhen dödes samptl: slecht skola hafwa sigh låtit förljka om 100 D.r S:mt, och till dhen dödes Modher een Koo i godminne. dherföre dhe och intet wijdere här å wille tahla, utan samptl. om een Nådigt resolution ehrholla.

Per Anderssons dråp på Sven Nilsson Lind (1681)

1681 den 28apr

Framställte för Rätten Cronones Lensman Lars Andersson een Ryttare under Hennes Kongl: Majj:tth Rijkz Enckiedrottningens Lijf Regemente, Pär Andersson i Torbiörntorph nu bondes å Crono, hwilcken är råkadez uthj ett dråph Ao 678 d 2 Novemb: på een Ryttare under Welborne H:r Öfwerste Kruuses regemente Swån Nilsson Lindh, tienandes då för Swänetiänare Essbiörn Swånsson i Bastaboda i Torbiörntorpa Sochn, warandes allt sedan i Fegdetijden bortto i Cronones dienst, men sedernehra på sidsta General Munstringen i Scara kommit under Högs bemd:te Hennes Kongl. Majj:ttz Lijfregemente och alt sedan stendigt hemma warit; Tillfrågades Lensmannen Hwarföre han icke före honom efterslagit? Swarade: Ryttaren medan Feigdhen påstodh alltidh warit Bårtta, och alldrigh honom kunnat före warså blefwit, uthan som han nu blef underkundigas om hans Hemwist, giorde han sigh om honom försäckrat, och honom för Rätta föder. Ryttaren Per Andersson uppå tillfrågan och Alfwar förmanig till sanningarnas bekenness, giorde denne berättelse att wedh bem:te Ryttare Swen Nilsson Lindh Sohn dragit wärian och slogh hans Swåger Oluf Biörnsson, fattade han Skackelln ifrån een wagn och slogh wärian uthur hans handh, högeligen Centesterades sigh icke waeta om han Råkade honom i hufwudet, wedh hwilcket slagh han Swen Nilsson Stupade lijkwåll strax af hästen, förmanandes sigh icke hafwa slagit honom i hufwudet efter han hade hatten på sigh, men tyckes dher emot honom icke af hästen stupat, dher han icke honom i hufwudet Treffat, inläggandes dher hoos om sielfwa gerningen een Lation(?) och förtäckningh af d 1 Decemb: 678, af Joen Pärsson i Tåstorph, Andor Håkansson i Dottorph, Bengdt Gudmundsson i Luttra, Anna Pers dotter i Dotorph, Rangella Arfwidz dotter i Biörckehögen i Klefwa Sochn i Willskehäradh,

Karin Håkans dotter i Dottorph, Jngeborg i Bisstorph, och Anna Nills dotter i Hietta (=Jättene) underskrefwen, så wäll som och af kyrkioherden i Fahlekiöpingh Wyrd:a H:r Anders Hodelio attesterat, iembfwäll och Anders Joenssons och Per Essbiörnssons, samt Larsses i Barnegårdens Wittnesmähl i ofwanber:dt attest infördt under bem:te Kyrkioherdens Namn och Signete, af hwilcka een deel som nu tillstädes woro Ryttaren Per Andersson och deels hans hustru medh skyldskaph förbundne, men dhesse effterskrefne honom oskyldte, förddenskull serskilde, och först Joen Persson i Tåstorph i eensligheet efter aflagdh Eedh Examinerat berättandes, att dagen efter hällgemesse 678 något för middagen kommo 4 el.r 5 st: Ryttare af bend:ta Regemente i full spor och streck rijdandes ifrån Fahlekiöpingh druckne, då han gick uth, een Lycka något från trägen, och wedh dhe blefwe honom warså fattade twänne st: hwar efter annan up sin Pistohl säijandes sigh skohla skiuta åth dhen diefwuls bondhen dher går, lossade hwar efter annan Pistolerne åth honom, men han fick ingen skada, språng dher medh som fortast fram till gården till laduwäggen, när Pistolerne woro aflossade, drogo tre af Ryttarna uth sina wärior rennandes i fult Galopp mot gamble Prästehustruns dreng i Dottorph Bengt Gudmundsson /: som nu icke war tillstädes :/ hwilcken kom körandes medh någon hallm, han skulle köra till Påfweråås, dock säger sigh intet see huru dhe handterade drengen efter dhet war något långt ifrån, ej eller sielfwa slagzmåhlet afweta mehr hade han intet att berätta.

Lars i Barnegården efter aflagdh Eedh bekende dhetta, sigh fuller intet sedt eller af weta sielfwa slagzmåhlet, efter hans gårdh wäll ¼ deels mijll ifrån Dottorp är belägin, Vthan giorde dhenne, berättelse efter een solldat undher Wählborne Hr Gustaf Hårdz Regemente och H:r Capitein Anders Hanssons Compagnie Anders Arfwidsson, hwilken samma dagh kom till honom gångandes, berättade sigh hafwa mött werfwarne på Jekorne wallen, hwilcka hade een karll på een släda liggandes, Slädan så stackat att hufwudet hängde uthanför slädan back efter och fötterne framman före, körde myckit fort, wältåde Slädan omkull, och körde Sålldaten strax att hielpa honom vpp, hafwandes een dragen wäria öfwer hufwudet på honom, dhet Sålldaten giorde och dhe strax körde allt som tillförende immer fart, mer hade han intet att säija.

Een Ryttare Andor Håkansson een sandfärdigh och beskedeligh karll, som Häradz Nembdh honom dhet lofordh gaff, war medh när slagsmålet skedde; och ehuruwäll han war skyldh till tridie Per Anders hustru, kunde Rätten icke förwägra honom för sanningenes bekenelse skull att afläggia Eedh, emedan inga andre woro tillstädes wller sågo när gerningen giordes, Ty efter giordh Eedh berättade han sigh på samma stundh när Oloff och Per Andersson gingo till wägnen som bere:dt, wärfware tagit af Präste Enckians dreng, och kommo körandes medh, gick han Toomhändt efter Pigan Jngri Nills dotters begiäran till dhem, då Per och Olof tillijka dher mötte, klagandes Pigan att werfwaren taga bortt dheras Creatur, tilltalande Andor dhem och bediendes icke så framfara, då stegh Olof Börgesson [=Björnsson] till och strök betzlat af Stodet som dhe rede, tagit ifrån wagnen och lagdt Sädelen uppå, hwilcket loph till gården, strax han wärfwarne medh dragen wäria honom Olof slogh, Andor stodh stilla, och som dhen ene werfwaren slogh Olof, togh Per Andersson een Stackell och slogh till honom Swen Nilsson att han föll af hästen, men icke säger han sigh sen hwarest han slogh honom, strax kom Andors Moder och badh honom gåå dädaen som han och giorde, ej eller slogh honom Per mehr ähn dhet ena slaget uthan kastade Skackeln ifrån sigh, ej eller han sedt Ankingen han war blå eller blodigh, strax rede wärfwaren som woro 5 el.r 6 sin koos och låto liggia dhen som af hästen stupade, hwilcken sedan af Olof Börgesson, Per Andersson och tvenne hustruru blef buren i Präst Enckians gårdh, som han bördt dock icke dhet sågh, då han intet skulle talat uthan såsom Sompnat, sättiandes honom på Brundzkaret och gafwe honom miölek, efter dhe mennte brännewijnet skulle honom Skada, Laggiandes honom sedan i een Bodhstugu, strax dher effter kommo Ryttarna medh een Corporal tillbaka rijdandes medh spänta Pistoler och slogo drarkorna(?) på är dhe kommo till bygn, rennandes till Präste Enckiana gårdh och frågandes effter dhen som karlen slagit, men dhe flyt af wägen rijdandes uth på Marcken, Andor satte sigh på sin häst och redh åth Fahlekiöpingh, skickandes een hustru dher ifrån och hem, hwilcken kom tillbaka berättandes dhem woro medh dhen slagne affarne(?). Per gömbde sigh på ett Loorener(?) medan han hade ingen häst att rija uppå; Hust:u Karin Anders dotter och Hust: Karin Håkons dotter i Dottorph hade ingen Tingh att berätta emedan dhe intet mehr sågo ähn när han föll af hästen, och woro icke så när att dhe sågo om han war blå eller blodigh, Men Hustru Anna Pärsdotter bekende sigh intet hafwa sedt slagzmåhlet eller när han föll af hästen, uthan gådt till honom i bodhstugun ropat åth honom då han löfte Vpp ögon men intet tahlat, skickat miölek uth till honom dhen honom gafz att dricka, annat hade hon intet att säga.

Ryttaren Pär Essbiörnsson i Torbiörntorph giorde Eedh och bekende dhetta, att han intet sedt slagzmåhlet, uthan när dhe körde Ryttaren Swen Nilsson på een släda genom dheras by, wältade dhen lille Poiken slädan i dhet han wende för hastigt slädan emot een Steen, då han Pär ombedin hielppte honom Vp, war och dhen slagne Ryttaren fast bunden, kunde ej eller tahla, hade een Liten Poike som

kördhe och een af Wärfwarne folgte honom som körde på hästen, war och då elacht brottföre och ingen Sniö.

Anders Joensson i Torbiörntorph efter aflagdh Eedh intygade, att han före ähn Per Essbiörnson honom blef af Corporalen som folgte honom anmodat att hielpa dhen slagne Ryttaren, och att han lågh medh fötterne utom slädan Fram på hästen, löfte honom Vpp i Slädan, sågh honom hwarcken blå eller blodigh, kundhe honom luchta Brennewijn, eij eller förmåtte han Tahla, annat hade han intet att berätta.

Hustru Rangella Arfwidzdotter i Kongzjster i Klefwa giäldh i Willskehäradh en ährligh danneqwinna war tillstädes i Dottorph när slagzmåhlet skedde, efter aflagdh Eedh bekende, sigh iämbwäll wara budat af Ofwanbere:da Präst Enckians dotter tihlijka medh Olof Biörsson och Per Andersson, hwilcka hon vppå sin Eedh betygar wara dijt gångne Toomhändta, emedan dhet war mitt för Präst Enckians gårdh, hwarest dhe medh wagnen stadnade, som war sönderkördh, hade då tagit Stodet ifrån wagnen, lagdt på Zadhell och betzell, frågade dhem Olof Sägandes, Camerater, i hafwa intet här att bestella, här fåå i Jngen Skiutz häst Wij äre så wähl som i Nyligen Hemkompna; Werfwaren medh storre Edher Swarat sigh skohla taga Häst, då Olof gick till och ströck betzelet af Stodet som strax gick till gården, han Swen Nillsson fattade genast till wärian och slogh Olof Biörsson, Då Per Andersson, greph till dhen ene Skackeln som sat qwar wedh wagnen, och slogh till Swen Nillsson som satt på Hästen att han föll på högre sijdan, som han fått i sin Fulla Monterningh, stodh lenge på Hufwudet och Fötterne sutte i Byglarna, efter dhe förfärade icke dierfdes honom så hastigt tillgåå, alt medan stodh hans häst stilla icke eller Per slagit honom meer än dhet ene slagit, eij eller Olof Biörson honom dhet ringaste rördt, uthan ahlenast Slöth dhen andre Ryttaren som war afstegen och Stodet Sadlet ifrån sigh, då dhene som dödh blef på hästen Sittiandes honom Olof medh wärian slogh, Tenckiandes så Per sin Swåger Salvera, som honom intet bättre Lyckades, buro sedan Olof och Per honom in uthj Präste Enckians gårdh och satte honom på Brunskaret, tillbiudandes att gifwa honom miölck, dhen han icke Öfwer een skedh emottogh, buro honom strax i een Bodhstugu dher han lågh något litet till dhes 5 af samma wärfware kommo i flygande tillbaka, slåandes söndher och spiernendes upp alle dörar som icke för dhem så hastigt Vplåstes, stucko medh wäriorna undher och uth, Sengiarna, då alla manfolcken i byyn war borttflydda, tillstår och Rangella att han Swen Nillsson war af Brännewijn drucken, talade intet och sedan han slaget bekommit, uthan lade ögonen samman som han skulle sofwa, sedt eij ehler honom wara i hufwudet blå eller blodigh, uthan allenast strax war något blå i ansichtet när dhe honom Vptogo, hwilcket sedan borttagit och han blef rödh i Ögonen, men intet talade, då dhe komma och förde honom strax bortt på een Stacket Släda till Hornborgia samma dagh 1 ½ mihl hwarest han under dagen dödh blef, mehr hade intet hustru Rangella att berätta, uthan dhetta, att han Corporalen Per, satte een Spent Pistohl på henne uthi Präst Enckians stugu, säijandes sigh skohla Skiuta henne ihiähl om hon icke framskaffar dhen som Karlen slaget: hon swarat om i migh skiuta Skohlan i ingen hundh Skiuta.

Frågades efter ber:de Ryttares namn, bekende Befallningzman Lars Persson på Gudhemb, att Corporalen som folgte Rytaren tillbaka uttogh och lätt föra dhen slagne till Hornborgia heet Per Anderson wistt wijdare lofwade Lars Persson skaffa dher om undherrättelser. Ryttaren Per Hansson lustigh då warandes Corporal undher samma H:r Öfwerste Kruuses Regemente och H:r Ryttemäst:r Boekz Compagnie, men nu undher H:r Fältmarskalckz Askenbergz Regemente och H:r Ryttmästare Leijonrahms Compagnie, nu boendes i Steenstorpz giäldh och Ranstadh, berättade, att då dhen omlades, wedh Öjjebrro reste han ifrån dhem och hem, gaf lijkwähl dhen undherrättelse, att Corporalen som reedh tillbaka, och hemptade dhen slagne Ryttaren heet Per Andersson wist, och twenne Ryttere medh honom Jöns Trotz född wiedz Vpsala och kom sedan under H:r Öfwerst Lindhehielms Regemente, och förmanar honom wara i LandzCrona, dhen andra heet Lars Carlsson blom född i Wallehäradh, och wara iembwäll undher H:r Öfwerst Lindhielms Regemente, dhe andre weet han intet hwilcka dhe war. frågades om ingen klagade för H:r Öfwersten eller Ryttemästaren som woro då på Gudhemb, Swarade att Ryttemästaren war fuller dher öfwer bekymbret, men blef intet wijdare tillgiordt, Jntygade och att han sågh honom sedan endra dagen i Hornborgia i Boosgårdhen, hafwa ett Hoohl Back i Nacken och något blodh syndtz uthj håret, dhessuthan munnen war full af blodh, Ryttemäst: gifwit åth honom som Kistan och Swepningen tillsläpte 1/2 R:sDr, och till Prästen 1/2 RdDr som honom begraf, betygade och Per lustigh att Ryttern Jöns Trotz war till att dhetta mästedeels orsaken som Stodet Råna wille.

Nembdhemannen Joen Asserson i Boosgårdhen i Hornborgia gjorde föllgiande relation att bend:te dödhslagen Ryttern fördes till hans huus wedh Afftonen af een Ryttere och een liten poike på een gammall Släda, blef af dhem inburen och talade intet, blef samma affton dödh, säger honom luchta starckt aff Brännewijn, men icke han blefwit warse honom wara blå eller blodigh, Vthan allenast sedan han blef dödh, någon blodh sprutat, efter han honom icke så myckit som hanes Camerater handtera skulle; Andra dagen kom Ryttemästaren som sagdt och altijdh spådt honom för hans Öfwerdädigheet skull sådant Öfwerkomma, lätt honom då begraf: a annat hade intet han att berätta.

Per Andersson som Slädan giordt, bekende och kunde icke wijdergåå att han iuu slogh honom men högeligen sigh bedyrade att han icke tänkte honom till dödz, slåå, uthan förmenar honom så snart brännewijnet och dhet elacka och swåra körandet hulpet till döden, menandes a Ty något skonsmåhl niuta och icke Högsta Rätten honom Öfwergåå.

Vpwijstes och Målsägandernas förljknigh broderens(?) wedh, dhen döda Corporalens under Wälborene H:r Öfwerst Jernskiöldz Regemente och H:r Capitein Jöran Belfrages Compagnie Oloff Nillsson, som för sin Moder och Broders hustru förljktz med dråparen om 30 R:sDlr 20 att betahla wedh Michaelis tijdh och 10 efter ett Åhrs förloph som kyrckioherden i Fahlkiöpingh wyrd: H:r Anders Hodelius, medh Per Gunnarsson och Nills Larsson bewittnat d 18 Januarij 1679.

- 1.) Dhen döda intet budit hugg och slagh på Mandråparen, uthan
- 2.) Han Per Andersson lagdt sigh i mootwårn för een annan.
- 3.) Den Olof Biörsson som dhen döde slogh kan icke Wijsa någon åkommo blådadh eller blodhwijte
- 4.) Dhen döde alldrigh talat ett ordh sedan han slagit bekommit, dhe han dock tillförende suttit medh sin fulla Monterningh på hästen och intet affallet.
- 5.) Samma dagh dödh blefwit.
- 6.) Dhen Körslan och förandet kan Häradz Nembdh icke så högd ansee, att dhet skulle hans dödh causera (=orsaka)
- 7.) Icke Per Andersson giordt någon Defentionen ineulpatae tutela (=försvar fel skydd), Ty han honom intet slogh
- 8.) Pröfwas medh fullom skähлом att han dhetta dråph oträngder och onödder giordt.
- 9.) Alla dhe insolentier (=oförskämtheter) dhen döde föröfwat icke angå dråparen Per Andersson, ej eller dhet ringaste honom rördt eller attaquerat (=givit klagan).
- 10.) Dhe som medh woro kunde icke till något straf beläggias, alldenstundh dhe dhen dödh intet förde till dheet ringaste.

Resol:

Hwarföre Pär Andersson i fölgie af Ofwanber:de skähl dömbdes af Häradz Nembdh gifwu Lijff för Lijff. Cap: 2 dråp medh willia hl: dock Höghlofl:e Kongl. Hoffrättens Högswijse vidare omdöme aldra underdånigst Submitterat, huru wida Förljknigen medh Målsäganden kan blifwa ansedt och dråparen niuta någon förskoningh.

Hans Persson som blev ihjälslagen (1683)

I kyrkoboken för Brunnhems socken står det angivet under 1683:

”27 Oct: Hans Pedersson i Stemmestorp ihjälslagen widh Kiällegården.”

Gabriel Hadelins beröring med Per Arvidssons död (1689)

1690 den 5 febr

9)

Höghwällb:e H:r Baron och Lands höfdingen Gaf tillkänna, sigh wara hijt kommen till dhen Ända, han wille bewista ransakningen emot Befallningzman Hadelin för dhen fattige tiggarens och krymplingens Pehr Arfwidssons effterlånste hustru som nu här tilträdhers Ähr, och badh H:r Baron och Lands höfdingen som dhet woro een Criminal Saak, hon måte uthan längre uppehåldh företagas, H:r Baron hade Aldrijgh wetat dher af innan Ländsman Lars Swensson, gaf honom saken widh hans uthj Mariaestadh, dhå höghwällb:ne herren strax remitterade (=offentliggöra) saken till härads höfdingen, warandes rychtbart dhenne Sak om Befallningzman, Män om han nu kundhe förklara sigh och finnas oskyldigh, skulle H:r Baron för sin person honom dhet gierna unna, så mycket mehr, som när dhen fattiga Enckan war hoos höghwällb:ne herren på KungzLehna en dagh eller twå för Juhleaffton, då förmante höghwalt:ne hern, henne hon skulle wachta sigh, och see sigh wäl föhre, hwadt hon klagade, dhet woro fahrliget om hon klagade een Redelighman Oskyldigt ahn, dhet hördhe Nämbedman Håkan i Borgunna, Anders Olofsson i Lilla borgunna, Nils Larsson *ibidem*, Pehr Larsson i borgunda och Lars Biörsson i L. Borguna, som här woro, och wille dhet med Eedh Jntyga om så behöfwes, att höghwällb:ne hern Sådant itterade (=upprepa) 2 à 3 Gånger, som ock frågade henne om hon tijdigt Ahnklagat saken, om hennes Man woro Lagl. Synter af Grannar och om Prästen waret hoos honom, då hon swarade sig

blygdes ther widh, hon hade een koo i stugan. Wijdare sade H:r Baron till dhesse Grannar som medh henne woro, att the Alssintet hade ther att giöra, han hade intet sändt budh effter them, mehr än håkan och Enkan allena, badh them fahra till tinge om the hade något att säga, Sontesterade (=skyldig) höghwällb:ne in för sin Gudh, att han warett mehra medh, Ähn emot H:r Befalningzman i dhenne sak, som han icke Afwiste för Ähn Ländsman Lars Swänsson, kom och Ahngaff den samma Skriffteligen i Mariaestad, då höghwällb:ne H:r Baron i samma Morient (=död) remitterade Saken till härads höffdingen. När Saken woro nu här Slutet, begiärade H:r Baron till sin Exculpation (=urskuldande) straxt Extracta Protocolli jämppte dommen att han kan wijsa emot dhet som uthbracht ähr, sin oskuldh, och att han såsom een Ehvisten emot H:r Befalningsman sampt såsom een konungens Embetes man emot henne, medh Saken omgås och för Alt öfrigt Vnder dommareen Skutet. Håkan i Borguna sade sigh blef:et Gahlet budader af Skomakaren Nils på KongzLehna som skulle han komma, medh Enkan, och så många han kunde få, Men dhet war intet flere befahlte, Ähn håkan och Gumman.

H:r Befalningsman Hadelin dhetta hörandes, trodde dhet wäll uthom någons Eedh men till sine uhrsäkt framwiste han ett Extract ut af Kongl. Commissions Protocol i Skiärf d. 16 Nästförledne Jan. Hwar uthinnan Ländsman sagt, att när han endtel:n kom till Mariaestad, har H:r Landzhöfdingen första han kom inom dörren frågat om tiggjaren som Befalningsman hadhe ihiälslaget, så gaf han widh handen, huru som tiggare Enkan kommet till honom och beklagat sigh, hwarföre H:r Landshöfdingen befalt honom i H:r härads höfdingens Granbergs närwaro och presenco, ingifwa een Skriffteligh Supplique ther om, som han til ödmuikt föllie, Af H:r Lands höfdingens befaldningh bekände sigh giordt. Dheremot förklarade sigh Ländsman, att hans Nådh frågade honom om sine Räntor, då Ländssman ther på hade swarat, gaf han höghwällb:ne H:r Baron och Landshöfdingen tillkiänna om tiggaren, ther på befalte H:r Baron och Landshöfdingen honom gifwa Skriffteliget tillkiänna, han emot togh ingen Munteligh relation, Och frågadhe H:r Baron om Saksens beskaffenheet medh tijdh och Orth, sampt förmahningh att Ländzman skulle Achta sigh han icke förtegit Saken, dher medh gick Ländsman up i Staden, och skref Suppliquen och daterade honom af högabergh d. 8 Decemb:r 1689 effter dhen dagh som Kiäringen Ahnklagade honom saken. H:r Befallningzman tychte sigh ther medh wara förnär skiedt, medan Suppliquen Lijk wäll Skrefs i Mariaestad d. 11 Decemb 1689. Befalningszman Hadelin war således tillfreds medh höghwällb:ne H:r Baron och Landshöfdingens förklaringsh.

Framträdde så dhen gamla Enkan och tiggerskan eller inhyses hustru Ramfrij Olofz dotter, och Klagel. gaf tillkiänna, att henne Sahl. Man Aldrijgh hade helsedagh sedan han fick huggen, hwadh Gudh och Rätten wille giöra ther af, stälte hon dher hän, frågades henne effter wittne tå beropade hon sigh på Nils Larsson i Lilla Borgunna och Lars Biörsson *ibidem*, hwilke framkallades och gjorde Eedh med handh å book: Och när tå wittnen skulle afhöras, hwarje särskilt inom Lychte dörar påminte Befalningman Ödmiukeliga, om dhen Lilla twist H:r Baron och honom emillan woro, att H:r Baron fördhen skul uthan missnöije wille Affträda, swarade H:r Baron sigh sittia här på Konungens wägnar till ser och höra huru Justitien (rättvisan) handteras, Affträdde så befallningsman och sade, han hoppas dhen Lofl. Rättens Ledamötter hafwa giordt sin dommareEedh Afhördes så.

Nils Larsson i Lilla borgunna, widh Bertolomej tijdh, hade tiggjaren hoos sigh att plåcka humbla, då klagade han sigh, hafwa fådt så illa hug öf:r hälarne, dhet måtte Gudh weta om han dhen öfwerwinner, han weste icke af hwem han hade fådt hugg, ej heller på hwadt tijdh dhet Skedde, sade ej heller hwadt han war Slagen medh, han badh icke heller dhenne syna sigh, Elliest kiände han dhenne tiggaren Grant, af barndomben, han war een eländig Menniska, och 8 Åhr innan han lärde något Gåå kundhe sedhan icke heller gå, uthan widh tiäpp, Och när han släpte dhen, hade han intet af ryggen, ländher och lähren, och föga Af någre Andre Lemmar, uthan, sterade och rijste sigh swårliga, och kallades dherföhre Store Pädar, kunde icke heller någonsin tahla något redigt ordh, om onsdagen eller torssdagen effter Miehelssmässe dagen blef han dödh uthi sin Jnhyses Stugu i Lilla borgunna, och begrofs om Lördagen för Britte Mässedagen i Stora Brogunna, då H:r Bryngel tiltahlte Enkian, hwij hon icke hade bedet Prästen till honom, innan han dödde mehra hade dhenna intet.

Lars Biörsson i Lilla borgunna, hade tiggjaren hoos sigh 2 dhagar, att repa hör och hamp, lytet effter Bartolomej tijdh då hörde han honom ingen tingh säija eller klaga om dhenne sak, uthan han förmärckte honom icke Synnerligen Wellia Äta, lätte blifwa Supande Mathen, och bahr Effterbetherna hem med sigh till sin hustru Och Jnhys Stuga, och mehra hade dhenne widh effterfrågandhe intet. Frågades fördenskuil Jnhyses Gumman effter bättre Skiähl och wittne, hon hade them intet, uthan klagade att henne Sahl Man klagade för henne, att han fick hugg När krijzfolcket drogh, hon weste icke Af hwem, uthan Johan i Ranstadh pass 8 dhagar effter Åth, frågade tiggaren om han fick hugg, swarade han ja, sadhe Johan, dhet gjorde härads fougden. Förehöltss Altså H:r Befalningsman att bekänna Sakssens sammanhangh, Och giöra sin relation ther uthinnan, som han gjorde, lijdandes som effterföllier, Jagh undrar högeligen huru iag effter dhenness dödh skall kunna tillthalas om dhess dödsbahna, som han

migh Aldrijgh i Lijwet tillagdt, eij helle wijsat sådanne Såhr, som 16 Cap. Såramåhl. medh willia omtahlar, mädhan han lefwande war, icke heller wisat att han war så hamblader så att han dher igenom blefwet oföhr till Ting eller Kyrckio, ty han förnimmes 1:) effter Enckan wittnens Edhelige uthsago, bådhe plåckat humble och Annat Ahrbete, dhessuthan waret widh höijentorp när Kong. Munstringen dher war, som Nils Andersson som bodh i brunnom (= Brunnhem) i 20 Åhr och waret Ryttare i 44 Åhr weet Edeligen intyga, hwilken Åhr dhenne tijaress Släckt. Jtem waret i Stora borgunna när Kongl. Majj:et ther war. Jtem widh Kyrckan i Stohra borgunna som Pedher Larsson i borgunna weet intyga, hwarföhre om han waret Af någon Slagen haf:r dhet effter 12 Cap. Såram: då bordt Skådas, heller häradshöfd. Nämibt dhem som syna bordt, Män som dhet eij skedt, uthan han struket kringh Landet, så förfaller dhess klagemåhl af Sigh sielff, särdeles som dhenne Äncka mädan hennes Man lefde sielf sagt och bekänt för Anders Olofsson i borgunna och hust: Börta i borgunna, att han sigh stodt uthaf een Stubbe uthj sitt hemblige tingh, och dherföre hon skaffat sigh humble och tobaak att lägga ther på Jtem budet hustru Börta i borgunna hålla medh sigh, skulle hon gifwa henne 1 dlr Kop.mt uthaf dhe penningar iah Skulle plichta, hon icke heller straxt effter dhess dödh klagat, ty tinget inföl sedan dher effter dhen 9 Novemb:r här i Gudhems häradh, Och bort då straxt saken Ahngifwet, Men hon hafwer bekiänt för kyrckoherden här i Segerstadh och för Kläckaren, att Ländsman Lars Swänsson henne uphissat att klaga, hwilket iagh säckerligen troor, ty iagh hafwer tilförende hans Nåde H:r Landshöfdingen till skrefwet och klagade öfwer Ländsman, som bijfogade Copia d. 12 Junij 1689 uthwisar, och han på intet Annat sätt kunnat fådt sin revans (=revansch), Ähn att ophissa dhenna kiäringen, dher lijkwist migh aldrijgh bewist att iagh dhenne döde tiggaren slaget, fast Skiönt iagh på Ranstadh heedh med eett hasslespöö slogh een tiggare 2 slängar för hästen som iagh redh på blef rädder, Och såsom Ländsman emot 17 och 18 Cap:t Tingm. impingerat (=påverkat), och uthaf haat och Owillia dhenna Saken ahnbracht, medh ophisselse af Kiäringen effter hennes berättelse, och dherföre söker Laga reconvention (=överklagande) i krafft af 44 Cap i Eedsöhrom till dhen plicht som högl. Lofl. Tings Rätten effter tinghen: i finner honom och henne bråtsligh till, begiärandes tienstl. att dhenne högt:de Lofl. tingzRätten behagade see min innocans (=oskyldig, oskuld) och mine wittne nu Edel:n afhöra, som är Anders Olofsson i L. borgunna, hustru Börta i båhrna (=Borgunda), Pehr Larsson i Båhrna, Kyrckoherden i Segerstad, Kläckaren *ibidem*, Nils Andersson som bodt i brunnom. framkallade Altså förberörda påberopade wittne, hwilka giorde Eedh medh handh å book, och ther effter wittnade. H:r Kyrckoherden Wyrd:e och Wällärde H:r Anders Victorin i Segerstadh, att senast när Extraordinarie Tinget skohlat här stå om dhenne Saak, frågade H:r Kyrckoherden henne om sin Man som omtaltes, hon sadhe Johan i Ranstadh hade frågat hennes Pädhar, när Johan kom ryckandes uth medh Stuguwäggen ther the höllo till, huru står till med digh Pädar, fik dhu hugg i Går, swarade Pädar, Gudh nådhe migh så wist, sade Johan, west tu hwem som slogh tigh, Neij sade tiggaren, Jo sade Johan, dhet giorde häradsfougden som satt och skräpte hoos migh ther om, Sedan kom Ländsman bort til oss och frågade huru willia i Giöra med dhen saken, hon swarade honom willia gifwa saken i hans händer, Elliest hade hon Aldrijgh talt dherom, om Johan icke sagtet, och Ländsman icke waret, Om hon elliest finge Aldrijgh så ljetet för Saken Wille hon wara nöijdh, Allena hennes Man icke lågo på Mordh, han sade och att Beflld.n skohla sprunget af sin häst, och spärnat honom, när han kröp på marken baak till för sin hemblige tingh att dhen dher igenom ruttnade bort.

Hustru Börta i Borgunna, Nämbedemans hustru dher sammastädes effter Eeden wittnade att hust:n Ramfrij Olofssdotter kom till henne 3 weckor för Michelsmässe uthj hennes Kiöhlina, dher sat hon och Löskade henne een ljeten stundh, då sade hon, Nå iagh skulle fuller naska(?) migh hemb till min Pädar, han ligger så illa Siuk, han lörer döo Af dhenne Siuka, Män iagh skall komma honom wäll till Grafwa och Kåsta på honom eet Lamb och een Söö till dricka och Kista, swarade hust. börta Ähn dhen som så tahlar, dhet tår böra så snart Eder som honom, Neij sadhe hustru Ramfrij, han döo wist Af dhenne Siukan, han gick på knä och Skar på eet torfbrute som the haa hacketup, och då stak han sigh af een Stubb /: hon weste icke Om dhet war een stubb eller Sädesstubb :/ på sine pungar, att dhe nu dher effter ähre upswulnade som eet stort hufwudh, hon hade therföre unwarat och kiöpt sigh för eet Kopparrunestycke tobak, och fåt ljetet brännewijn i byn till att hacka tillhopa och Spijka ther på, hon hordhe henne intet nämna härads fougden eller om någre hugg. Sedan förberörde tiggare war dödh, kom hustru Ramfrij een längh tijdh effteråth, till henne J sin Stugo, och badh henne bedia sin Man, hielpa sigh befordra sin saak emot häradsfougden, om hon finge några penningar af honom för sin Man, så wille hon gifwa hakan 1 Dr Kop.mt och binda barnen 1 par små strumpor åth Åhre, swarade håkans hustru, han hielper ähntå, hwadt han kan.

Anders Olofsson i Lilla Bohrna 3 weckor eller en Månadh för Mickelssmässe, då war hustru Ramfrij hoss honom, han frågade huru stodh till med mannen, som då sades ligga siuk, hon swarade, illa, han sadhe, huru då, hon swarade, han hade Skuret på een uphackader Åkerbijt, the hade widh Ängaleedh, han hade tunna byxor, han släpade på Marcken och kunde intet gå, han hade stucket sigh på een stubb på sin

hemblicheit, att thet swulnade up och war stort som eet hufwudh, och ther uthat sade hon han lägh siuk, och dhet war wist och sandt, the hade een sådan lijten Åkerplatt, han weste han war eländig född, Och eländig så länge han lefde, om hugg hörde han hwarken honom eller henne klaga, mehra hade dhenne intet.

Pehr Larsson i bohrna, een tijdh sedan krigzfolcket framfoor öfwer Ransta heedh, kom Store Pädar till honom, och gick igenom hans gårdh, till kyrckan, kom till tahls medh honom, och sade Jagh war i Ranstadh, män waritt intet mycket ther, härads fougden slogh migh, men intet i hufwudet, hade thet taget ther, så hade han slaget migh wärre, mehra hade thenne intet.

Nils Andersson widh Torpa gammal förlåfwet Ryttare, sökte wår Allernådigste Herre och Konungh i underdånighet på höijentorp om något underhåldh, dhå sågh han Store Pehr sittia widh Klåster Leedh att tiggia, frågade Nils Andersson honom om han waret på höijentorp, han swarade, Ja, badh thenne honom, så söka huus och icke sittia så uthj rägnen, som han gjorde, mehra hade thenne intet.

Klåckaren Jon Andersson i Segerstadh, Litet för hiul (=före Jul) när thet Extraordinarie tinget skohlat har stå, hörde hustru Ramfrij säija hon weste intet uthaf dhenne Saken, om icke Johan i Ranstadh sagdtet, nu hade hon gifwet saken J Landsmans händer, hon paste intet på mehr, ähn hon finge något Lijtet för sin Sahl. Mans hugg mehra hade dhenne intet.

Befalldningman hörandes att Johan Håkensson i Ranstadh på beropades, swarade härads höfd: och Rätten weta wäll huru wijda han kommer till att wittna, mädan han för Befalldningsman Johan Simonsson plichtat 40 mark för Ährerörige Skiälssordh, och någre gånger twistadt medh Befalningsman, här inför Rätten, och fåt plichtat 3 mark sampt tahlat olofl:n emot Rätten, och ehuruwäll han sökt både Kongl. Rätten och Lagmans Rätten har han ther på Likwäll ännu ingen Ähndringh fått.

Ländsman Lars Swänsson, som hade Angif:et Saken för höghwällb:e H:r Baron och Landshöfd:n talte om the wittne som skohla seedt när huggen wanellade(?), såsom Gamble Leute:n och Regements quartermästaren Anders Fiährbuss, och opbördsmannen Sigge Gunnarsson hwilke här woro tillstädes, effter dhen kallelse som Ländsman hoos häradh höfdingen ther om sökt, dherföre blefwe the inkallade, och förmantes att wittne sandt och rätt, medh förehållande om Eedhen, hwadt then har att betyda, om thee swärija och wittna falskt, Nämbl. timmeligh och Ewigh wällfärdh, Befalldningzman hade intet emot them, dherföre gjorde ther Eedh medh handh å book.

hwar effter quartermästaren fiärbuss inladhe een Skriffel. Attest dat. Wäberigia d. 18 Jan: A:o 1690, lydande som föllier.

Anno 1689 dhen 5 eller 6 Junij, då dureh(=Didrik, se nedan) Marsen Lände till Ranstadh i Gudhembs häradh, [*inlagt i marginalen*: Wästerbotts folk] då iagh undertäcknadt, sampt fordom Opbördh Skrifwaren Sigge Gunnarsson, woro i föllie medh Ehrebohre och Wällb:de H:r Befalldningman Gabriel Hadelin, och enär som wij kommo på Ranstadh heedh, då mötte oss een tiggare medh een stor längh staf i handen, hwilken bängsslade mycket illa, om hästen skulle någon räddhoga dher Af taga, wet iagh intet, män så syntes likt wara, Strax tahlade Befalldningsman honom till säyandes, wet tu icke hwadh som pålyst Ähr, att hwar tiggare skall intet gå uthur dhess Giäldh eller Sochn dher han sitt hembwist hafwer, men hwadh han swarade, weet iagh intet, och då Befalldningsman honom någre slängar Gaf medh een lijten hassletiäpp öfwer Axlar och Länder, och huru många slagh dhet war, wet iagh intet, men om han några dödellige Slagh då bekom, weet iagh heller intet, ty han gick dher uthaf platsen, men iag wet intet hwart han gick, och wij rede wår wägh och mötte Didrih (=Didrik) Marshen emillan Källgården och heem, Men straxt wij kommo tillbaka sågo wij intet till honom, frågades om han sade något påminna, sedan han nu giort Eedh, kundte intet skadha, Jtem frågades om Befalldningzman Stegh af hästen, Och spiärnade honom, han swarade sigh hafwa dhetta påminna, Befalldningzman hade Kappan på sigh mädan dhet rägnade, och hon hindrade tiäppeslagen, han märckte tiggaren kundhe illa gå och Skrämde hästen, Och Slarfwade emot Een Eckestubbe omkull, och strax up igen. Befalldningzman stegh intet Af hästen, att sparka honom. Frågades hwem som bedet honom gifwa Skriffel. Attest, han swarade Befalldningzman, emädan som han woro een gammal och Siukligh Man, Och kanskee ej kunde komma hijt, kundhe han dhen ej förwärra, som Joen i Tåboo i Skarcket skrefwet hafwer, frågades huru tiock hassletiäppen war, han swarade, så pass som hans finger, frågades om han slogh sönder tiäppen, han swarade, Neij, och han sågh hwarcken blånadh eller blodhwijte, frågades honom hwilket han kallade Länder, han förklarade Korsryggen, mehra intet.

Opbördsmannen Sigge Gunnarsson från Walla häradh effter Eden framlade Jämbwäl een sk[r]ifteligh Attest Fine Dato, Lydandes som föllier. Relation om dhet som passerade medh Befalldningman Wällb:de Gabriel Hadelin, och een tiggare som möttes på Ranstadh heedh, hwilken tiggare H:r Befalldningman gifwet någre slagh af een hassletiäpp som han hade i handen öfwer Ryggen och hählarne, huru många slagh weet iagh intet, ej heller för hwadh Orsak han fick hugg, förty iagh war lijtet effter, Men H:r befalldningzman sade dhessa Ordh, då iagh kom fram, wet tu icke dhet at Aflyst, Att inga tiggare skohla

gå, om bem:te tiggare skohle fåt något dödligt slag af H:r Befallningzman troor iagh intet, effter han strax gick af platsen, mehr har iagh uthj denne sak intet att wittna, så sandt migh Gudh hielp till Lijf och Siähl, Och skulle dhet widare påfordras will iagh dhet medh Eedh af handh Å book bekräfta, mehr hade han intet påminna uthan dhet, att Befalningsman begiärte gifwa honom Skriffteligen när han skulle hijt till Sidsta Extraordinarie tinget, kappan lågh öfwer Ahrmarna i Myskerägnet, hon hindrade slagen, dhet war een lijten tiäpp, som han kunde hafwa i handen så dhär, Nekade Aldeles Befalningzman war Af sin häst, och mindre spiärnade honom. höghWällb:ne H:r Baron och Lands höfdingen badh Ländsman säija så rent uth för sittande Rätten som han har giort in för honom sampt skaffa bewijss om han kan, swarrade Landsman, När krijfolcket kom till Skiöfde, reedh han dhijt, att giöra sigh informerats om Måth och wicht, och Annat slijkt, Och när han kom tillbaka till Ranstadh, hade Befalningzman Opqwistadh een hasswlfärck, som han Åmbnadhe honom och Rätten till frukåst, Och när han kom till Ranstadh badh Johan honom intet gå inn du skalt weta fougden har Lagat till frukåst Åth digh, sedan redh Befalningzman efter honom och wille slå honom, medh samma tiäpp, Män Ländsman Lopp undan, sedan redh Befallningzman sin kooss Åth Skiöfde medh samma tiäpp, Och hade ingen Annan, medh hwilken han slogh tiggaren. H:r Befalningszman protesterade emot dhet, som Ländsman låtet inflika i Protocollet, han woro dherföre intet instämbdh, uthan att dommaren måtte nu see hans Afwundh och illwilla desto mehr emot honom. Jtterade 17 och 18 Cap:r Tingm. emot Ländsman huru honom Anstohgo Att klaga eller intet, begiäradhe Niuta 20 Cap: dråpm: b. medh willia. till godho, Effter han ej honom ther effter medh 12 manna Edhe till Saken bundet, Landsman förklarade sigh intet hafwa giort af haat och Jllwillia, uthan förmehnte sigh giort Effter sin embetes plicht, skulle han icke dhet få giöra, wille han låta blij:a Altsammans och gå huru dhet wille. Parterne hade intet mehr att påminna, uthan blefwe förmahnte, dhet war owist om dhet war dhenne tiggaren som fick hugg eller någon slängh af honom, frågades så ther 2:ne sidste wittnen, om the kiände tiggaren, the swarade, Neij, Men uthlysten att han sterade förehöltss henne, hwij hon sagt Annat folck att han stött sigh af een Stubbe, Och hans pungar ther af Swulnade, hon swaradhe han sadhe så föhr henne sielf, men dhet war intet sant, dock tillstodh hon att Reeskopen up swulnade som hon therföre smörijade, Och sielf sade hon han lade beck ther widh, sedan sade hon, hanlade bade humble och beeck ther widh, hon miste een godh födhekrook, war nu Giäldskyldigh 7 mark Kop:mt Om Befalningzman wille betahla honom, något för huggan wille hon wara tilfridhss, hon stodh intet effter hans lijf, Skyllande honom icke helle för sin Sahl. Mans död, uthan att han hade ingen helsa sedan han fick dhen huggen, sammaledes hade hon klagat för H:r Christopher i dahla, Måndagen effter sin Sahl. Mans begrafningh.

Härwidh affrädde Parterne, och sammaledhes höhwällb:e H:r Baron och Ländshöfdingen, Lembnadhe Saken utij Rättens Godhtfinnade, tychte fuller, hon war intet aldeles så illa som hon war Ahngifwen, doch påminte till sluth om Almenne Landsfreds brytande på Landswägen och hwadh Lagen therom Dicterar, konungzb: L:L: 4 Cap., hemskötss till härads Nämdbh att wärya eller fälla Befalningzman Hadelin uthi dhenne Ahngifna dråpmålsaken, the swarade alle samptelige, sigh intet kunna fälla honom uthi een sådan blindh Sak, som uthan Skiähl och bewijss till dråpet så seent ähr Ahngifwen; frågades Befalningzman om han wille gifwa henne någon förlijkningh som hon söker, han swarade, Neij, uthan att hon måtte plichta för Obewijsligh beskyldningh effter Lagh, om han skulle plichta för 2 små tiäppeslagh. Resol.

Såsom effter noga Öfwerwägan och betrachtandhe af föreskrefne Ransakningh medh parterness Skiähl och wittne, sampt tahl och Genswar them emillan. 1mo (=primo) Saken aldrijgh rätteliga eller tidigt ähr Ahngifwen som Lagen fordrar Om Slijke och andre Grofwe Gärningar, uth. Konungzb: L:L: 36 Cap. mindre, 2do (=sekundo) swaraden bunden medh Eedh eller wittne till dråpmåhl som Lagen Dicterar uthj dråpm: med willia 10 cap. icke heller 3tio (=tertio) Sårom synte blodigh eller blå, eller Befalningzman till död, såhr Laghwunnen, som Lagen Exprimerar uthj Såram: medh willia 1., 11., och 12 Cap:e och 4.to (=quarto) Rychtet om spiärckandhe eller spiärnande af Befalningmannen på dhen fattige tiggarens hemblige saker, effter särdeles Edhelige wittnes dher om intygandhe, här Aldeles osanfärdigt befunnet, uthan 5.to (=quintum) bewijsliget att tiggaren, emillan dhen tijdh han kunde få något tiäppeslagh d 6 Junij och dhess död effter Michelssmässe dagh, både hafwer Arbetet för sigh sielf och andre, så wäll som besökt Guds huus, sampt fahret omkringh Landet medh tiggare stafwen som tillförendhe, warandes icke heller 6.to (=sexta) bewijsliget, att tiggaren på sitt yterste, eller elliest beskyllat befalningzman för sin död uthan 7.mo (=septimo) här öfwerbewijst och bekiändt, att han hafwer stucket eller stött sigh på sine hemblige saker, när han kröp och Skar på een lijten wallbrutz Åker /: som kunde finnas någre små hwasse Ekestubbar uthj :/ hwar igenom hans hemblige saker opswulnadhe, att han ther af död Liutet, 8. Dhen fattige Enckan icke heller af befalningszman Annat begiärat, Än att han måtte betahla henne något, för sin Sahl. Mans undfångna hugg medh mehra in Actis A Protocollo; hwarföre och för Alle föreskrefne Skiäl och omständigheter Skull, dömbdes Befalningzman Hadelin för

dråpmåhl och wåldsbahna till dhenna framledne tiggares död, Alldeles Oskyldigh och frij, Män ehuru wäll befalningzman icke wille bekiänna mehr Ähn 2.ne tiäppeslagh sigh på tiggaren föröfwat, så slutade dock Rätten, så Af wittnen som dhen Acten och ocaasion honom wäll hafwa gifwet tiggaren dubbelt så många, Nembl. 4 tiäppeslagh, ty Sakfältes han therfore effter Såram: medh willie 13 Cap. till sine 4 gånger 3 mark till 3skiffes Cronosak, mädan dhett passerade på Cronoparck och Allmänningh, Och ehuruwäll dhett plägar practiceras them skohla plichta 40 mark som slå och Ofreda Swarande på Landswägar, så fan dock Rätten dhett här icke Skeedt i sådan occasion (=chans för/till, möjlighet för) som freds brytande uthan som i hastuge Modhe Aff befalningzmanns hästs Skrämmande, Och dherfore att tiggaren emot Kongl. Placat sökte uthsochens, finns icke heller om Landswägss freds brytande mentionerad i Konung b. LL 4 Cap. uthan om kyrckofredh, tingzfredh, qwinnorfredh och hemfredh, ty blef befalningzman för Landswägss och Landsfredsbrytande J lijka måtto Ledigh och frij, Och ehuruwäll dhett syntess fuller så likt ware, som befalningzman påstodh, att Enkian och tiggerskan eller Jnhysessqwinnan Ramfrij Olofssdotter måtte plichta, för obewijsligh beskyldningh som Lagen i Tingm: 20 Cap. om slijke måhl Dictorar sine 40 mark så fan dock Rätten dhett icke skedt, Af henness Arga list, uthan så mycket mehr Af hennes Enf[a]ldigheet, som hon Allena begiärat någon penningh för huggen, och intet Annat påstådt, fan och Rätten henne icke Allena såsom hussfattigh, uthan mycket eenfaldigh och fåkunnigh, som tahlandes ymssom emot och ymssom medh sigh, Och kan wäll hända att icke Allena henness eenfaldig och fåkunnighet, uthan jämbwäll missgynnara och förförara bedraget henne till dhetta Klagandhe, ty blef hon för samma böther förskoont. Sidst synes fuller som skulle Ländsman någon Afwundhs Saga emot befalningzman yppat, Och dhennes sak sigh Åtaget emot sitt rätta Embets plidht, Och Laga wägar att uthföra, då han Saken Ahngaf och sökte Citationer på wittne emot Befalningzman, Men såsom Rätten ther emot kiänner honom att wara något eenfaldigh och fåkunnigh, **min**tes wäl han kan ske Af ungdom föga förstår, Någon Ahngelägen Sak att uthföra, som Rätten wäll pröfwade och förstodh, när han agerade Saken emot H:r Baron Sparre om dhess torp och Jntächter under Stora Dhala, Ähr icke heller saken them emillan nu instämbdh till dhetta tingh, uthan befallningzman såssom Oinstämbd emot honom Exciperat (=godkänt) att swara, ty blif:r Saken ther om them emillan Opskuten till nästa tingh, Lagl. emot hwar Andre Att Öfwerbewijsa och uthföra, dhett bästa dhe Skiäligen kunna och Gitta.

10)

d. 7 Continuerade tinget, Och dhå om morgonen publicerades föreskrefne domb.

Befalningzman Wällb:de Gabriel Hadelin effter dommens publicerande, begiärade Sitation på Ländsman Lars Swänsson till nästa tingh, att Ahnswara, för dhett som han kan honom hafwa att åtahla, jämpte protesterade de Damnis et Expensis (=förluster och kostnader) som han skall förorsakat att göra för hans skull, hwilket Rätten Befalningzman Citation ej kunnat förwägra. Sedan såsom tiggerskan begiärade något för sin mans undfångne hugg, badh Rätten H:r befalningzman betahla henne Måhlsägande saken strax, dhett han dhå giordhe medh 1 dhr Smt, som hon togh och tackade föhre, badh Gudh wällsigne Rätten och honom, hon wille Aldrigh komma här mehra om dhen saken.

1690 den 2 okt

40)

Cronones Befallningsman Ehreb:n och Wällbetrodde Gabriel Hadelin klagade till Ländsman Wäll:dt Lars Swänsson om dhen Loet(?) han honom tillfogat som han måste här uthstå wid sidsta tingh ahngäendes lij och ähra, som skulle H:r Befalningsman ihähl slaget een tiggare, för hwilket Befallningsman sigh då wid tinge Reconvention (=åter träffas) förbehölt emot Landsman wid dhetta tingh att låta resentera (=nyligen) förutan dhett Kongl. Comishions domb ifrån Skiärff honom hijtt remitterat att resenteras dhe Ähre Griijpeligheter som Ländsman mot honom fört, wid samma Kong. Commishion. Ländsman swarade här till intet emot, utan bad i Jesu nampn om förlåtelse, bad ock annat godt folck för honom förklarade sigh och Ländsman willia söka att Clarera sine Räkningar och fullgöra sin tienst för dhetta Ähr, Och sedan som eet Gunstigt och Godt Afskede, ehrkiände, dhett haf:r warit hans missförstånd och eenfaldigheet, så wäll som H:r Lands höfdingen Örnekloou Orsak ther till H:r Befalningsman war intet förnögd med then förklaringen, uthan han måtte ehrkiänna sigh hafwa giort honom Orätt och sagt Osant på honom, Och sådanne sine Ord igentaga, framwijste Kongl. Commishions 65 Punct om Reconvention för Ahregriijpeligh beskyldningh, och sade sigh hafwa fleresrum(?) emot Lendsman. Lendsman sade han wille säga alt thet H:r Befalningzman skulle beklaga, om han äntå wille förlåta honom då upsatte H:r Befalningsman een recantations (=avsvärjelse) skrift så lydande som föllier, dhen Ländsmannen låtte för sigh upläsa och sielf ther effter läste, in för sittande Rätten och Tings sökandhe allmoge:

Jagh Lars Swensson tillstår och bekänner, dhet iagh med min Oförskämbde och Skamfulle Mund, Haf:r Ahngripet och tillagt Kongl. Mäst:r Befalningsman Wällbet:de Gabriel Hadelin, dhen beskyldningen om tiggarens ihälsläende på Ranstadh heedh, för hwilkdet Befalningzman Hadelin ähr frij dömbder, Och som iagh dher uthi mycket på Annars Jnrådande migh förseedt, ty beder iagh tienstl. att mitt förseelse migh icke tillräcknas, Återkallandes således dhenne min Obillige beskyldningh, dhess uthan som iagh in för Commishion i Skiärff tillade Befalningsman någre Obewijslige beskyllningar, om, Kongl. Majjts Medels utlärande till Lands höfdingen Örnekou och Ryttemästaren Delavall af Giärdepennningarna, Altså emedan iagh medh dhenne min Oförskämbde uthsago sampt Osanfärdige berättelse, migh emot Befallningsman förbrutet, ty revocerar (=åter röst) och återkallar iagh allt mitt tahl, Och Mijne Skriffter uthj Slijk beskyldningh Aldeles förmecktigar och till intet Giör, tillståndes att iagh utj dhetta utlärande och Giärdespenningarnes uthlefwereringh brukat min frija willia, Och Befalningsman här uthj Aldeles Oskyldigh, hafwades iagh waret låckat till slijk Osannings updichtande på Befallningsman, ty beder Ödmiukel. att mitt skamfulla upsåth migh intet må tillräcknas, som iagh och min brott aldeles depresherar (=nedtryckt, deprimera), och min uthsago nu igenom dhetta rättar belofwandes migh aldriugh hembligen eller uppenbahrigen skohla Befalningsman på lijka sätt efftersätta eller i någor måtto förolämpa, Uthan altijdh dhess goda namn till dhet bästa uthtydha, och dher så woro att iagh directe eller Jndirecte Befalningsman förklenade, så hafwa han macht dhenne Saker emot migh att ifra, hwar till om iag förwunnes slijkt begå, iagh migh intet undandrager att lijda, dhet, som iagh nu afbedet hafwer. Dher medh förlätte H:r Befalningsman honom sin brott och wart här medh förnöijdh, som ock sielf badh för honom, dher han nu effterlefwer sin Afbön, Men hwar och icke förbehölt sigh reconvention (=överklagande) som sagt ähr. Altså sakfaldes Ländsman Lars Swensson icke högre ähn effter 43 Cap. Tingmåhl: till sijne 6 mark dock Måhls Ägande Rätten som Afbedhen ähr att afdraga, Sedan förböds att ingen må honom dhetta som han således afbedet, tillwijta, då H:r Befalningszman och så utlåht sigh att han må behålla Ländsmans tiensten till dhetta Åhrets Ähnde, men intet wijdare.

Johan Anderssons dråp på Olof Hansson (1691)

Arkiv Digital (3 tingstillfällen): [v190130.b750](#), [v190130.b780](#), [v190130.b2290](#)

1691 den 12 okt

2.)

Cronones Lenzman Lars Gunnarßon framhade för Rätten, drängen och Sochne skräddaren i Fahlekiöpingz giäld Johan Anderson, som af honom beklagades att hafwa nästförledne Majj månad begånget ett dråp på drängen Oluff Hanßon och honom ihjäl skutit, drängen tillställes under Caution effter Wällb:ne H:r Landzhöfdingens resolution dhen 29 Majj 1691. Be =klagade medh gråtande tårar dhen olyckel. och emot hans willia och förwällande tijmade hendesen Och*

*sidbrytning

Och berättade att hans Cammerath nödgat honom att gå uth och skiuta till måhlz medh sigh, hwilket han omsider effter träget begiäran effterkom, och gick så uth med honom, och när han skulle skiuta, som döden led, så klickade alt bößan 3 gånger på radh, då badh han afledne att dher wille hiälpa honom laga flintan, dhet han giorde, och då han hölt på att laga flintan och slå på henne då faller hanen imedlertijdh Nyd, Och bößan går så lös, och slår så igenom honom nedan för lijfwet, twärt in under naflan, så att han om en liten stundh der effter afleed, doch sedan han taget afskiedh af honom och gifwit honom till: beder om nådh och ångrar högel. denna sin olyckeliga giär = ningh, williandes fylla Wåda Eed medh 12 boofaste män till denne sin olyckeliga Wåda dråp, Vpwij = sandes en förlijkningz Skriffte af dato dhn 27 Majj

1691, Vnderskrefwit af dhen dödas moder Sigrin Jönsdotter, hwaruthjinnan hon säijer sigh icke willia stå på hans wärsta, uthan beder för honom, att han icke må komma i fängelse, män nu siälf tillstädes sade sigh skiuta Saken i Rättens hender och Vthslagh, och icke står på hans Lijff, effter han dett icke giort med willia, Frågandes om deße twänne Vnge drän=gar hade hafft någon owänskap sins emillan, Då intygades*

*sidbrytning

intygades af dhen dödas Moder och af åthskillige ting sökande allmoge, att dhe sins emillan altijdh wänl:n omgådtz och warit Cammerater, Andhers Perßon i Skinnaregården in emot sine 20 åhr, som berättades, uthan Eed berättade, att han intet war medh när dhe först gingo uth, uthan han kom till dhem, då dhen döde låg och skulle Skiuta, och då klickade för honom 3,, gånger som han förmärckte, då sade dhen döda, Jag weet intet huru iahg skall bära migh åth att dhet så klickar för migh, då swarade Johan, du seer wäll att flintan intet duger, då skulle den döda sagdt, iag har en flinta iagh, dhe skall intet klicka hon, Och då gick Johan till och skulle laga flintan och insättia bößan, och då han hölt på, så har dhen fallne i medler tijdh stegit för bößan der, och i medhlertijdh slår hanen neder, och då wist han intet af förr ähn skadan war giord, då hörde han att dhen döda sade, farwäll min lilla broder, stor tack för migh. Samma berättelse giorde pojken Swän Anderßon, som berättades wara 16 åhr widh paß; hustrun Ingrid Andersdotter uthan Eedh berättade, att hon kom till deße drängar, då denne redan war skadd, och då kunde han intet stort tahl uthan någre ord allena, Nembl. att han sade wid ahn frågan hwar har fått skadan, blodet rinner, och straxt dher effter sade han, Gudh förlåte migh mina synder Och*

*sidbrytning

Och så talte han intet mehra, uthan straxt der effter afsom=nade, men Johan stod bredewid honom, hållandes honom i sine hender och säijandes, min hiärtans broor du west iagh rädde intet före, män dhen döde kunde då intet mera tala. Frågades huru denne Johan plägar sigh förhålla och hwad Skåttzmåhl han har om sigh, då swarades Och alla medh en mundh af Nämnd och Tingsökiande allmoge intygade att han ähr en stilla Ung drängh och tyflätigh af sigh, och plär intet höras något ondt om honom hwar han fålas, antingen han ähr hoos höga eller låga och arbetar på sitt handtwärck. Frågades dråparen om han afleggia sin Eed, att dätt skiedde af rätt wåda och icke williandes, då swarade han Ja giärna, om det ändå woro 12 Manna Eedh, all ting =sökande allmoge badh medh en Mund för honom, att han kunde förskonas och benådas, dett giorde och Målsäganden medh effter hon weet, att han intet giorde dråpet medh willia.

Dhen 13 Octob: Continuerade

Häradz Rätten pröfwade Skiäligt att drängen och Skrädde =ren Johan Anderßon af dhen skiäl in protocollo funnas, som åhr 1:mo)* Måhlsäganden beder för honom, 2.) berättades af ehrbudne wittnen honom ej rådt därföre 3.) binder sigh till att fylla Wåda Eed medh 12 redl. män 4.) Ångrar och

*primo

begråter denne sin olyckel. timade giärningh, 5.) Dhen Sahl. personen som döden ledh, siälf gifwit honom till, budit honom fara wäll och tackat honom, medh mehra in = protocollo finnes, att han wijd nästa tingh fyller sin Wåda Eed medh 12 boofaste män, eller i mangel der af, böra Ahnsees för willia giärd; drängen hörandes denne resolution, då nämbde han sine Eedgiärdsmän, som han nu praesenterade till nästa tingh. 1.) Swän Arfwedson i Boßgården i Jättenne. 2.) Oluf Anderßon i Skattegården i Jätte. 3) Erich Oluson i Boosgården *ibidem*. 4.) Lars Swänßon *ibidem*, 5) Joen Anderßon *ibidem*. 6.) Bengt Ander= =son *ibidem*, 7.) Jöns Håkenßon *ibidem*. 8) Anders Swänson *ibidem* 9) Lars i Nedergården *ibidem*, 10.) Johan i Dröstorph 11) Lars Jönßon i Jättenne.

1692 den 18 jan

11)

Drängen och Skräddaren Johan Anderßon fyllte sin Wåda Eedh effter sidsta Tingz Rättens Resolution sielff Tälffte, för dråpet å drängen Sal. Oloff Hanßon i Jätte, och därföre dömbdes Johan effter 2 Cap: dråpml. medh Wåda att böta sine 20 mark Måhlsägandens Eensak, men för willia Wärck kiendes han frij.

Nils Anderssons dråp på Sven Andersson (1691)

1691 den 12 okt

37.)

Gewalietjänaren Anders Jonsson uthj Walla härad kom tillstädes ifrån Lijdekiöpinghz Crono fängzle medh Swänetiänaren Nills Andersson för Badene i Wartoffta heredh, som widh sidsta Kongl Munstringz tijdh ähr grepin för dråp på färska giärningh och brackter in uthj Cronofängelset, Så trädde nu Anders Larsson på Högen medh sin fattiga hustru fram för Rätten, och högeligen klagade till denne Swänetiänaren, att han hafwer kommit ifrån sidsta konngl. Munstringen på Högentorp, och redit till sin moder under wägen boandes uthj Sätuna eller till dienst där sammastädes hoos Swän Olufsons i Wecka hustru Britta widh nampn, och dher sammastädes drukit sigh öfwer drukin, redit dherifrån och öfwer Ekornewallen åth Torbiörnetorp, då hafwer han dräffat under dhen wägen, widh wipe broo 2ne redelige män, Erich Arfwedson på Kartabacken, och Erich Anderson på Torpet wedh Nampn Och farit them öfwer medh en dragen wäria huggit Erich Andersson på Ryggen och ett snättande på hufwudet uthj hans mössa, som på Erich Anderson härframwistes, Så högg han ock effter Erich Arfweson, men rakte honom intit, uthan hans stood i ryggen och ryggstycket uthaff, då karlen kom undan oskadder, när han då rände ifrån desse gode män skentte han markcken uth ett stycke lengre åth Torbiörnetorp mitt för miöhlbarakulle widh Landzwägen ther träffade han som högst beklageligen dhenne Anders Larssons Lilla Sohn Sahlige Swän Andersson, tillijka medh en Lithen barneflicka Karin Nillsdotter som tiänte Anders Larson på Håkentorp, och widh dett ryttaren då reed i fyrsprång föll hatten af honom, hafwandes en dragen wäria i handen, befallandes dhen Lilla gässen uptaga sin hatt, du skiälm, gässen så giorde, tagandes af sigh sin mössa, då hade Ryttaren straxt wärian öfwer hufwudet på honom, och rände till medh hesten omkull honom och öfwer honom, och kryssade omkring honom, då gässen reste sigh uppå knää och tigde medh oplöffta hender om förskoningh men dhet halp intit, uthan han red åther omkull honom, Då gossen wred sigh som en Orm Vnder hestefötterne dher medh reedh Ryttaren något stycke sin koos, Män straxt tillbaka igen, och gaff dhess Lilla Son ett sting igenom Skuldran Littet närmare på wänstre sijdan och igenom så in emot bröstet, att dhen Lilla Sohnen ther igenom straxt afsomnade, något på sitt 12 ähr, som war Söndagen nest effter Bärtels messe dagen, Men den Lilla flickan kom till att springa undan, doch stod hon ock sågh på giärningen, men tordes intit gå dijt, uthan hemkiörde dhen booskapen hon skulle gå effter, då dhen Lilla Sohnen Lågh döder och ryttaren red sin koos åth Torbiörnetorp, Men ähn under wägen plahserade han mehra folck såsom wedh Rössbergiatorp Bommen, kiördhe han en torpare Swen Mårtenson att gifwa sigh Eld till en tobakz pijpa, och skrämde en kiäring

Kerstin Jons widh namn där sammastädes, Jtem [jämväl] Winboens flicka Margetta, samt gårdzfougden Lars hindrichsons flicka i Baltorp Sara benembdh, hoos Per Torstenson, och såsom grannerna weste berätta, huru karlen sågh uth och hurudan häst han hade att rida uppå Nämbligen en ungh karl medh Swart hatt och Ryttare kläder och en rööbläset hest medh en hwit bakfoth och the finge spaning uppå, att en sådan karl hade sin moder uthj Sätuna och sin tienst uthj Badene, Altså sökte han Anders Larsson Cronones Lenzman Lars Gunnarson och Cronerättaren Jon wärre, att dhe för gudh och rättwijsan skull wille hiälpa honom att slå effter karlen på färska gärning, tillijka med hans granne Arfwedh Jonson i Håkentorp, hwilka foro åstadh, fölliandes fort effter om Natten straxt effter dråpet, ty dråpet skiedde något för Sohle gladningh, och så sin koos åth Badenne, dijt dhe hinte om morgonen straxt Ryttaren wart hemkommen, och nyss hade fått sigh maat, sinnandes hesten ståendes uthj ett skiul och Arfwed Jonson straxt kiände hesten igen, och Ryttaren hade Lagdt sine gewähr på bordet, märckandes främat folck kom effter honom tagandes dhen ena pistolen att probera (=bevisa, fastställa) om han war Ladd, tå lenzman straxt medh wärren grepo honom och förde honom hijt till högen hwarest han då intit neckade gärningen, uthan badh Gudh Nåda dhen som Låter sonen regera sigh, Lijkit låg då ej swept och blödde intit mehr ähn litet på klädet tå bådo the ryttaren taga på Lijket som han giorde och sedan blödde lijket mycket både på ett Sätthe och uthj Kistan, Ther med fördhe dhe dråparen sin koos åth Lijdekiöping och han badh gud nåda sigh dhen stundh han skulle komma dijt i dhen gården beropandes sigh widare på wittne om behöfwes och skiöt saken till gudh och Rätten, frågades altså Ryttaren Nills Andersson om han kiende denna Saken och dässe wägarna, han swarade sigh intit weeta sådant alt giordt hafwa, men neekade sigh intit hafwa rest den wägen ty han hade ingen annan wäg, neckte icke heller att han besökte sin k. Moder i Sätuna om en Söndagh och kom dijt under Prädijkan sedan böön wardt giordt widh munstringen, när moderen då kom från kiyrkan, gaf hennes huusbonde honom medh sigh ett Litet glas brännewijn och en kanna Öhl som dhe drucko tillhopa, sedan Kiöpte han ock hans moder 3 stop öhl på Parijsgården i Sätuna och drucko tillhopa medh drängen Joen Muremästare på Bålltorp och sedan reste ryttaren sin wäg åth Torbiörnetorp och hans k. Moder följde honom ett stycke på wägen han war icke så drucken att han nu kunde minnas hwadh han giorde, men denna gärningh weet han sigh intet hafwa giordt, han reed till Torbiörntorp fram i Torstensgård och talte widh sitt Syskonebarn hustru Kirstin Nillsdotter hwilkens man intit war hemma och war derfore icke af hesten, uthan red straxt sin koos till Trägården i Karleby, ther hustru Kirstins förra man war hans farbroder, ther låg han om Natten, och i Sola upgångh red han ther ifrån hem till Badene hwaräst Lenzman och Prophossen wärre med Arfwed Jonson i Håkentorp straxt kommo effter och grepo honom och förde honom hijt till Högen i Gudhems härad, och sedan blef han förder i Cronefängzlet, han skulle hafwa bedit dhem achta sigh och see hwäm the grepå, uthan dett måtte gudh weeta om han war skyldig ther woro fuller flere Ryttara som drucko i Sätuna 4 eller 5 stycken, som skulle hafwa rest samma wägen, som wittnen i Morgon skohle uthwijsa han hade tiänt Roull Carlson på Snösbäck i 2 åhrs tijdh uthan ringaste oskick som des attest uthwijsar. Dhen Lilla barneflickan Karin Nillsdotter som syntes wara på 12 eller 13 åhret, som följde den Lilla gåssen som döden leed effter booskapen, berättade att Ryttaren kom rännandes mitt för högen widh Miöhlbara backen, och rände mitt emillan gåsen och henne och drog wärjan och red af sigh hatten, då flickan sprangh bakom hesten och kom sin koos bakom miölbarabacken, ther stod hon och sågh, huru såsom han rände omkring gåssen, och frågade honom säijjandes will du intit taga up hatten din huusfoter, så gåssen så giorde och fick honom hatten, red han omkull honom, då gåssen stod uppå knä, och badh sin hiertans Lilla gode fahe låta bli sigh, ref sigh i hufwudet och holt up henderna, tå redh han omkull honom igen, tå gåssen låg på ahnsichtet och wred sigh 3 gånger omkringh, och hade litet ost och bröd uthj handen, så red tå Ryttaren litet ifrån honom när han låg på Ahnsichtit, och så tillbaka igen och stack honom, han hade en brun bläset hest medh en hwiter bakfoth, ther med red han sin koos åth Torbiörnetorp, och flickan hemkiörde boskapen, och det war i Solagladningh då flickan fohr hem till högen, och kungiorde den Lilla gåssens afgang, frågades flickan om hon nu kiände igen denna ryttare, hon swarade ia, effter som hon uthpeckte honom ibland allmogen, först hon kom in her i Tingzstugan, och sammaledes sade hon sigh kiänna igen honom, när han fängzligh blef förder till högen, att dhenne Nills Andersson ähr dhen som stack och redh dhen Lilla gåssen Swän Anderson i hiähl och ingen annan.

Arfwedh Joensson i Håkantorp /: som Anders Larson sigh på beropade /: en medålders gamal redelig bofast man af godt namn och rychte, emot hwilken Deliquenten intit Jäfwä hade, aflade sin Eed medh hand å book, att wittna sandt och rätt i saaken, berättade så att han dhen samma gången moth Solegladningh när dhen Lilla gåssen Swän Andersson, blef ihial reden och stucken, som war på en Söndag effter Middagh, gick uthur sin gård och sågh om sin qwarn, tå såg han twenne karlar komma ridandes ifrån Sehltopz qwarn åth Miöhlbärabacken och wijpebro uppemot Landzwägen, tå fick han ock see en ryttare kom ridandes straxt ther widh och gick så denne Arfwedh nedh för Lijdan i sin Qwarn och slog på

en half skiäppa rogh, och straxt uth igen tillbaka tå fick han see samma Ryttare krytza eller rijda rundt omkring widh Miölbärabacken, och i dett samma sågh han honom luuta neder på hesten, Lijka som skulle han sticka effter någonting medh sin wäria, sedan sågh han så tillbära, Lijka som skulle han willä insättia wärian igen medh handen up i wädret, man nähr han tå icke hittade på holet i bälgian, hade han taget i wärian neder widh Vdden att insticka henne, hwar widh han såg heela bara wärian bläncka emot Solen, och ther medh tog samma ryttare sin hest medh Spårerna i firsprång sin koos åth Torbiörnetorp, så att han sågh himmelen lysa under hestefötteren, och att Ryttaren hade en Swart hatt och en Röbrun bläsit eller något sotig hest medh en hwiter bakfoth som han tychte i rännandet, såsom denne Arfwed Joenssoon lenge war uthe på sin gårdh, så weste han ock att ingen på pass 2 timmas rum, redh på then wägen näst tillförernar mehr ähn samma ryttare, så gick då han Arfwidh Jonsson upp i sin gård och togh sigh en pijpa tobak uthe på gården och rökte då fick han see en karl 2 qwinfolck och twenne ryttare komma rijdandes på Landzwägen wid Miölbärabacken som ther stannade, Jtem [jämväl] ett gammalt quinfolck kom krypandes på spänget öfwer åhn och upp till Miöhlbärabacken Kirstin Olufzdotter, som medh the andre ther stannade och så togh then ena karlen och en ryttare fort till att rijda åth Torbiörnetorp så fick han ock see en flicka kom kiörandes medh booskap hastigt nedh för Lijdan, kom så flickan Britta, och effter then Andra flickans ordh bebådadhe hans gässe Joen om gässens död, hwilken till honom seijandes, fahr wecth i härad, Anders Larssons Lilla Swän på högen ligger ihiälstucken af en ryttare widh Miöhlbärabacken, tå blef han illa tillfredz, befalte sitt folck skaffa sigh hest och imedlertijd gick dijt gäsen Lågh död, och sågh på honom att han war stucken i wänstra Skuldran igenom in emot bröstet att dher war blodt på bröstet och dess uthan alt söndertrampat, sedan gick han hem till sitt och togh sigh hest och redh fort effter åth Torbiörnetorpa giästgifwaregårdh att sökia dråparen, och fick spaningh på honom att hafwa warit frame wid torpit Bohmen och dher welat ihiälså en kiäringh och fodrat Eeld uth, så sant han then karlen och then ryttaren som redo effter dråparen i Torbiörnetorp igen, hwilke intit hade funnit honom, doch sade the han hade warit framme som snarast i byen, Vthj Torstens gård, och bado honom rijda fortt effter om han skulle hinna honom och war dhen ene mannen en frälsefougde hemma uthj Elfborgz Lähn, som gaf denne Ahnledningh, hwareffter han Arfwedh Joenssoon då i möskningen och Litet på afftonen fohr till Torstensgårdh och fljtiligen frågade effter een sådan Ryttare, och fick så endteligen weta att samma Ryttare hade talt widh hustru Kirstin som war hans Slächt, och hennes man war bortta, frågadhe så Arfwedh Jonsson hustru Kirstin Nillsdotter fljtiligen effter Ryttaren, då hon i förstonne frågade om han hade giordt något ondt, och wille icke giärna giöra honom beskiadh, Men Arfwedh Jonsson swarade han hade allenast skrämddt dheras barn på Ekornewallen, tå bekiände hon han hade talt widh henne och hårdt redit sin hest, som hon tilltalte honom förr, då han sade sigh wäl må rijda, togh henne om halsen och red omkringh henne, och bödh henne fahra wäll och war druken, då frågade han henne hwar han war hemma, dett wille hon intit säija, uthan swarade han har sin moder i Sätuna hoos fougden Swän Olufson i Weckan, frågar henne och låter blifwa migh, ther medh redh han från henne och tillbaka till högen, finnandes dhen Sahl. Poickans föräldrar uthj största Sorgh, ymcka och Lijket inboheet, Lijkawist hade the sändt budh effter Lenzman Lars Gunnarsson och Rättaren Joen Wärrer till hiälp att sökia dråparen, tå han Arfwedh Joenssoon tröstade them, att the skulle wäll få igen then Sanskyllige, tå foro the till hans moder i Sätuna och togo beskiadh hwar han tiänte, Nembligen uthj Wartoffta häradh och Baane, reste så dijt Natten öfwer, och under wägen försporde att han Lågh uthj trögården i Carleby om Natten och om morgonen then andra dagen reste dhe och fortt och funno Ryttare hesten ståandes uthj ett Skiuhl i Baane, dhen samma som han sågh Ryttaren rijda uppå widh Miöhlbärabacken, hwilken hest han straxt igen kiände, som ock wardt illa reden och Oskillgder, då dhe låtte skiöllga honom, kiände han den än mehra igen på sin slösande gång, sökte så in åth Stugan, tå Ryttagewähren Lågo på bordhet, och funno en dörr uthj en framkammr, och Ryttaren intit inne, begiärandes kiöpa dricka, föregifwandes sigh sökia någon som skohle borttagit en häst, och sade sigh wara hemma i Mariestad, gick så han Arfwedh Jonsson uth, och tänckte see effter en Lönndörr till Cammaren uppå gården, då kom Ryttaren in uhr Cammaren, hwar widh Lenzman och Joen wärrer grepo honom, som sedan sade han proberade dhen ene Pistolen, om han war Ladd, hwar widh the togo honom, och så förde the honom tädan och till högen igen uthj Gudhembz häradt, och under wägen sade han, hade han trodt sådant, skulle han icke hafwa redet hem medh Mundterningen, och uthj högen wille han intit stort tahl, uthan slogh neder hufwudet, och nähr the Lätte honom taga på Lijkit blödde thet mykit, thereffter hwar medh the förde honom sin koos till Crone fångelset uthj Lijdekiöpingh.

d: 17 [okt 1691] Contiuerade Tingett

Smeden Erich Arfwedson widh Stora Biurum på Kartebäcken effter Aflagd Eed wittnade som föllier, att en Ryttare på en Söndag effter Middagen mötte honom, och dhen som fölgde honom, och då han mötte dem, drogh han uth sin wäria och högg åth Erich Andersson på Ryggen och hufwudet och sedan rände

han effter denne medh wärjan, då slogh han emot hesten medh en Läderpiska han hade i handen, då sade Ryttaren, du din skiälms skall du slå emot Konugens gewähr, då badz han före, och språn af sin hest sedan till ett Stenrör, och då wände han om hesten och redh ifrån dem åt wägen Lenger fram, straxt kom 2 barn gångandes, åth hwilka han redh, och då föll hatten aff honom, dhen togh en Liten gässe up, och då sågh han att Ryttaren red omkull honom och stack honom så att gässen ropade ett Skrikande till, Men om han redh från gässen och sedan till honom, och honom stack, kunde han intit så uist weta eller see, effter han stod något långt ifrån, frågandes om han kiände honom nu igen, han swarade, så wijda kiänner han honom, som den karlen som giärningen gjorde, war äfwen så stor och af samma Statur som dhenne, och sådant får och ehn sådan ung karl som denne ähr, frågades huru hesten såg uth som ryttaren red på, Swarade han war bläsigh och något sotig, mehra på Länden eller bak till ähn framante, Och såsom denne wart häpen, kunde han icke grant minnas eller skiönia hurudanna fötter hesten hade, doch sade denne, att när han i förstonne frågade effter dråparen, kom han sig intit i huga, uthan frågade effter en Ryttare, som skulle hafft Carpus på sigh.

Bonden Erich Andersson i Jutatorpet som blef huggen af samma Ryttare, som skadan gjorde på poiken, kom nu fram och gaf denne Ryttare till om han woro dhen Sanskyldige, som honom hade huggit och slagit, hwar på dee rächte hwar annan handen och woro förlijckte, och som han stodh och såg på när giärningen skiedde, och der om förmentes godh kundskap hafwa, Ty kunde Rätten ej annat ähn honom till Eeden admittera, och honom som ett nödwändig wittne i saken prowocera, helst dhe sins emillan woro förlijckte, och alt haat, afwundh och illwillia till hwar annan hade bortlagdt, och dhenne samma Mannen förnamns wara en redeligh boofast man, och af godt namn och rychte, hwarföre han aflade Eed medh hand å book, och gjorde sådan berättelse, Nämbligén han kom om en Söndag affton något för Sohlgladningen medh sin Cammerat ridandes från en qwarn med en miöhlpåse, så mötte dee en Ryttare och då Ryttaren fick ögon på dhem, Seer han att han drar något på sin wäria, då säjjer han till sin Camerat, denne karlen måste wij achta oss före, han lærer giöra oss något ondt, wij Lära intit slippa honom wäll, och när Ryttaren kom in emot dem, gifwer han hesten Spårarna, och kom så rännandes, och högg till honom i Ryggen först och sedan på hufwudet, så mössna föll af honom och låg på wägen, då red dhe undan på dhen sijdan åt baken som ligger åth Sätuna, sedan redh han till hans Cammerat, som war afstegen hesten, medan han war i hoop medh honom, och högg så åth honom, då han frijade sigh medh en piska första gången, men sedan wände han om och högg i Ryggen på stodet som han red på, att Ryggstycket gick af, och så redh han ifrån dhem fram åth wägen, då hatten föll af honom första gången dhen han medh wärjan uppelade, imedlertidh redh denne undan bakom en backe i acht att giöma sigh för honom, och när dhe sågo, att han intit kom effter dem, rida dhe fram att see hwar han skulle taga wägen, då sådo dhe att han red på begge barnen som kommo gångandes till wägen, och dett största barnet en flicka språngh öfwer Landzwägen åth Miölbärabacken, dett andra en gässe som togh hatten up åth Ryttaren, hwilken hatt war swart, som då andra gången war affallen, och då red han på gässen, så att han skreck iämmerliga illa till förste gången, Sedan reed Ryttaren ifrån honom och åther redh han till honom igen, man intit kunde han märckia när han stack honom, antingen då han först war i hoop medh gässen eller då han senarste gången kom tillbaka, när dett war skiedt, rider han ett Litet stycke sachta, män omsjyder mykit hårdt wägen till Torbiörnetorp, frågades huru hesten sågh uth, Resp: [respondenten:] han war röbläsigh, doch mehra Sotigh och alla fötterna woro Lijka på honom, frågades om han kunde kiänna igen om dhenne Ryttare war dhen samme. Rp. [respondenten:] han war äfwen en sådan karl som dhenne, en ung karl och hade sådant hår som dhenne, och kom ifrån den wägen som löper till Sätuna, och red åth Torbiörnetorp.

Anders Torbiörns dotter Britta Andersdotter en flicka om 12 åhr eller något mehra berättade, att då hon kom ridandes medh 2ne Stooe om Söndagaffton inemot Sola gladningh ifrån Torbiörnetorp och hade skiutzat någre krigzfolck, då mötte hon en Ryttare hwilken drog uth wärjan och högg åth henne då flickan sprang aff hesterna öfwer en Mur och war ganska rädd och förfärat, och när han intit kunde hind[r]a flickan, swor han på henne och sade sigh skola hugga ihiäl henne, sedan redh han fram åth Torbiörnetorp, när han henne ej träffade, frågades hurudan hesten war han red på Rp. [respondenten:] han war rödbläsigh mehra Sotigh och achtade intit rätt wäll hurudanna hestefötterna woro, men en tychte hon war whit, Swart hatt hade han, och en kappa som hon tychte, och war en ung karl som denne ähr.

Gumman och hustrun Kirstin Larsdotter wid bohmen effter aflagd Eed berättade, att effter en Middag, dagen kunde hon sigh ej ehrhindra, kom en ryttare rijdandes på en brun hest, och ropade till henne kom hijt till migh, eller skall iag skiuta ihiäl dig, då hon swarade, hon hade ett barn, hon kunde icke komma till honom hon wart skräckeligen rädd och förfärat för honom att hon ej kan grant minas

huru han sågh uth Men han kom från Kongliga Munstringen, då alla andra Ryttara kommo dher ifrån, och dett war på en Söndagh som allom ähr kunnigt, och hon sade han hade en brun hest.

Swän Mårtensson widh bohmen en torpare under Rössbergia, moth hwilken intit Jäfwades, effter Eed berättade, att då dhen gambla hustrun kom löpandes till honom, och badh honom komma hem, effer der war en Ryttare som illa regerade, så gick han straxt hem, och då stegh Ryttaren på sin hest, och frågade honom om han war hemma här, då han swarade ia, då badh han honom gifwa sigh betesfoder, Eld och öhl, dett han honom låfwade, men öhl sade han sigh ej hafwa, och när han skulle taga effter tobak att röka, så hade han intit tobak, och så redh han bort och togh honom i hand, och gaf honom 2 söta Äplen, och bad honom sei ja om någon frågar effter honom, att han tiänar Ryttemestaren Paulj och att dett war en brun hest han red på, men han achta intit effter om han war bläsigh eller ej för sin stora häpenheet skull, och att detta passerade på en Söndag näst för Sohlgladdningen, Frågades Ryttaren om han hade tiänt Ryttemestaren Paulj, han swarade Ja, i 3 åhrs tijdh, och war skyldig att wara där till Michelsmesse nest förledne uthj hans tienst, så ock att han war under hans Compagnie, dhet öfriga kunde han sigh ej påminna.

Pigan Sara Bengtdzdotter i Baltorp öfwer 15 åhr och kunde sin Cathechiesimus effter Eed berättade att en Ryttare kom ihoop medh henne och en annan pijga, och ridandes omkring dhem, och frågade om dee wille hafwa honom, och så red han omkring dem och sade, See nij iagh kan möta eder, då dhe swarat, dett ähr snart giordt dhet, och dett war om en Söndagh mitt i Äfftendagen, och dhen hade en rödbläsigh häst. Lijka berättelse gjorde Pigan Kirstin Andersdotter i Balltorp som dhen förra effter aflagdh Eedh.

Hustru Kirstin Nillsdotter i Torbiörntorp, som war Ryttarens Syskonebarn, effter Eed gjorde sådan berättelse, att dhenne Ryttare Nills Anderson kom till henne ridandes heel drukin om en Söndag affton från konugliga Munstringen näst för Sohlgladdningen, och då frågades han om hennes man war hemma, då sade hon Näij, uthan wijsade honom på giärdet där hennes man reedt, tilltalte honom att han hade redit hesten heel Swettig, och togh han henne i fambn, och hon kunde intit märkia att han hade giordt något ondt, och intit sade han något för henne, ej heller war han af hesten hos henne uthan då hon wijsade honom hwar hennes man warit fölgde han genast effter, och rijdandes medh honom till Carleby Långa eller till Trägården *ibidem* [på samma ställe], och afftonen i Möskningen komer bonden Arfwedh Joenszon i Håkentorp, och frågar effter någon karl eller Ryttare, som har warit hoos henne, då hon swarade, att hennes syskonebarn Rytte Nills hade warit där framme och hälsat på henne och wart druken, och redit illa sin hest, och frågat effter hennes man, tackat henne för senaste tagit henne i hand och fambn, och budit henne farwäll, då han frågat henne hwar han war hemma, wiste hon det intit, uthan sade att hans Moder war hemma i Sätuna hoos fougden Swän Olufson hwar medh samma karl red ifrån henne, då dett war Nymoskat.

Studenten Mons.r Swanthe Segerwall, Effter Eed berättade sålunda, att då han war widh Lagmanstinget i Lijdekiöping, och hörde att en Swänetiänare och ryttare war införd i Cronofengelse, som hade mördat en poike på Ekornewallen, der medh gick han dijt honom att besee, och då han kommer in i fångelset, och in i wachte Cammaren, stiger Ryttaren upp, då frågar han honom om han war dhen samma som mördat och i ihjälslagit dett lilla meenlösa barnet, då han swarat, gudh bättre migh så wist, slogh nedh hufwudet och sörgde, Då frågade han hwarföre han gjorde dhen grufweliga giärningen på dett menlösa och Lilla barnet, Swarade gudh gifwe dett har mött migh en karl, då sade han i mötte twänne karlar i trachtera intit dhem så wäll, och förmante honom att han skulle fruchta gudh och läsa, så kan både Gudh och menniskior gifwa hom (=honom?) till. men han tigde stilla och suckade, och detta skiedde när han war Nys inkommen i fångelse

Skrifwaren Mon: Jonas Stenborgh Eedeligen berättade, att då han näst förleden Lagmansting war i Lijdekiöpingh, hörde han af Munsterskrifwaren Kiert berättas, dhet en ryttare ihjälslagit en poike på Ekornewallen, och nu ähr införd i Cronofängelse här sammestädes, då hafwer han fölgdt med Mons: Segerwall medh flere till fångelse honom att see, då dhe inkomma, stiger Mons: Segerwall till honom, och frågar honom, om dhett war han som ihjälstuckit dhet Lilla menlösa barnet på Ekornewallen, då swarade Ryttaren, Gudh bättre migh så wist, och suckade och löffte up sina hender mehra kunde han intit så liust höra, effter som han talade medh en annan fånge och annat folck der inne.

Bonden Per Staphansson effter aflagd Eed, bekiände och wittnade, att han fölgdt Mon.r Segerwall medh flere in uthj Cronofängelse i Lijdekiöping, den Ryttare att besee, som ihjälslagit poiken på Eckornewallen då steg Mon.r Segerwall till Ryttaren, och frågade om han war dhen som ihjälslaget dhet Lilla menlösa barnet, då swarade Ryttaren Gudh bättre mig så wist, och när Mons:r Segerwall ytteligare frågade, hwarföre han en sådan ellack giärning gjorde, swarade han, Ja gudh gifwe dett har mött mig en karl, frågades dhenne Ryttare om han nu Alldeles då neckar till denna giärning. Resp: dett gör han intit, uthan att han intit weeth deraf och derföre kan han icke heller Jaka därtill, uthan om han hade warit så

föbullrader uthaf dhen skarpa Chermuszlingen han kom ifrån, sampt de icke där till, att han icke kunnat weeta hwadh han gjorde, dhet sade han må gudh weeta, uthan badh gudh bättra sig seijandes, kan skie han hade warit så föbullrader.

Dhen Sahl. gässens Lilla grå wallmars råk bars fram för Rätten, hwarpå stynget i vänstra skuldran syntes, då bars och Ryttares wärja fram, som han hade hafft på kongligen Munstringen, då stynget och wärian grant kiände igen hwar andra, och såsom wärjan intit wart blodig på Vdden, så war icke heller räckten eller råkfodret dhet ringaste blodigt, och fans ett Littit hugg öfwer armeupslaget på Räckten, som war en Liten Ny walmarsräck.

Oppå Ryttares Nills Anderssons sijda, och effter hans moders begiäran, framkom hustru Lissbetta Larsdotter i Sätuna, hwilken effter aflagdh Eedh intygade, att dhenne Swänetiänare satt och drak medh sin moder i Parijs 2 kanner öhl tillijka medh kyrkiospänaren och muremästaren Jon i Sätuna, hon såg att moderen fölgde honom uth till Capet: [Kaptenens ?] Gyllenstinghz hage, och att Ryttares afskiöt sine Pistoler hwilket war om en Söndag när fänaden skulle drifwa hem, om måndagen ther effter kom Erich i Kartebacken, som hennes man för henne sade, och frågade effter Nills Ryttares Moder, seijandes han skull hafwa en Karpus på sigh

Pigan Maria Andersdotter hoos Peer Nillson i Storegården i Sätuna aflade Eedh, berättades sig intit mehra hafwa att wittna, ähn dhet Erich i Kartebacken. Om måndagz morgon, frågade effter hustru Brittans Sohn Nills Andersson, om han war drucken rijdandes her ifrån byen, medh Karpus på sigh, hon swarade dhet weste hon intit, uthan att hans moder som the hade frågat om natten, sade han hade hatt uppå, swarade Erich, Jo män jag tror wist han hade karpus på sigh.

Pigan Ingebor Swänsdotter hoos sin moder på Storegården i Sätuna inhyses, effter Eeden, berättades, hon såg en Ryttares medh blåd räck och karpus straxt äfwanför Båltorp, Litet för ähn Solen gladdes om Söndagen, han kom emillan Lyckorna, och red i flygande sin kos uth äth hälla och hade en Swart brun hest.

Rusthållaren Anders Bryngelson på Trägården i Karleby, som äger Nills Anderssons Sahl. farbroders hustru Effter Eeden berättade: Nills Anderson kom till honom Söndagz affton i Skymbningen Lånte huus, fick öhl och mat, och bittidiga om Måndagen reste sin koos äth Badenne, han war något drucken när han kom, kunde intit märkia honom söria eller bedröfwas.

Anders Larsson badh om Uhrsächt, thenna Anders Bryngelson hafwer warit hoos honom, och budit honom förlichning på Nills Anderssons wägnar här på Tinge nästforledne Måndagz och grät bitterliga, därföre weet han wäll att Nills Andersson är skyldig, Bryngelson förklarade sigh, det kom man intit i hoga, uthan dett han badh Anders Larsson om förlikning af sitt egit rådth gjorde han willkorligen, Nembligen om Nills Andersson skulle blifwa bunden till Saken, flere wittne hade Nills Andersson intit uthan förmente att hesten skulle wäll wijsa annan färgh på fötterna ähn en hwit foth, nembligen 4 lijka hwita fötter. Tyckte så Rätten billigt att afhöra Lenzman och Cronorättaren wärre som dess likkast sågh hesten, när dhe grepo karlen.

Lenzman Lars Gunnarsson effter Eeden wittnade han sågh hesten wara brunstotit och bläset och hwit på vänstra bakfoten, Swettig, Skarpen och Oreen och en bakswood undanreden, han achtade icke så noga, hurudanna dhe andre fötterna woro, när han kom till högen medh fångenj och sågo Lijket, Suckade han och badh Gudh Nåde dhen som Låter fanen repera eller rijda sigh, suckade och Sörgde både tå och på wägen, och sade sigh intit weeta ther af, Elliest när the togo honom fant Lenzman en pistol wara Ladd och Karbin, och Ryttares sökte att probera Pistohlen om han war Ladd medh Laddestäckens opryckande och nederstötande i pipan.

Rättaren Jonas Wäre effter Eden wittnade, att hesten war brundustet och sågh illa uth på håren som reste sigh och stogo ännu som strimmor, och war mykit oren och tychte dhet närmare bakbenet och foten war hwitare ähn the andre, uthan att orenligheet war på them, hafwandes hesten hafve för sigh i en halfskieppa, men äth intit der aff, tå märckte han folket sörgde mehra hesten ähn karlen, frågandes Landzman en pijga som skulle wara hans fästemo, om hon intit sörgde, hon swarade, hon passade intit ther på, hon hade icke stor houg till honom, och för ähn the togo karlen bläste han först i pistolen, och sedan togh han Lattenan, och frestade om han war Ladder, hwar wedh Lenzman flög till och greep honom, och frågade om han wille gifwa sigh, frågade Nills Anderson hwad han hade giordt, swarade Lenzman dråp, och dher medh lade wärren handklöfwerne på honom, under wägen äth högen sorgde han, och badh Gudh Nåda sigh, Om han den giärningen giordt, hade han deet trodt, han hade så godh Munterningh att rijda på, dett skulle ingen taget honom; frågades parterna om the hade något mehra att föredraga, the swarade Neij, Skiötz så till häradz Nämnd, att the antingen skulle wäria eller fälla honom, the swarade sigh intit kunna wäria, uthan af alle föreskrefne skiähl att fälla honom till giärningen.

Resolutio, Ryttaren och Swänetiänaren Nills Andersson för Badene uthj Wartoffte härad förmenar fuller sigh till hielpereda och uhrsächt för dråp, fölliandhe skiähl skohla gälla –

- 1, att han intit weet sigh dhenna omklagade gärning att giordt hafwa
- 2, att flere Ryttara och besynnerliga en annan medh blå råck och karpus, sampt en brun hest dhen tijden och stunden ofwan för Båltorp skall synter wara,
- 3, att Erich Arfwedson i Karttabacken, skall hafwa frågat effter en karl medh karpus, som skulle hafwa giordt skadan, där doch denne hade ingen karpus då skall hafft hafwa uthan en swart hatt.
- 4, Skall hesten hafwa hafft 4 lijka hwita fötter, och icke en whit foot allena som skall föregifwit wara
- 5, Skall han intit warit sörgse eller bedröfwad om natten näst effter gärningen uthj Karleby, hwar af någon sådan gärningh på honom märckas kunde.
- 6, kan och hafwa wart förbullrader af dhen föregångna skarpa Chermeehernings widh Kongl. Munstringen, och sedan af någon drick, att han ther igenom icke wetadt hwadh han giordt, uthan Gudh måtte dhet weta.
- 7, wardt wärian intit blodig på udden, som och alle Ryttarewärior Lija stora och små etc: Män såsom här af hans egne bekännelser och Eedelige wittne, ähr fulltygat, att han den samma Söndag effter Middagen, som barnet blef ihäilstuckit

1. drack brännewijn uthj Sätuna hoos fougden Swän Olufson och sin moder, sampt en kanna öhl hoos them i dhen gården
2. två kammer öhl hoos arfwedh i Parijs i Sätuna med sin moder och muremästaren Joen Larson samma gång och således
3. warit mykit druken, då han ock
4. äfskutit sina Pistoler.
5. att en sådan person med en sådan häst som han hade ehretedder och sedder på dhen platzen och stunden, som dett Lilla oskyldiga barnet måste mista sitt Lijff, hwarest
- 6, han hafwer krytzat och redet medh en dragen wärja
- 7 Therifrån i full firspring, rännandes sin koos äth Torbiörntorp
- 8 Vnder wägen ther emellan warit framme uthj ett Litit Torp, och i Lijka öfwerdådigt sinne hotat willia ihälskiuta en gammal käring
- 9 hafwer han desslijkaste iagat och hotat att dräpa en flicka under wägen
- 10 ganska illa redet sin ombetrodde Swänetiänare hest, som hans egit Syskonebarn uthj Torbiörntorp tilltalt honom före
- 11 ähr han uthaf alt dhetta på färska gärningh inom dag och dygn bespanter (=inspanad) och grepin
- 12 ähr hesten wijdare igen kiänder uthj Badene, att hafwa warit dhen samma som Ryttaren red uppå, när han gjorde dhen onda gärningen, och
- 13 hans huusbonde folck medh tillfömodande fästepijga mehra sörgdt hesten som så illa wardt reden, ähn person, som fången blef
- 14 han hafwer suckat och sörgdt deröfwer på wägen äth fångelset, och bedit Gudh bettra den som låter fahnen regera sigh,
- 15 taget på dett arme Lissla Lijket, hwar effter bloden mehra än tillföreende runnet, Lijka som att wijsa huru oskyldiga dett af honom hade blefwit uthgutit
- 16 när han nys hade giordt gärningen, hade han bedet folck om någon frågat effter honom, seija att han tiänte Hr Ryttemästaren Paulin, som han ock tillförende hade giordt och äntå icke hade hans afskiede, hwilket syntes onödigt att seija eller uthropa, om han icke hade wetat sigh giordh den onda gärningen, uthan att Gudh och hans eget Samwete hade drefwit honom tillen sådan bekiännelse
- 17 kan han icke heller sielf neka till gärningen förföbullring af Chermiserande och druckenskap, uthan förebär sig dett derföre icke weta
- 18 hafwer han ock effter färska gärning uthj Cronofängelset sielf willigen bekändt och bedit Gudh bättra sigh så wist, som han woro den, som hade taget Lijfwet af dhet menlösa barnet
- 19 Såsom wärgudden nu intit synes blodigh, så synes icke eller wallmars råken och dess underfoder uthj holet blodigt, hwarest wärgian hade farit fram, uthan syntes dett skiedt så ganska hastigdt när barnet Låg på buken, att bloden ther effter intit kommit uth och opføre, hade och wärgan i medlertijdh kunnat afstrukas och borgskuras
- 20 Hafwandes Sampteliga häradznämbd icke heller kunnat wäria, uthan här af att fälla honom till gärningen medh mera in protocollo, Alt derföre dömbdes Swänetiänaren Nills Andersson för dett han så obarmherteliga och ochristeliga öfwerdådigt hafwer mördat dhen Lilla meenlösa och ofwermaga Anders Larssons Sohn Sahlige Swän Andersson på Högen i Gudhems härad, Lijkmätigt 1 Cap: i högm[-ålsbrott]

och 15 Cap: i dråpmåhla balk: L.L. medh willia att hallshuggas och steglas, som alt sammans uthj ödmiukheet hemställes till höglåflig koungliga Håffrätens nådhrättwijsa ompröfwandhe.

Jöns Håkanssons beröring med Lars Kristofferssons död (1692)

1692 den 20 jan

11)

Jöns Håkansson i Båhlrtorp, hade instämbdt en ung dräng, Oluff Larsson i Biällum, för dätt han skall beskyllat honom haffwa slagit däss Sahl. Fader Lars Christophersson, så att han skall dödt ther aff, drängen tillstades, sade sigh intet beskylla Jöns Håkenson, uthan att han måtte fråga effter sin Sahl. Faders dödh, Jöns Håkenson producerade 3ne gode Män till wittne, såsom Nills Persson i Marka, och Kläckaren Joen Larsson i Sätuna och Peer Olufson i Parijs, emot hwilke intet Jäfwas kunde, aflade altså Eedh medh hand å Book, ther effter wittnade hwarför sig särskildt, 1mo) (=primo) Kläckaren, att för 16 åhr sedan, woro grannarna tillsamman på Stomben i Sätuna i Barnedoop hoos Nills Person, då war Sahl. Lars Christophersson dhär medh, och hörde han Jöns Håkonson och honom intet trätta, mindre slas (=slås) så lenge han war thär, han folgte sin kiyrkioherde tädan, Sedan intygade han, att han war medh sin Cappellan Sahl. H:r Håkan som besöckte Sahl. Christophersson då han låg siuk, då frågade han honom, om han skyllar Jöns Håkenson eller någon för sin dödh, effter som dätt sades dhe skulle låtit hårdragas uthj Bahr[n]söhls giästabudet, Lars Christopherson swarade, om han döör, skyllar han ingen för sin dödh, ty han har länge warit en Siukligh man. 2) Nills Persson hoos hwilken giästabudit stodh wittnade, att när han om Natten fölgdt någre sine giäster sin koos uthom Porten, kom han tillbaka och fant Jöns Håkenson och Sahl. Lars Christophersson liggia och hårdragas widh sin förstugu dörr, då togh han dhem isär, då Jöns Håkenson gick bortt och hem till sitt, män Sahl. Lars Christopherson togh han medh sigh in, och satt och ragade(?) sigh medh honom en stundh, han klagade sigh intet ondt af hårdragit, icke heller war han dätt ringaste blodigh eller blå, och sade, detta skiedde 1677. 3) Peer Olufson intygade, att han war hoos Sahl. Lars Christophersson i däss huus om morgonen, då han kommit uthur Giästabudet, då satt han, frågandes dhenne honom, om han har ondt af dhätt han warit i Giästabudet, han swarade: dher aff sigh intet ondt hafwa, uthan af gamal Siukdomb; Jöns Håkenson sade att dhenne Saak då straxt wardt ahndragen för rätta, Män effter som drängens StyfModer icke hade någre skiähl eller wittne, bleff dher widh intet åthgiordt, dher aff Nämnden som då sutto och ännu sittia, på niute sigh fuller Saken warit ahnmält, män påminte sigh intet ahngelägit ther widh pahserat; framläggandes Jöns Håkenson Sahl. Cappellans Haquinj Gunnarij Attest aff dhen 9 Aprilis 1677, som innehölt när han besökte Sahl. Lars Christophersson medh Herrans Nattward, då förmähler Attesten: att han frågade Lars Christophersson om han skyllar Jöns i Båhlrtorp för sin död, Swarade han: iagh skyllar honom ingalunda för min död, om iagh afgår medh döden; Ty han hade för en Liten tijdh warit illa betagen medh en Långsam Siukdomb, samma ord hade ock då hans hustru, hwilken Attest Exhiberades (=framlämnat), och förnambs wara Sahl. Haquinj egen handh och Stijel; Begiärandes altså Jöns Håkenson blifwa befrijad genom Laga domb emot sådan beskyllningh, som drängen skall fördrd uthj öhlstugur och annorstades, sampt låtit Citera (=hitkalla) Jöns Håkenson Vice Versa hit till Tinge om dhenna Saak. drängen förklarade sigh intet beskylten, uthan allena att fråga effter sin Sahl. Faders dödh, och therföre hafwer han gifwit Stämbningz peningar till Nämbdeman Arfwidh i Parijs, Frågades huru gammall drängen war, han swarade 17 a 18 åhr. Frågades om han intet wiste af Sahl. H:r Håkans Attest, han swarade Neij, Frågades hwarföre han icke Lagsökt Jöns Håkenson tillförende, han swarade sigh dätt intet förstätt, frågades drängen Om han hade inga skiähl eller bewijs eller wittne medh sigh, han swarade Näij, uthan som andre skohle talt ther om för honom.

Resol.

Såsom drängen Oluff Larsson i Biällum emot Jöns Håkenson på Båhlrtorp, hwarken hade skiähl eller wittne, eller något Skriffteligit bewijs medh sigh, att binda Jöns Håkenson medh till dråpmåhl på drängens Sahl. K. Fader Lars Christophersson, uthan åhr nu mehra på 16 åhret sedan något Litet hårdragh emillan Sahl. Lars Christophersson och Jöns Håkenson uthj Brådoms skildnad och drykenskap pahserat, och Jöns Håkenson icke allena medh Sahl. Cappehlans H:r Håkans i Broddetorp Trowärdiga Skriffteliga Attest dhn 9 April 1677, Vthan iämbwäll nu mehrä medh Eedel. wittne sigh befrijat, som ock intygat, att Sahl. Lars Christophersson, på sitt yttersta och så siälf, Jöns Håkenson aldeles befrijat för sin dödh, hafwandes drängen Oluff Larsson giordt orätt, som nu för så många åhr tillbaka fördrd ett sådant obetäncksampt tahl emot sin Nästa, och icke heller, om han welat fråga effter din Sahl. K. Faders dödh beskickadt Jöns Håkenson genom trowärdige gode grannar och Män, att förnimma huru thär om woro,

innan han honom således ahngrijpit, uthj Öhlstugur och annorstädes; Ty skulle han fuller hafwa förtienst någon Märckeligh Correction, Män såsom dehls lærer warti hans enfalldigheet och oförstånd, och han där till medh sigh nu inför Tingzrätten rättat, och sin wederpart intet directe beskyllat, ty blef han för böther förskont, med förmaningh eij oftare igen komma widh Laga plicht, Och Jöns Håkenson dömbdes oskyldigh och frij, som doch till förende Lagl. hade bordt befrija sigh för sådant uthkommit tahl, medh åthwarningh att ingen åfftare honom häruthinnan beskyllar och insimulerar widh Laga böte tillgiörandes.

18)

Widh påropande och dombs publicerande emillan Jöns Håkenson i Båhlrtorp, och drängen Oluff Larsson i Biällum, fans drängen intit tillstädes, uthan emot förbudh sigh avhenterade (=lämnat ifrån sig); Ty plichtar han för sådan siälfwilligheet och tresko till sine 3 mark.

Ingeborg Boms beröring med Jonas Michaelssons död samt Anna Nillsdotters dödsdom (1695)

1695 den 13 sept

28)

Klagade högeligen Pastor i Segerstadh, Ehrewyrdige H:r Anders Victorijn, medh ett uthförliget Zirat taal om klaffare och wlacka tungor, stält emot Enckian hustru Anna Nillsdotter, nu tillhållandes i Sandhembz Giäld hoos Soldaten Anders Swenson Swart, ahngående Liff och ähra förmeente ahngrijpelige ordh så emot dess hustru, gudfruchtigh och dygdesamma hustru Ingeborgh Bohm, som skulle dhenne hustru Anna här i Prästegården nästleden Jacobz messe tijdh, då hon hijt ahnländ war, att läkia H. Pastoris lilla barn i hufwudet, skulle hon uthbruset för moderen sielff i desse orden, och sagdt, att hon förgiordt sin förra Man Befallningzman Sahl. Jonas Michillson, 2) Att i denne gården Nembl. Prästegården taga dhe bort kläder för folck, och 3tia) (=tertia) kallat H. Pastorem en Slätz kampe, begiärandes, han för sådanne ähregrijpelige beskyllningar och uthgutne Contumelies (=förolämpningar), som hans hustrus Lijff samt Pastoris heder och ähra iempte dess heela huus märckeligen Paedera (=nedsmutsas), Lagligen afstraffat blifwa; hustru Anna war till ahnswar, berättades sigh på ofwanber:de tijdh wara kallat att läkia Pastoris barn i hufwudet, dhet hon och giordt, berättades att hon kom till Prestegården, fördes hon på Nattstugan dher ått och drack, sedan begiärte hon något att arbeta, sättiandes då sigh att wäfwä, om affton kom hon till taals medh moderen allena dher hon satt i Sängen frågandes hon henne hwar hon war hemma? Anna swarat sigh wara hemma i Hollmetorp i Skåningz häradh i Synnerby Sochn, då skulle moderen i Prästegården frågat henne om hennes moder icke hette Anna? dett hon beiakadt, moderen skulle berättat sigh hoos henne en gång warit och frågat huru hon skulle sigh betee om dhen olyckan hon skulle ledit på sitt brygg, dhet hustru Anna säger sigh intet weta, wijdare ähn Prästemoderen dhet sielf berättadt, Swarandes därtill H. Pastor, att hon fuller af Sahl. Borgemest: Anders Larsson hwas ahnledning söckt om boat för brygget för 24 år sedan, Men Neckar högeligen att hans hustru om dett andra ährandet någon sin söckt eller frågat, och widh samma tillfälle dhe talat om brygget, berättade hustru Anna sigh sagdt; dhet war en Fougdehustru en gångh hoos min Moder, när hon Låg siuk wedh 18 år sedan, lade en Sölfskied på Örnegättet och hwiskade åth henne sin begiäran, dhen hon intit hörde, men hörde hennes moder swara när hon sköt Sillfskeden från sigh, Gudh beware migh dher ifrån, dhet Gudh haar sammanfogat, skall ingen Menniskia skillia, lembnandes hustu skeden effter sigh och reste strax bortt, men effter hustrus bortreesa hennes moder hennes begiäran uptächt och sagdt, hon begiärer iagh skulle forgiöra hennes man, på dätt hon skulle få en Präst, blifwandes hennes moder 3 dagar effter dödh, sattaindes hennes fader Skeden i pant för 18 kanner Öl till sin hustrus begrafningh, dhen hon hustru Anna sedan inlöst, resandes hennes fader en Ryttare Andre dagen åth Skåne och hon skeden behållandes, som åther sedan pantsattes, Ähn skulle Prästemoderen frågat, hwar skulle den fougde hustru wara hemma? Anna Swarat: henne sagdt sigh wara hemma up emot Stora dahla, men ingen gärd uth nämddt, warandes Anna i Prästegården widh pass 14 dagar, och emedlertijdh af hwariehanda tillfälle, hon Ond blefwit, och frågat effter sitt barns halsduk, samt Moderen frågat effter en bort kommen filt; haar Anna offentligen bruset uthj the orden; minnas J, när i lade Sillf skeden på min Moders Örnegott, moder låta migh blifwa J skohlen få höra dhet J intet willien, dett Anna nu friwilligt tillstår, då moderen swarat och sprunget omkringh, seijandes, dhe orden skohlen J giora migh rätt före, ähn tillspordes Anna om hon dett samma ähnnu påstår? då swarade hon: att så länge hon haar en blodztår warm uthj sigh, går hon aldrih ifrån sin talan, och bekiennelse, fast hon haar intit wittne, uthan dett fast och stadigt påstår, att hon war dhen samma, som om sin Mans dödh hennes moder söckia skulle, tillståendes sielf, att hon af

ondscho och träta dhem emellan uthj desse swäre till wijtelser uthbrustet, och will nu derifrån icke dhert ringaste wijka eller ett ordh återkalla, som henne offta tillfrågat och förhållit blef, klagandes högelingen H. Pastor, att hans hustru i sådan swår osanfärdigh beskyllningh skall uthråkadt wara, *samma* swårheet iblandh menige man devulgerat (=av gemensam), hwaraf fahrlige Consequentier föllia, och en osämia ibland dhe förnehme Echte folcken upwäija torde om dhe icke wijste sig bättre att rätta. Pastor förskat sigh till hela allmogen och Nembden om dhem annat war bekant, ähn Sahl. Befallningz man Jonas Michilson och hans hustru icke fördt ett wackert still, fredsamt, och roligeth Echtskap? dhert dhe alla enhälligen beiakade, och aldrih annat förspordt, som mången redeligh och Sanfärdigh man nogsampt bekant och witterligt ähr

2) Om klädernas röfwande i Prästegården, sade Anna således, att effter hennes lilla Sons halsduuk bortkom, dhen hon återfick, bar hon sina kläder dher ifrån till hustru Karin Nillsdotter i Ramsgården, då skulle hustru Karin Swarat: dett war edert bästa råd: dher till hustru Karin aldeles neekar, sigh aldrih dhe orden sagdt, läggiandes Anna dhe orden till, som skulle Karin sagdt: dhert plägar komma bort kläder dher. Men Karin neekar höijeligen uppå sin Eed och Samwete, uthan alt detta ähr Annas egne ordh och uthsagu, som hon till ingen deel bewijsa kunde, hwar medh H. Pastor påstår heela hans huus wara beskymfat.

3.) dhert tridie momentet om ordet Slåskempe, tillfrågades Anna huru hon kunde dett bewijsa? Swarade, att när hon af Lenzman~~nen~~ blef arresterat, och han stodh i farstugun, och Pastor gick på gården, skulle han sagdt: Om edre kläder woro skurna som mina skulle wij för sådanne edre grufwelige uthspydde Osanningh nappas? då Anna Swarat: Ja J haa dhert låfwit, J ähre en Slåskempe, J brutho halsen af klockaren, så torde J wäll giöra wedh migh, Men Lenzman på sin Eed intygade, att hon kallade honom Slåskempe, dett hon sade sigh intet minnas män dett öfriga tillstodh. Däss för uthan gåf hon Kyrkioherden godt beröm och Lofordh, att han aldrih talte henne ett Ondt ordh till, men moderen sielf skulle warit något swår emot henne, som intet kunde wara underligt, för de swäre tillwijtelser hon henne påkastadt, Ehuru allom witterligt ähr, att Pastor ähr een förnäm Lärare, och förer dherhoos ett fredsamt Lefwarne, som alla hans åhörare nu intygade. Cronones Befallningzman Wällbet: de Johan Hoffdahl, gaff wedh handen, att då hon Anna uthj Skiöfde honom förekom, brast hon medh stoor yfwer uth och tillhopa slående Näfwar, huru hon skulle gå Prästehustrun före, effter hon intet betalt henne för hon läckte barnet, dher doch Pastor befalt gifwa henne Een skiäppa Rough. Mehr hade Parterne intit här widh att framföra uthan togo affträde.

Confronterades Prästehustrun Och Anna, då uprepades för Past:s hustru heela sakzens sammanhangh, och huru swår beskyllningh hon henne på lägger, hwad hon nu haar dher till att swara; Då uppå sin Sahlighet bedyrade hon sigh Aldeles inför Gudh Och Menniskior wara Oskyldigh, och medh gråtande tårar sin Oskyldigheet gud i tillkienna gaf, påståendes yttermehr och ähn swårare hustru Anna, att hon skall aldrih Öfwer gifwa innan hon skall få kroppen uthur grafwen, Nembl. Jonas Michilsons, Spordes henne till hwadh hon dher medh mente. Sade hon: dhe säija, att dhert skall gifwas tächn af kroppen och dhen aldrih ruttna så länge dhen skyldige Lefwer, förmälendes Prästehustrun sigh icke weeta, om dhert war hennes mohr, eller een annan hon war hoos och frågade om brygget, dett hon som många andre redelige qwinnor af eenfaldigheet giordt, warandes och om hösten hon om brygget frågat för 24 åhr sedan, men Anna säijer dhert skiedt på halfwa Mars för 18 åhr sedan, dett Prästehustrun på sin Siäl Saligheet aldeles förneekar sigh hoos någon menniskia om dett faselige ährandet ahnhållit, och aldrih kendt denne Anna förr ähn hon widh Jacobj tijd hijt ahnlände.

Resol. Rätten togh desse Annas swäre beskyllningar uthj noga Öfwerwägande, kunnades icke påläggia Prästehustrun något wäriemåhl uppå hennes egne blätte uthsagu, som icke med ringeste bewijs verificerades, Och Ehuru wäll Rätten så offta till frågade hustru Anna om hon i sine swäre exprehsioner will sigh rätta wille hon dett till ingen deel giöra, uthan påståd inständigt, att Prästehustrun skall wara till hennes tillwijtelser bråtzligh, så att hafwa söckt, som förgiordt sin förra man, Sahl. Jonas Michilson, och uthj probatione (=bevis) nu Aldeles huceumberat (?); ahngåandes dhert andra momentet Om kläderröfwande uthj Prästegården från fremmande folck, ähr dett och så groft, som dess hustru barn och tienstefolck röre, sampt 3tie) dhert ordet Slosskempe, Pastoris Embetes respect, hedher och ähra ahngå, och hon alt detta till ingen deel kunnat bewijsa; undeerstodh sigh Tingzrätten icke gå ifrån Klara Kong. Maij:tz Stadga och Präste Privilegiernes 22 punct, som här om ähr tydeligh och klar, och dher uthj alligerade (=uppkommer) 31 Cap i Konungb_ L:L: hwar effter Anna för desse förgripelighheeter dömmes att mista Lijf och Lösören, hwilket doch alt hög. Kong. Hoffrättens Nådige behagh och godtfinnande Vnderdånigst Submitteras.

29)

Ahn klagade Cronones Lenzman Wäll:t Lars Gunnarson Een Enckia hustru Anna Nillsdotter Jnhyses hos en Soldat Anders Swart i Såndhembs giäld för Signerije, dhett hon brukat i Ringe gården i Hornborgia hoos Erich Larsson, hwars dotter wedh 14 eller 15 år war råkadtt i en siukdomb, sendades han budh effter henne, och när hon kom dijt, badh hon faderen grafwa up en reen och ett hohl i Jorden, men reenan eller wallen hängde i hoop ofwan till dhär under trädde hon flickan 3 gånger ifrån Wäster till Öster rättsöles, läggandes sedan i gropen tree halförer effter henne och dhen igen kastade, läsandes två gånger öfwer henne när hon lågh i Sängen dhenne läsningh, här är ingen Man på detta Landh, som Nye slagz Siukdomar fördrifwa kan, uthan sielfwer Jesus Christus han skall digh så hårdt bebinda, så länge som Jorden står och Eenen år grön, skall du icke denne menniskia giöra meehn, han skall digh ifrån drifwa, ifrån den hufwud och Öga, ifrån tin tunga och tänder, ifrån Låår och Lender, ifrån hand och foot, och ifrån hwart ditt Ledamot, så lenge som iorden står och Eenden år grön, skall du icke denne Menniskia giöra meehn, i try namn i namn Gudh faders Sons och then helige Andes, hwilken läsningh hon af sin moder lärddt, och brukas för Tandawärck, för dhen som haar wärck i all sin kropp, och rosen, och hon genom Gudz macht många menniskor bekendhe sigh hulpet, tagandes Lijn dher till och binder om dher wärken år, när hon Lääs. Tillståendes och att hon brukat samma lässningh här i byn på Anderses hustru i Sefastegården i Segerstadh som hade illa ondt i sitt knä, att hon intit förmåtte gå, hwilken blef bättre, som Nembdemannen Bengdt Persson i Segerstadh om hennes Siukdomb wittnade, som skiedde medan hon så war i Segerstadh Prästegårdh.

2) För dhen siukdommen Träät kallat, som skall komma aff Senornes förhårda sträckande, då gör hon således först att hon tager en half skieppa och wander up neder på i spisen, läggandes dhen siuka handen på botten och ett Eeketrä ofwan på handen, huggandes medh ij väggen på trädet då säjjer hon, iagh hugger, dhen siuke frågar, hwad hugger du, hon swarar iagh hugger träät, dhen siuke sejjer, åth hwem, åth dhen som widh tohr, i namn Gudh Faders, Sohns och then helige Andes, sedan lyffter hon under halfskieppan och säjjer, iagh lyffter dhett som flytt år, och signar dett som trätt år.

3) att Signa wreed berättar hon sigh intit mehr weta, åhn att dett lägges hallm på, men orden sejjer hon sigh intit kunna.

4) Tillstår hon, att såsom Prästegården i Segerstadh, skall wara bortstulin en Sielfstop och en fillt, haar hon sigh uthlåtit kunna komma dhett tillbaka, togh om en Logeedag då hon war i Prästegården, brödh och lade Salt på till hwar person ett stycke, dhett hon inbar i stora Stugan dher folkcket ååt, frågandes dhem om dhe torde åta hwar sitt stycke? då både drångerna, två Pigor och een gamal Kiäringh hwar sitt stycke upåtit, williandes intit bekenna att hon der öfweer något läset, eller något ondt dher medh mente, uthan tänckt skrämma dhem dher medh att bekenna, om dhe skyldige warit.

5) När hon stämmer blodh så brukar hon desse formalier, stadt så hårdt som dhen qwinnan står i helfwetet, som warpar om Måndagen och sätter up om Torsdagen, brukar intit Gudz namn der till, hwar af blodden skall stadna.

6) För Ormhugg sejjer hon således: du swan flogh i Lunne mötte henne wår herre, hwadh wåller digh sade wår herre, Canies (=hunden) beet migh sade du swan, du flyger sade wår herre Och han fahr, och dhett åther som före wahr, i trij Namn i Namn, Gudh Faders, Sohns och then helige Andes, och wedh lässningen gifwa dhen Ormhugge in Libbesticka eller Tjriach(?).

Till Saltet och brödh neekade och Prästehustrun aldeles sigh intit weta när hon dett giordt, uthan Anna bekendhe sigh sielf hafwa Nyckelen till Skåpet, dher brödet och Saltet innestodh. Anna upwijste någre Attester att hon på 2 å 3 ställen begått Herrans Nattwardh, Warandes hon Anna som hon berättar 47 år gammal, och haar en pojke på 7 åhrit hennes Sohn, åger intit mehr åhn sine elacke gångklåde, uthan hwad hon medh detta Signerijet kan sigh till födan förskaffa.

Resol. Aldenstundh hustru Anna sielf tillstår, sampt bekiänner och upläser huruledes hon widh sitt Signerij then Helige Treefalldigheetz namn missbrukar, som år en grufweligh Syndh, och icke bör wara Ostraffat, Ty kunde icke Häradz Nämnd annat finna, åhn detta till den 9 puncten i Kongl. Maij:ttz förnyade Stadga om Eeder och Sabbatzbrott af dh 17 Octob: 1687 lämpa, och döma henne att sliita Rijs widh Tingzdörren, som doch först höglofl. Kongl. Håfrättens Nådige Ompröfwande underdånigheet underställes.

Johan Perssons beröring med Karin Persdotters död (1698)

1698 den 20 juni

S:d: bleef, i anledning af den i Wilske häradt, d 15 och 16 Aprilis sidstledne, håldne Ransakning, öfwer Soldatens Johan Pärsson jempte flere andra soldaters begånge Stöld, bem:te Soldat Johan Pärsson för

Rätten Stäld, och af Rätten noga befrågad, om sin hustrus, Karin Pärssdotters Sott och Siukdomb, och endteligen där på föllande död, för hwilken bem:te Soldat, under ofwannämde Ransakning, är befunnen Misstänckt hållen, i hwilket måhl han och nu af Häradtz lähnsman lagligen sökt och tilltald warder, förmeenandes Soldaten sig uti en sådan beskyllning och Misstancka aldeles Oskyldig wara, beroopandes sig till wittnes på sin Swärmoder hustru Kirstin Jonsdotter, som om hans och dess hustru Sammanlefnadt skall så mycket bättre wara kunnog, som hon allt stilla medh dem i huus warit, hwilken och oppå anbuden Eedgång betygade, att hon aldrig någon Osämia emillan sin Mågh och dotter, som för 7 åhr sedan igenom döde afgådt, förnummit, mehr än een gång, då han skall slagit sin hustru Tree Munslaag, som sig skall tilldragit på Jöye = eller Februarij Månadt, hwareffter hon doch intet skohlat blifwit hwarken Blå eller Blodigh, icke heller sig där öfwer klagat, men 8:ta dagar efter den då nästkommande Påska Häl, skall hon fallit i een Feber eller Sielfwe Siuka, och på 9:de dygnet där effter blifwit död, skohlandes hon och Mannen Påskadagen tillförende tillsammans begådt Herrans H. Nattward, och hon då warit frisk och Sund, men när hon sedan någre dagar där effter Siuknadt, dödt och begrafwen blifwit, skall intet mannen Johan Pärsson warit hemma, utan borta hoos sin Roote, icke hafwandes om sin hustrus tillstånd då någon kundskap fått.

Soldaten Johan Håhl, som war Syskonebarn medh Soldatens Johan Pärssons hustru, som och hölltz misstänckt att hafwa dätta tahl uthkommit, berättade, doch utan Eed, att Johans hustru kommit till honom Otta dagar effter Kynderssmässe, och klagat att Mannen då för kort sedan henne slagit, och jämbwähl då medh hugg hotadt och undsagt, för hwilken Orsak hon då, tillijka medh dess lilla Barn, till Soldaten Johan Håhl sin tillflycht skall tagit, och een Natt hos honom quarblifwit, hwareffter han fölgdt henne om Morgonen hem, till sin Man, som skall leegat i Sängen och hafft hoos sig een oladd Byssa, där medh att Skrämma, så wähl hustrun som Johan Håhl, till hwilken han fått wetta att hustrun gådt, doch skal han intet ord tahl hwarken honom eller hustrun till; Men som Soldaten Johan Pärsson då hustrun een tijdh där effter blifwit Siuk, intet blifwit hemma, utan gådt bort, samt intet återkommit, förr än hon både död och begrafwen blifwit, så håller Håhlen före, att Mannen Johan Pärsson bordt swara till hennes lij, hälst han icke heller sedan till sitt egit Barns födo och underhålle, någon ting förskutit, och icke heller betahlt Håhlen för dät han giordt lijkkistan åth hustrun, och hafft försorg om hennes begrafning. Nämndemannen Anders Ohlsson i Siogerstad och Bonden Erich Jonsson i Siggetorp berättade, att dhe effter Kyrkioherdens i Siogerstad befallning, samt i anledning af dhet uthkombne tahl och Ryckte, Syynt och besichtigat Soldatens Johan Pärssons hustrus Kropp, strax effter sedan hon död blifwit, då dhe icke det ringaste Teckn på hennes kropp funnit, att hon hugg eller Slaag undfått.

Resolutio

Såsom intet bewijsas gitter, att Soldaten Johan Pärsson sin hustru Karin Pärsdotter så hårdt hamblat, att hon därigenom döden tagit, dy blifwer och han ifrån den Misstäncka och tillwijtelse af Rätten befrijad, uti bem:te sin hustrus död att hafwa wollande warit doch sådant den höglöfl. Kongl. Håff Rättens yttermehra Högrättwisa ompröfwande Ödmiukeligen att underställas.

Jon Olofsson beröring med Anders Larssons död (1698)

1698 den 22 juni

S:D: trädde för Rätten Enckian Brijta Anders dotter i Stora Boda, klagandes till drängen Jon Ohlsson på Buskougén, för dhet bem:te dräng Enkians Sahl. Man, AdelsRyttaren Anders Larsson sidstleden Wintras widh Anders mässetijden illa skall slagit och hamblat, hwarigenom han skall fått sin Banesott, och sidst i Februarij Månadt skall afledit, då dhe Såår och Åkommor, som han af drängens Jon Ohlssons otillbörlige hamblande skall fått, ännu intet läkta wore, beropandes sig Enckian till Wittnes på Trägårdzmästaren widh Stora Dahla Jon Månsson som effter aflagd Eed bekiände att Ryttaren Anders Larsson kommit till Trägårdzmästaren Tree dagar effter sedan han af drängen slagen blifwit, och bedt att Trägårdzmästaren wille laga om hans hufwud, i hwilket han af drängen Jon Ohlsson på Buskougén medh ett Wäriefäste slagen blifwit, skohlandes Ryttaren hafft oppe i hufwudet ett djupt Blodsåår och 2:ne små Såår widh Twinningen, hwilka Trägårdzmästaren förbundit, och då hafft Ryttares hoos sig i Otta dagar, under hwilken tijdh han 2 gånger och dagen Ryttares skal förbundit och plåstrat, Som doch där widh gådt och giordt sine Sysslor och ryctat sin häst, warandes dhe 2:ne smärre Sååren leckte, innan han från Trägårdzmästaren skilldes, men dhet ena Storre Såret oläkt, som doch då skall begynt att läkias. Och som Ryttares nödwändigt wille ifrån Byen, och hem till sin hustru, effter Juhle hälgen då förhanden war, så har Trägårdzmästaren honom då förlåtit och Ryttares ifrån honom sigh begifwit, Skohlandes

Trägårdsmästaren icke kunna tycka, icke heller ännu troo, att denne Skadan skulle kunnat draga Ryttaren till döden, eller uti dess dödh wollande warit, emädan han icke stoort gifwit sig där wid, icke heller därföre någon Timma leegat till Sängz, ehwad honom eliest för Sott och Siukdomb hända kunnat.

Bonden Hindrich Månsson i Skräckåhs och Dahla, berättade på sin Eed, att Ryttaren Anders Larsson kommit till honom om Söndagen effter S: Andrea' dagh, sägandes dhett Fougden Daniel Jonsson Sagt honom till, att han skulle låta Syyna Sig, huru han af drängen Jon i Buskougen blifwit medfaren, då Hindrich skall sedt honom wara Blodig på Kläderna, men intet wijdare sett hwad Såår han i Hufwudet, hwarest han slagen blifwit, hade, skohlandes Hindrich intet minnas, om han hafft kläde om hufwudet eller intet. Men Cronorättaren Biörn i Haffsteena, som wid samma tillfälle dijtcommit, skall honom nogare syynt, Skohlandes Ryttaren intet mycket klagat sig däröfwer, eller sagdt sig af samma hugg hafft Stoor Sweeda eller wärck.

Capiteinen Wällb:ne H:r Bothwid Gyllensting berättade på sin Eedh, att då denne Ryttare, som honom och någre flere Participanter (=deltagare), för AdelssRyttare tiänte, några dagar för Juhl kommit till H:r Capiteinens gård Bohltorp, skall han hafft ett kläde om hufwudet, och då han af H:r Capiteinen frågad blifwit, hwad honom i hufwudet wulte, skall han sagt att han fallit och Stött sig i Hufwudet, Skohlandes Capiteinen intet någon Swagheet hoos honom sedt eller funnit, utan han ätit och Druckit och giordt sine Sysslor, som han tillförende warit wahn, hwareffter han och intet honom mehr skall sedt.

Cronorättaren Biörn Jönsson i Hövstena berättade på sin Eed, att då han Synt Ryttaren Anders Larsson, som skiedt pass 2 dagar effter sedan han slagen blifwit skall han sedt att han hafft 2:ne små Såår i Ansichtet och ett Såår up i Hufwudet, för hwilka undfångne Skada han sagt sig willia af drängen, som honom slagit, förlikning sökia, och begärte af drängen för sin Sweda och wärk samt Sårämahl 2 Dr S:mt, men drängen då skall neekat sig så många Penningar honom gifwa willia. Åtta dagar där effter skall åter Rättaren råkat Ryttaren, då han mehr än tillförende öfwer sin undfångne Skada sig klagat, Skohlandes doch Cronorättaren intet förstådt, att han af denne hugg leegat till Sängz, eller därföre wara så Swag, att han ju förmått både äta och dricka, samt sina öfrige Sysslor giöra.

Drängen Jon Ohlsson kunde intet neeka, att han Ryttaren, een Släng medh dess egen Wäria, som stådt i Förstugun på Buskougen gifwit, och dat af dat tillfälle, att Ryttaren intet skall wehlat betahla drängen någre penningar, som han drängen skyldig warit, doch wille intet förmoda, att dhett uti hans dödh warit en Orsaak, ehuru sådant af Enckian Ocristeligen warder anfördt och klagat, hwar medh hon på een penninge-winning sitt uthseedne hafwa skall, begärandes drängen att dess Oskyldigheet härutinnan ansees måtte.

Ryttarens Enkia Brijta Andersdotter sade, att dess man war fuller illa af drängen slagen, doch hade af den undfångne hugg icke större wanck, än kunde han wähl både äta och dricka, Sampt sitt arbete giöra, in till några dagar, förr än han afleed, som war pass 3 eller 4 Weckor effter, sedan han slagen blifwit, så han om een Söndag gådt till Hallunda kyrkia, och under gudztjänsten blifwit så Siuk, att han intet förmått gå hem tillbaka, utan bleef ifrån kyrkian hemförd på sin grannes häst, hwar effter han myckit skall klagat sig om hufwudet och brystet, och endteligen på Siette Dygnet afledit, och under samma sin Siukdomb myckit tahlt i Öhrslen, kunnandes hon intet wetta, om dhett wariit hufwudSiukan eller hwad hans Banesott warit, Sägendes sig af Drängen willia låta sig förlika, för Slagzmåhlet, om hon till sitt och sin Barns underhålle af honom något kunde få. Drängen Jon Ohlsson erbödh sig att willia förlika Enckien med ett eller Twenne koowärde till 9 Dr S:mt, i ett för allt, men mehr wille han intet gifwa effter han intet i Ryttarens dödh förmeente sig wollande wara.

Resolutio.

J anledning så af dhe afhörde Wittnen, som Saaksökianrens Enckians hustru Brita Andersdotters egen berättelsse finner Rätten dhett kan drängen Jon Ohlsson icke till Ryttarens Anders Larssons dödh Brotsslig och wollande erkiännas, emädan Ryttaren effter den tiden, han af drängen slagen blifwit, af den undfångne hugg aldrig leegat till Sängz, utan warit frisk och giordt sine Sysslor, in till dess han uti een annan Siukdomb infallit, i hwilken han dödh blifwit, men som den anbudne Förlikning uti Så beskaffat måhl, icke wijdare, än hwad sielfwa Måhlsägande Saken angår, kan hafwa rum, och hwar och een medh andrum äger lag och icke Slaag hafwa, Så finner Rätten, dhett bör drängen Jon Ohlsson, jämblijkt dhett 10 Cap: Sarambmw: L:L: till 3 gånger 6 mark S:mt wara Saakfållt, för dhett han Ryttaren Anders Larsson 3 blod Såår gifwit, kommandes under den höglofl. kongl. Häff Rättens yttermehra Högrättwijsa ompröfwande, Så wähl sielfwa hufwud Saken, Som och huru wijda den anbudne förlikning till Måhlsägandens förnøjelsse må lämnas och ankomma.

Sven Anderssons orsak till Per Torstenssons död (1707)

1707 den 15 jan

S: D: instälde Sig wid Rätten änkan hustru Ingrid Ohlsdotter i Bessgården i Segerstad, klagandes till Crono Rättaren Swen andersson, i Ramssgården, i Segerstad, för det han mäd en Kiäpp skall Slagit dess Sohn, Poiken Pär Torstensson, en yngling om sine 18 el.r 19 Åhr, Så att han däraf skall måst gå till Säng och sedan effter några weckors förlopp taga döden, det den Slagne Ynglingen in till sin Sidsta stund sielff skall klagat, Som Moderen, nu mäd Änckians hustru Sara Andersdotters i Segerstad wittnes måhl tilltrorde Sig kunna bewijsa. Hwilket måhl änkan till tingz Rättens ompröfwande lämbnar.

Dessutan skall och denne Crono Rättare tagit ifrån Änkan hustru Ingrid Ohlsdotter ett lamb, utom ägarens willie och wettenskap, hwilket hon och påstår måtte mäd Plicht ansees.

Crono Rättaren Swen Andersson i Ramssgården i Segerstad förklarade sig öfwer änckians hustru Ingrid Ohlsdotters kieromåhl, det hade han af alla Segerstadz Sochnemän warit **anletin**, att hafwa in__ande på Sochnarbetet Sidst. Sommars wid Segerstadz Prästegårdz bygnadtz förfärdigande, på det Samma arbete måtte winna sin fortgågn, och jembwähl hwar och en där wid fullgiöra sin Skyldigheet. Och emädan denne Änckia hustru Ingrid Ohlsdotter i Bessg..n i Segerstad, som wid et anseheliget gårdzbruuk sitter, och till detta arbete jembwähl ägde arbetzfolk hålla, uthsände till Prästegården och till muhrnings förrättande, sin Sohn Poiken Pär Torstensson, som både af långlig wärk och Siukdomb, Så wähl som läktia och **wah__**art war Sönderbrutin och fördärfwad, Så skall och Rättaren åthskilliga gånger mahnt honom, som dhe flere till pliktighet, och att fullgiöra sin Skyldigheet, hwarutinnan denne Poike skall warit mycket försummelig och trög, Men då han sådant intet achtat, Skall Rättaren Slagit denne Poike öfwer hattebrättit och axlan mäd en lijten s__ Kiäpp, som warit en förtorkad Pijhleqwikst, den han i handen hade, Så att samma **Spö** gått af, då Poiken af wahnart skall **kastat** sig i Backen, och låtz som han dånat, Dock strax Stegit opp, och gjort sitt arbete mäd mehra flijt, och om afftonen gått hem, och jembwähl sedan heela tiden på 14 dagar förrättat sin Moders arbete, mäd dyngokiörssel och harfwande, men sedan uti sin förrige långlige Siukdomb infallit. Hwareffter sedan han på 2 weckor hållit wid Sängen, är han igenom döden afgången, hwilken händelse denne gamla änka hustru Ingrid Ohlsdotter aldheles utan Stihl och orsaak, af blotta argheet och ondsko Swen Andersson skall tillwijta, Som äfwen så lijtet till Poikens Pär Torstenssons död skall warit wollande, som förmogen att gifwa honom lijf och hälsza, Opwijsandes Swen Andersson en Attest uthgifwen af Comministro i Segerstad Wyrdige H.r Lars Granander, de Dato Segerstadh d: 14 hujus (=samma månad) Sidst. hwarutinnan denne Prästman, som den afledne Poiken Pär Torstensson uti dess Siukdomb mäd Herrens H: Nattward besökt, på Embetes weggar, för full wisheet och Sanning berättar, det hade hwarken den Siuka, icke heller någon annan, då el.r tillförende, nembdt el.r omtahlt, att han af Rättaren Swen Andersson worden agad, hwar om Predikanten och, Såsom därom okunnig icke heller skall frågat, utan denne yngling sitt Skriftermåhl, som en annan Siuk Menniskia, förrättat, och som en rätt Christen, sine owänner förlätit, och jembwähl förlåtelse åstundat af dem, han **kunnat** förtörna, men dess förutan icke **tahlt** något ord om någon hugg.

Dessutan framlade och Swen Andersson en Attest uthgifwen af Pastore Loci (=prästen på den berörda orten) i Segerstad, Så w__ som en dhel af den församlingens Ledemöter Särldheles H.r Swante Segerwald som där i församlingen har sin gård och hembwijdt, Så wähl som Ländzman Rafwald Hollm hwilken och där i Sochn boende är, Daterad d: 13 hujus (=samma månad), hwarutinnan tillstås, det hade denna änka hustru Ingrid Ohlsdotter på en allmen Sochnestämma förleden Sommars angifwit, Som Skulle Swen Rättare lagt en så hård hand på dess Son Pär Torstensson, då han wid Segerstadz Prästegård i Sommars arbetat, att han der af döden fått, Men som så wähl H.r kyrkioherden, Som Samptel.e de flere i Sochnen närwarande, som wid Prästegårdz-bygnaden tillstädes warit, och **med** egne sett hwad där passerat, wiste för wisheet att berätta, det hade Swen Andersson uti Poikens Pär Torstenssons Siukdomb el.r död ingen orsaak warit, så hafwa de och afrådt gumman till att giöra där om något buller el.r wäsende, men hon icke dess mindre uti sin enwijsheet framfarit, Hwilket och Nembdeman:n Swening Ersson i Segerstad, Så wähl som Bonden Pär Andersson ibid: hwilka nu Såsom Witnan af änkan hustru Ingrid Ohlsdotter ära tillkallade, för Rätten berättade. Men Änkan hustru Sara Andersdotter i Segerstad, Som och till wittnes af hustru Ingrid är inkallad, berättade, det hade hon hördt af den afledne Poiken Pär Torstensson sägas, att Swen Rättare honom öfwer Hufwudet Slagit, och klagat sig att wara däraf Swag i Hufwudet, dock tillstod hustru Sara att denne gosse jembwähl tillförende warit Swag i Hufwudet, och haft hiernwarwet, och af Samma wärk flytande öhron, förutan det att han och warit wärk brutin i Ryggen, Så att han illa halltat, och af sådan wärk tillförende länge hållit wid Sängen.

Hwad Lambert anbelangar berättade Swen Crono Rättare, dat skall där mäd Således föreretta, att han tagit förleden höstas ett Åhr sedan, af denne hustru Ingrid Ohlsdotter 2:_ne fåår till låtta, mäd det aftahl,

att han skulle föda dem öfwer Wintaren, och sedan för födhlan, niuta hälften af ullen och hälften af afwel och affolster: Då nu Samma fåår förleden Wåras lemnat, och det ena fåret fått ett Sö-lamb, men det andra ett Bagg-lamb, skall Swen Rättare sagt till hustru Jngrid, som fåren ägde, att hon åstundade Söö-lambet, ehuru bagg-lambet war Storra och bättre, hwartill hustru Jngrid då skall Samtyckt, hälst och Rättaren, effter gammalt bruk, skall hafft tagelotten, Hwarmäd fåren Släptes tillsammans. Och som hustru Jngrid någon tijd däreffter sökt att tillägna Sig Söö-lambet, och det af ingen annan orsaak, än att där mäd giöra Swen Rättare förtreet, har han en gång då fåren mäd lamben i dess ladugård kommo Söö-lambet, såsom ett honom tillhörigt Cretur, intagit och behållit, hwaröfwer denne hustru Jngrid Ohlsdotter, så skal blefwen förtörnad, att hon för den ___ Jngen annan orsaak Skulld, honom Swen Rättare tillwijtt, att hafwa dräpit dess barn, ifrån hwilken, så wähl som den öfrige tillwijtelsen, att hafwa olåtl.n borttagit el.r Stuhlit dess Lamb. Swen Rättare påstår att blifwa befrijad, och jembwähl att få på änkian laga Satisfaction för osan och ährerörig beskyllning.

Resolutio.

Såsom Tingz Rätten af den hålldne Ransakning intet finna kan, att Rättaren Swen Andersson någon orsak warit till Poikens Pär Torstenssons död och omkomst, som Poikens Moder hustru Jngrid Ohlsdotter honom tillwijter, icke heller att han ben:te hustru Jngrid någon orätt tillfogat i det att han effter aftahl och ett allent bruk behållit ett lamb till wedergiellning, för det han 2:ne hustru Jngridz fåår öfwer Winteren fram födt, Altså kan Tingz Rätten icke annat än bend:te Rättare Swen Andersson uti bäge ofwannemnda måhl, ifrån hustru Jngridz Ohlsdotters Kieromåhl befrija. Blifwandes hwad det första wid kommer, Såsom en Debiterad och tillwitt dråpmåhls-Saak, den Högl. Kong. Håff Rättens Högrättwijsa ompröfwande af Ting Rättens ödmiukel. underställt, Så och rättaren Swen Andersson, hwad det senare widkommer, förbehållit, änkian Hustru Jngrid Ohlsdotter för ogrundad beskyllning och tillwijtelse, lagl. att sökia Som han bäst kan och gitter, i fall de annorlunda icke skulle kunna förlijkas och öfwerens komma.

Per Perssons orsak till Ragnhild Torbjörnsdotters död (1708)

1708 den 29 juni – extra ordinarie ting
Bonden Johan Giöstaffson i Friggeråker gaf klagl. tillkänna dhett skall sig så illa till = burit, att deß Systerdotter, Pigan Ragnilla Torbiörns dotter, som warit här i Steens = torpz Prästegård till dienst hoos kyrkoherden Ehrwyrdige H.r Nils Breander, för någon tijd sedan blefwe af sin mädtiehnare Prä = stedrängen Pälle Perßon, antingen af ett förbittrat Sinne, el. igenom en otien = lig Reefleek, mäd en kiepp ända kastad och i Hufwudet råkad, så att hon fallit framstu = pe och Således, både af drängens kastande, så wähl som det därigenom tagna fall, i det den Slagne Pijgans Ansichte emot en Steen ta (=) git, då hon framstupa fallit, sin dödzbane und = fått, lämbnandes denna dråpmåhls Saak un = der Tingz Rättens Ranskaning och domb, mäd påstående, att dråparen Pelle Persson den plicht för denna sin gierning icke måtte und (=) gå, som gudz och wärdhlig laag kan förmå och mädgifwa.

Arkiv Digital: v280281.b2510.s41

Prästedrängen Pelle Perßon beklagade högel., att han af Ragnilla Torbiörnsdotters owetti = ga Skiembdt och Skiählsord retad, mäd henne i Reefleek sig begifwit, hwilket Således skall tillburit, att då han tillijka mäd henne Pijga och det öfriga tienstefolket i Prästegården,

warit till Afftonehåhltijd, skall hon under påstående Måhltijd, mäd oforskiembdhe Skiehls ord farit uth öfwer denne dräng, kallandes honom bye=tiur och horarijdare, och dhet af dhet tillfälle, att han, dock mäd sin Huusbon=des och Matmoders låf och tillstånd, någre dagar warit borta, wid hwilket sitt bortowarande ehuru han ingen ond gierning, på ett el:r an (=) nan sätt skall givet, så har dock denne Pijga se (=) dan intet aflåtit honom dess frånwaro, och mäd oförskiembde Skiähls ord att förwijta hwarmäd då hon intet wiste hafwa återhold skall drängen, då dhe ifrån AfftonMåhltijden opsteege, sprungit effter Pijgan På gården af (=) tagit Mößan, som hon på hufwudet hade af henne, och satt den samma, dock utan Pij (=) gans wettenskap, på hundeboden, hwarmäd han fölgdt sin Cammeratt, Prästedrängen Erick Ohlßon i drängeboden, i mening att då gå till Sängz, men wid det att denne Prästedräng Pälle Perßon skall suttit och klädt af sig, och dess Cammerat redan till Sängz gått, skall åter denne Pijga kommit och satt sitt samma ohöfliga tahl, begierandes sin Mößa igen det tusend etc. toge wid Pelle : Och som hon intet läth sig nöija mäd det Swar, att denne Pälle sagt sig in=tet hafwa dess Mössa, utan att han den ute lämbnat, williandes intet mäd sine Skiähls ord afstå, skall Pelle harwa Stängt igen boodörren om sig, men Pijgan som utan före dörran Stått, tagit ett stoort bryggewedzträd, som wid boodörren lee=gat, och Slagit i dörran, att dörran flugit opp, och trädet in på golfwet i boden; Då Pälle Sprungit opp, där han satt, och drog af sig, hwilket då Ranilla satt, skall hon Sprungit undan; Och då Pälle kom=mit uth för boodörren skall han funnit för fötteren liggande en kieppända, tiock och lång som en Pinne uti ett ämbar, som och nu för Rätten framwijstes, mäd hwil=ken han skall kastat effter Ragnilla, som Sprang undan, och då redan war kommen 16 el.r 18 Steeg ifrån Pelle, och mäd samma lil=la kieppända träffat Ragnilla i Nacken, wid hwilket slaag, ehuru Ragnilla skall fal=lit framstupe, så förmiende dock Pelle att hon i det samma Snafwat och Således fallit, men Pelles Kieppkastande icke warit orsaak till hennes fall, igenom hwilket fall hon sin största Skada skall tagit, emädan ansichet fallit emot en Steen, hwaraf blodan Strax frusat* igenom näsa och Mund, och hon straxt i deth samma kastat sig på ryggen, wa=randes då sedan oförmögen, att utan an=dras tillhielp, Stiga opp af rummit, som Pel=le förmente, icke af deß kastande, utan hen=

*forsat?

nes fall och i ansigtet Då i dhet samma und=
fänger Skada kunnat förorsakas, uti hwil=
ken Skada ingen, utom hon sielf, som owar=
sambl. SPrungit och i sitt SPringande fallit
skall wara wällande, förmodandes därför
Pälle Perßon att icke kunna el.r böra uti
denne Pijas död blifwa brotzig hållen, mäd
begieran ifrån till wijtelse af drååp att
blifwa befrijad, beropaandes sig på dhe när=
warandes wittnen, som denne Pijgas ord
och åthbyrd skohla sett och förnummit.

Prästedrängen i Steenstorp Erick Ohlßon till
wittnes kallad, berättade effter aflagd Eed
dhet hade han, effter förrättad Afftonmål=
tjid, mäd det andra folket gått in i sin
Huusbondes H.r kyrkioherdens Cammar att
förnimma hwad Sysla och arbete andra dagen
skulle företagas, hwarifrån det han uth kom=
mit, skall dess Cammerath Pälle Perßon
Stått på gården, hwilken och Strax skall fölgde
denne Erick till drängeboden, att där gå
till Sängz, dhet och Erick strax skall giort,
men Pälle, som ändå intet fyllest klädt
af sig, när Erick steeg i Sängen, suttit på
Stohlen qwar och giort sig jembwähl färdig
att gå till Sängz, då Ragnilla kommit
till bodörran och Sagt till Pälle : få mig
igen min Mößa din Satans byetiur och
hoorarijdare; Hwartill Pälle skall swa=
rat, att han hwarken har el.r wijser fram
någon mössa, utan Steegit opp och Stängt boo=
dörran igen, men Ragnilla tagit ett stort
wedeträd, som där på Wedebacken brede wid
boodörran låg, och slagit i bodörren, så att
dörran flugit opp, och då hafft sitt samma
fuhla tahl : Då Pälle skall swarit till, och
bedit henne draga för tusend etc. och i det
samma SPrungit uth igenom bodörran effter
henne på Backen ehuru han då redan klädt
af sig bå* tröija och Skoor och gått i Strum=
pelästen, men kommit Straxt tillbaka
in i boden, warandes häpen och sagt till
Erick, Jag fruchtar att iag nu giorde en
farlig gierning. Men hwad hierning som giord
war, el.r huru dhet ena el.r det andra tillbu=
rit, sedan Pälle utur bodan SPrungit, skall
Erick, som då i medlertijd låg i sin Säng, intet
sett el.r nu wetta att berätta; Skohlandes
han och icke annat kunnt troo, än hade detta
warit narijn(?), effter Pälle och Ragnilla tillförende
plägade drijwa sig emillan Skiembdt, doch skall
Erick så snart Pälle tillbaka kommit, Strax Stee (=)
git opp, gått uth och funnit Ragnilla Liggandes
på backen widöpen, warandes blodig om Ansich=
tet, då desse drängar, sedan dhe denne händelse
in uti Stugun för sin Maatmoder berättat, ta=
git henne i hwar sin arm och Lyfft henne opp,
men hon föga budit fötterna under sig, utan

*både

bedit dhem låta blifwa sig, men dhe icke dess min=
 dre hielpt henne in, och då dhe kommit till forstu=
 gudörran har Ragnilla där SParkat emot,
 icke williandes gå in utan satt sig neder på trö=
 skelen och där fått opkastning, hwarigenom
 hon då gifwit ifrån sig hwad hon i Affton Máhl=
 tiden förtärt, hwilken opkastning hwaraf den
 kunnat förorsakas, skall Erick Ohlsson intet kun=
 na wetta el.r förstå. Däreffter skohla drän=
 garne hafft henne in, lagt henne neder på
 Spijselhollan och sedan wakat öfwer henne
 heela Natten, då hon harklat i brystet, och öf=
 wer sin brystwärc, mäd hwilken hon tillfören=
 de skall warit bekajad*, sig mäst klagat, begie=
 randes att Erick skulle hielpa henne wända
 sig, så offta hon dhet om Natten behöfde, emä=
 dan hon af egna kraffter sådant intet för=
 mädde. Andra dagen däreffter skall åter
 Erick gått in till Ragnilla, då hon leegat i en
 annan Stugu, och frågat henne om hennes till=
 stand? då hon Svarat: Gud wet hwarmäd,
 Erick skall gått ut ifrån henne, och sedan aldrig
 mehr talt mäd henne, icke henner mehr om den=
 ne Saaken wetta att berätta. tog affträde.

*besvärad

Ländzman : i Gudhembz Häradt Wällach:
 Rafwald Hollm, samt Nembdemannen Pär
 Larßon i brunnum, berättade, dock hwar för
 sig Särskilt, effter aflagd Wittnes Eed, dhet
 dhe Såsom af Pastore i Steenstorp H.r Nils
 Breander, wid denne Saakz angifwan = och kund=
 giörande, tillkallade åsyningh-Wittnen,
 strax effter Pijgans Ragnilla Torbiörns -
 dotters död, och innan hon blef swept el.r kijste=
 lagd, besichtigat hennes kropp, och befunnit
 att hon warit blå öfwer näsan och wid högre
 ögat, samt wid högra Twinningen huden
 afskafwen, till påseandes, somhade huden
 warit afskurad emot en Steen el.r Sandgruus.
 något Swullen öfwert ansichtet, och uti sielfwa
 Nackegroopan haft en blå fläck, Stoor som en
 Kåppar-halföre, Skohlandes och en slem Materia
 hafwa flutit igenom näsan på henne, då
 dhe något wändt på hennes kropp. Vtom
 hwilket, som Ländzmans: och Nembdemans:
 intet mehr wiste att berätta, dy tog dhe
 affträde.

Kyrkioherden i Steenstorp Ehrewyrdige H.r
 Nils Breander, af Tingz Rätten till Wittens
 fordrad, berättade effter aflagd Eed, att han
 dagen effter, sedan dess tienste Pijga Rag=
 nilla Torbiörns dotter fått sin Skada, frå=
 gat henne till om sitt tillstand, och huru
 hon sin Skada tagit? då hon skall sagt, att
 hwad hennes tillstånd widkommer, så weet
 gud dhet, och jembwähl huru hon sin Skada fått
 dhet hon sielf aldheles intet skall wetta. dock
 beklagat, att hon hafft mycket ondt i sitt bryst.
 H.r Kyrkioherden åter frågat Ragnilla, om hon

beskyllar drängen Pälle, att wara i dess skada el.r i dess död, där gud skulle behaga henne än ifrån världen kalla, på något sätt wollan = de? R* Neij aldheles intet. Q** om icke Pelle kastat på henne mäd en kiepp-ända och rååkat henne i Hufwudet, dhet och Pälle, då där hoos ståande, sielf tillstod? R(=svarande) dhet kan hon aldheles intet minnas. Q* om hon åstundade att få Prästen till sig och begå Herrans Nattward. R* Ja. Hwarpå H.r kyrkioherden skall sändt effter sin Comminstrum H.r Nils Cleverijn, som Straxt dijt kom = mit och effter föregångit Skrifftemåhl denne Pijga Herrans Nattward mäddhelt, hwarwid där hon för honom någon Särskilt bekännelse, om ett el.r annat skall giort, lærer han sielf som och nu närwarande är, bäst kunna berätta och med handen gifwa; Men H.r kyrkoherden skall för sin dhel om denne händelse ingen wijdare kun = skap hafwa, än att desse H.r Kyrkioherdens tjenste = hion altijd mäd hwarannan lefwat fredel.t* och al = drig hafft sig emellan någon osembija, Så wijda H.r Kyrkioherden det förstå el.r wetta kunnat, fast än den afledne Pijgan altijd, så emot en som annan skall bruekat fuhlt och oanständigt Skempt. tog affträde.

*svarande (Reus) **frågande (Quaerentem)

*frågande
*svarande

*fredligt

Cappellanen i Steenstorp Wyrdige H.r Nils Cleve = rijn till Wittnes kallad, berättade effter aflagd Eed, dhet skall han af Pastore loci* kallad, besöckt Pijgan Ragnilla Torbiörns dotter mäd Herrans H: Nattward, dagen effter, sedan hon af någon hän = delse, den Gud bekant är, uti någon olyckia olyckia till sin hälða, på hwarije hande sätt rå = kat, och henne då följande frågor förestält: Q.* huru mäd henne tillstod? R* det wet Gud. Q* om hon blefwen af någon slagen, el.r om drängen Pälle, som då där hoos ståande war, på något sätt giort henne någon Skada el.r om hon wille tilläggia honom någon skuld i sin död, ifall hon nu uti denne sin Swagheet igenom döden skulle afgå? R* huru hon sin Skada och nu warande Swagheet fullt, skall intet hon, utan gud allena wetta, och att drän = gen Pelle henne slagit, skall hon aldheles in = tet minnas, icke hel.r honom någon Skuld i sin Siukdomb och död kunna tilläggia, hwarpå hon, effter föregångit Skrifftermåhl, af Herrans H: Nattward blef dhelachtig, den som mäd utwijst Devotion* och andacht skall undfått, Skohlandes H.r Cleverijn, hoos henne dhet techn till Siuk = domb och undfången Skada sett och förnum = mit, att hon raklat i brystet, och dess utan hafft en blånad i ansichtet wid högre Twin = ningen; Vtom hwilket, som H.r Cleverijn intet mehr wiste här om att berätta, dy blef han från Rätten uthwijst.

*här på samma plats

*frågande
*svarande
*frågande

*svarande

*hängivenhet

Solldateänkian hustru Margreta Swens dotter i Steenstorp, till wittens kallad, berättade effter af = lagd Eed, det hade Pijgan Ragnilla Torbiörns -

dotter 3 dagar förr än hon afledit, kommit in i dess Stugu, och Strax, då hon inkommit, lagt Sig neder på en Kijsta i Stugun Stående klagandes sig mycket om sitt bryst, och då hon där en Stund leegat, skall hon åter gått uth, hwareffter hustru Margreta aldrig mäd henne mehr skall tahl el.r henne sett, innan hustru Margreta denne Pijgas döda kropp Straxt och kijstelagt, då hon skall sett, att Ragnilla varit blå öfwer Näsan, sampt på högre kind (=) benet och Twininngen, men ingen annan åkomma dessförutoan hoos henne kunnat warha blifwa. tog affträde.

Rusthållaren Håkan Johanßon i Ranstad, till Wittens kallad, berättade effter aflagd Eed, dhet skall han och varit i Steenstorpz Prästegård när Pijgan Ragnilla fått sin sidsta Synliga Skada, som om en Torsdagz Affton, nu för 8 á 10 dagar sedan skall Skiedt, hwilken Skada huru den tillkommit, Rusthållaren icke skall wetta, wijdare än då en af Präste drängarne kommit in i Stugun, däräst denne Håkan Johansson, tillijka mäd Prästehustrun och barnen varit inne, och mäd häpenheet berättat hwad skiedt war, har han så wähl som de flere Strax SPRungit uth, och funnit Pijgan Ragnilla liggandes på Backen widöpen och blodig öfwer ansichtet, då hon föga någon ting tahl, utan drängarna tagit henne under armarna och hialpt henne in, men hon då Sparkat emot wid farstugudörren, och intet wehlat gå in, bedjandes låta blifwa sig finnandes utan twifwel hoos sig sielf en alteration*, som hoos henne förorsakat en opkastning, hwilken opkastning hon då fått, mädan han på farstugutröskelen sig nedersatt, men Strax blefwen hafd in uti en Stugu, och till Sängz hielpeter, då Rusthållaren, sedan den Affton, intet mehr mäd henne skall tahl. Dagen därefter, som war freddagen, skall åter Håkan Johansson gått till Ragnilla och då frågat henne om sitt tillstand, och om Prästedrängen Pelle Perßon uti henne Skada någon orsaak varit, el.r om hon honom sådant tillade? Då hon mycket skall klagat sig öfwer sitt bryst, uti hwilket hon och mycket skall harklat men Pälle skall hon uti sin Skada aldehes frijgiort; Sägandes sig intet wette och el.r huru hon någon Skada fått, så och att hon sådant icke kan Pälle tilläggia, i Hwarmäd Håkan Johanßon gått ifrån henne, och sedan aldrig mehr tahl mäd henne. tog affträde.

*förändring

Bonden Håkan Larßon i Kyrkietorp till wittnes kallad, berättade Effter aflagd Eed, dhet skall han af något tillfälle kommit till Steenstorp Prästegård dagen effter, sedan Pijgan Ragnilla igenom fall el.r annat tillfälle fått någon Skada, och då, så snart han hördt hwad som mäd Ragnilla händt war, gått in till henne, frågat henne om deß tillstand, och om Prästedrängen Pälle uti henne Swagheet på något sätt någon

orsaak wore? då hon skall klagat sig om bry=stet, men där hoos tillstått att Pelle henne ingen Skada giort, icke hel.r hon honom på nå=nota(?) sådant kunna el.r willia tilläggia; hwar effter Håkan Larßon sedan intet mehr mäd henne skall tahl, icke hel.r nu om den Saaken mehr wis=ta att berätta. tog afträde.

Ragnilla Torbiörns dotters Moderbroder, bonden Johan Giöstaffson i friggeråker påstod, att Präste=drängen Pälle Perßon uti denne deß Systerdo=ters, Pigans Ragnilla Torbiörns dotters död och omkomst varit wollande, och därföre lämnade honom för en sådan deß gierning under den plicht, som gudz och wärldzlig lag förmå. Men drän=gen Pälle Perßon neekar aldheles och enständigt sig uti bend:te Pijgas tijnade fall och där af tagne skada antingen williande el.r wollande varit hwilket han förmente, igenom dhe redan afhöör=de Eedeliga Wittnen wara bewijst, dhet han och till trodde sig igenom flere Wittnen, där så skulle påfordras, kunna bewijsa begierandes att blif=wa ifrån en sådan tillwijtelse frijerkänd och sin oskuld till godo niuta. Och som Tingz=Rätten behofwer om denne Saak något närmare att blifwa underrättad, dy warder dess endte=liga afgjörande till annan tid lämbnad och uthstald, i medlertijd på tager sig bonden Arf=wid Perßon i Boßg.n* i högstena, som är en boofast Man och Pälle Perßons broder, att för ben:te sin broder gå i Caution*, dhet han widar fordran sig wid laag och Rätt, skall infinna och icke undanhålla, enär han fordrad warder, på dhet och deß broder ifrån anmahning fängz=lande må, till Saakhens endtel. Sluut blifwa frij och endtledigad.

*Bossgården

*försäkran

1708 den 7 okt

S:D: effterfrågades huruwijda Kyrkioherdens i Steen=storp dräng Pälle Perßon nu wid Rätten wore tillstädes, att giöra laga enhwar för dhet drååp, som honom är tillwitt, att hafwa begått, på Pij=gan Ragnilla Torbiörns dotter? Men emädan häradtz Ländzman berättade, att denna drängen antagit en dragontienst för kyrkioherden i Steenstorp, sampt dhe flera uti dragonshället mäd honom ahsocierade*, Skohlandes längzmand:n intet på någon recka sett el.r rååkat samma dräng, så att han honom om laga Compantion kunnat ansäija, dy är detta måhl till ett Ex=traord:ie Ting uthstält och lämbnat, då ländzman=nen, så den ena som den andra, som denne Saak angår, äger inskafta.

*förenat

1708 den 15 okt – extra ordinarie ting
S:D: instälde sig wid Rätten bonden Johan giöstaffson i friggeråker, lämbnandes till Tingz Rätten andtalige afhiörande, dhet drååp som Prästedrängen Pälle Perßon i

Steenstorp på tienste Pijgan och denne bon=
des Syster Systerdoter Ragnilla Torbiörns dotter
skall begått, beropandes sig på dhet, som wid
dhet förra härom håldne Extraord:ie Ting dh:
29:de Junij Sidstl. är andragit. Drängen
Pälle Perßon infan sig iembwähl wid Rät=
ten, ursechtandes sitt uteblifwande ifrån
Senadste Ord:ie Tinget, om hwilket han ingen
kundskap skall hafft, och Således då sig icke
kunnt inställa, mäd ödmiuk begieran
att deß oskuld uti Pijgans Ragnilla Tor=
biörnsdotters död måtte anses, och kan därför
icke mäd något Straff beläggas, emädan han
därutinnan aldheles inte skall wara brotzlig
el.r wollande, förmenandes att dess oskyldig=
heet här utinnan, af dhe under förra Ran=
sakningen Edel.n afhörde Wittnens uthsagu
nogsampt wara att aftaga. kyrkioherden
i Siogerstad Ehrwyrdige H.r Helgo Ekeberg
infan sig wid Rätten, gifwandes tillkänna
dhet skall han, så wähl som dhe flere deß Ath (... =)
cierade uti Präste=Dragonehållet, legdt denne
Pelle Perßon till dragon, och honom jemb=
wähl dhet låford tillägnandes, att han sedan
han samma tienst antagit, Skickat sig ärl.
och wähl, och icke på något sätt någon arg=
heet el.r bitterheet emot någon Menniskia wij=
sat, af hwilket H.r kyrkioherden Sluuta
wille, det måtte icke hel.r denne dräng hafft
willia att göra den afledne Pijgan Rag=
nilla Torbiörns dotter någon Skada till lijf
el.r Lemb, ehuru hon som effter åthskilligas berät=
telse warit en lyderlig och förargelig Men=
niskia, igenom sin otijdliga och fuhle Reefleek
sampt owarsamme Springande sig sielf nå=
gon Skada tillfogat. Anhållandes H.r
kyrkioherden det måtte drängens Skickelige
och ährlige förhållande i denne, måtton
lända honom till hielp och befrielse ifrån
dhet hårda answar, som honom nu will
påbyrdas. Häradtz Ländzman så wähl
som dhe af Nembden, hwilka Pijgan Ragnil=
la Torbiörns dotter i Lijfztiden kändt, wijste
att berätta, dhet hade samma Pijga alltid fördt
ett ledt och förargel. lefwerne, Skohlandes
hon af ett förbittrat Sinne till faselig
Swordomb, sampt fuhlt och otuchtigt Snack
och tahl mycket warit benägen.

Resolutio.

Såsom af de under förra Ransakningen
Edel.r afhörde Wittnens uthsagu, så wähl som
drängens Pelle Persons egit tillstående
befinnes, att bent:ne dräng, föränlåten af
den honom och Pijgan Ragnilla Torbiörns =
dotter emillan förelupne osembija och
Reefleek, i Stickenheet och wredzmode kastat
henne mäd en kiepända, igenom hwil=
ket kastande, och der wid sig tilldragne fall,

som Pijgan sin dödzbahna fått, till hwil=
ken Pälle Perßon en wollande orsaak wa=
rit, dy tillstår denne Rätten intet Pälle Perßons
lijf att Skohna, utan warder han, till följe af
dhet 2 Cap. dråpm.b.m willia* ll., därför till dö=
den dömbd. Blifwandes dock denne Ransak=
ning, och domb den högl. Kongl. Håff Rätten
Högrättwijsa ompröfwande ödmiukel. Sub=
mitterad.

*dråpmålabalken med vilja

1709 den 16 okt

S: D: blef Dragonen Pälle Perßon ifrån
Steenstorp, som för begångit drååp på en
tienstepija i Steenstorpz Prästegård wid
Höglåfl. Kongl. Håff Rätten undfått sin
domb, och för sin begångne gierning till
Penningeböter Saakfålt worden, Corporlig
plicht underståld, emädan han den ålagde
Penningeplihten icke betahla kunde; hwil=
ket här mäd pro Attestato Lämbnas.

Anders Pommers påstådda dråp på Sigrid Persdotter (1712)

Anm.

- Kanten närmast pärmryggen är delvis skymd på bilderna från inskanningen.
Platser med ett förmodat bindestreck har lagt inom parentes.

1712 den 31 mars – extra ordinarie ting

S:d: Jnstälde Sig wid Rätten Cronobonden och
Åboen af den så kallade Frälßegården i Steen=
storp Anders Pärßon, gifwandes tillkänna dhet skal (...)
Under Officeraren och Rustmestaren af H:r Öfwerste
Witting, Regemente Sampt LijfCompagniet Anders
Pommer, wara een orsaak till deß hustrus Sahl.
Sigrin Perß dotters dödh, i dhet han hyst i huset
skall anländt, under förwändning af någon deß
Embetes förrättning och att skaffa soldaten for (...)
den Rote, uti hwilken däta hemmen frelßeg:
Jnterehserar Släpkläder, då och bonden Sieldd wa (=)
rit frånwarande och Stadd på een Resa till Gö (=)
theborg, och denna under officerare först med hårda
ordh sampt banskap och Skiählßordh, och endtal.* se (=)
dan med Skuffande hustrun öfwerfallit, hwaraf
hon blefwen så förskräckt, att hon strax most
gå till Sängen, som skiedde om Lördagen, hwar
effter hon om Tidzdagen näst däreffter, igenom
döden afgått; Och som Mannen Anders Pär (=)
ßon om Måndagen, sedan denna Wäldzgierning
skiedd war, hemkommit, och hon då får Mannen,
så wähl som för Sin Kyrkioherde och Siähläsörjare då
bekännelse giort, att denne Pommer och ingen
annan i hennes dödh wollande warit; dy skall
Anders Pärßon een sådan gierning intet kunna
förtijga, utan sådant på wederbörig ort angifwa
och till Laga Ransakning och domb befordra
Rustmestaren Anders Pommer inställes för

*ändeligen, slutligen

Rätten, tillståndes fuller, att han af Embetes Plicht hyst till gården anländt, i dhet opsåth att tillhålla wnderbörande Roten Interehsenter, att för= see deß Soldat med Släpekläder, då han och hafft med Sig i följe Fourideren Anders Nyberg, och då dhe råkåt denne hustru Sigrin, som Sedermehr igenom döden är afgången, men då på Logan Stadd, skall hon på dheras tillfrågan uti hwilken Stufu Soldate= Mondringen war inne, och hwem den om händer hade, och om icke hon wille gå utaff Logan dhem Sådant att wijsa, gifwit ifrån sig afwoga och onde Swar, Sägandes att hon intet kunde ställa sig på Landzwägen, som een Mijhlapåhle, och taga emoot dhem, hwarmäd dhe skohla gått in i gård= boens Stugu, och Sedan skickat bodh effter denna hu= stru, hwilken då hon inkommit, skall Anders Pom= mer hafwa tagit henne wid handen och fördt hen= ne fram i Stugun till een Stohl, där hon Satt Sig neder, då och denne, så wähl som den andra under officeraren Nyberg, som honom fölgde, Skohla sagdt henne till hwad som fehlade på Soldaten bekläd= ningen, och att hon så wähl som dhe flere i Roten borde wara förtänkta att strax giöra det fär= digt, som fehlade, utom hwilket henne ingen oför= rätt antingen mädh ord eller gierning skall af dhem händ och tillfogad wara, beropandes Sig å båda Sijdor på dhe då närwarandes Wittnes måhl, och Sär dheles Kyrkioherdens här i Församlingen, som skall hördt och nogsampt wetta hwad bekän= nelse hon på Sin Sottesäng Sielff om sitt tillstand och öfwergång giort; Och emädan Kyrkioherden i Steenstorp Ehrewyrdiga H:r Nils Breander nu till (=) städes war, och dhe å båda Sijdor på hans wittnes byrd Sig beropade, dy aflade han med hand å book Sin wittnes Eedh, och däreffter bekände, dhet skal han, kallad och ombaden af denne Sin granhustru Sigrid Pärß dotter, kommit att besökia henne Samma dag, som hon mäd Under-officerarne wa (=) rit i Samtahl, då hon Legat till Sängz och Sagt sig fruck (=) tar, det hon af Samma Karlar undfått Sin wißa döhd hwarpå H:r kyrkioherden skall frågat om hon föll eller om dhe henne Slagit? R* Neij; doch sade sig af dhen Som Soldaten-Monderingen öfwersett mycket wara shimffat, i det dha skohla kallat henne Träl (=) packa, som henne mycket skall till sinnes gå: deßutan skall och Rustmästaren Pommer tagit henne wid armen, då hon wehlat gå uth och hafft henne fram i Stugun, och Satt henne på een Stohl hwaröfwer hon Så skall blefwen Alterand och kändt een sådan förändring i Sin hela Kropp, att alla hennes Kraffter henne förginge; förmehnandes att deße Officerare igenom någon Diefwuels Konst henne någon Skada tillfogat; och som hon då nyligen effter barnabyrd war kyrkiogången, skall H:r Kyrkio (=) herden henne frågat om hon öfwer deße officerares tilltahl och åthbyrd blef mycket förskräckt eller hä (=) pen, eller af förjfwrad, förmeenandes att någon Qwinno-Swagheet /: Moderen kallad :/ henne af ett

*Reus = svaranden

Sådant tillfälle kunnat påkomma? då hon och Swarat Neij, ehuru hennes krafter aldeles strax förswunne, och hon strax kändt ett farligt Stiong under brystet, som henne åth hiertat Sätta, och då mycket Plågade, Så att hon som oftast föll i beswimbning; Och som hon begärade, att blifwa tröstad af gudz ord och undfå Herrans H: Nattward, är sådant effter föregångit Skriff= termåhl henne mäddhelt, Sedan hon mäd Särde= les Andacht Sig därtill Skickat; förklarandes Sin försohnligheet emoot Sin Nästa och Sär= dheles een förlyckeligheet emoot deße Office= rare, dhem hon dock mistänkt höllt för sin Siuk= domb, hwilken tanka H:r Kyrkioherden henne skall söckt att betaga, och hon till Gudh Läm= nade. Och som H:r Kyrkioherden om denne Saak intet mehr wiste att berätta, dy giorde han från Räten afträde.

Bonden Nilß Anderßon i Frelßegården i Steenstorp, till wittnens kallad, berättade effter aflagd Eed, det Skohla Under=Officerar= ne Pommer och Nyberg kommit in i deß Stugu, och frågat effter Soldaten, sampt gård= boen, som då borta, hwars hustru, som på Lougen war Stadd, blef een och annan gång bodad att komma in, och då hon omsijder inkommit, skohla deße Under Officerare tahlte henne till om Soldatebeklädningen, och särdheles Rustmestaren Pommer hafwa kallat henne Rofferska och Trullpacka, hwaröfwer då hon blef något altererad, och sagt sig intet wara någon Trullpacka, wiljandes där mädh gå uth, skall Pommer Luppit effter henne till dörren och fattat henne wid wänstra armen och rycht henne fram i Stugun, Så att hon farit emoot Sängen och där tagit för Sig mädh bägge händeren i Sängestolpen, hwarmed hon Satt sig neder på een Stohl, på hwilken hon blef Sittian (=) de, så länge deße Officerare inne wore, och i medlertijdt skohlen deße officerare hafft Soldatens Mundering och gewähr framme, och tillsagt Rotebönderna hwad dhe därpå skulle Laga; Skohlandes och Rustemestaren hafwa Sagt till denna hustru då hon Satt på Stohlen, att om du wore Karl, som du är Kohna, så skulle Jag Piska dig att du skulle bli wid (=) hållandes i dhet Samma Soldatens Baijonett i handen, dock henne där med hwarken skadat eller rördt; Men hwad orsaak till Sådant hoot eller hårdt tilltahl varit, skall Nilß An (=) deßon intet wetta, emädan han intet hördt hwad tahl dhe förr mäd hwarannan hafft, innan deße Officerare i Stugun inkommit; hwilka då dhe farit Sin wäg, skall hustru Sigrin gått uth tillbaka på Logen och mätt någon hafwre och sedan in i sin Stugu, och strax till Sängz, då hon åth= skilliga gånger fallit i beswimming och dåfnat, af hwilket tillfälle Nilß och hans hustru blef=

ne bedne att komma in i hust: Sigrins Stugu, dheth dhe och skohla giort, och då hon qwecknat widh, skall hon hafwa badit Nilß fara effter Officerarne, och hafwa dhem hyst, förmenandes dhem hafwa hafft den Konst, som dhe skyllet henne före, igenom hwilken hon tänkt att dhe henne förgiort, effter hon een så häftig och hastig alteration hoos Sig kände; Men som Nilß intet een sådan begäran effterkomma kunde, skall han gått uth och Kyrkioherden blefwen effterskickad, som wijdare tahlte med henne och afrådt henne ifrån sådanne tankar, hwar med Nilß Anderßon afträdde.

Bondens Nilß Anderßons hustru Kierstin Larß dotter, och deß tiensteåpijga Ingrid Erickz dotter, effter aflagd Eed bekände, hwar för Sig Särskillt, den förra äfwen som Mannen, och den Senare, att hon hördt, det Rustmestaren Pommer kallat hust: Sigrin till Roferska och Trullpacka, hwartill hon skall swarat, att sådant intet skall kunna bewijsas; utom hwilket deße ingen ting vidare hade att berätta.

Corporalen Larß Leenbäck, till wittnes af Undantag der-Officerare åberopad, bekände effter aflagd Eed, och utan någon emoot honom brukad Exemption*, att då han med dhe andra Officerarne till gården anländt, skall han tahlte dhem till som wore stadde på Lougan, Som war hustru Sigrid och deß tienstepiga, hwilka han fuller skall hördt tahlte, men intet sett, och frågade dhem till uti hwilken Stugu Soldatens Monderingen war inne? då dhe Swarat: där, uti att han wiste antingen dheth war Maatmoder eller Pigan, som swarat, dhem han ingen dherra Kunde see, mindre Känna; Och då han åter frågat dheth Samma, skall honom bli wittnes Swarat: gack och see åth; hwar med han gått in, och då dhe andra Officerarne kommit in, skohla dhe straxt tagit Sig före att öfwersee Soldatens Gewähr och Beklädnad, då dhe och skickat bodh uth effter hustru Sigrin, som omsijder inkommit, och så hon wehlat gå uth igän, skall Rustmestar Pommer hafwa tagit henne wid handen och hafft henne fram och Fouridaren Nyberg underwijst henne, så wähl som gårdboen, hwad på Monderingen fehlade, hafwandes och bend:te Nyberg Lagdt båda byxor och baionetten i Knäet på henne och sagt hwad där på fehlade, som hon skulle låta Laga; tillståndes och denne Corporal att Rustmestar Pommer skall kallat henne Trullpacka, men ingen skall mehr tahlte henne till, mindre antingen stött eller skäftat henne, tog afträde.

Soldaten Christijern Berglund, till wittnes Kallad och tillåten, bekände effter aflagd Eed, att han

*undantag

som dock war wid dätta tillfälle tillstädes,
 intet kunde förstå, att någon owilja eller
 owänskap emillan någon war, utan då hust=
 ru Sigrid blef inkallad ifrån Logen, skall Rustme=
 staren hafwa sagt: det är denne hustru,
 som swarar så wettigt, då folck kommer till
 byß; Och som hon då wille gå på dörren uth
 igän, skall Rustmestaren fattat henne wed
 handen och bedit henne bijda; hwarmed hon
 gått fram och Satt sig på een Stohl och Fouri=
 deren Nyberg skall wist henne hwad som bå*
 på giewähret och byxorne fehlade, det han då
 i handen hållit och Lagt dhet uti hennes Knä,
 där hon på Stohlen satt, men inge Skähls ord
 skall han hördt, icke heller warße blifwit
 att bene:te hustru den ringaste oförrätt wijda=
 re medh ord eller gierning wedersfors. tog
 affträde.

*både

Lähns mannen så wähl som een dhel af Nembden
 gofwe wid handen att deße Officerare mädh
 een otillbörlig Sträng och wäldsamheet, emoot
 Allmogen så wähl som Soldateren framfant
 både på Möten så wähl som annorstädes, Så
 att Allmogen af Skräck och fruchtan för dheras
 öfwerlopp intet skall dierfwas wijsa sig, an=
 tingen wid Möten, eller andra Ställen, därest
 dhe till Konungens tjenst och Soldatens förfordring
 Sig wijsa borde. Uti hwilken tillwijtelse
 deße Under=Officerare förmeente Sig wara
 obrotzlige.

Resolutio.

Såsom Tingz Rätten, af dhe under denne Ran (=)
 sakning afhörda Wittnens uthsagu intet kan
 finna, att Under=Officeraren Anders Pommer
 på något sätt warit wollande uti den af (=)
 ledne hustruns Sigrid Pärß dotters hastigt
 åkombna Siukdomb och där på fölgda död, Allt (=)
 så Kan Tingz Rätten, honom icke annorlun=
 da än därutinnan obrotzlig förklara,
 Men som han befinnes henne 2:ne Skiählß=
 ord hafwa påkastat, för utan dhet han och
 henne emoot deß wilja ryckt och dragit,
 dy finner Rätten dhet bör han till följe
 af dhet 43 Cap: Tingm. samt 13 Cap: Såramb:
 m: w: ll till Sine 3 gånger 3 mark Sillf:mt Saak=
 fällt wara, med alfwarsam åthwarning
 att hädan effter med Skick och beskiedeligheet
 framfara, så kiert honom är att tillbör=
 ligt Straff undwijka. Doch blifwer den=
 ne Ransakning och domb den Högl. Kongl.
 Håff Rättens högrättwijsa ompröfwande
 ödmiukel:n Submitterat.

BARNAMORD

Ingegerd Månsdotters barnamord (1619)

Arkiv Digital: v189930.b2960

1619 den 15 juli

Samma tidh ting fördes wälbördige fru Emerentie Landbo dotter i Dala, Jngiärd Mån= sadotter benämdt, huilken /: Gudh bättre /: haf= uer mördt sitt barn, thet hon medh en drängh i Kåkindh afladt hade Joen Bengtßon benämdt, den der inte hafuer warit i rådih med henne att mörda barnet som hon sielf bekänner, och honom i den motton endt skyllar, för thenna hännes miß giärningh effter egen bekännelse, kan denne rätten effther thet 2 cap. i högmålom icke frij hennes lijf, vtan är fallen till thet straf som samma cap. förmäler. Doch är här en gammal man Peder Swenßon benämdt, som will tiggia henne vp och hafua henne till hu= stro, sin Mißgiärningh hon storligen ångrar, lofuar boot och bättringh, är och bättringh för= modande, och är eij heller medh noghon last til= förne beslagen, Doch i all vnderdånighet al= les vår Nädigste konungh och herre, till nådigt betänkiande och höghre förklaringshemställt.

Kerstin Håkansdotter, dömd till döden för otukt och barnamord (1629)

1629 den 22 april

Framstelltes för tijingit Anders haraldsson Jonstärph i Liungoms Sochn: huilken bekiendhe sigh Alt haffua giort hoor medh sin matmoder Kirstin håkonsdåter i Lungom, emädan hans hussbonde hans Balssersson war på togh i Prijstin och medh henne afflat Barn, huilkit hon honom ouiterligit för mördh hafuer / och är nu bort rymdh Så at Jngen wet huar han är / Dömdees nu hon för samma Missgerningh effter gudz lagh Lep: 20 till döden, doch sakan till then Loffnelige Konungz hge rätenz gunstiga förklaringsh Wp sendh.

Nu förfrågar Then Loffueligen Räten om han war gifft huilkit han Jnthe war: Wtan hennes Tienstedräng.

Olof Andersson, dömd till döden för otukt, Marit Olofsdotter dödsdömd för barnamord (1641)

1641 den 15 juni

S. D. steltes för Rätten Oloff Andherssonn i Daala en gifft karll Å Crono, huilkenn frijwillighenn Erkiendhe sigh hafua Aflat barnn medz mariet Oloffz doter et Löst Quinfålk, barnn född i wilske h.dt huilkenn sit barnn haffuer förmördat, Och ähr nu allereedho för samma Vppennbaara grofua och bekiendhe missgierning effter föregångenn dom, och egenn bekiennelsse /: effter Ordinantien :/ Juhtificerat, Oloff haffuer icke waret i Rådiz medz henne At för mördha barnet, wthann mariet gjorde honom frij bådhe närhonn anamadhe dom, så wäll som på rätte platzenn, då honn iustificerades

(=avrättades?), huar beföre bleff Oloff effter gudz Lagh Levit: 20 dömbdh ifrå Liffuet, Nådhen willigenn hanss hustru bedher för honom, at honom måtte Liffuet förskonas.

Kerstin Larsdotter (1639)

1639 den 27 april – extra ordinarie ting

Vijdh Extra ordinarie tingit som höltz i Segerstadh then 27 aprillis

Dömpdis En barnamordeska kiestin Larsissadotter i Vglum, huilkin hafuer hafft Lägerskaph, Medh en dräng som tilförendhe hafuer tiänt wälb: Andhers Nilsson på Grimstorph, Lars benämp

1639 den 27 april – extra ordinarie ting (endast bland Göta hovrätts protokoll)

Samma dagh framfördes för retten fängzlig Kirstin Larsdotter, Barnfödh i barneheradtt i Essunga, hwilken hafuer tient på åtskellige rum i sine år och nu om trettode tidh kom tilienst hoss bengt i vglom och nu dhen – 19 Aprilis födde hon barn vthe på Humblagården och ladhe det i en askehögh, doch war ingen Menniskia när henne när hon barnet födde hwilkit skedde widh pass klockan – 8 om morgonen, tå war hennes Matmoder och gårdqwinna uthe när theras män som tå förste med tionden åth Göteborgh, och sedan hon hade grafnit midh barnit, i askehögen, kom Rangella Anders hustru dher i stufuan och mötte henne på Humblagården och sade til henne Hwar år det tu hafuer haft meddrages, swarade hon det ligger dher neder i askehogen, sådant dhet år, och gick sedan in på vngnen och lade sigh, Nu medh långsam och flitigh förmaningh bekenner hon, att hon togh barnet för Munnen med handen, och hörde at det knarrade och strax war thett giordt och grofft det midh som sagt år och bleff hon flitigt Examinerat Hwilken som barne fader war, det hon bekenner en dreng som tiente welb. Anders Nilson på grimsstorp Hwilken henne belägradhe om förledne Bartolomej tidh i saleby hoss dennes Hwssbonde Arfuidh Larson, och drengzens Nampn war Lars, men fader Nampnet – viste hon inthet at säia, än blef han tilspord om ingen annan war Barnefader dher till hon aldeles Nekar och säger sigh ingen hafft hafua, vthan förb:e Lars, dhen hon sedan aldrigh sågh, ytterligare Sanningh kunde man Af henne inthet vthleta. Så emedan hon sin synd bekenner bedriffut hafua kunde retten icke henne befrija för det – 1 och 2 Cap. straf i Högmålom och medh Executionen effter den – 17 punct i Rettegångz Ordinantien – vthan den hogloflige Konungzlige hofrettens vidare förfrågan fulfölia.

Marit Olofsdotters barnamord (1641)

1641 den 22 maj – extra ordinarie ting

S d stältes för Rättenn mariet Oloffz dotter, et Löst Quin fålk barna född i wilsk h:dt och Giökhemma Gieldh, huilkenn hadhe waret tillienst hoos wälb. Frw margeta Lilliehöök på heggetorp, sedhenn 14 dager för Juull, Och nu frijwillighenn bekiendhe sigh haffua i förledhenn måndag som war dhen 17 Maj födt et Oächta barnn hijdt till werdhen, Och det strax för mördat och Lagt Dhet sedhenn wthi En halmhögh i enn Ladha, på heggetorpa gårdh, Legersmållet och mordhet haffuer sigh sålundha till draget, i förledhet år 1640 tientte mariet i daala Prestegårdz och dher haffuer hon Låtet sigh Lägra Af en gifft Carll Oloff Anderssonn be:dh, huilkenn Ock tientte i gårdhe medh henne och år barnfådd i daalla, år och ähn nu Thesslykest wthi Presta En kones tienst, huilkenn nu Jntet war tillstedhes, J förledhen höst kom mariet ifrå daala, och stadde sig tillienst medh en Ryttare bryngell i Seffuatorp be:dh, Och skeldhe sigh sedhenn i olagha tijdh wedh honom medh Ominne(?), Och sedhenn kom honn till wälb frw margeta på häggetorp, när hon dher en tidz hadhe waret, begyntte dhet at tallass at honn war medh barn, dhet hon aldrigh wille bekienna. Ehuem som henne tilltålladhe, wthann gaff sposk(?) ordh och sadhe at ingenn skolle henne sådhant bewisa, när Poska högtijdhenn war framleedhenn, sadhe frwn till henne mariet dhe sega at dw äst medh barnn, Jagh måste Låta målka digh, då gaff honn till et Lähte, Och sadhe At hon war Jntet medh något barnn, eij heller skolle honn Låta någhon molka sigh, något dher effter som war den 17 maj, gick honn medh dhet andra fruennes fålk, wthe på gierdhet Och Argdhe(?), när dhet Leedh Ått middagann, och hon förnam at födzlo tijdhenn war henne för handh, gick hon ifrån Ökenn som hon Ärgdhe medz hon wthi En Ladha, Och sadhe för dhet Andra fålket At hon hadhe Ondt i hufuodhet, och badh En Annann Pigha At om frwnn spordhe effter henne /: dhå dhe komma till måltijd /: skolle hon sega at mariet fölgdhe sin fadher, nedh öfwer gierdhet, när honn En Littenn stundh i Ladhenn waret hadhe, då födde hon barnet, och strax dhet kom hijdt i werdhen, fick hon dhet om haltzenn, och krammadhe emot Jordhenn, dhet mesta honn förmåtte, och hölt stilla om strupenn Enn rundz stundh,

Till des honn trodde at det skolle wahra dödt, ibegynnelse senn spratladhe barnet myket, menn Jntet fick dhet wäldh at gråta, och då honn förnam at dher war Jntet mehra Liff igienn gick hon öfuer tuenne Loo balker, Wthi en Annann Ladha, och Ladhe dher barnet i En halmhögh, sedhenn gick hon wthur Ladhenn och skolle gå in, då mötte frwnn henne, och sadhe strax frwn huar ähr nu dhenn stoore bukenn dw äst wahn at hafuä, der till hon Altz intet Suaradhe, då togh frwn henne afsijdhes, wthi enn stall och skodhede huru dher stodh till mz henne, och badh henne sedhenn gå in dhet hon och giordhe, när mariet war in gångenn, gick frwnn in i Ladhenn och fann et pilte barnn i halmhöghenn dödt, och skickadhe strax budh till daala och badh at hon kundhe få förwara henne dher i fengelse, dhetta alt hadhe mariet frijwilligen bekiendt, honn bekiendhe och at förbe:de Oloff Andherssonn haffuen begyndt At haffue Läggerskap medz henne för 2 ähr sedhenn, då hann Ogiffit war, Jtem bekiendhe hon at hon altijdh haffuer hafft i Sinnet, At dölia sit foster så att dhet icke skolle komma i dagzsluset, männ Oloff Frijadhe honn At hann Jntet haffuer waret i Råd, medh henne, At mördha barnet, wardt och en Annann giffit Karll berychtet för henne, Sigge Andersson be:dh dhet hann skolle haffua hafft Omgienge medz henne, huilkenn och på dhenn tijdz tientte i Prestegårdhenn medz henne, så wäll som Oloff, Och nu tienar hoos wälb:te frwn, dher till necker mariet Aldellis, och giffuer skuldhenn Jn wppå förbe:de Oloff Anderssonn, Jngenndere war nu till stedes, wthann skolle ting stelles till nästa Ordinarie tingh.

Sententia

Effter såsom mariet Wppennbarligenn och frijwilligen bekiendhe mordhet, bleff honn dömbd effter det 2 Capitel i högmälz balk. At brinna i bälle.

mariet ähr dhenn 8 Junj dher effter justiti cerat, honn haffuer och på Rätte platzenn stådt wedh sin förra bekiennelse N (=nämligen) At oloff Andhersson war hennes rätte barnefader männ Sigge haffuer honn frijgiordt.

Marit Svendsotters barnamord (1649)

1649 den 7 maj – extra ordinarie ting

S.D. hades för Rätten Marit Swenssdätter, barnfödd i Skåningz hdt (=härad) huilken nu wed pas i 11 ½ haffuer Tient her i Rådenne By, och nu för några wekor sedan, då hon tiänte Oluff Larssonn i Runnegården, sadhe hon sikh haffua fådt ondt om en freddagh, dock gorde hon sina syslor både freddaghen och Lögerdaghen, men om lörgerdagen äth hon intet, Vthan emot afftonen gick på Vggen och lade sikh, och dhen natten för ähn dager war om Söndagzmorgonen hade hon födt barn, och för ähn någon menniskia war aff sängen, hade hon det burit bort på en fårekiätte uthi en mörck wråå, huilket dher b[]eff Vptagit aff Hennes matmoder, och en annan piga, innan några timmars förlop, och strax kallades tilsammans grannarna och granqwinnor, och detta ährendet åsågho, och fans woro, effter dheres berättelse, ett fulkommeligit barn till alla sina ledemater, och wäll framgångit, dock nekade hon strax, det hon ock ähnnu gör, at det hade lijffo hijt till werlden, föregiffuandes at det bleff dödt i moderliffuet 2 daghar för ähn det blef födt aff det hon skulle maala malt, och baar en säck om 3 ½ ß (=lispund? = totalt 30 kg) malt, wedh pass ett Stenkast, men huru dher om ähr, så haffuer det för alla menniskior dölt, och för ingen sikh Vppenbarat till thet ringeste, ja icke för sin egen modher, eller Matmoder, och icke heller för honom som barnafadren war, Nembl. en Vng drengh å frelsse Lars Jönsson be:d det han icke förneka kan. Elliest när barnet först war funnit och inburit och det talades at det skulle skickas budh till Rättenn, och låta sättia henne i kistan, då badh hon at de skulle det förtijga, detta hon ej heller förneka kunde, dock wille hon ingen bekännelse göra, om mordet, ehuru wäll och flitigdt hon förmant bleffo, Huarföre pålades Häradz Nembd effter Lagh henne derföre wäria eller fälla, huilken effter flitigdt och nogha omrijstande och betänkiande kunde henne icke wäria, at hon iu hade Vndkommit sitt Fosters Lijffo dy dömbdes hon efter det 2 cap i Höghmål. Balck i Båhle brinna. Nåden hemstelles dhen Hög. Konungh. Giötha Hoffrätt ödmiukeligen.

Belangande denne Larss Jönsson som henne besoffuet hade, så effter hon war aff ächta sängh född, och ingen hade förnummit henne tillförende wara aff någon besoffuen, dy dömbdes han effter det 3 cap i Gifftom. Balck at böta 40 mark till 3 skipt.

Elin Jonsdotters barnamord (1650)

1650 den 20 juni

1.

S.Dagh stälde för rätten Elin Joensdotter i Mårby å Frälse, huilken förmentes skulle haffua mördat sitt foster och lagdt å lön, huilket blef Vppenbarat näst förleden Christi Himmelsferdz dagh, som war den 23 Majj, i det at kiörkioherden wällerde her Oluff i kleffua, hade fått en spraak der aff, och togh han strax sin hustru medh sigh, sampt 2 st. andra dannequinnor der i Mårby, och gingo dijt till at ransåka, och när de begynte till at examinera henne, måste hon för dem bekänna at hon hade födt barn, och gick med them bort i sin faders ladho, och Vthwijste huarest hon det hade nedh greffuet, och der fans et fulkomligt och wäll framgånget piltabarn, och som hon bekänner, så bleff det födt om fredagen i nära wekan för uth, war altså 6 dagar gammalt när det fans, fans och effter hennes bekännelse at hon hade det födt inne i stugan om Liusan dagh, dock på Vgnen, nu tilspördes hon på huad sätt barnet är Vndkommet sit lijf, ther till hon Swarade sig intet weeta, Dock bekänner at när det war nyfödt, sågh hon at det kiffade(?) 2 gånger och bröstet lyffte sigh, mehr lijf bekänner hon intet at det hafft sedan det kom här till werlden, Ähn bekände h. karin Oluffzdotter *ibidem*, huilken hade giordt rent samma barn, då det Vptogz, at det war blådt rundt om halssen odh Vthmedh det wenstre örat, ähn förmantes Elin flijteligen till Sanningens bekännsse den hon dock icke wille tilstå, dock omsijder effter långsam förmaning, ähr hon bragd til Erkännsse medh Sådanne ordh: Jag må så gerna bekänna migh, Gudh bättre migh iag haffueer syndat emot min Herre och Gudh, Jagh War rädd at barnet skulle gråta och röija migh, dherföre togh iag min förklädes snipp och stoppade i Munnen på barnet, och det lilla lijf det hade så blef thet der igenom borta. Så effter hon sin synd bekände, dömbdes hon effter det 2 Cap. i Högmål. Balk. at brännas, Nåden dhen Högh. Kong. Göta hoffrät ödmiukeligen hemstlldt.

Per Eriksson, anklagad för barnamord (1658)

1658 den 3-4 dec

Samma Dagh Framhades för Rätten Gunnur Arffwedz Dotter till Tienst på Vbbatorp och bleff anklagat aff Pehr Erichsson i Stafzkullen, för dheth hon hadhe Vtkommit ett Bygdetahl att han pass för – 15 åhr sedan skulle haffwa skwilit att hennes oächta Barn – 5 åhr gammalt Vthi Siggas Brun i Dahla, dher dheth dödt bleff. Hwilken Gunnur förewände att een Pijgha Marit Jöns Dotter till Tienst i Bestorp skulle haffwa dheth strax sagt för henne, Då Gunnur lop till och optogh samma sitt Barn Vthur Brunnen, hwilket war då allareedo dödt, Brunnen liggandes Altså framkallades be:te Pijgha och här om tillfrågades, hwilken aldehles Neckade sigh sådant sagt eller någon weetskap dherom haffwa, och myckit mindre sådant för henne Gunnur sagt. Rätten togh dhenna Sak Vthj Noogha öfwerwägande. Och befinnes först att samma Barn i Brunnen Druncknade. Men inghen fans som wijse hur dheth dijt kom, Vthan praesumeras dheth aff sigh sielff stupat i Brunnen

2) Kom och dhenne Gunnur icke stoor witz ordh giffwas ty hon ähr een Lösskona som haffwer födt Oäckt Barn.

3) Haffwer och Gunnur Vthi be:t – 5 Åhrs tijdh medh samma Saak teegat stilla och icke för ähn – 3 wickor sedan Dhetta Vthspridt

4) Kunde hon Pehr sådant nu icke tilläga hwarföre Ehrkändes be:te Pehr för samma tillmähle fri effter 19 och 24 Cap: Dråpmähla Balcken med Willia.

Ingrid Andersdotter och Jon Andersson mjölnare, barnamord (1663)

1663 den 22 juni

Samma Dagh tingfördess Jfrån Giötala Fengzle, Jngredh Anderssdotter född i Hulrij Hollmestadz Sochn och Kinde häradt å Frälse ogift kona och Blef för Rätten Anklagatt af Lenzman Larss Andersson, som hon frijwelligen tillstodh och Bekiende sigh hafua begådt lägerskaph medh sin Systers Man Joen Andersson Möllnare i Hornborgia å Frälse här Vthj Gudhembz hd:e Vthj et Quarnhuuss för 3 åhr seedan, huilkens hustru dåå Lefdhe och ännu är i Lifue, doch ehij Wiste af dheras Handehl, denna Kona förewände sigh alenast warit medh Barnnet icke lengre än i 13 vekorss tijdh, När hon det i Quarnhusset i Hornboria födde, och Joen Möllnere det seden bortburet och wiste inte huart han det kastadee, Huilken Joen Mölneere hängdess – gör någon tijds Sedan widh Skara för Sijtt Begångne tiufuerij, då han på Rätteplatzsseen hade bekiendt sigh aflat samma Baren medh denna Sin Hustrus Syster, doch icke bekiänt at barnet skulle wara dödfödt Eller huadt dheth war kommit, och detta således blefuet Vppenbarat, och gör sin syster alldelless frij, At hon intet Viste deet Aff, Huilken Kona säijess Jcke hafua födt någodt barn tillförendee, och icke kunde kommass till någon Annan Bekiennelse, om barnet än för ben:d åhr, ähuru

i wäll Jon på dhet flitigeste blef dher om Examinerat huarföre Tingz Rätten icke kunde wäria hänne at hafua Mördat samma Barn och dömbde be:dt Jngredh Anderssdotter effter Gudz och Sueriges lagh Levit. 20 Cap: 10:21:v: För Hoor och blodskamm Medh sin Systers Man och för barnamordh, effter 2 Cap. högm. B: L.C. och Kong. Stadgeer ifrån lijfuet at Brännas, huilket den hög. Kong. håfrätt Tingz Rätten på det ödmikuligeste will hafa refererat och andragit.

Elin Jönsdotters barnamord (1668)

1668 den 7-8 aug

Stältes till ransakningh ifrån Giöthala fengelse, en kohne, Elin Jönsdotter barnfödd uti ett Torp Tillacka ben:dt i Gudhembz sochn, hwilken beskyltes för dett hon mördat barn, till förendhe 2 reser medh lägersmåhl beträdde, första gången för 18 åhr sedhan her i heradet och derföre plichtat, ander uti Vännersborgh, hwar om ingen Viss kundskap kunne ehrhållas, bekänner sigh tridie resan, förledne kyndermess tidh och född oächta barn, lägrat aff en dreng, ogifft, Swen Månson bed:t barnfödd uti frökens häradt och **Vårkumla** gell, tillstodh dett han Var rette barnfadren, hwilken dhå han med berördhe kohne haftt sammangångh, hafwer han tient på Gudhembz herregård för en mölnere, och kohnan i medlertijd hållet till hoos sin syster, Jngrid Jönsdotter i berördhe Torp. dhen 10 Martij nest för Veken(?), åhr funnet et barn uti Gudhems klåster lagdd, och af hunder och oskålige Creatur framdraget hwilke så hufudet som beenen och halsen opäthet, bekänner kohnan att dett Var hennes foster, men neker ståndigt, att hon dett mördat hafuer, föregiffandes icke Vara fulgånget, såsom och dödt födt, i ty hon skulle falles på en Jss, när hon Varit Vidh herregården, hwilket ingen kunne bewittne som det set hadhe, strax gådt hem till Torpet, och effter middagen begiffue sig uti klostret, och der skulle det blifuit förgånget, bekänner och att hon lagt steenar på dett och quar lemnat, emot afftonen kommer hon hem, och effter anfrågan, föregifwit sigh Varit i forntorp, som icke sanning, befans. Systren Jngridh Jönsdotter, hoos hwilken hon Varit, med höge eeders bedyrande, betygadhe, att hon aldrig Viste dett hon Varit hafuandhe, och kundhe sådant ingen måtto förmärkia, icke heller när hon kom hem, då hon berättadhe sigh Varit i forntorp, uthan allenast hördhe, dett hon sig beklagat Vara siuk, af dett hon fallet, begynte andre dagen gå oppe, och åhr sedder sedhan 2 reser i kyrckian, dagen effter dhen 10 Martij, då barnet blef funnet som förb:ent åhr, går hon till Båhлом der hon sagt, det hon skulle begifua sigh till Valle häradt, den ene morgonen geck hon bort, och den andre natten kom hon hem, då i medlertidh noga och flijteligen ransakades, hwilkom barnet skulle tillhöra. Palmsöndagh förkunnades af predikestohlen, om detta ärendet, medh förmaningh, att almogen skulle medh all flijt effterfråga rette bahneman, för den skull effter gudz tienstens för rettandhe, och folcket fått sigh maat, gafz teckn i klockan, att almogen skulle komme till sammans Vidh Kyrkian, begynte så fråga hwarandra her om, då dhe misstanckar inföllo, att ben.te Elin skulle sådant giordt, effter hon hållet sig undan när som ransakades, berättadhe och Jöns dreng i **kellegården** i Tuhnom, dett han sedt henne den samme dagen, sittia i en Lunds Vidh Bohltorp, Närh folcket åhrnadhe sig till Torpet, bekänner hon då Varit hemma oansedt dören Varet stengdh, går så nu in emot herregårdz dammen, och möther folcket, Vel Vetandes, såsom hon och tillstodh det dhe Ville henne sökia. Tå strax tillspordhe henne Befalningzman på Gudhem, V.t Sven Andersson, hwarest hon Varet, när ransakningen höltz, swarade, i Valle häradt, sadhe han, åst tå frij för det barnet så må tu nu säija, swarade, nog åhr iag frij, då sadhe befalningsman, så åhr heer de hustrur som sådant på digh, skohle för sökia, hwilket sedhan dhe dett giordt hadhe, och funnit miölk uti hennes bröst, sadhe the, tu må så gerne strax stå till dett du gjorde hafwer, tu seer Vål huru dett åhr, då swaradhe hon medh desse orden: dett åhr Väll dhe hafue fått den samme glädien, bekendhe då strax Vore hennes barn, såsom och sven mölnare för barn fadhren declareradhe, och så Vel då som nu in för Retten honom därföre aldeles frij gierdhe, att han sådant afwetat, och hadhe hon honom icke sedt sedhan förledne Michaelij tidh, såsom och i sanning befans, att han på en långh tid her i heradet icke Varit kohnan tillholtz alwarligen att bekenne rette sanningen, Ville intet, icke eller uti fengselset det ringeste bekendt, uthan föregifuit att barnet Varit halfgånget, en månadt effter Michaelij tijdh,

hele församlingen bevittnade, att dhe intet annat kunne see, utaf dett som igenfans, än att barnet Var fulgånget, ehuru Väll hon der till neker, och stadig påståhr att dett Var dödt födt, kunne intet swara der till hwarföre hon så söckt ensligit rum och uti klostret ibland stenerne barnet nedlagt och förgiömt, tillstodh och bekendhe flere resor, dett hon hwarken för födzlen eller effter, för någon bekendt, dett hon Varit haffandhe, eller henne förgådzt barn, förwarades till andre dagen, då hon åter blef tillfrågat, och medh største flijt till hållen om hon sin store syndh och grofue gerningh icke Ville tillstå och uppenbarliga bekenna? der till hon som tillförendhe nekadhe, sadhe sigh och in i dödhen dett icke kunne bekenna, ehwadh henne öfuer ginge.

Resolutio, Aldestundh kohnan Elin Jönsdotter, igenom oloflig beblandelse, befunnet sigh hafuandhe, dett får ingom oppenbarat, för födzlen, uthan föregiffuer fostret Vara otidigt tillförende, uthan hennes Vållandhe, af annan orsak dödt blifuit, såsom och söckt ensligheet Vidh sielfue födzlen, och effter födzlen lagt å löhn, ty kunne hennes föregifuandhe henne ifrån dödzstraffet, effter kongl. Placatz innehåldh om

Barnemord intet hielpa, uthan dömbdes förmedelst det 2. Cap. högm B.LL att böhre å bähle brennas, hwilket till den hög loff. kong. Giötha hoffrettens Vidare förklaringsh, ödmiukeligen remitteres.

Ingeborg Björnsdotters barnamord (1689)

1689 den 22-23 jan

4.)

Stältes fram för Rätten Bonden Oluff Andersson i Lille Quarnegården widh Rådenne giffter man, som aff Cronones Befallndningzman Ahnklagades hafwa bedrefwit hoor medh kohnan Ingebor Biörsdotter däs legopijga, som från Crono fängelset i Lijdekiöpingh hitbrachtes, hwilken och ahngifwes som skall hon mördat och afbracht sigh fostret, hwarföre och 2:ne Nämbedmän, Andhers i Siogerstad och Lars i Hökabergh warit medh 2:ne Qwinnor d. 4 huius (= i denna månad) henne att Syna och Molcka låtha, då miölken som 2:ne hwijte ärter Ähr hwarthera bröstet Vthkom. bägge tillstodo lägersmåhlit således att straxt effter nestl. missommars häfdade han henne 1.) i Stugan een gångh, 2.) Vppå en loge een gång, 3.) Vthj een Qwarn widh gården een gångh, och 4., uthj Lilla Borgunnas Ängiar tå the woro ther att bryta löff, en gång, widh nestl. Olufzmäsetidh, eller något ther effter, Ändoch han tillförrrende hade sagdt sigh intet besåfwat henne före ähn widh nestl. Michilsmessetidh, så sade han sigh nu icke kunna neeka till Sanningen, frågades henne effter fosteret, hon sade det förgickz näst. Nyåhrs Affton, och war intet annat ähn en blodklump, som hon bortt skiölgde Vthj en byckesåd. berättades här widh att frälse Rättaren Lars i Wåmb, dagh för Juhla affton sidstledne, kom dijt, effter dett Rychte som Vthkommit wahr, och såg henne warit hafwande, och fördenskull förmant henne annat giöra ähn wäll att bära fram barnet, hon bekiändhe så pahserat och att hon låfwadt så giöra. Rätten fant skiähligt bringana till bekiännelse medh handklöfwer, då bekiände hon straxt att fostret finns Vnder ett bodetildge, män skall wara dödfödt, och hon derföre ej welat frambära, frågades hwar hon födde, hon swarade widh Spijsen, när Matfader och Matmoder lågo och Såfwer om Ottan, frågades Hwij the ej märcktet af blodh på golfwet hon swarade dett war ej mehr ähn hon hade hoos sigh i sine egen kläder. Vthsändes altså hon att wija fostret och 2:ne af Nämbedn, Swän i Walltorp och Måns i Jätte medh henne, sampt Lenzman att besichtiga fostret, och weta Rätten ther om noga beskiedh. Bondens hustru Giärtrud månsdotter wardt ock tillstades, beklagade sin mans missgiärningh, hafwandes sedan dhen Röigdes intet gått i Sängh och Säte medh honom, och hade nu i betänckiande, om hon nånsin skulle tagan igen, eller intet, neekade sigh någon tijdh märckt kånan hafwande warit.

d. 23 Continuerade.

10.) Ländzmannen, medh dhe 2:ne aff Nämbedn, som i går sendes bortt medh Konan att Syna dett borttlagda fostret, kommo tillbaka och berättade sigh intet funnit något foster ther hon i går bekiände, Vthan att Lenzmannen henne wijdare plågat till bekiännelse, då hon wist dhem sin koos öfwer ähn uthj en dymåse och öpit Eell, derest hade hon fostret diupt nederstoppat, som the medh Stafrar söckte, och een hustru medh sin arm i dyen till axlan dätt Vptogh, Hembar, Lögade och twätade, befunno dätt wara fullgånget, och fullkommelige 3 ½ quarter Längdt, bekännandes sigh haff Vmgiänge medh sin hussbonde förledne Juhlas ett ähr sedan, och att barnet wardt fullgånget, dätt hon bekiände sigh mördat straxt dätt föddes och knattade eller grät, således att hon togh för munnen och ahnsichtet, Krammat, Kiöfdet, och Knippat tilsammans i sin Kiortlepajta och bar Vth Vnder bodetildet den Natten som war näst för Nyåhrs affton, Hwarest dätt Lågh i 2 Nätter, innan hon bar dätt i dyhulgan: Hon war nu gladh, sigh kommit till Syndabekiennelse, tillstodh fuller att Matfaderen pass 8 dagar före Juhl talte widh henne och frågade henne om hon war tiocker, då sade hon, dätt må J weeta så wäll som iagh, Swarade han, du skulle sagdt migh sådant förr, så skulle iagh rest till Jönekiöpingh och hulptit tigh af ther medh, eller skulle du hoppat af dhett ena taket och på dätt andra, att du kunnat mistet, män nu ähr dett försent: Däss uthan sedan Frälse Rättaren från Våm dher warit och henne förmant, och dätt kom i Ryckte och blef Vppenbart, har han bedit henne, säijandes bähr ährliga framet effter nu så wijda kommit dätta allt tillstodh han medh, män begge Neekade alldeles till hans Samråd eller weetskaph af Barnemordet, dher på wille hon giärna döo.

Resolutio.

Så som Kånan Ingebor Biörsdotter Ändtel. omsijder befunnitz att hafwa 1.) i Löndom födt barn, 2.) Lagdt å Löhn, dätt som 3.) fullgånget warit, och hon 4.) sielf bekiendt sigh dett straxt effter födzlan förqwafdt och mördat: Altså dömmes hon effter 2 Cap: Högm B.LL: sampt Kongl. Placat om Barnemord, att mista

Lijff sitt, halshuggas och i Båhle brännas, Män barnet att få grafwas i Kyrkegård, som doch till högl. Kongl. Häfträttens wijdare Högrättwijseste Approbation och godt finnande i Ödmiukheet hänställes.

Bondhen Oluff Andersson belangande, hwilken tillförende eij warit beträdd :/ Så emädan han kränckt sin Ächta Sängh, Hafft olofl. beblandelse och aflat barn, som nu ähr Vppenbart och bekiändt, medh sin tienstePija Kånan Jngebor Biörsdotter, Ty Sakfälles han effter Kong. Straffordningens 1 punct till sine 80 D. S.m:tt Frälse Sak, och därtill medh effter Kiyrkiolagen att Vnderställas Vppenbara Kiyrkioplicht. Anders Olofson i Lilla Borna och Joen Swänsson i Store Qwarnegården, sampt Oluf Månsson i Humblegården, så wäll som Lars på Stombn, Caverade (lämnade säkerhet) för böterne.

1689 den 21 mars

Såsom man förnummit att Högl. Kongl. Håf Rätten d. 18 huius order uthgå låtit, Ransackningh att ahnställa Öfwer Barnemörderskans Jngeborgh Biörsdotters tahl och bekiännelse, som hon skall hafft när hon skulle gå till döden, huru wijda bonden Oluf Andersson i Lilleqwarnegården i Rådenne medh henne skall waritt i Rådth, och någre Missgiärningar tillförrenne begådt: Altså ock emädhan hijt ähr lyst en Stämbna om Måhlespänn, hwar widh Cronones Befallningzman och Häradz Nämnd tillstädes woro, Såsom Nills Larsson i Segerstad Lars i Sifwatorp, Pär Andersson i Vgglum, Håkan i Bårna, Andhers Olufson i Siögerstad, Joen Swensson i Ranestad, Lars Arfwidson i Hökabergh, Anders Jöensson i Vgglum och Swän Olufson i Hwalthorp. Och bonden Oluf Andersson dässlijkast fans widh handh, sampt barnemörderskan icke håller längre boette ähn hoos Häradz Prophossen Joen Wårre i Högstena, Ty företogz samma Ransackning nu wedh denna Lägenheet, och Kohnan efftersändes, som straxt kom tillstädes och förekallade.

Frågades fördenskull hwarföre hon widh sidsta Tinge icke bekiände alt dätt hon säija hade, mädan Rätten då brukade alle tiänlige medhel, att bringa henne till bekiännelse, hon swarade att hennes Mathfader hade hånne dett förbudit, och bedit hon skulle icke bekiänna heela tijden, Elliest skohle wij båda döo, skulle han till henne hafwa sagdt.

Frågades om hon hade något mehr att bekiänna, ähn om the 7 åhrs häfd, som hon skall hafwa bekiändt för H.r Befalldningszman hon swarade Näij.

Frågades om hon mördat något barn tillförrenne, så att bonden warit i Råd med henne thär om, hon swarade sikh sådant intet tillförrenne afwetadt.

Frågades om Bonden Oluff Andersson warit i Rådth medh henne om mördandet, hon swarade intet medh hennes weet att han weste ther af nääh hon giorde giärningen, uthan han tillförrenne skall hafwa sagdt, kan tu giörat siälf, så giöret.

Frågades om the taltes wid ther om tillförrenne, hon swarade Näij.

Än frågades om han intet Rådgivedt medh henne thär om, hon swarade intet wijdar ähn Söndagen för Nyåhrsdagen, så skall både bonden och hans hustru frågat henne till, huru dätt skall nu blifwa medh henne, hon woro nu i alle mans mund, hon swarade, dätt må Gudh weeta, hon wille gärna tiäna i 10 ähr om hon weste sikh Rådth att blifwa af ther medh, the swarade thät woro nu försent, kan tu giörat siälf så giöret, Wij kunna intet, effter dätt ähr nu i Alle mans Mundh, hade hon sagdt dätt förr, kunnat blefwit någon Rådth, the togo halte Biörnas Styfdotter Kierstin i Loringe till Exempel, som skall warit beskyllat för 2:ne barnemord, hon har fuller blefwit af medh them Lell(?).

Elliest hade Matmoderen tillförrenne Annan Dagh Juhl fuller warit myket wredh på henne, och wehlat slå henne, effter bonden om Juhladagen, för hånne här om bekiändt, män omsijder rådde henne att gå bortt till sin Moder, som håller till i Siogerstad, män hon skall icke håller diärfz gå hem till sin Moder, ty hon ock skall wara Styfsint, och denna wetat sig således ingen rådth.

Frågade huru länge hon hafft beställa medh Bonden i lägersmålshandell, hon swarade i 7 åhrs tijdh, alt sedan hans Styf Sohn Oluff Swänson kom bortt uthur huuset:

Dässt uthan berättade hon, att förledne Juhlas ett ähr sedan, då hennes Moder hade litet öhl till bästa, och in kallade bonden Oluf Andersson från Kiyrkian, tillijka med 2:ne sine Söner och gaf them till bästa, när han Oluf då blef drukin, sade han, ehuru länge dhät dragz, så skillier ingen Jngeborg och migh uthan döden, då badh hon honom bedia sikh Gudh bewara ifrån sådanne tanckar.

Frågades om hon hade något mehra bekiänna, hon swarade Näij, Likwäll berättade hon att bonden skall hafwa sagdt sedan hon wardt besynter och molkader, och han wetadt the wille så giöra, så skulle han hafft henne uhr wägen, så länge dhän diefwulsskapen kunnat gå bortt uthur brösten.

Frågades henne fördenskull som han eller hans hustru weste att hon hade mördat, när hon blef molkader, dhen 2 Nästförledne Januarij, hon swarade Näij, Vthan att bonden skall fuller frågat henne, effter fostret, då hon skall hafwa sagdt dätt ähr alt sin koos, män hon icke weetat huru wijda dätt war framgånget eller hade Lijff, Summa hon bekiände thär om för ingen Mäniskia, innan hon kom till Tinge.

Sedan sade hon åter igen att när han och hon fördes åt Mariastad nästledne 13de dagh, skall han där för henne bekiändt sikh hafwa effterrächnadt i Booken när hon skulle föda, män lijkwäll sade hon för honom att fostret war litet och hade intit Lijff när dätt kom bortt, han frågade henne hwar hon giorde afwet, dhät wille hon intet bekiänna.

Bonden Oluf Andersson förekallades att stå henne här uthinnan till swars Såsom

- 1.) hwij han befalt och bedit henne förtijga Saningen, han swarade sikh dätt aldrih giorde, hon på stodh sitt samma, och att han skall låfwadt henne math och kläder till fängelset, men sändt henne intet, då swarade han att hon derföre bekiänner af Afwunda.
- 2.) han neekade alldeles till den beskyllningen, kan tu giöret så giöret uthan att hon lupit gahlen och medh een Knijf welat skiära uth fostret annan dagh Juhl, då taget Knijfwen från henne, och bedet henne bedia sikh Gudh bewara, och att bähra wäll fram fostret, då kunde hon intet neeka thär till, att han togh Knijfwen från henne, Män hon hade lijkwäll som hon säger, intet upsåth att skiära sikh.
- 3.) halte Biörns Styfdotter Kiände han intet, mindre någon sin talt om hennes barna mördande, som icke heller någon sin warit i Rychte ther om frågades Häradz Nämnd, om the någon sin hördt sådant ryckte om halte biörns Styfdotter, the swarade Näij, uthan att hon alliest fått ett barn medh sin frijare, som emedlertijdh blef död
- 4.) han neekade till 7 åhrs häfd uthan att hon lup effter honom från Qwarnegården, då han war druckin pass 2 år sedan, han kunde icke grant minnas, om dätt skulle änteligen wara 5 år sedan.
- 5.) han neekade till tahlet hoos hennes Moder, fast han bekiände sig ther warit och wällfarit
- 6.) han neekade aldeles sikh sagdt att bringa henne Vht wägen, så länge miölken skulle gå bortt icke brösten.
- 7.) Sammaledes om effterrächnande i Boken, Vthan att han öfwerlygade henne, hon sade för honom, dätt war icke mehr ähn hon twätta bortt.

Cronones Befallningzman berättade här widh att mästedehlz hans böther woro uti Exequerade straxt effter tinget, frågades så effter hans Kyrkioplicht, dhän hade han ock alla reda uthstådt, och blef intagen i Kyrkian 8 dagar för nästförledne Hwijte Söndagh. hon hade nu mehra intet att säija uthan gärna lust här på att död, som hon länge skall hafwa wäntadt effter. Frågades om hon wille nu förlåta denne Oluff Andersson, hon swarade ia gärna, och rächte honom thär på handh. han låfwade försörgia henne till Executionsdagen.

Resolutio.

Såsom Häradz Rätten heruthjnna yttrat sin enfalldige Mening tillförenne, som är förnumit aff högl kongl. häffrätten nåd rättwijseligst Approberat är och bonden allaredan för dätta Exequerader, och sin Kyrkioplicht thär iämpte Vthstådt, Neekar nu för dätt öfriga, Vndantagandes om häfdetijden, och Synnes hon blefwit något förtreatat på honom för Vnderhållet skull, som han skall låfwadt, män intet hållit, Hwarföre Vnderställes altsammans uthj Ödmiukheet till Högl Kongl Häffrättens nådrätwijdaste Affnande.

Anno 1689 d. 22 Martij Vthj Ranestadh. Såsom Sedan Kåhnan Jngebohr Biörnsdotter förledne gårdagz wardt förhörder, här widh påmintes och omtaltes ett Rychte, som skall hon för någre år sedan bedrifwit een Skienderligh giärningh imillan en pojke och en lithen flicka, i så måtto, att hon skall bundit flickan på ett Sätthe, och lagdt pojken ther på till att bedrifwa otucht, så att henna Jngebor medh flit skall efftersedt, huru wijda Pojken kommit dhär ahn; Alt så blef hon ther om förekallad och tillfrågad, medh förmahningh, att som hon nu Ändtilegen skulle ähntå döo, dätt hon fördänskull wille ehrkiänna denna giärningen medh, och full kommeliga troo, dätt woro icke häller någon ringa Synd. Då swarade Jngebor, att för pass 13 år sedan, och långdt förr ähn hon kom i lägersmåhl medh sin matfader, då han medh sin hustru woro borte i Giästebudh kom pojken och flijckan i henne Matfaders stugo, och som flijckans modre hade skilt gässen för en knijff att Stulit hafwa, så skulle gässen hämbnas på flickan, och slogh omkull henne och reef up hennes kläder och lågh en liten stund emillan beenen på flickan, och denna som då äldst war inne i Stugan, satt och sågh ther på och logh ther åth: Sedan lades flickan siuk och badz för henne, då gaf dennes moder och mohrsyster en half skippa Rogh till flickans Moder i förljknigh, som skulle flickan farit illa af samma Reefleek. Pojken som då samma giorde, är nu en Cronones Karll och Wärfwader till Giötheborgh. Wijdare wille nu denna intet bekiänna, Altså sändes effter samma flicka, som då wahr pass Siu år gamal Johanna Nillsdotter be:dt i Hökeberg och hennes Moder, Soldate Änkian Ellin Larsdotter i Råfwekulla, bekiände så dänne Johanna, att gässen arfwidh Olufson, wille slå henne medh Rijs, Män Jngebor togh från honom Rijset, och sade Näij, du skallt giöra annat widh henne, Nämbl. ligga hoos henne, då togh gässen i hoop med henne, slogh henne i golf och golfhallar och tillböd sin otucht, män hon sleet sikh löös och skreck illa, som och illa fohr af Stötande i Huffwudh och Tänder löösa, sampt en aldeles Vthstöttes, Jngebor badh henne tija, säijandes wachta du blije icke medh barn:

här med slap hon om afftonen: Män om Morgonene och Ottan mädan Mathfader och Matmoder ähn woro bortte och barnen woro Qwarre öfwer natten, Hwiskade Jngebor widh gässen och ahnstälten att han togh ett Reep och bandt denne widh ett Säte med, öfwer bägge hannes armar, och då ref han up flickans Kiortill och Särck, och löste nedh sine böxer, lade sigh på henne, då benen hängde Ned före fårsäthet på hwarthera sijdan, och således bedref han sin Otucht medh henne, dätt Jngebor såsom Ahnstiffare logh åth, och togh sågh en sticka och lyste huru dätt gick ahn medh hembliğheeternes saman kommande: Således blef denna där igenom sönderbrutin och ofärdigh öfwer sine låhr och höfftaleder, som hon ähr ähn i dänne dagh, och har ganska Ondt för att gå: Alt dätt sama tillstodh Moderen: Män att dätt icke wahr öfwer 8 à 9 åhr sedan, och att flickan hem till henne kommandes /: som medh hennes Ominne bortläpp :/ klagade sigh ondt, som ock war blodigh i Ahnsichtet, män wille intet säija hwadh henne wälte, förr ähn långdt effter åth, sedan Rychte thär om Vthkom, då Jngeborhrs Moster kom till henne och gaff henne ½ Sk__pannemåhl och något Salt i förljckningh, dock lätte dänne Änka Joen Rättare i Rådenne tingstämma Jngebor för samma, Män blef sedermera Nedlagdt, och Johanna lågh Siuk uthj 9 Weckors tijdh för samma elacka gärningh skull. Jngebor alt sådant hörandes, neekade aldeles, ehuru hon öfwertygades om Flickans Långsamme Siukdom effter denne Reffleeken, och att hon blefwit ofärdigh thär igenom, Omsijder bad hon Johanna om förlåtelse, så sandt som hon wille hafwa Gudz förlåtelse, och ehrkiände sigh hafwa brutit Johanna emot, då gaff hon henne till medh handrärhande af hiärtadt. Wijdare Kundhe nu Rätten häruthjnnan intet Vthrätta, Vthan Alt i Ödmiukheet Vnderstälte högl kongl Rättens godt finnande.

Sven Svensson och Brita Andersdotter, barnamord (1702)

1702 den 4 febr

Samma dag Stälde Häradtz Prophossen Swen Swensson i Hånger för Rätten, Qwinfolket Brijta Andersdotter, af Echa Säng och Ährliga, ehuruwähl Fattiga Föräldrar född, af hwilka Modren allena ännu i lijfwe är, och Sitten till Jnyhss i Berg gield, angifwandes henne för begångit hor och jemwähl Barnamord, dhet och barn:te Trinnes Persohn in för Rätten med bittra tårar Så wijda tillstod, att hon af Sin nu på 2 åhr warande huusbonde, Bonden Swen Swensson i Kartberga och Vglums Sochn, een gifft karl, är vorden med Barn rådd, Som förleden Wåras wid Wårfrudag-tijden, 3ne gångor med henne Kiötzig beblandelse skall hafft, skohlandes hwarken han, icke heller någon annan med henne mehr hafft att giöra. Sidst Andersmesso dag, Som war een lögerdag, skall Qwinfolket Brijt Andersdotter af denne Sin huusbonde blifwit befallt att torka Malt, på een Kiöhlna wid hemmanet Nääs, hwarest denne Bondens Föräldrar ära Boendes och begge ännu i lijfwe, emädan Bondens egen Kiöhlna war undfallen, då bonden Sielf fördt Maltet på Kiöhlnen, wid hwilken Sysla Swen Swensson, tillijka med Brijta förblefwo, in till Söndagz afftonen, då födsel Pijnan är Brijta påkommen, wid dhet hon och dess huusbonde i Kiöhlnan wore allena tillsamman, hwilken sin påkombne Plåga hon och Sin huusbonde skall förtrodt, men han badt henne tijga, och då hon een halfft tijma eller något mindre under födselnöden Stilla tijgandes uthhärdad, är Barnet födt med Lijtet Lijf, dhet hon där af skall skiönja kunnat, att Barnet gråtit och Pepit, hwareffter han Som Barnefader war, och då där hoos ristades, skall tagit fostret opp strax dhet kommit ifrån hennes lijf, och lagt dhet i Sitt Råcke skiört, och därmed gått utur Kiöhlnan och warit een Stund ute, Skohlandes Brita der wid hafwa tängcht att han skulle burit dhet fram till Sin Mor, hon där i gården bodde, Men då han i Kiöhlnan tillbaka kommit skall Brita honom frågat hwar han giorde af Fostret, hwarpå han skall Sagt: dhet gör dig Lika godt, hwar effter Brijta intet mehr frågat där effter, och han icke heller Sagt hwart dhet tagit wägen, Tillståandes och Brijta att hon under warande Sin Barns byrd Sitt tillstånd för ingen Menniskia mehr, än Sin huusbonde Swen Swensson, som henne belägrat, oppenbarat, ehuru Matmodren henne därom een ell.r annan gång tillfrågat, då som alltid och annständig Sitt tillstånd förneekat men sedan ho sin börda qwitt war, och dhet jembwähl beggynt ibland Folket i grannelaget att tahlas och blifwa kunnogt, som af dhet tillfälla skall skiedt, att een Pijga i Nääs, Som heeter Gunnilla Jonssdotter, skall kommit i Kiöhlnan Strax då Barnet war födt, men innan dhet blef bortburit, och jembwähl innan dhet aldhelens warit Skildt wid Modrens Lijf, emädan Nafwelsträngen ändå Suttit qwar och Fostret på Lijtet boss, Som på Kiöhlne golfwet Legat, emillan hennes fötter war ifrån henne fallit, då Barnet wid dhet Samma **skall** gifwit att Lijtet och Stätt lätthe ifrån Sig, dhet Brijta meente, att Pijgan Gunilla, Som är bondens Swen Swenssons Syskonnabarn, och i dienst hoos dess Föräldrar, nogsampt skall märcka ehuru hon dock ingen Ting då därom skall Sagth utan frågat om Maltet beggynt att taga något torcka, hwarmed hon Strax gått uth och Sedan intet i Kiöhlnan inkommit.

Därefter Sedan Pijan war uthgången och Brita ifrån fostret, tillijka med effterbörden war skilld, har Bonden tagit Fostret i Räckeskiörtat, då dhet skall hafft Lijf, och gått därmed utur Kiöhlmen och warit een Stund uthe, och då han kommit tillbaka, har Brijta frågat honom hwar han gjort af Fostret? då han Sagt. blir dhet wähl Så skall du fuller få wettat, dock skall han aldrig Sehn tahla därom något ord, utan gifwit henne dhen förtröstan, att dhet fuller blefwo wähl.

Häradtz Prophossen Swen Swensson, Så wähl som gamla Nembdmannen Pär Andersson i Vglum gofwo R: till känna, att då dhe Sidst förleden Onssdag, som war d:n 29 Jan: gått till denne Swen Swensson och Brijta Andersdotter att förnimma af hwad grund dhet utj Kombne Ryckte war, hafwa dhe tahltdhem till, då Brijta i förstone intet wille tillstå Sig warit mäd barn, men Bonden endtel. tillstått, Sedan dess hustru honom i något i Öhronen hwiskat, och jembwähl därwid bitterligen gråtit, att han med denna Brijta hafft på Sådant Sätt omgånge, och att hon wore skilld wid Sitt foster, som icke skall warit framgångit ell.r hafft Lijf, och då Prophossen Så wähl Som Gamble Nembdemannen, gått och tahltd med Swen Swensson, både innan uti dess Stugu, Så wähl som på gården, och begärt att han Så wähl Som Brijta, skullen för Sig Ställa Caubin att Swara till Rätta, och där för klara Sig, öfwer dhet Som händt wore, har han i hastigheet begifwit Sig på flycht, och tagit Sin häst utur Stallet, och därmed farit Sin wäg, utan Sadel eller betzel hafwandes icke fuller meher hafft på Sig än een Lijten Skin Pälss och een gammal grå Wallmarsjacka och Strumpor Som hängdt under på Skorna, hwarefter __men intet skall hörtdt något af honom.

Brijta Andersdotter förmahntes af Rätten allfwar.n att bekänna hwar, och på hwad Sätt hon Sitt foster af daga tagit. Men hon betygade wid Sin Sahligheet och Himmelshel att hon Sitt Foster aldrig Sett, eller någonsehn rördt, sedan dhet från hennes Lijf Kommit och icke heller wetta, om dhet Pijga= eller Piltebarn war, utan Bonden Swen Swensson Strax tagit dhet i Sitt Jacke=skiört och dhet uthburit, men hwar han dhet lagt, eller huru han dhet handterat skall Brijta Anderssd:r ingen annan bekännelse giöra wille, är hon ifrån Rätten uthwijst, och Vnder Prophossens förwahr lämbnat.

1702 den 5 febr

S.D. infan Sig wid Rätten bonden Lars Jonsson i Liustorp, gifwandes Rätten tillkänna, dhet __ Bondens Swen Swenssons i Kartaberga hustru, som är Lars Jonssons hustrus Syster, honom i dag beskickat, och tillika wetta låtit, att dhet foster, som bend:te dess Man, med kohnan Brijta Anderssd:r i hordomb aflat, nu dödt och nästan förmultnat är igenfunnit, i bent:e Swen Swenssons foderlada, Skohlandes dhet wara ett Piltebarn, som wid dhet att folket handterat fodret i Ladan, är igenfunnit, bägarandes att Rätten wille förordna huru med detta lilla menniskios Kropp skulle förhållas, på dhet den där utur husen motta hafft blifwa. Hwarwid Sedan bonden Lars Jonsson ifrån Rätten afträdt, Twenne af Nämnden, nembl. Anders hansson i Bierka och Ambiörn Nilsson i Håkantorp, tillijka med Häradtz Prophossen Swen Swensson från Rätten och till Kartaberga uthsände blefwo, både att med egna ögon besee dhet om brachta fostret, och anmärkia om på dess Kropp någre techn till dess omkomst Synas kunna, Hwilken och Sedan den af 2ne Hustrur är twättad och renagiord, må med bekostnadt af Swen Swenssons huus och ägendomb, Sweepas och i kista läggias, Skohlandes och Pijgorna Gunnilla Jonssd:r i Nääs och Jngahl Pärssd:r i Kartberga tillsägas, här wid Rätten Sig Strax infinna, Med hwilken effterrättelse Sedan Nembdekarlarna bortfarit och een tijma rum bortowarit, ära dhe åter till Rätten tillbaka komben, med den berättelse, att då dhe Swen Swenssons hustru, effter dhet ombrachta fostret frågat, har hon intet låtz wetta däraf, wijare än hon Sagt Sig meena dhet wara i ladan, hwarmed Nembdekarlarna, Såwähl Som Swen Swenssons folk gått i ladan, och då dhe oppå ett Ränne, hwarit Sammanbunden Halm legat, sökt och fört någon hallm nedkastat, är omsijder dhet Lilla fostret ibland hallmen undfallit, hwars kropp då mehrendhels skall warit förmultnad, Ansichtet förfallnadt, den eena Armen och den andra handen ifrån kroppen Skild, hwilket på hwad Sätt dhet skiedt, man icke skall kunnat wetta, icke heller Samma Cammar ibland halmen igänfinna, Skohlandes den Öfwrige kroppen wara nästan Swart, dock af dhe Synliga Lemmar nogsampt att Skiöhnija både att dhet warit Pilltebarn, Så wähl Som och fullgångit, Och Som Kroppen redan warit Så förmultnad, att den ingen twättning kunnat tåhla, är den uti Linne Kläder af twenne hustrur inswept och om Kistans förfärdigande anstallt giord i Bondens Swen Swenssons hustru skall öfwer denna olyckliga händelse Sig högel(-igen) med Skrijk och grååt beklagat Säijandes Sig aldrig hörtdt Sin man, sedan han nu i dagh 8 dagar sedan bortfarit.

Pijgan Gunnilla Jonssdotter i Nähs, Som effter Rättens tillsägelse Sig härinfunnit, berättade effter undfången förmahning, om Sanningens bekännelse, att då Swen Swensson i Kartaberga, som är denna Pijgans Syskonbarn, Anders messe-affton kommit till Nääs, tillijka med Sin tienstepijga Brita Andersdotter, att torcka Mallt har denna Pijga Gunnilla Jonssdotter een och annan gång gått till dhem, icke hafwandes någon kundskap om Brita Anders dotters tillstand, wijare än att hon war råkad i tahl att wara hafwande, hwilket Gunnilla dock intet skall wettat, om dhet war Sant ell.r osant. Dagen effter

Andersmesse dagen, som war een Söndag, har Gunnilla i Skiömningen gått i Kiöhlman och haft med Sig några Äpplen, dhem hon skall täncht gifwa Brijta, som torckade Maltet, och då war tillijka med Sin huusbonde i kiöhlman, och då hon kommit inom Kiöhl=dörren, har hon hördt ett SPätt barna=skrijk, Som dock strax Stadnat och varit tyst, hwaröfwer Gunnilla mycket skall blifwit förskräckt och häpen, och Strax, utan att låtit Sig något märckia gått till kiöhlen – lafwen och kändt på Maltet, och frågat hwad dhett ledit på torkningen och i dhett Samma betit i ett Äple, och gått under af Lafwen, men brita då Stått på andra Sijdan om lafwen i mörkret, och Gunnilla henne hwarken sett, icke heller af förskräckelse effterfrågat, utan wid dhett Gunnilla skulle gå uth, har Swen Swensson frågat henne, hwad hon hade i förklädet då hon sagt dig hafwa några äpplen, dhem hon då sig haf:wa ärat Brijta, hwilka Äpplen Swen Swensson begärt och emottagit, hwarmed Gunnilla skall gått utur Kiöhlman, som ett Stycka ifrån dhe andra husen är belägen, och varit Så förskräckt och häpen, öfwer dhett hon i Kiöhlman hördt, att hon intet tordtz – See Sigh tillbaka, innan hon inkommit, och jembwähl Sedan om afftonen icke kunat tahl ett ord. Om Morgonen bittid har Brita kommit in i Stugun på Nääs och burit in Kiöhlne-Nyckelen, och bedt att dhe skulle gå i Kiöhlman och See till Maltet, effter hon då wille gå hem till Kartaberga, som allena 2 ell:r 3 Musqwetta skott ifrån, Nääs är belägit, dhett hon och giort, då och Gunnilla tillijka med dess mathmoder, som är Swen Swenssons moder, gått i Kiöhlman, och då dhe i Kiöhlman begge inkommit, har Gunnilla för denne Sin Mathmoder, som och är dess Moster, förtahlt hwad hon om afftonen tillförende i Kiöhlman s ___ och warse blifwit, då dhe både tändt een Sticka och Lyst på dhett Stället, där Gunnilla om afftonen tillförende hördt dhett SPäda barnliudet, men se då ingen Ting, hwarken blod eller annat kunnat warse blifwa, Wid dätta tilfälle skall och Gunnilla bedt Sin Mathmoder, att hon dhett för Sin man, som är Swen Swenssons fader, och Gunnillas Mosterman, skulle optäckia: Men hon badt Sig gudh bewara, effter gumman frucktade han då skulle bli gahlen. En Wecka ell:r något där effter, har Gunnilla Jonssd:r och Jnhys Pijgan Jngähl Perssd:r i Kartaberga fölgdtz äth, ifrån Gudhembz Kyrcka, Då Jngähl skall frågat Gunnilla, huru Brita burit Sig äth i Kiöhlman, då hon torckat Malt? hwarpå Gunnilla skall Sagt Sig dhett intet wetta wijdare än wid dhett att Gunnilla om afftonen kommit i kiöhlman, har hon hört ett SPätt barnn-läte, men om dhett varit Barn ell:r hinondes SPökerij, skall Gunnilla Sagt Sig intet wetta, Skohlandes Jngähl icke heller för henne berättat af hwad tilfälle hon där effter frågade, icke heller huru och på hwad Sätt hon någon kundskap fått, hwarmed dhe då Skohla Skildtz äth, och Gunnilla sedan aldrig hwarken hördt eller tahl något här om, icke heller den ringaste kundskap wijdare här om hafwa, hwarmed hon ifrån Rätten blef utwijst.

Jnhys Pijgan Jngähl Pärssdotter i Kartberga, för Rätten kallad, och om Sanningens bekännelse alfwarl(-igen) äthwarnad, gjorde den berättelse, att då hon och Pijgan Gunnilla Jonssdotter i Nääs, gått ifrån Kyrckian, hafwa dhe tahl om Brita och Jngähl frågat Gunnilla huru Brijta burit Sigh äthi Kiöhlman, då hon torckat malt hwarpå Gunnilla skall förtrodt Jngähl, att hon om afftonen, då hon i Kiöhlman inkommit, hörde SPätt Barneskrijk, skohlandes Jngähl till denne Sin frågan af dhett tilfälle wara kommen, både att Brijta tillförende råkat uti ett ellackt omdöhme, och jembwähl för den orsaks skull, att Sedan Brijta om Måndag ottan hemkommit ifrån Kiöhlman, har hon gått till Backen och Loortwättat /: Så kallar dhett gemenna folket Sin twättning utan föregängen byyk /: för sig een Särck, hwilket Jngähl wiste att Brijta intet haft behof, om icke någon Serdheles händelse Sig med henne tilldragit, effter Gunnilla wettat att Brijta haft renna Särckar, då hon farit till Kiöhlman att torcka malt. Mehr skall Jngähl här om intet wetta, och därföre ifrån R:n blef utwijst.

Häradtz Nembd förmeente, att Swen Swensson lærer intet långdt wara kommen utan ___ hålla sig i Grannelaget, effter han icke allena i kartberga och Nääs, utan på äthskilliga Ställen, Så här i häradet, som i Wilske häradt skall hawa Sin Slecht och Sitt Swägerskap, hoos hwilke han på något Ställe förmeentes wara Stadnad, Warandes och att Betructa, dhett hwarcken hans gierning, icke heller hans wistande lærer wara dess anhörige obekant.

Brijta Andersdotter kallades för Rätten, hwarwid henne förehöltz, att hennes frambruna foster är igenfunnit, som nogsampt bär techn på Sin kropp att dhett varit framgångit, och att een mordisk hand där på är worden lagd. Då Brijta fuller där till gaf bijfall, att dhett kunde wara framgångit, men att hon dhett någonsehn med sine ögon Sett, mindre i dess omkomst på något Sätt varit wollande, eller enns wettat huru Sådant Skiedt, dhett will hon på Sin himmelsdehl och Siähls Sahligheet antaga, Skohlandes Swen Swensson fostret af Kiöhlnegolfwet optagit och lefwandes uthburit, men huru han dhett handterat, eller hwar han dhett Lagt, skall Brita Andersdotter alldheles wara okunnigt.

Och Som Tingz Rätten med dhenne Ransakning för denne gången icke wijdare komma kunde, dy är sådant till annat tilfälle uthställt, och i medlertijd hoorkohnan Brijta Andersdotter under fångsligit förwahr Lämbnad och jembwähl Samptel(-ga). Ting-Allmogen af Rätten förmachnt och warand att icke allena intet hysa och herbergera Missdådaren Swen Swensson, ell.r i dess antagen flycht på något Sätt befoderliga wara, utan fast mehr där han på något ställe skulle sedd och funnen wara, Sådant Strax

tillkänna gifwa, och igenon dhe närboendernas hielp, Sökia honom att anhålla och fasttaga, Och hwarken igenom Stillatijgande, mindre igenom hielp och befordring till flycht, at bene:te Missdädares missgierning, och dhet därpå uth Straff Sig dhelachtig göra, Skohlandes och igenom een offentlig Publication, på nästa Predijkodag wid alla Kyrkior i dätta och om kring liggande härader, denne Missdädares gestallt och Klädebonat blifwa till allas Notice och effterrättelse Kundgiord.

1702 den 6-7 juni – extra ordinarie ting

Samma dag företog Sig Rätten yttermehr att Ransaka, Öfwer Swen Swenssons i Kartberga, och dess Horkohnas Brijta Andersdotters begåna Barnemord Warandes bem:te missdådarn Swen Swensson ännu utur vägen, Så att man om dess wistande, ell:r lwfwnadt ingen Säker Kundhskap, Sedan Senaste Ting, få Kunnat, Dy Ställes Brita Andersdotter för Rätten och med många Ord förmahntes till friwillig bekännelse huru och på hwad Sätt hennes foster är wordet ombracht, låtandes henne och förstå, att hennes neekande till Gierningen, sampt nu föreb urne Ursecht och Eenskiyllan intet lærer frija henne i från det Straff, Som een så Grym och ochristelig Gierning uti Gudz ord och Werldslig lag ärpå; hwarpå Brita Andersdotter nu som tillförende bekände Sig uti ett eensligt rum, dock uti Swen Swenssons närwahro, födt Sitt framgångne foster med lijfwet, hwilket Strax effter födseln af Swen Swensson blifwit emottagit och uthburit, men hwar han dhet lagt eller huru han det handterat, skall Brita Andersdotter aldheles intet wetta, efter hon och intet skall fått see sitt foster, **ej** heller på åthskillig förfrågan af Swen Swensson förnimma, huru han därmed omgå__ wijdare nu han sagt dhet hade han årat bära samma foster hem till Sin hustru men under Wägen skall dhet Späda fostret **veh**lnat, men hwar han sedan den döda Kroppen lagt, skall Brita Andersdotter intet af honom fått wetta.

Missdådarens Swen Swenssons Hustru Ragnilla Månsdotter Kallades för Rätten, och tillspordes om dess Mans wistande och begåne Missgierning, innan den antagna flycht; Blifwandes och till Sanningens bekännelse förmahnt, Så wijda hon uti Sielfwa den begåne missgierning och därpå följande Straff icke will blifwa dhelachtig? Hwarpå hustru Ragnilla med bittre tårer Sig uthlät, dhet wore henne äfwen Så lijtet Kunnogt, hwar dess Man nu för tijden wistas, som hwad synd han och Brita Andersdotter tillamman bedrijfwit, Skohlandes hustru Ragnilla aldrig förstått med Brijta någon odygd eller Lättfärdigheet på 3die Åhret, Som hon i henne och hennes Mans tienst warit, icke heller på något Sätt Kunnat förstå, att hon warit med Barn, icke heller att Mannen till henne haft odygdig tillgång, emädan han w moot Sin hustru alltijd warit een from och god Man, Skohlandes een främmand hustru, som gått och tigt och Sagt Sig wara hemma i Lappeland, kommit till Kartberga Sidstl. Mickalssmesse och begärt Allmosa, hwilken trögant anhöllt om hielp och Allmosa uti hustru Ragnillas Stugu, effter hon sade där wara twenne hustrur, ehuru däringen Qwinno Persohn warit, mehr än hustru Ragnilla och Pijja Brijta. Af hwilket tahl hustru Ragnilla skall fattat misstankar, och frågat Brijta om sitt tillstand, och om hon wore med Barn? Hwartill Brita då alldheles skall neekat, Skohlandes och Swen Swensson lag__ sig för Pijjan i försvar, och Sagt att Samma Tiggerska Lugit på Brita, hwarmed hustru Ragnilla intet mehr tänckt därpå, **alldig** frågat däreffter; Tolff eller 10 dagar efter sedan Brijta fått Barn, och dhet just wähl warit ombracht, skall Skougwachteren wid Biurum Sylwester Enander kommit till Kartberga, och Sagt till hustru Ragnilla, att dess Pijja antingen wore med barn eller på hwarijehanda Sätt blifwit Barnsbyrden qwitt : Hwilket tahl då hustru Ragnilla skall berättat för Brijta och henne jembwähl tillfrågat, om sådant wore i Sanning, har hon neekat alldheles, uthlåtande Sig wara nögd om Qwinnor och igenom Miökande, skulle försökia henne tillstand : Dess utan berättade och hustru Ragnilla, att samma dag, då denne Syndige Gierning blifwit begängen, som war förste Adventz Söndagen, skall Swen Swensson kommit hem ifrån Nääs, lijtet effter nedmyskt war, och tagit opp ett Stycke tobak, och gifwit Sin Swåger Anders Månsson, som då i dess Stugu war inkommen, sägandes Sig hafwa Suttit och tahlte med Sin Broder wid Nääs, effter dess fader Swen Andersson i Nääs hade främmande hoos Sig; Nembl. Cappellanen och dess hustru. Och Som Swen Swensson då hemma i Sin Stugu satt och tahlte om een Skiussreesa till Giöteborg, som bönderna under Biurum wore befallte att göra, har Swen Swensson, Som och war på Biurums godtz, Sagt Sig skohla gå och tahlte med Sin fader i Nääs, som och på samma Godtzlag war, om denna Reesa, hwarmed han åter gått uth, men kommit Sedan Strax tillbaka, och då gått till Sängz, som han till förende war wahn, skohlandes hustru Ragnilla intet kunnt förstå eller merckia hoos Sin Man, då någon Ängslan all:r bekymbersomheet, mehr än förr, emädan han som före skall warit Sig lijk. Rätten tillsporde hustru Ragnilla huru hon blifwit fostrat warse, emädan den effterrättelsen ifrån henne först kommit, och af hwad tillfälle hon för dhe uthsände Nämnde Karlar neekat, Sig därom hafwa kundskap R:/ Sig aldrig af något foster wettet, innan Mannen war Rymbd, och Brijta blifwit fasttagen sampt hit till Tinget förd, då Brita skall Sagt för Sin Matmoder hustru Ragnilla, att Swen Swensson lærer burit fostret hit till Kartberga, ehwarest han det då lagt; Och som hustru Ragnilla dagen däreffter skulle gå på sitt Loo Ränne att taga neder halmfoder, har hon Sett hufwudet på barnet, hwaröfwer hon skall blifwit mycket förskräckt och

häpen, och Strax optäckt sådant för sin Swåger, bonden Lars Jonsson i Liustorp, som och dhet på hennes begäran här för Rätten angifwit, men att hon sedan för Nembdekarlarna skall nekat Sig wetta hwar fostret warit, skall af den då henne på kombne stoor Sorg och ängslan skiedt wara.

Brijta kallade för Rätten och tillspordes wid hwad Stund eller tijma hon ifrån barnsbyrden war förlossad? R:/ J mysknignen sedan Sysslat war, och sedan hon een lång Stund af Sielfwa födselnöden hafft Stoor Plåga, wid hwilken hon skall bedt, sin huusbonde och barnfader, som hoos henne i Kiöhlman war, att han skulle bedia Sin Moder, som war där i Näär, komma till sig, skohlandes han och på Brijtas trägna böner, 3ne gånger gått uth och åter kommit in, sägandes sig warit hoos sin Moder och bedh henne komma, dhet hon skall låfwat att willia göra, så snart hennes främmande wore bortgången; Dock skall Brita intet wetta om han dhet sagt, ell:r Sin Moder där om anmodat.

Rätten tillsporde Brijta att emädan hon warit williande Pålades att optäckia Sitt tillstand, igenom det att hon wille låta Sig i sin åkombne barns nöd betiehna, hwarföre hon då intet gaf Pijgan Gunnilla sitt tillstand tillkänna, då hon i Kiöhlman inkom, och fick höra Barne skränet? R:/ hennes krafter, som af den hårda Barnefödseln försvagade wore, kunde dhet intet tillåta, och beklagar nu Brijta af allt hierta, att denne Pijga Gunnilla som dock skall warit Britas endaste Du Syster och bästa Wähn i Werlden, icke skulle då gått till henne, och tahlit henne till och henne tillstand, då effterfrågat, hwar igenom Så många Menniskior kunnat behåldne blifwa.

Pijgan Gunnilla Jonssdotter för Rätten kallad, tillspordes hurudan och wid hwad tijma hon kommit in i Kiöhlman, så hon fått höra Barneskränet ? R:/ Een s ____ på afftonen, skohlandes hon och warit i Kiöhlman hoos Brijta strax när folcket wore kombne från Kyrckian, då Brijta klagar sig ondt i hufwudet och Sett illa och Siukelig uth, Q? Hwarföre hon då icke effterfrågade hwad att sådant låta hade att betyda, och jembwähl då gjorde Sig Kunnog om Brijtas tillstand, som warit hennes goda wän och dusyster, den hon och då war Kommen att besökia? R:/ Wart Gudh huru det kom till, ell:r hwad det war, som henne då afhöllt, att fråga effter Brijta i Rätten förehöllt Gunnilla hwad för een Synd hon begått i dhet hon hörde Spädt i Barneliud, och dock intet gjorde Sig Kunnog, hwarifrån dhet lätet Kom, eller frågade effter Brijta, Som då i Sin födsel nöd Stadd war, dhet Gunnilla då så mycket mehr tänckia kunnat som hon tillförende hördt henne wara kommen i Roop och Rychte, att wara med Barn, och jembwähl samma dag, då hon warit hoos henne i Kiöhlman, hördt henne klaga Sig ondt och Sett illa uth, hwarigenom Gunnilla warit een orsack till omkomsten af dhet meenlöse fostret och jembwähl dhe fleres Lijf, som nu därföre Stå i fara. Gunnilla beklagade att hon den gången i een olyckelig Stund råkade att gå i Köhlman Skohlandes hon intet ondt Kunnat troo el:r Subconera (=enligt rådet / under ett försök att), efter hon intet skall hördt till Brijta hwarcken litet eller mycket.

Brijta berättade att hon under födselpijnan skall stanckat och låtit Aij Aij, jembwähl då när Pijgan Gunnilla warit inne, som Swen Swensson för henne Sedan skall berättat, effter hon intet för den påståande födselpijna skall kunnat skiöhnja eller wetta hwem som antingen gått i eller uth, till eller från.

Missdådarens Swen Swenssons fader Gamble Swen Andersson i Nääs, een Man om 78 åhr kallas för Rätten och tillspordes om honom något, denne farliga gierning angående Kan Konnog wara? R:/ Sig aldrig härom den ringaste Kundskap hafft, förr än dess Pijga Gunnilla Jonssdotter till Senaste Ting blef fordrad och igenom Prophossen, effterskickad, då han af hennes då gjorde berättelse först skall förnummit hwad skiedt war, och att bem:te Pijga då tillstod Sig hördt i Kiöhlman 3ne Barneskrän, wid dhet hon i Kiöhlman under födselstunden inkommit. Gunnilla tillstod att hon då Så Sagt och jembwähl hördt 3ne Skriek af ett Spädt och nyfödt barn, hwilket hon intet förr, än om ottan där effter, optäckt för sin Matmoder och Moster hustru Anna Håkansdotter, som är Swen Swenssons Moder, då dhe om morgonen bittid ginge i Kiöhlman att See till Maltet, effter Brijta så undan war hemgången till Kartberga och Lämbnat Kiöhlmenyckelen Qwar, då hon och Skall bedt denne Sin Moster och Matmoder sådant för Sin Maan, som är Swen Swenssons fader, optänkian dhet hon dock sagdt sig intet willia ell:r töres göra.

Gamble Swen Andersson berättade och wijdare för Rätten, att Sedan dhet Kom i tahl och Rychte, att dess Sohns tienste Pijga war med barn, wille han aldrig gå till fadran och tahl med honom, utan det sig een gång händt, då dhe effter Juhl ifrån Gudhembz Kyrkia ginge, att fadren hindt Sohnen på Kyrckiwägen, då fadren skall frågat Sohnen huru det war beskaffat med dess tienstepijga, och om hon wore med Barn ell:r intet, och hwem som wore Barnfader? Då Sohnen stegit fort undan och intet wehlat tahl med fadern, utan Sagdt Sig intet wetta huru dhet med dess tienste Pijga wore fatt, sampt att fadern då därpå intet beskiedt finge Sedan skall Gubben aldrig tahlit med honom.

Hustru Anna Håkansdotter i Nääs, som är Missdådarens Swen Swenssons Moder, af een hög ålder sampt annan Siukdomb, till Sinnens Så wähl som Kropz Kraffter mycket Swag, Kallades för Rätten doch till sprodes om hon icke wiste att dess Sohns tienste Pijga Brijta war hafwande? R:/ Sig det aldrig wettat, icke heller fått där af den ringaste Kundskap, förr än Morgonen effter Sedan Barnet war födt, då hennes tienstepijga Gunnilla Jonsdotter, alt för henne skall berättat, wid dhet dhe ginge i Kiöhlman och skulle See

till Maltet, Men effter den tijden skall hon dhett för ingen Menniskia sagt, icke heller sedan tahl med Sin Sohn och honom om sådant tillstand.

Skougwachtren under Biurum Sylwester Enander, som förmeendet hafwa om **denne** händelse någon Kundskap, Kallades för Rätten och tildtod, effter undfången fömahning om Sanningens bekännelse, Sampt aflagd Eed med hand å Book, dätt han af att uthkommit Löst tahl, hörddt och förnummit, att Swen Swenssons i Kartberga Pijga war med Barn, och att drängen Anders Månsson i Kartberga samma häfdat, som een dräng i Vglum för honom skall berättat, dock dhett intet förr än 10 à 12 dagar effter, Sedan Barnet war föddt och jembwähl ombracht, Hwilket tahl Sylwester då icke annorlunda än för ett Sqwaller skall kunnat ansee och därföre dhett då intet mycket på tanckara lagt; Een tijd däreffter, som samma tahl mehr och mehr begynte yrkias, her Sylwester, af ett då warande annat tillfälle, kommit till Kartberga, och som han då blifwit warse, att Pijgan Brijta sett illa uth, tänckte han på dhett förr om henne uth Kombne tahl, och endtel: n då sagt både Kohnans Huusbonde Swen Swensson, så wähl som Matmoder till, att effter hon wore uti ett sådant tahl Kommen, och icke heller mycket olijkt ett sådant ju wore sant, så skulle dhe, som wore huusbonde och Matmoder, toge henne under förhör och jembwähl, gifwa på henne **gran** acht att hon icke måtte taga Sig något oråd före, effter hon då antingen hade Barn att dragas med, eller på något Sätt den byrdan qwitt blifwit; Hwilket tahl då Sylwester på twenne ställen där i gården berättat, och jembwähl warnat Swen Swensson, att han skulle achta Kohnan, att hon ingen ond gierning Sig skulle företaga, har han låfwat att de vilja göra, men intet skohla dhe då tahl om någon barnefader, icke heller skall Swen Swensson då bekändt, att han wore den Samma. Twå ell:r Tre Wekor däreffter, har Sylwester åter kommit till Kartberga och effter han då af Swen Swenssons hustru med gråtande tårar blifwit inbaden, har han i hennes Stugu instegit, då Swen Swenssons hustru Sig högel: skall beklagat, att hwad Syllwester tillförende Sagt om dess Pijga, det wore **w**__ Sannat, och i dagzliuset Kommit, effter hon så skall fått barn, hwarpå Sylwester skall frågat hwar Barnet wore, och hwem som wore barnefader? då Swen Swensson, **s**__ och då i Stugun innewarit, tillstått sig wara Barnafader, Men hwad fostret widkommer, så skall det intet annat warit än een lijten blodklimp, effter det fallit ifrån henne, wid det hon stått och wändhet doch hon allena 7 ell:r 8 wekor warit med barn; men med Kohnan skall Sylwester intet tahl, utan han därmed gått Sin wäg. Någon tijd där effter, till 2 ell:r 3 wekor, det Sylwester intet Så noga Skall minnas, skall bonden Swen Swensson kommit till Sylwester och bedt honom Intercedera (=mellan utbyte) för Sig hoos Grefwinnan, att dess Straff motte blifwa lindrigt, hwilket han och gjort, men fått af Grefwinnan till Swars, att Såwijda det icke torde bewijsas, att fostret någon mordisk och Wäldsam hand wore ålagt, skulle hon Sökia hielpa Swen Swensson, som war Fru Grefwinnans frälssebonde, till rättas, men om dhett skulle bewijsas, att han uti barnetz omkomst wore wollande, wore förhonom ingen hielp, hwilket undfågne Swar Sylwester åter för Swen Swensson, afftonen tillförende innan han på flycht kommit, skall berättat, som och därwid skall sagt ehuru med Kohnan blifwa lærer, så weet Jag min domb, ty Jag tog ifrån henne ett lefwande barn, och meente att bära det fram till min hustru, men när Jag kom på Wägen i den Starcke Winteren, blef barnet döddt; Hwarpå Sylwester frågat, hwar det då wore? R:/ J Kartberga hwarmed dhe då Skildtz äth, och Sylwester for till Sitt Torp, och Swen Swensson hem till Kartberga då han och Strax om afftonen gaf häredtz Prophossen tillkänna, huru Swen Swensson Sielf tillstått och att Prophossen då borde göra Sig försäkrad om dhe brotzleigas **Pe**__ner, men han Sagt Sig Skohla Siökia först Lähnzmannen, och förnimma huru han skulle bära sig äth. Dagen där effter pass klockan 10 för Middagen, kom åter Swen Swensson till Sylwester, Rijdandes barbrott på Sin häst och war då Sinnad att begifwa Sig på flyckten, hwilket Sitt opsåth då han för Sylwester optächt, skall Sylwester bedt honom reesa tillbaka hem, sägandes Sig willia för honom gå i Caution till Tinget blifwer, hwarmed Swen Swensson reest hem, men som Sylwester ingen af Swen Swenssons Swåger__ kunde förmå att gå med i Caution, har icke heller han Sig dhett wehlat påtaga. Skohlandes Sylwester Sedan Swen Swensson intet Sedt, eller wetta om han Öster ell:r Wäster farit.

Nembdemannen Pär Andersson i Vglum och Rätten tillkände, att då denne Syndiga Gierning uti församlingen blef rycktbar, har han tillijka med een Kyrkiowerd i Gudhembz församlingh Swen Jonsson i Vglum, gått till Kartberga, att förnimma, af hwad Grund dhett uth Kombna tahl bestodo och då dhe till Kartberga kommo, och funno Swen Swensson och dess hustru, såwähl som Brijta inne, hafwa dhen först fahlt Brijta till, och befrågat henne om hon wore brotzlig, till dhett uthh Kombne tahl? då hon een ständigt neekat, Sägandes Sigh skohla göra sig frij igenom trowerdiga hustrurs wittnesbörd, men som dhen mehr och mehr dätta effterfrågat, har Swen Swenssons hustru begynt bitterl: att gråta, och hwiskat Sin Man något i Öhronen, då han bekändt att han med Brijta hafft att göra, men hon igenom missfall Sin börda qwitt blifwit, effter hon allena 7 à 8 Wekor skall warit **med** barn innan det i Ladan, wid det hon wand__lat foder, fallit ifrån henne; Hwarmed Nembdemannen tillijka med Kyrkiowerden gått därifrån. Dagen däreffter har åter Gamble Nembdem:n Pär Andersson, tillijka med Prophossen Swen Andersson farit till Kartberga, till den ända, att då om Swen Swensson och Kohnan Brijta Andersdotter sig

försäkrade giöra, antigen igenom Personal-Arrest, eller Säkert Löffte de Judicio Sihti (=domstolens törst?), och som dhe där i gården förwäntade löfftesmän, har bem:te Swen Swensson sig i hastigheet undanstuckit och på flychten kommit, hwareffter Man omh___ wistande ingen kundskap skall fått, wijdare än effter ett löst tahl, att Probsten i ___de skall under dess flycht, på något Ställe träffat honom antingen uti Norge, eller in emoot Norska Gräntzen, hwarom Man dock ingen effterrättelse hafwa kunde.

Anno 1702 d:n 7 Junij

Pijgan Jngähl Pärssdotter, Som nu tiehnar i Nääs kallades för Rätten och tillspordes om hon nu något mehr hade att berätta, än hwad wid Senaste Ting af henne war wid handen gifwet? hwar till hon neekade och Som Häradtz Prophossen berätta wiste, dhett skulle denna Pijga hafwa Sagt att Sylwester Enander skall sökt denne Gierning att nedtysta, och dhett för någon Sin Winning skull, Så blef hon och nu tillfrågad om hon sådant Sagt, och hwad shiähl hon där till hafwa kunde? då hon Swarade att hon fuller Sett att Sylwester åth skillige gånger Kommit till Kartberga, hwilket emädan hon intet wiste för hwad Orsak det skiedde, har hon Sagt, att den då rycktbara Missgierning, intet borde nedertystas; men att Sylwester, skall fått antingen ett eller annat för Sitt Stilla tijgande, Skall Pijgan Jngiähl intet wetta det hon icke heller skall hafwa sagt, mindre honom Sökt ell:r Sökier tilläggia.

Resolutio.

Såsom Kohnan Brijta Andersdotter af een gifft Karl Sig belägra låtit, Sitt tillstand och Barnsbörd intet för någon bekänt ell:r uppenbarat, innan födsletijden infallit, hwarwid hon och ennsligheet Sökt och jembwähl så effter, Som för födslen Sin Barnsbyrd förneekat, in till dess hon af lägersmannens och Horkarlens Swen Swenssons uthlåtan= och tillstående är worden till bekännelse beweck, Dy kan Tingz Rätten intet undgå, till underdånigste följa af Kong.. Mttz Nådige förordning, som Barnamord, De A: 1684, henne Brijta Andersdotter, såsom dhelachtig är dess fullgångna fosters drååp och omkomst till dhett uti högsta bent:te Kongl. förordning uthsatta och af henne wählfortiehnte, Sampt androm till wahrning ländande dödzstraff brotzig förklara, börandes Missdådaren och barnamördaren Swen Swensson med flijt effter slås och för Rätta Ställas, på dhett han och Sitt wählfortiehnte Straff må kunna undfå.

Anbelangande Pijgan Gunnilla Jonss dotter, som af een händelse kommit i dhett Rum, där Sielfa födselnöden är Brijta Andersdotter påkommen, hwarest hon 3ne barneskrän hördt, och dock gått däriifrån, utan att fråga effter Brijtas tillstand, hwilket wid slijk __hållen Kundskap, Gunnilla Jonssdotter lättal. wetta kunnat, icke heller att då Salvera (=välkomna) det SPäda foster, som igenom Sitt SPäda läthe, lijka såsom Gunnilla Jonssdotters hielp och undsättning begärade, hwarigenom som hon een Christelig Plicht efftersatt, och Således af det sedan på Barnet föröfwade Mord Sig dhelachtig giort, Så finner Rätten, det bör hon därföre, Sig till Straff och androm till wahrning, till Underdånigste följa af Kong. Mttz Nådige förordning, förmedelst Kongl. Håff Rättens __script af d:n 2 Aug: 1698 domskohlarina Communicerad, med 6 par Rijs wid Tingstugudörren afstraffas, och sedan undergå Kyrkioplicht.

Anbelangande Missdådarens Swen Swenssons Moder, hustru Anna Håkansdotter i Nääs, som dagen efter dhett begågne barnamord, därom fått Kundskap, men Sedan det förtegat och för ingen uppenbarat, hwarigenom hon och i anledning af Ofwanhögst bene:te Kongl. förordning till något Straff Sig brotzig giort, hälst Missdådaren Swen Swensson därigenom, så wähl som Pijgans Gunnilla Jonssdotters Stilla=tijgande på flychten kommit, Så Ändock Tingz Rättten henne(?) hustru Anna Håkansdotter, icke annorlunda anser, än den, som af Een Naturlig och Modelig Kierleck för Sitt barn, till dätta förseende kommit, och henne Så wähl därföre, som och dess höga ålder, af Siukeliga tillstand till sin Persohn icke ___ något Straff beläggia, Blifwandes doch detta allt den höglofl. Kong. Håffs Högrättwijsa Ompröfwarande Ödmiukel. Submitterat och Vnderställt.

Lars Persson och Astrid Svendsdotter, barnamord (1706)

1706 den 28 aug – extra ordinarie ting

Wid Tingz Rättens sammanträde instälde för Rätten Häradtz Ländzman Wellch:t Rafwald Hollm, tienstedrängen Lars Pärsson i Hof. i Hånger, een gifft Karl, och Qwinfolcket Estrid Svendsdotter, ett löst Qwinfolk, som tillijka mäd bend:te Lars Pärson hoos gamble frelssebonden Pär Gunnarsson i Hogl. i Hånger, på några åhr warit i dienst, uti hwiken dienst och syndige gierning skall ware föreluppen, att denne Lars Pärsson och Estrid Svendsdotter med hwar annan Kiötzig beblandelse skohle förplågat, och

barn sammanafat, som förmeentes effter fullkomnad byrd, med lijfwe till werlden födt, men igenom förälldrarnas förwällande nu lijfwe bracht, hwilket till laga Ransakning lämnades.

Tienstedrängen Lars Pärsson, som inför Rätten under eensligit förhöör tagen blef, bekände att han med denne Pijga Estrid Swensdotter kiöztlig beblandelse haft, några dagar effter Senaste Helgemesse, in uti huus bondens Stugu, samt Pijgans Säng, där äst dhe om een Natt tillsamman Legat, hwarest dhe då med hwar annan een gång kiöztlig beblandelse förpläget, på hwilket sätt han sedan aldrig skall med henne omgiänge haft, hwar effter Estrid Swensdotter aldrig för honom skall optäckt, att hon hafwande worden, mehr än att hon förleden Währas, då dhe een gång gingo och kiörde kroog och dhe satte sig undan att pusta, skall klagat sig för honom, att hon ___ war sin Mage blefwo hård, Kunnandes intet wette el.r förstå hwad sådan skulle betyda, då och Lars Pärsson på hennes begiäran skall kändt henne på blotta Magen, och funnit honom hård, men intet så, att han kunde förstå i lijfwet, någon rörelse af Barn och foster, eller Lijknelse till Barnsbyrd, ehuru hon långt tillförende för honom skall optäckt, att hennes tijd en Månadt föhre Juuhl wore stanad. Och som dhe både skohla twiflat hwad den hoos henne försporde Swullnadt och hårdheeten öfwer Magen betydde, skall han då hafwa warnat henne, och bedt henne intet taga sig något ondt före, ifall hon befunne sig wara med barn, förmodandes ändå, om skiönt så wore, att kunna komma tillrättes. Hwar effter hon fuller åthskellige gånger skall fördt samma klagan, att hon wart beswärad af een hård Mage, och att hon både sielf tillstod, och Lars Pärsson Jembwähl skönja kunde, att Magen wexte och blef tiockare, lijkwähl skohla dhe dock intet kunnat billa sig för wijsheet in, att hon wore med barn, ehuru dhe dock där om hade twifwelachtiga tanckar. Och Som denne Swullnadt öfwer Magen intet wille ändras eller gåå bordt skall Estrid Swensdotter Söcht med Lars Pärssons wettenskap och Samråd att betiähna sig af ådherlåtande till hielp ochienst, så för sin hårda mage, som för een wärck och Swullnadd, Som slagit sig i hennes been, då Lars Pärsson och dagen effter 13:de dagen Sidst. skall fölgdt henne till een Torpare under gudhemb benembd Johan Andersson, som skall låtit henne ådra på högra armen, och på det Lars Pärsson icke skulle för något hållas misstänckt, skall han först fölgdt Estrid hemb till sin hustru Jhlin Ohlsdotter, som sitter till Jnhys straxt Jempte detta Torpet, hwaräst åderlåtaren Johan Andersson boor, och befallt henne följa Estrid till Torparen, som skulle låta henne åder, hwilket när det skiedt war, skohla dhe både fölgdtz åth hem tillbaka till Hogl. i Hånger igän, då och Estrid Tycktes hafwa funnit sig af samma åderlåtande något lättare i kroppen, dock har icke heller hennes plågor där mäd lanedt, utan hon å Nyo blefwen föranlåten att betiähna sig af åderlåtande, som och med Lars Pärssons wettenskap skall skiedt wid Pingstetijden Sidstl. då een gammal hustru i Scara, skall öpnat henne ådrar på den ena footen, men af samma ådhelåtande, icke mehr än förr funnit någon lindring ___lijsa. Och ehuru hon av denne plåga warit beswärad, så skall hon dock aldrig försummat sitt arbete, el.r någon stund, förutan sin rätta hwijs ___ tijd, legat till sängz, in till dess hon 8 dagar före Midsommar blefwen sin byrda qwitt, då hon icke heller skall gått till sängz, utan sielf tagit opp af golfwet, det som ifrån hennes lijf fallit, som skall warit ofullgångit och Jembwähl dödfött, och det sedan uti ett linnet kläde knutit, hwilket Lars Pärsson, om Morgonen der effter, af henne emottagit, och burit det till Gudhembz Kyrckiogård, hwaräst han det uti ett hohl Vnder een grifthall instucket, skohlandes han aldheles intet mehr här om wetta, icke heller på något sätt uti fosteretz omkomst wara rådande, wällande el.r der till Styrckande, dock bekände att han sin gierning icke allena intet för detta oppenbarat, utan och alldheles förneekat, in till dess att han, så wähl som hon oppå ett uthkommit tahl och Rychte, af Ländzmannen Hollm blefwen här om strängel.n tillspord och sedan effter giord bekännelse i Cronefängelset bordtförd.

Qwinfocket Estrid Swensdotter Confronterades med Lars Pärsson, som bekände och tillstod att hon af Lars Pärsson worden förledet Åhr, wid helgemesse tiden, med Barn rådd, då han om een Natt kommit till henne i Säng och lagt sig, och då 2:ne gånger med henne Kiöztlig beblandelse förplägat, hwar effter hon funnit att hennes tijd stadnat, 14 dagar före Juuhl, det hon sig skall kunnat förstå hwad det haftt att betyda. Och som hon där effter funnit sig tung, och beswärad af en hård mage, skall hon söckt att betiähna sig af åderlåtande, och då, med Lars Pärssons Wettenskap och Samtycke, gått till Torparen Johan Andersson under Gudhemb som slagit henne åder på högre armen, hwar af hon dock föga skall funnit någon lindring. Förleden Währas skall hon bekändt och beklagat sitt tillstånd, för sin Lägersman, som på hennes begiäran kändt henne på Magen, och funnit den hård, men icke något annat teckn till Barn el.r Barnsbyrd, hwarföre hon och drog sin byrda i Still= och Tystheet, utan att optäckia den för någon Menniskia, icke ändå för wisheet wettandes hwar hennes siuka egendtel.n wore, antingen hon war hafwande el.r icke, dock tillstod hon på Rättens tillfrågan, att hon kunde skönja, det hennes mage wexte och dag från annan blef större, ehuru hon sådant för sin Mattmoder, hustru Karin Sweningsdotter i Hoogl. i Hånger, som och är hennes Kiöztlige Moster, icke optäckt, och hon ej heller hoos denne Estrid någon förändring märkia och förhekunnat. dess utan tillstod och Estrid, att hon begiert af sin huusbonde och Mattmoder låf, att i Weckan för Pingstehelgen Sidstl: Reesa hem till sin gamble fader, Bonden Swen Swensson i grästorp, ___ hon och wed samma tillfälle Reeste in till Scara och lätte öpna

ådran på foten, som med, så Lars Pärsons, som dess gamble faders wettenskap skall s__ föregifwandes Estrid, som skulle sådant skiedt för den Swulnadt, som hon då fått i sine been, hwareffter, sedan hon hemkommit, och hennes Mattmoder el.r Moster fått af andra förnimma, att Estrid warit i Scara, och låtit Slå sig åder på foten, har Estrid, på Mosterens tillfrågan, tillstått så skiedt wara, föregifwandes sådant wara skiedt för Swullnaden i beenen, då Mosteren sedan intet mehr skall tahl där om, eller frågat där effter, Otta dagar före Missommar skall Estrid Swensdotter strax effter Middag på dagen blefwen ansatt af sin barnefödssel, som således skall tillburit, att då hon i sin huusbondes Stugu eensam och allena innewarit, skall hon fått Lijkasom ett hastigt Ryggskått, hwar med hon och strax, wid det hon stått wid sin Säng, födt barnet som skall fallit ifrån henne, som een förereesnad(?) klunt, icke hafwandes hafft något lijf, hwarken wid sielfwa födsslen hel.r någonsehn tillförende, död tillstod, att det tycktes wara Pigebarn, ehuru dess lemmar icke skohla warit fullkomblige, wiljandes och Jngalunda tillstå, att hon hafft opsåth sitt foster att bringa om lijfwet, som hon ej heller någonsehn skall förstått, det hafwa hafft lijf eller rörelse, mädan hon det under sitt hierta Burit, och därföre det sielff af golfwet optagit, och uti ett ljet fyrkantigt Liinklåde inswept, och uti sin Sängehallm nedlagt och förwarat, in till dess hon det för lägersmannen Lars Pärsson optäckt, som det Seedan om Morgonen där effter, emottagit och bortburit, påståandes eenständigt, att hwarken hon el.r Lägersmannen, uti fosteretz död och omkomst, orsak och wollande warit, utan de der om bäge anse, att hon sitt foster wähl skulle frambära, hwilket hon och wähl hade gjort, om icke missfödsslan gifwet anledning till tystheet och Stillatijgande, Tingz Rätten tillsporde Estrid Swensdotter, om hon icke hördt Barnemordz-Placatet opläsa och där af förnummit, hwad straff een lönlig Barnefödzel för orsakar? R:/ med gråtande tårar. Jo: dessutan f__ Tingz Rätten nödigt, till mehra lius och lysning om sielfwa Sanningen, att låta beese det afsjides lagda foster, till hwilken ända Twenne af Rätten medehl, tillijka med Lägersmannen Lars Pärsson och Crono Rättaren Swen Andersson ifrån Rätten uthskickades, samma foster att beese. Som och effter een stund förlopp tillbaka kommo, berättandes det hade dhe under ett hörne af een Lijksten på Gudhembz Kyrkiogård, funnit barnet på det ställe liggande, som Lars Pärsson sielft det ifrån sig Lagdt, hwaräst han det och nu sielft framtog, hwarwid så Befans barnet, ett ljet Linn Klåde wara inlagt, och hörnan af samma Klåde Korsswijs med 2:ne Knutar hårdt Sammanbundar, hwilket Klåde, då det oploftes befans den där utinnan Swepte Kropp för mulltnad, dock dhe längste beenen synlige, som woro till längd af een Twär handz breed, och Sielfwa hufwudskahlen Öpnad och isähr-fallen, hafwandes på sig smått håår, som ännu omkring kanten af Hufwudskåhlen kunde sees och Skönjas, af hwilka ännu Synlige dhelar och teckn, dhe utskickade icke annat tyckia kunde, än motte detta foster, om icke wid sielfwa födsslen, dock kort tillförende hafft Lijf och wara i närmaste fullgångit. Rätten förmente dhe brutzliga att bekänna Sanningen och tillstå, huru och på hwad sätt fostret omkommit, emädan det endtel. i Moderlijwet hafft sitt Lijf, utom hwilket det icke till den wäxt el.r skapnat komma kunnat? hwar på ingen annan bekännelse följa kunde, än att ingen dhera wijste huru sådant skiedt och tillkommit, om icke fostret tagit skada i moderlijfwet, igenom det att Estrid Swensdotter ett tungt och Swårt arbete förrättat och Särdeles i förleden Währas hoos sin Mattmoder mycket wäfwit, Skohlandes denne Estrid, effter dess Mattmoders, hustru Karin Sweningdotters in för Rätten gjorde otwungen bekännelse, i åhr wäfwit öfwer 60 ahl., som hon och dess utan skall i annat arbete warit En snäll och flittig arbetz Pija, och intet arbete försummat el.r någon dag Leegat till Sängz, under heele den tiden, hon nu förnimmas under barnsbyrd warit, skohlandes icke heller ben:te hustru Karin, som uti sitt Echtenskap aldrig något barn hafft, kunnat af något tillfälle märckia och förstå Estridz tillstånd, och som hon icke heller skall funnit henne till någon Odygd benägen, så skall hon och icke för något ondt kunnat hålla henne misstänckt, och Således icke heller om hennes tillstand annorlunda än wähl tänckia, hälst hon alltijd och allt stilla med flijt och troeheet skall gjort sitt arbete och sina Sysslor, och Jembwähl utan åthskillnadt, då som alltijd, nyttiat den Spijssning, som hon tillförende war hwan wid, hwar af hon och intet måhl försummit

Lars Pärssons hustru Jhlin Olhsdotter kallades för Rätten och tillspordes, om hon om detta dess Mans fehl och förseande någon Kundskap hade? Då hon där till alldheles neekade, att hon derom någon Kunskap hafft, ehuru folck begynt nu i Sommar där om tahl i anledning af hwilket uthkombne tahl och Rychte hon och där om tahl Estrid till, men hon till sådan gierning alldheles neekat och högel. Swurit, hwaraf hustru Ehlin och den tanken fara låtit, billandes in sådant wara osant, emädan mycket på folck l__ges, hälst och dess man aldrig skall tahl henne något ondt ord till, utan giordt henne all den hielp till sin och 2:ne dheras barns försörgning, som dhe kunnat tillwäga bringa. Dock tillstod hustru Jhlin att det kommit henne mycket misstänckt före när Mannen i Winters wid 13:de Tijden, fölgde Estrid till åderlåtaren, och Nästan emot hustru Jhlin wilja nödgade honom att då följa Estrid till Samma åderlåtare, men kunde dock icke stoort lägga det på Sinne el.r tanckar.

Torparen under Gudhemb Johan Andersson kallades för Rätten och tillspordes, om han icke förleden Winters, öpnat ådran på Estrid Swensdotter. R:/ Jo: Tillståandes och att hon Wehlat låta öppna ådran på

footen, det Johan Andersson dock skall wägrat. Dess utan blef och för Rätten berättat, hwilket Estrid Swensdotter Jembwähl sielf tillstod Sant wara, att bemelte Estrid warit i Sommar beswärad af Speneböld uti sitt ene bryst, hwilken plåga hon så wähl före, som effter barnafödsslan, skall haft, och om sijder af een Soldatehustru därföre botad, hwilken Solldate hustru hwarken skall frågat Estrid om dess fördolde tillstånd, ej heller hon sådant optäckt, hälst och Samma Solldaterhustru skall sagt att een Pijga, så wähl som en annan hustru el.r kohna af slijk siuka kan blif:a beswärad, och så Speneböldar.

Och som Tingz Rätten dhe bråtzlige till ingen annan el.r yttermehra bekännelse få kunde, hwilka icke heller något mehr, utom eenständig och flittig böön och begiäran om förskoning af Lijf straffet, till sin enskijllan och bewijs af påstådd oskuld och obråtzligheet uti fosteretz död och omkomst, hade på tillfrågand att berätta, warande icke heller någon af Nährwarande Allmoge, som någon ting här om wiste att wid handen gifwa. Dy är öfwer den begångne Syndiga gierning på följand Sätt Resolverat.

Såsom hoorkarlen Lars Pärsson, och hoorkohnan Estrid Swens d:r, sielfwa tillstå, att dhe mäd hwar annan Kiötzig beblandelse hafft hwar igenom Estrid Swensdotter befunnit sig hafwande, hon det hennes tillstånd honom Lars Pärsson, så wähl Som henne, innan födsslen Kunnogt wordit, **warde** död sådant före försslan för ingen optäckt och oppenbaret utan Kohnan Estrid Swensdotter i sielfwa födsslan söckt en **sla** ___ och effter födsslen lagt å löhn, uti hwilket ___ Hohrkarlen Lars Pärsson, igenom sitt stilla tigande och tillgörande sig dhelachtig giort, Dy kunde Tingz Rätten, till följe af Barnamordz placatet de A:0 1684, samt Kongl. Majjtz Nådigsta förordning igenom Högl. Kongl. Häff Rättens ___script af **dhen** 2 Aug 1684 dohmstolarne Communicerad, icke annat än hoorkarlen Lars Pärsson och Kåhnan Estrid Swensdotter till sielfwa Barnemordet och det därpå uti Högstbend:te Placat uthsatta straff brotzlig förklara dock Blifwer denne Ransakningn och domb den Hög. Kong. Rättens Hög Rättwijsa Leutation, och yttermehra ompröfwande Ödmiukel. underställd och Submitterad.

Sigrid Hagbardsdotter påstådda barnamord (1708)

1708 den 29 juni – extra ordinarie ting

S: D. angaf för Rätten ländzman Wällach: Rafvald Hollm, dheth wore bonden Anders Persons i lilla Borgunda hustru, Sigrid Habbordzdotter, i dheth roop och ryckte kommen, som skulle hon mäd berådt mod, samt wett och willia hafwa förqwäfft sitt egit nyfödde ehta barn, hwilket tahl och rychte en Corporal af H.r Öfwerst Sincklaire Regemente Anders Flinck benembd, skall uthkommit, emädan han, när den rycktbar onda gierning skall skiedt, leegat om Natt uti bend:te bondes Anders Perssons Stugu, och då mäd egne ögon sett, huru hustrun sig tillburit, då hon en så ond gierning förrättat; Skohlandes och henne hustru jembwähl misstänckt hållas, att på lika sätt förledit åhr hafwa ombracht sitt barn, ehuru hon dock därföre, icke annorlunda än Såsom för wädel. förqwäffjande mäd kyrkioplicht worden ansedd; Och ehuru TingzRätten sig mycket bemödade, att öfwer denna händelse, så igenom ensligit förhöör, som uti Samptel.e Nembdens mäd allmogens närwaro rätta Sanningen här öfwer förnimma och uthleeta, så kunde dock denne hustru Sigrid Habbordzdotter De till annan bekännelse häröfwer intahlas, än wore hon så uti dheth Senare, som förra barnetz omkomst så wijda obrotslig, som hon sådant aldrig mäd willia skall giort, ehuru hon dock mäd klagan och tår tillstå måste, att en sådan sorg och olyckia hennes wara wid påkommen tung Sömn, sänd och tijmad, för hwilken hon gierna Lämbnar Sig under den plicht, som konungens förordningar förmår, men för dheth öfriga påstår sin oskuld till godo niuta.

Corporalen Anders Flinck, som om denne gierning berättas hafwa kundskap och den samma rychtbar giort, nu intet är tillstädes, utan af sin kallelses förrättning och Compagnie-Möte hindrad; Dy kan man till denne Sak nu intet wijdare giöra utan blifwer den samma till annan tijd Differerad och uthstäld.

1708 den 6 okt

S:D: instälde sig wid Rätten bonden Anders Person i lilla Borgunda, och dess hustru Sigrid Habbordzdotter, klagandes höje.n öfwer fembmänningz Corporalen Anders Persson Flinck, hwilken skall bracht denne hustru Sigrid Habbordzdotter uti dheth roop och rychte, som skulle hon mäd wett och willia, samt berådt modh, förqwäfft sitt egit Ehta barn, uti hwilken grofwa Missgierning denne hustru Sigrid påstår sig aldeles wara oskyldig; tillståandes dock mäd tårar att hon i den olyckan råkat, att hon tagit sitt Späda barn till sig i sitt sköte, och i dheth hon räckt brystet till barnet, fallit i dheth samma i en hård Sömn, att barnet därigenom wordit förqwäfft, hwilken Sorg och olyckia denne hustru Sigrid och dess Man, så mycket hårdare skall tryckia, som dheth och på lijcka sätt förleedit åhr henne skall händt wara, då hon och sitt foster olyckel.t förqwäfft och därföre kyrkioplicht undergått. Corporalen Anders Flinck wid Rätten närwarande, gjorde om denne händelse, dock utan Eed, hwilken Tingz Rätten icke kunde honom, Såsom

en Delator, och jembwähl nu en af hustru Sigrid och dess Man instämbd Part tillständja följande berättelse : förleeden Sommars i Junij Månadt, 10 à 12 dagar effter sedan hustru Sigrid Habbordzdotter fallit i barnsäng, skall denne Corporal kommit dijt i Anders Perssons och denne dess hustru hans och Stugu, att blifwa där om Natt, effter han och skall wara dhess Solldat, då hustru Sigrid skall fått honom barnet på händeren, frågandes honom om han trodde dhett barnet blefwo gammalt? hwarpå Corporalen Flinck skall swarat :/ Jag tycker dher är ett friskt barn, nog lärna bli karl av den Poicken. Då Sängedagz blef, skall bonden Anders Persson och Corporalen lagt sig tillsamman på en bänk, sedan dhe Skutit en kijsta in till bänken och där bäddat under sig, men hustru intet lagt sig i sin Säng, utan på samma bänk, läggandes sitt Hufwud på karlarnas Hufwudgierd, men barnet skall leegat i ett tråg, som Stood wid hustruns fötter på bänken, oppå ett därstående Skrijn, hwarmäd dhe alle tystnadt, och /: Som Corporalen intet annat skall kunnat tyckia :/ insomnat, undantagandes Corporalen sielf, som heela den Natten ingen Sömn i Sine ögon skall fått : En stund effter, sedan dhe lagt sig, begynnan barnet på att gråta; då hustru Sigrid Sätter sig opp och runckar på trugit men som barnet intet ändå tystnade, Stijger hon opp af bänken, warandes i sine fulle kläder, och tager trågit, som dhett Späda barnet låg uti; och Sätter på golfwet, och sig jämbwähl där bredewid; hwilket alt Corporalen mäd öpne ögon skall sett; Men då hon på golfwet sig nedsatt, kunde Corporalen då mehr intet see, hwad som Skedde, effter hon låg in wid wäggen, och bonden utan före, och kijstan, hwarintill hustrun mäd barnet på go[l]fwet satt, war höög, så att den Skygde före, så att Corporalen intet see kunde, huad på golfwet skedde; Då skall Corporalen hörddt, att barnet, som mäd ett klart liud då på Stunden Skreek, fick i dhett samma ett sådåhnt lääte, lijkasom hade en tryckt handen in till dess mund och näsa, hwilket sachtliud strax och så Småningom aftystnade; Skohlandes Corporalen i det samma blefwit så förskräckt och häpen, att han intet skall kunnat röra sig el.r tahla något ord. Om Mårgonen bittid i sielfwa Gryningen, Stijger hustrun opp af golfwet, och begynner att rywa sig i hufwudet, och tillijka att hysa barnet och mystra åth det samma, och som hon skall förstått dhett wara dödt, skall hon begynt ath roopa på sin karl så wähl som Corporalen, Sägandes dhett befruchtade hon att dess lilla gosse Straxt dödde, som dok då redan war dad, frågandes om hon skulle tända lius, Hwilket då hon och, på Corporalens begieran och påskyndande giort, skall hon satt dhett tända liuset i barnetz hand, hwilket hoos det enfaldiga folcket är i bruuk, då någon in agone mortis (=nära döden) Stadd är föregifwande hon dhett skulle barnet af någon siukdomb, men icke något dess förwällande på något sätt omkommit, Men emädan Corporalen icke allena nogsampt förstå kunde, att hustru Sigrid, igenom sin wahnacht och försummelse till barnetz omkomst war wollande utan och hölt henne mißtänkt att hafwa sådant mäd willia giort, dy har Corporalen och Straxt gått till Häradtz ländzman, och denne händelse angifwit, hwilken och Straxt fölgdt mäd dijt där detta Skiedt, som och då, tillijka mäd en hoop då närwarande, funnit att barnet warit blått öfwer nääsa och munnen, så wähl som halss och bryst, hwilket ländzman, nu wid Rätten närwarande, jembwähl sielf tillstod, men om Modheren detta sitt foster mäd willia förqwäfft, skall Gudh allena bekant wara, Men hustru Sigrid neekade enständigt och mäd dyre, ehrurwähl otwungne Contestationer, att hon icke annorlunda till detta sitt fosters omkomst warit wollande, än aldehes emot sin willia, och förmedelst en åkommen tung sömn; Dhe ifrån lilla Borgunda By och grannelag hijt till Tinget ancombne hustrur berättade på tillfrågan att dhe intet wiste el.r kunde säija hustru Sigrid Habbordzdotter uti dhe om henne uthkombne misstankar att hafwa sitt foster mäd willia ombracht, hwarken brotzlig el.r obrotzlig, ehuru hon, Gudh weet af hwar opsätt och meennig wijst ehwem hon rååkat, sitt Späda barn och frågat om dhe kunde tro, att dhett skulle blifwa gammalt? Men till hwadända en sådan frågan warit Stäld, och hwad hon därwid tänckt, skall Gud allena bekant warit.

Resolutio

Såsom TingzRätten, af den håldne Ransakning, intet finna kan, att hustru Sigrid Habbordzdotter sitt foster mäd willia förqwäfft, dy blifwer hon ifrån en så grof Misgierning af Rätten fijkjänd, Men mädan sådant dock befinnes af dess wanacht och wårdeslöosheet, ehuru wähl emot dess willia, tillkommit, dy erkänner Rätten dhett bör hon därföre få mycket Alfvarsammare mäd dhett Straff beläggas, som kongl. Mij:tz kyrckiolag Cap. 3.5.13 förmåhr och innehåller, som hon nu andre Reesan i denna måttan är brotzlig befunnen, dock blifwer sådant alt, Såsom en angifwen högmåhls Saak, den hög. kongl. HåfhRättens högrättwijsa ompröfwande Ödmiukel.n Submitterat.

SJÄLVMORD

Johan Anderssons ovissa dödsorsak (1682)

1682 den 10 aug

1.)

Ransakades om Johan Andersson, som widh wåhrtijde på Rådenne byes ägor, strax nedan vnder Billingen är döder funnen, wetandes ingen på hwadh sätt han omkommen eller fallen är, fördenskull och 2nne Män aff Rådenne by warit i Schara, at sikh hoos Wederböhrandene förfrågat, huru medh des beirding förfaras skulle, hwilket samtelige Rådanne borna instälte, och Befallningzman Wälb:de Johan Simonsson å Embetets wägnar detta för Rätten föredragt, wiliandes påstå vara dulgadrååp;

Anders Månsson i Lillagården i Rådenne berättade, att Johan en långlig tijdh sikh vndanhållitt och warit flychtig, för deth han skolatt stulitt någre häst Creatur, som bewijsligit war, men intet laghwunnen, effter han sikh vndanstuckit, och ingen fått honom fatt, ehuruwäll Cronones Befallningz Man anbefalt fougden i Rådenne, och han grannarna i byen, att for till dhe kunde få honom fast, hafwandes således warit vndan, som ingen honom sedt aff grannarne, ifrån Bartholomai tidh, in till 3 weckor för wårfrudagen i fastan, då en hustru, Lissbeta Andersdotter i Rännagården, som letade efter getter om Morgonen bittida, blifwit honom Johan warsse uppå ett Ödes Huus Ränne, då han sagt till henne, K: Lissbeta sägt intet om migh för någon, hon gick strax in i stugan till Anders Månsson deth berättandes, då han medh största hast, klädde på sikh sine kläder, och när han kom i farstugo dörren, mötte honom Johan, och medh vpprächte händer badh honom för Gudz skull tjga och intet rya sikh, Anders Swarandes, tjga den och den medh digh, och gick i herregården som i byen ligger, i mahning att fåå hielp att griipa honom, emedan då war der Öfwerstl. H:r Johan Grijpenwaldz tienare Jöns ben:dh medh dess hästar, då Anders, Jöns och en annan bonde Swen i Herregården, straxt gingo dijt som Johan mötte Anders och mente att får honom fast, förkiandes så efter honom på deth Rännet, dher hustrun tilförende honom warsse blifwit, när dhe dijt kommo war hän tädan, men syntes lijknelse, att han krupit aff deth Rännet, in igenom ett annat ränne, at så igenom en lada uth genom loodörren, vth åth en annan gårdh, och intet dristat sikh gått genom dörarna, warandes rädd folcket i byen skulle fasttaga honom. När dhe nu således sökte efter honom, blefwe dhe honom först warse igen widh Rännegårdz haghe, då han förnimmandes att desse kommo effter honom, kastade sikh aff wägen han ehrnade gåå, och öfwer några gerdzgårdar wände sikh att intaga Skogen, och när han war öf:r den 3:de gerdzgården, sågh han att dhe andra wore honom så när i hälarne, kastade ifrån sikh skorerne och 1 lijten läderwäska, der uthi war lijtet aff ett grijsaböste och några små skoelappar; När dhe nu intet hinte honom, ginge dhe tilbakers i byn, och togo andra medh sikh, och når the the kommo vth, sågo the honom icke mehr, eij heller kunde dhe see något spor efter honom.

Aff hans Skoer dhe uptogo efter honom, praesummerades att han sikh måst Vnderhållitt någre dager i något huus, efter Skoolådren som lågo nedre under hälarne wore slettne så att dhen skeene, och intet wore erehna(?). Johans hustru Karin Månsson, förmantes alfwarligen att seija Sanningen, som högel. sikh bedyrade intet sedt eller talat medh honom sedan han som förmält är vndsprungitt, berättades eij han förre gången war hemma, som war 3 weckor för iuhl, war han en lijten stundh hoos sin StyfSån Måns i Skattegården; Måns tillstodh att han kom om afftonen och straxt gick bortt igen, då Johans hustru fått honom en rene skiorta, men sedan aldrig sedt honom i lijfwet mehr än den gången han vndsprang grannarne i byen, icke heller kunde de henne öfwerlygga någon kundskap haft, hwarest han sikh uppehållitt. Frågades och henne aff warl: aff Rätten, och hon någon deel aff hans tiufnad åthniutitt, nött och ött medh honom, deth hon medh hårdt contesterande aldeles nekade, icke heller kunde, eller var någon tilstades som gitte, henne sådant till läggia.

Johan har stulitt en Ryttharehäst i Lanna, den såldt i booråes, och när han honom sålt, gångit till Lanna, och sagt hästen af en annan i Boråås bortsåld wara, begiärandes aff dhem 2 Rdr för det han kunde giordt dhem om häste; Lannaboerne finge hästen igen, och effter Vthmärckning aff personen, funne warit Johan som honom stulitt. En häst stulitt samma gång, när Ryttharehästen såldes, i booråås, såldt honom på Gudhemb, booråesboen hästen igentagitt. Ett stodh stulitt i Lanna, när han gick her ifrån, som eij fick igen, Corporalen i Finstorp Lars Kaffle hulpit honom öfwer en Måsa medh samma sto effter deth lågh nedre i dyy, men han wiste intet att deh så var fångitt. Åttskilliga andra misstankar wore om honom, effter både häst Creatur och fåår der i neigden continuerligen stoles, at ingen annan Sann tiuf: war ehrtappas kunde.

Elin Mårtensdotter inhyses Qwinna berätta, att sedt honom widh lijckorne ungefehr 5 weckor ifrån den tijden han således rymbde ifrån Rådenne, såsom och en annan tijdh widh träbacken i Skogen, då han gått och luutatt, hon sagt till honom, Johan hwarföre gåå i icke hem han swarat, iagh har ondt, iagh har ondt och törs intet gå hem, sedan hon honom intet sedt, och på sin Salighetz anpart intygade, sigh aldrig honom hyst, eller haft någon wettskap hwar han sigh i medler tijdh vnderhållitt.

Lars Möllnare i Råska Qwarnen sågh honom och en pass 3 dagar effter Elin sågt honom, warandes då i Skogen ofwan Rådenne Ångiar, bad honom gåå fram medh sigh i mehning att få låta antasta honom men han wille intet, uthan badh att han intet skulle tala om han honom sågh, hafwandes Johan då skoor på fötterne; Sedan sågh honom ingen, som deth här berätta kunde, innan helig Torsdagh han bleff funnen aff Larsses gosse liggjandes dödh i Skogen, straxt wid wägen, som går öfwer billingen, medh fötterna in till ett Jndzgårdz hanghe.

När detta blef kunnigt om hans dödh, ginge samptl: grannarne i Marcken medh Johans hustru dijth, och kunde dhe intet see någon lijknelse till den ringaste åkommo å honom uthan han lågh framstupa medh Ansichtet till iorden, warande Näsensribben något för murkiendt på honom, men bröstett war rätt, twifwels uthan aff iorden, och hade en päls på sigh, och en Jacke bredt på föttren, den andra öfwer kroppen, på hwilken han afskuritt både ärmarna, och dragit på behnen; hade reen Skiorte på sigh, och rent halskläde i byxesäcken med bandh omkring. Hans hustru låtitt giöra honom en Kijsta, och sielf honom der uthi in wältatt, ståendes nu uthan Jordh i Skoon, öfwerhuggen medh små buskar och russlar, Jcke heller kunde samma gode Män see den ringaste lijknelse, att han sigh sielf afdaga tagitt. Hans Hustru är uthfattig, sitter inhyses, och sin födo måst sökia af goda Menniskiors händer.

Resolutio Häradtz Nembdh kunde intet annat finna, än Johan Andersson är denne dödh tijmatt aff Kiöldh, hunger och någon naturlig Siukdomb, warandes nu för sin begångne felachtigheter vnder Gudz rätt wijsaste domb och Wederböhrandeet remitteres till forum Jecleianstiuicum (=kyrkorådet) om des begrafning, deth grannarna eenhälligt påstå, han måste tagas uhr dheras fäamark. Skall och granneligen effterspanas, om icke någon ehrtappas kan, som honom födt eller hela den tijdn hyst och dolt.

Margareta Nilsdotters ovissa dödsorsak (1685)

1685 den 12 dec – extra ordinarie ting

Anno 1685 d 12 Decembris höltz Extra ordinarie Tingh och Ransakningh i Stenstorph hoos H:r Kyrkioherdhen Ehrewyrdige och Wällärde Jonas Marchander, om dhes framledne Swegerskas oförmodelige och ynkelige Wmkomst d 8 Dito Vthj Cronones lenssmans Wäll:d Lars Andersons, och fölliandhe af Nembden her i Gudhems Häradtz.

2.)

Framträdde för Rätten hans Ehrewyrdigheet – kyrkioherdhen H:r Joen i Stenstorph beklagade att han skall för orsakat wara, beswära H:r Häradahöfdingen och dhen högt: de Rätten nu i detta ellacka Wägelaget; Men så twingar Nöden sampt dhen kierlek medh Wederbörligh reflection han till sin afledne Swägerskas Margeta Nillsdoters persohn haftt besynnerligh för däss /: dock i största Enfalligheet :/ Gud fruchtigheet skull, och att hon uthj 12 Åhrs tijdh warit i hans brödh, och Alldrigh medh ordh eller giärningar honom något emot brutitt: - Elliest gaff han tillkienna som skulle hon icke alldeles wäll warit widh sine Fäm rätt sinne, eller Skrufwarne alldeles faste hoos henne, Vthan något småfåhnet eller wetwilligh, och ther till medh något swagh eller machtloös uthj sine fötter och knä, Skiefwandhes något medh fötterne uthföre när hon gick, allt hon esom oftast hwals och snubbladhe framstupa, wiste och icke heller synnerliga well sielfmantter att hålla sigh i reene Lijnklädher dher om hans Ehrewyrdigheet henne någon lijten tidh tillförendhe medh största sachtmodigheet skall lärdt hafwa, sedhan hon d,, 12 Nästförledne November skallhafwa blifwit troolåfwadher medh een hedherligh Prästman Cappelän Wyrldigh och Wellärdhe H:r Anders uthj Klefwa Giell, och alltså refererade han sigh på Wittne som skall hafwa hördt henne säija, när kyrkioherdhen warit bortta, iagh måste fuller twätta om migh till H:r Swäger kommer hem, eller får iagh tilltahl, som och att een hufwa skall wara hittadher i Åhn effter henne, som hon intett skall hafwa haftt på sigh när hon gådt uth, och att her skall sachnas ett snippakläde, som måtte wara fastnadt på Åhbotn uthj lehran, beklagadhe att hon d,, 8:de som sagt ähr bittida om Mårگونen lijttett för dager doch i klart Måhnaskin som då war, gådt uth till Åhn som ligger strax widh gårdhen, och skohlat twätta om sigh, Men huru dhet sigh tillburit /: som gudh ähr bäst bekant :/ när hon straxt flijteligen bleff effter söchter, befans hon liggia drunknadher uthj Åhn, kunnandes han intett annat troo eller tänkia, åhn att sådant sigh tijmat emot all hennes Willie, då han kommit till Åhn, och widh Åbredden ähr myket bra[n]dt uthföre, och ther till medh, såsom då war, mycket slippligt på

bara leran, så skall hon widh dhet samma hafwa sluntit eller snubblat uth före, och ther widh uthj diupa qweekleran icke kunnat hielpa sikh sielff, som och dher medh skall bewijsas att them som henne Vptagit, att hon skall hafwa tagit framför sikh medh händerna i leran i ty hon krafsat hånherna fulla medh lera, och befans liggia framstupa i Åhn, och som, Watnet då öktes och hans Ehrewyrdigheet befahradhe att dhen arma kroppen skulle flyta bordt, och hans Ehrewyrdigheet icke straxt hade brädher widh handh eller kundhe få kijsta färdigh så hastigt som han befän henne begynne att flyta ett stycke bortt, ty hafwer han låtit henne Vptaga, och uthj kyrkioherberget strax ther widh, till Wijdare beskedh inlägia, och såsom icke heller någre Swårmodige tankar eller Samweetz qwahl, heller någon annan dhen ringaste Nödh eller Turbation, skall hafwa kommit henne till någon förgripligheet på sikh sielf att för öfwa, Vthan att hon på dhett sättet, som nu omtalt ähr, skall Vmkommit, Ty begiäradhe han flijteligen att Rätten alt thetta wille anhöra, och skiähr skoda, och sedhan att förklara dhenne hans aflindne Swägerska till att bära Vndfå een Christeligh begrafningh.

3.) Hans Wyrdig= och Wällårdheet Cappellan H:r Jöns i Kyrkiorph, gjorde Eed å book och Witnade först och främst om dhenne aflidna Människians Gudfruchtigheet och huru såsom hon altidh har warit framme iblandh Vngdommen, och läsit mycket Clart och riktigt sine Christendombz stycken, doch uthj största enfalldig= cho blygsamheet 2:do (=sekundo) wiste han att berätta om hennes Machtlööss= eller fehlachtigheet uthj fötterne att hon war mycket snar till att falla, och snafwa omkull, 3:o) han berättadhe sikh och hafwa märcht och altijdt henne ansedt som skulle hon hafwa haft någon serdeles fehlachtigheet uthj sitt rätta Människeliga förståndh, lijka som något lijttet fähnet, 4.o) att hon här uthj församlingen och Präste Gårdhen ähr född och Vppfödh, och altijdh hållet sikh tyster blygsam och eenfalldigh, och Alldrigh något annat, Ähn ähra och dygdh om henne förspordt, 5.) frågades hans Wyrdigheet om han förstätt någon miss sämia H:r Kyrkioherden eller hans hustru och dhenna afledna emellan han swarade Alldrigh annat ähn wackert och well, och att the henne medh foge= och beskiedeligheet handterat och hoos sikh haft uthj 12 Åhrs tijdh trodde alldeles som Kyrkioherdhen H:r Jon refererade, her om sandt wara, och wiste att så war beskaffat widh Åhn om Bradt= och slippligheet som kyrkioherden sagt hadhe och kunde icke troo eller weta annan orsak till hennes dödh.

4.) Fändricken Edhel och Manhaftigh Mårten Bernhulltz Boendes her uthj Stenstorph från A:o 1646. Giorde Eedh å book, och intygadhe att han mycket grant kiände dhenne Margreta, här född och Vpfödd, stilla tyst, och blygsam sampt något fähnet, och alldrigh så wettigh eller qwek uthaff sikh, som andre des wederlijkar, doch altijdh Gudfruchtigh, och giordhe Böner för Sällskapet i huuset, när fahr och Mohr woro bortta, weste och grant att hon hade fehl achtigheet uthj sin gångh, och sedt henne snafwa både in= och Vthom Kyrkian, och på Kyrkiowägen, sidst berättadhe han huru såsom han sedt ett lijttet hwijt klädhe liggia uthi Åhn, widh Östan landet dagen effter sedhan Margreta war Vptagen uthur Åhn, då han det sagt till Kyrkioherdens piga Ebba, hafwer hon Vptagit samma, och befunnet dhet warit Margretas hufwa, han wiste sikh Alldrigh hafwa hördt Vthaff någon swårmodigheetz tancka hoos dhenne Margeta ej heller om någon oförljknigh, bannor eller snubber i huset, Vthan alltidh stilla sagtmodeligen och well medh sin Swåger och Syster om gådtz och the medh henne igen, kunde intett weta någon Orsak till detta dödzfallet, Vthan att hon owilliandhes måtte wara kommen ther uthj, medha kundhe han sikh intett påminna, Vthan sidst om bradtt= oh slippligheeten, sampt diup lehra wedh Åhn, war honom nogsampt bekandt.

5.) Andhers Larsson i Piltegårdhen i Stenstorph een redeligh bofast Man född och Vppfödd i samma gårdh, giordhe Eedh å book, och berättadhe sikh warit bekandt medh Margreta ifrån barndommen, och att hon war stilla blygsam och gudfruchtigh, och Ällskades af alle grannarna swor alldrigh, tahladhe ej heller nånsin, Vthan att någon annan henne först tilltalte då hon medh största enfalldigh= och blygsamheet swarade, sågh ej heller gärna nånsin på någon i Ögonen, Vthan blighadhe nedföre, och märktes som skulle hon icke alldeles hafwa sitt snälla weet, Vutan een lijten slengh af fähnigheet, elliest sadhe han sikh sedt henne så week i fötterna eller benen att hon offta föll när hon skulle något litett snabba sikh till att gå, och att hon Alldrigh gick well skor uthan wredh then på snedh uthföre och bak öfwer han sågh och att hon altijdh war slafachtigh, och oren medh kringh kiortelen och fötterna, och att hon sielfmant icke gärna hölt sikh renligh, Om beskaffenheet widh Åhn wiste han lika som the Andra sandt wara, och fast dhet ähr grunnaste widh boskapz Wätnet, så ähr lijkwäll något bredt och mycket slippliget, besynnerliget när något har rengnat som tå regnat hadhe och Jordhen wåthwulin war när hon kommit i Åhn, hafwandhes warit Kyrkioherdens största flyt att hålla henne Well och ha henne fram medh sikh så i Giasstebudh som Annorstädes, Weste eller trodde als ingen dhen ringaste orsak till hennes dödh, Vthan att hon således medelst sin Orkelös= sampt fåkunnigheet att achta sikh, Vnkommit, beropadhe sikh på alle sine grannar, att the alt sådant medh honom skulle kunna intyga, mehra hadhe han intett.

6.) Kyrkioherdhen Wyrdige och Wällärdhe H:r Anders i Segerstadh kommandhes tillstädes, och hördhe the Andras relationer, och såsom han ifrån Barndommen uthj nästa Giäll her widh warit bekant medh dhenne Menniskian uthj Omgenge och byteslagt medh hennes Sahl. förällrdar medh mehra, så wille han och wara Redebogen Edeligen att Contestera, hwadh som the andhre Wittnen om henne Jntygat, dher så behöfwas skulle.

7.) Grannarna uthj Stenstorps by Pädher på Tomptan, Johan Person i Pålacke Gården, och Pädher i Skräddare tompden woro och redebogden Edelighen att intyga hwadh som the andhre Wittnen om dhenne berättat, att sandt wara, och sadhe om hwarie kätte i heela byn samt församlingen her om tilltaltes och befrågades, så skulle det samma befinnas sandt wara som the andre berättat, sadhe och att the altidh hållit henne före att wara något tokugare ähn the welat låta kyrkioherden märkia, och well kunnat gassna eller lee åth henne Vnder tijdhen, för hennes tokugheet skull, om the icke dragit försijn för kyrkioherdhen som henne altidh till hedher och ähra medh sigh framme hafft.

8.) Ilego Pijgan i Prästegården Gunnohr Erichz dotter giorde Eedh å book, och Witnadhe att i Måndagz widh Middagz tijdh när Margreta kom uthur Matbodhen, och gunnur stodh i Brygghuuss dörre, seandhes Margreta wara Oren kringh sin kiortel och fötter /: då Kyrkioherdhen war bortta /: sadhe Gunnor, Kiäre Moster laga att J see icke så orenligt uth till fahr kommer hem, hon swaradhe att skohla twetta sigh, och frågadhe om the skulle snart laka /: fröstående Byka /: gunnur sadhe nej, swaradhe Margreta nå så må iagh fuller twetta lell om migh och frågadhe effter sine förklädhe, samt snippekläde, hon swaradhe, dhet ena lågh fram på Cammars bordet, och dhet andra inne i bohllådan. Kyrkioherdhen kommandes hem om affton, Margretta ståandes Up om Ottan tissdagz Mårgon, sittandhes sigh till spinna sedhan gick hon uth, drengiarna wille ha mehra loo lius, Margreta war då bortta, och Matmodern logh siuk, gunnor badh drengiarna töfwa, stackar Moster hon ähr intett klook, lærer hafwa lagt sigh i Gård Cammaren, när något dröijdes, går gunnor dijt, Söker och finner ther ingen moster, Omsijdher gaff hon Kyrkioherden tillkienna, att moster war bortta då befallte han Gunnur, och drengiarne Leta, som the tå giordhe och funno henne Margreta då liggiandhes i Åhn, och blefwo mycket illa till fridz. När Margret gådt uth, har hon intett hafft på hufwudhet, Men dhen ena handhen har hon hållet Vnder förklädet nu saknas ett hennes Sneppeklädhe, och een hennes hufwa fans igen uthj Åhn widh een steen, troandes icke annat ähn att hon skohlat ha hafft hufwan och Snippeklädet i handen Vndher förklädet när hon gick uth och måtte hafwa söcht till att twetta, påminte sigh henne hafwa warit medh att twätta wih Åhn någre gånger till förendhe då intett kunnat stå på stenar eller achtat sigh för Åhn, som the andre pijgorna Vthan stått så uthi Watnet och dyen, att hon orenat alt nedher sigh kringh fötterna och Kiortelen, wijste nu fram hennes hufwa som log i Åhn, och Margetas Nampn på hufwan sydt. Sågh att hon lågh på Munnen, widh the stenar som the plägar twetta små lijnklädher widh och hördhe them berätta som henne Vptogh, att hon hadhe lera i henderna.

9.) Pigan Ebba Skattades för een flicka, och icke öfwer sina 15 Åhr, och fans altså Onödigt att låta henne giöra Edeligh berättelse, Elliest wiste hon seija sigh hafwa tientz hufwan som fändricken wijste henne, Jtem att Margreta gådt uth bahr hufwadher, och hafft dhen ena handen Vndher förklädet när hon gådt uth till Åhn, och Margreta altidh hadhe orena klädher och att fahr och Mohr wille hon skulle hålla sigh well.

10.) Cronones Lenzman Wäll:e Lars Andersson i Brunnnum refererade att straxt han fick weta dett Margreta Nillsdotter war kommen uthj Åhn, och innan han fick weta dhes beskaffenheet då spådde han säijjandes hon lærer hafwa gådt dijt att willia twetta och hafwa sluntet uthj Oförmodandes, dhet samma Nembdemannen Joen Asserson i Hornborga som Orden då aff honom hörde, medh honom nu besannade.

11.) Samptel. dhen af Häradz Nembdh som nu här till städes woro, på mintte sigh, att när the her warit på ordinarie Tingen, så ha the altidh ansedt dhenna Margreta för något flåkuter och tokugh.

Resolutio.

Såsom dhet af alle föregäendhe skiähl och om stendigheet uthj Ransakningen effter aflagdhe Edelige berättelse befinnes, att Margareta Nills dotter icke hafwer hafft sitt fullkommerliga rätta Människeliga weet eller förnufft, som iblandh annat dher aff well kan sluutas, att hon ej talat till andra Vthan att hon först blifwit tilltalat. 2°) intett sedt på folk i öijonen uthan altidh nedföre, 3°) Häradz Nembdh ansedt henne för något tokot widh ordinarie Tingen och att hon 4°) ther till medh warit så swagh, och Wankelachtigh uthaff sigh, att hon intett well kunnat gå, eller stytrat sigh på sina fötter, kan och Rätten och the här wäll bekante af Rättens ledamöter, dhet tänkia, att om hon sielfwilliandes skohlat dränt sigh, så hadhe hon söcht een diupare hulgh i Åhn att gå uthi /: som war intett långt ther ifrån /: ähn ther hon befans liggiandes, widh the stenar som folket twetta plägar, medh mehra mactis; Ty kundhe Rätten icke annat sluuta, ähn att hennes dödh för Wåda, och icke Willia Werk att skattas bör, lijkmätigt dhet 1 och 10 Cap: i dråp M: B: L:L: medh Wådhe, såsom then ther af lijfnödh i Wattn sigh wäria wille och

intett förmätte i Vthan Vattn och dy såsom lass henne öfwer fallit och hindrat hafwer när hon i sin Swagheet, dher uthi råkade, som sigh tildragit, då hon i sin tokog= och een falldigh samt machtlösa till fötter och knä ej wiste bettere achta sigh, ähn som Ottetijdh att twätta någre små Lijnklädher om sigh uthj Ähn widh Stenstorph och alt dherföre som och i henseende till hennes enfalldigha gudfruchtigheet förklarade dhen Sahl. Människian att böra åthniuta een tillbörligh Swepningh, och Christeligh begrafningh som sådanne persohner af hennes standh kan lijmåtigt wara. Actum ut Supra

Tormod Carlssons självmord (1690)

1690 den 7 aug – extra ordinarie ting

Anno 1690 dh. 7 Augustj hölts Extraordinarie Tingh uthj Gudhembes häradh och Öfre Nohlgården i Beestorph i fahlkiöpings Giäld (...)

Beträffande een oförmodeligh händelse, som sigh dher sammastädes [Anm. där tinget hölls] uthj Nohlgården, näst in till nyligen tildraget, hwarest een Poijke Tormo Carlsson ben:dh sigh sielf skall hafwa af daga taget och på een Loge uphängt dher om Åboen Jon Jonsson, warandes dhenne påijkes Morbroder och husbonde, berättade att samma Grymma Gierningh skall skeedt om fredagz morgon, som war dh 1 hujus, då han på sine ährender war bortrest, sade sigh dhenne påijke opfödt så godt som för sitt eget barn, Alt ifrån han war 1 1/2 Åhr Gammal då han blef fader och Moderlöös och att han war nu lijtet oppå sitt 15:de åhr till Ålders kommen Wiste Elliest intet om hans Afgångh att säija effter han då war från warande, när Gierningen skedde, hans Gårdboer kommo fram, berättandes att dhe Allena woro hemma i Gården, när dhenna Gierningh passeradt, Men ingen uthaf Tormos hus bondefolck, uthan dhe skohla hafwa waret uth på Giärdet och Skuhret Sädh, Nämnden fant intet Jäff hoos dhen hemma warande Gårdboer, men mindre att the Alle måtte giöra Eedheligh berättelse, att the sanfärdel:e här om wittna skulle, ther effter Afhördes Eedeligen hustru Jngrijdh Månsdotter först, hwilken intygade, att emillan tisdagen och Onsdagen om natten, näst föhre fredagen Tormo sigh dräpte, gick hon om mijdnats tijdh uth, och sågh om någon ofrijdh medh Creatur skulle wara i dhess Sädhes Åkrar inkommen, då fant hon Tormo och Swäns Sohn, öfre Nohl Gården, Jon, så wäll som een wal Gässe Anders widh namn, hwilka stogo om natten tillsammans uthj Sädes Giärdet, hafwandes een säck full stoppadt, med färska Ärtrefwor och dhes Skijdor eller bällior påhängandhes, och eet reep om säcken, då hon frågade them om dhet åhr höö the hade ther uthj, dher till swarade henne Tormo något wrängt och starket, att dhet Åhr så, och woro med Ärtesacken in moth een Ladhuskiff, och een häst ther hoos som the sade fördt hemmen på, ther widh skildes hon från them, wiste dok att Tormo hwarken för dhetta eller emot war aff någon sitt, husbondefolck slagen eller illa handttert; Ther näst inkallades hennes Äldste Sohn Anders Andersson fulkommeligh wuxen drängh, dhenne wittnade ock Eedel:e huru hans Modher om Morgonen bittijda, för honom och dher Andre berättade att hon skulle funnet Tormo med dhe Andre Gåssarna om natten, med een Ärtesäck, dhen dhe skulle stuhlet uthur Månsses Ärt Åker i Capels Gården *ibidem*, sedan reste dhenne drängh samt hans halfbroder, tillijka med Tormo och Jon /: som bägge om natten hade waret stadh och taget Ärtene :/ då om Onsdagz morgon bort till Rebergia Herre Gårdh att giöta Ahrbete, dherest dhenne drängh Anders Andersson och hans halfbroder frågade them om Ärtene ther om natten hade taget, och förmahnte dhem, dhe icke ungdommen skulle taga sigh wagna till att stiahla, wahrnandes them för kahtebrons(?) lefwerne och Afgångh, som för stöldh skull blef uphängdt, hwilken förmahningh och wahrningh till Poijkarna, dhe wäll meent skohlat giordt, icke så stort för dhen Ohrsak att dhe dhen gången hade stuhlet Ärtene, uthan för dhet dhe wiste att Tormo tillförhrne under stundom skall hafwa stuhlet Annat smått, och tänckte nu afskräckan, wijdare sådandt att giöra, Men ingen thera hwarken Tormo el:r Jon swarade them något ther på, Om fredags Morgon ther effter, då Tormo skall sigh af daga taget, wittnade han att Tormo husbonde folck wohro Alla uthe på Sädes Giärdet, och sielfwe Maatfadren Jon Jonsson war Annorstädes bortrest, Men hans Sohn Jon Jonsson widh samma namn, medh fadren wuxen drängh wiste han hafwa befalt Tormo wara hemma att sopa ihoop Giödning eller dyngia i Ladu Gården, Hwilket mädan Tormo hölt på att giöra, skall både dhenne drängh medh sin Moder och dhe Andre Allesåmmas warit inne uthj sin stuga och fåt sigh maat, dher effter skall een så tungh sömpn fallet på dhem, att dhe ladhe sigh lijtet att sofwa, i medler tijdh hade Modren först wacknat up och Gådt uth, så hon straxt kom tillbaka och wächte them up, säijandes för them att Jon Jonsson badh henne gå medh sigh och see att Tormo hade hängt up sigh på Logen. Modren hustru Jngrijdh Månsdotter inkallades på Nydt och tillfrågades härom som sade, när hon stodh op och gick uhr sin stuga, åhrnadhe hon gå uthj sitt fåhuus att giöra dhet reent, då kom drängen Jon Jonsson gåendes uth från Giärdhet genom Grinden, frågandes henne om hon seedt Tormo, letandes först effter honom i fää= och

fährhuuset, men när han fick see Qwasten som Tormo hade sopat medh, stå uthan för Loo Skiuhls dörren, gick han ther in, ropandes straxt häfftigt och häpet till henne, att hon skulle komma och see huru Tormo hade hängt up sigh in på Logen, hwilket war widh pass mellan Kl:n 9 eller 10 om morgonen. Dher effter inkom halfbrodern widh förra drängen, Bengt Jonsson, hwilken af lijka berättelse medh föregående Afhörde wittne Alldheles öfwereens stämbde, undan tagandes dhet, att dhå han om fredagsmorgon tänckte Gådt till Kyrkan, stogh Tormo i Ladugårdhen och hade een Sopeqwast i handen, säijandes till honom, att dhet ähr för seent gå till kyrckan, dhet ringer nu Annan Gången, Och att han får intet stå så, om han skall hinna sopa Ladugården i dagh, seandhes då Tormo uth något mehr mohlen och trumpen ähn han plögade wara till förende; Pijgan Jngrijdh Borgesdotter Syskonebarn medh föreskrefne wittne och uthl. dhess tienst, wiste intet härom mehr ähn dhe Andre, Men hon hade intet lagt sigh inne, att sofwa som dhe Andre, då Giärningen skedde, Vthan war uthgången i forstugan att mahla på een hembqwarn, på hwilken hon hade lagt Ahrmarna under sigh och stogh och soff när hennes matmoder uthgick och hörde intet här aff för ähn the wächte henne, dhesse Edheliga wittnen intygade Allesammans, att ifrån dhe då strax på färska Giärningh fingo see Tormo hafwa hängt up sigh, stodh han medh fötterna på Logen neder på Golfwet så kroat med knä och been som han nu står, och Armarna Lösa och Lediga, dhe wittnade Alla att dhe icke hade hört eller förnuhmet någon Menniska hafwa tahlte eett ondt ordh till Tormo, hwarken hans husbondefolck eller Andre mycket mindre slaget honom. Drängen Jon Jonsson som lette effter Tormo och först fant honom hafwa hängt up sigh, hade Rätten i Noga förhör, och berättade, att han till dhen Ända gick hemb af Åkren, att han skulle förnimma hwad Tormo Giorde så länge, medan han icke kom till dhem på Åkern, när han hade sopat ifrån sigh, som han hade befalt, och widh sin hembkombst fant han Tormo så med kläder och alt hängandes, och hatten bredwidh honom, jempte een lijten lågh stoohl som han skall hafwa steget på och kastat tömmen, dhen han skall taget, Stallan up öf:r Ränneståken i Logen, och med een rännessnara åth halsen sigh således skohlat op hängt, beropandes sigh på sine Grannar som sågo dhå han hemgick, och GårdboQwinnan som stogh uthe på Gården, så han framkom. Pojkarna Jon Swänsson som war af högre Ålder ähn Tormo tillijka med dhen lille wallgåssen Anders, som bägge med Tormo hade waret i råd och Sälskap att stiahla Ärterne kommo tillstädes och bekiände lijka som wittnen intygadt, hafwa att hustru Jngrijdh Månsdotter fant på dhem Alle tre om natten, dhe hade Ärtesäcken, dhen dhe taget i Månsses ÄrtÅker, CapellsGården, dock hade ingen talt them till dherföhre, mehr Än dhet Anders Andersson förmahnte pojken Jon Swänsson och Tormo då dhe woro i Rebergia på Ahrbetet, blefwo lijkwall hwarken han eller Tormo ther af rädda; Måns Swänsson, från hwilken dhe Ärterna stuhlet hade, war till städhes och Grannarna ther i byen, Swän Jonsson, håkan Jonsson och Lars Pehrsson i CapellsGården, Nils Månsson och NåGrannen Andor Håckonsson i dootärp, Alle Bohlfaste Måhn och frij från all Excerptio Aflade i lijka mätto Eedh och intygade här om medh lijka omständigheter, som dhen Andre, Och wiste att Måns Swänsson aldrijgh hade talt Medh Tormo och dhe andre pojckarna, sedan dhe stuhlet Ärterna från honom, icke wiste eller trodde dhe att Jon Jonsson hade Giort honom någon Skadha, som dhe sågo om fredagen wara på Åckren tils wid pass 2ne tijmar för Middagen, då han hembgick, icke heller någon Annan Menniska, uthan att Tormo sielf igenom diefwulens onda ingifwelser, har taget sigh dhet elacka rådet före, och kan icke någon Menniska nu wara bekant hwarföre han sigh skall hafwa dödhat. Dhen dödas Nämbssta Slächt, såsom Äldste brodern Soldaten Anders Carlsson, karleby hade här omfådt budh, att han och skulle säija sine Andra Syskon till, härwidh tillijka med sigh nu att infinna, dherom Swän Jonsson wittnade, Män dher woro dhock icke här nu till städes, uthan dhen yngste Tormos broder och hans Systrar hade waret och sedt på honom nästförledne Söndag, hwilka skohla mächta Jämret sigh, öfwer dhet Tormo skulle hafwa sigh förgiort, dher kunde ingen Ohrsak see och hafwa att sökia eller tahlte ther på, uthan att han sielf måtte wara wällande till sin död, hwarföre dhe icke heller hijt kommet. Tormos husbondefolk budo som med Gråtande tårar ödmiukel:n om möijeliget Ähr, att Tormo skulle få KyrckeGårdh, effter han ännu icke war fult uth 15 Åhr, utan in på 15de, så mycket som sedan Nästförl. Olofz Mässe, kunde icke annat rächnas föhre Ähn för Ofwermaghe, låfwade sigh gierna willia gifwa till Kyrckan och dhe fattige för kyrckoGårdh /: effter dhe opfödt honom såsom för sitt eget barn :/ så mycket som dhem fattigh folck kunde drägel. påläggas. Nämbsden som om dhetta måhl noga ransakadhe, tychte wäll mächta effter tänckelighet wara, om Tormo ståendes på Loogu Golfwet med fötterna skulle kunnat giort sigh så tingh, att han ther medh skall sigh Aranguleradt (= ara anguler? = en vinkel) och strupat, kunde ingen lijknelse eller skiähl finna, att någon annan skall honom dödat, uthan att han måtte dhet lijkwall sielfwer giordt.

Resol:o

Effter Edhelige wittnens afhörde giorde berättelse, Jämpte häradh Nämbs noga ransackningh, som in protocollo till finnandes ähr, kundhe dhenne Eenfaldige Rätten icke annat finna, ähn fast Tormo Carlsson icke war kommen till sin Ålders fulle fembton Åhr, hafwer han dock medh berådt Modhe sigh förgiordt, dherföre dömbdes han såsom een sielfspillingh, till Skougs föhras ock Å bähle brännas effter

dhet, 4 Cap. höghmåhl. bl. L:L: hwilket Jämpte hues bondens Ödmiuka förhböön om Mitigation (=mjukhet, begränsning) och lindringh, i Vnderdånigste Ödmiukheet hemskiuthes uthj högl. Kongl. Håff Rättens Nåd rättwijsaste Godtfinnande Actum ut supra.

Således effter Wålbn:ne H:r härads höfdingens migh Ahnförtrodde Commishion, wara ransackat, wittnat, befunnet och dömbt, som föreskrefwet står i dhetta måhl, betygas af migh.

På härads Rättens wägnar.

Svante Segerwall.

Jon Svenssons självmord (1696)

1696 den 9 dec – extra ordinarie ting

Kyrckioherden i Segerstad Ehrewördige H:r Anders Wicktorijn gaf Rätten klageligen till kiänna, huruledes en dess legodrång Jon Swensson benämbd, född här i häradhet af oberyctade Föräldrar, som ännu skola lefwa, om sine någre och tiugo åhr, hwilcken och sidstledne Michelssmesse i dess tienst kommit, igenom den ondas ingifwande och tillhielp sikh dhet orådth företagit att han sikh sielft lifwet afhändt, hwilcken faseliga giärning sikh således tilldragit, att när H:r kyrckioherden sidstleden Söndagz, som war d 6 hujus, gått om morgonen vp i kyrckian, att förrätta Gudztiensten har han förmant sitt legofolck att gå i kyrckian, och sårdheles befallt begge sine drängar /: af hwilcka denne Sielf Spilling dhen ena war /: att hielpa kyrckiofolck öppna en grifft för en fattig krymplingh, som då begrafwas skulle, hwilcket dhen ena drängen, Lars Larsson benämbd, effterkom, och, sedan den fattige war begrafwen, Gudztiensten i Kyrkian bijwistade, men den andra Jon Swensson gjorde icke allena intet den fattige döda den hielp, som hans hussbonde honom befallt, uthan och infant sikh icke heller i kyrkian under Gudztiensten; Och som denne Jon Swensson widh kyrckioherdens och kyrckiofolcketz hembkombst uthur kyrckian icke syntes i Prästegården, och till Måhltijden sikh icke inställte, tog man den tancken, att Jon måtte någon annorwärtz, widh den då wahrande helgedagz frijheet sikh hafwa begifwit, hwarföre man icke heller mycket då effter honom frågade, wentandes att han innan Afftonen sikh åther skulle inställa. Om Måndagz Morgon då Legofolcket om Ottan skulle gå på Logen att tröska, blefwo dhe, så snart dhe på Logen inkommo, warse, att Sielf Spillingen Jon Swensson sikh sielf medh ett reep vpunder sielfwa Ladetaket öfwer Logen och Loorännet vphängdt; Hwilcken faselige gierning Sielf Spillingen, igenom Hin Ondes tillhielp, således Syntes hafwa i wärcket Ställt, att han först klefwet vp på Rännet och fastbundit Reepet om een Rafft stock, medh hwilcket han Sig tänckte lijfwet afhända, och sedan han satt Rännesnaran om Halsen, har han Sparckat undan sikh dhe löse Stänger, som han stodh på.

Rätten tillsporde så wähl kyrckioherden, som dess tienst= och huusfolck, om man funnit denne Sielf Spillingen wara afwitta, eller och elliest af någon Swärmodigheet anfächtad? Hwar till kyrckioherden swarade, att man intet kunnat förstå honom hafft någon brist på förstånd och Snille, men hwad honom elliest om hiertat leegat, wore Gudh bäat bekant; Och ehuru man den tiden han här i tienst warit, intet annat skall sett och erfarit, än att han medh flijt giordt dhet arbete, som honom blifwit anbefallt, hwar wijdh han wijst sikh myckit Jdug och hugse; Så befruchtades dock att han i sin Christendomb warit ganska ringa och lijtet förfahren, hafwandes och wijst sikh myckit trög att förrätta sin Morgon= och Afftonböner, hwar wijdh han alltijdh uthi een så tung Sömpn infallit, att han omöjjeligen kunde waaka mädan böönen i huset giordes, ehuru man honom Stötte och wäckte; Men när Bönen war förbij, skall han icke kindt sikh mehra Sömbnig.

Dess uthan skall han och mädh någon otroheet blifwit beträdd i dät han en kiåkerem uthur ett Bettzel, för en Främmand Man som för någon tijdh sedan hijt till Prästegården anländt, bortstuhlit, hwilcken han och sielf, på ett alfwarsampt tillhållande, skall hafwa frambuhrit, sedan han dock medh många otwungne och dyre Eeder sin oskyldigheet i denne Stöld och Snatterij betyगत. Kyrckioherden anhöllt tienstl:n dhet måtte denne Saak till ett Skynsampt Sluut förhielpas, på dhet Sielf Spillingens kropp uthur dess huus innan den tillstundande Juhle högtijdh måtte blifwa borttagen, hälst och emädan han innan sådant skiedt är, icke skall kunna till sin och dhe sijnas bergning och oppehülle, sin Sädh få låta aftröska.

Resolutio.

Såsom denne Sielfspillningh Jon Swensson icke befinnes hafft någon brist på Naturligit wett och Förståndh, så att han Ju all kundbane wåda wist att undwijka, uthan han, af dhen ondas ingifwlsse förförd, af frijwillia och berådte modhe sikh sielf Lijfwet afhändt.

Dy pröfwar Rätten det bör han, lijkmatigt det 4 Cap: Höhm: B.ll. till Skougz föras och i bähle brännas; dock sådant till dhen höglofl:e Kongl. Rättens wijdare ompröfwande ödmiukeligen lämbnandes. Actum ut supra.

Håkan Andersson – oviss dödsorsak (1697)

1697 – den 12 juli

S: d: Angaf Klageligen Länsmannen Wällach:t Larss Gunnarsson, såwähl som Cappellanen i Dahla, Wällärde H:r Lars Afzelius, Huruledes Gamble Nämbedemannen Håkan Andersson i Borgunda, een Man om sine någre och 50 åhr, sidstleden Onssdagz är funnen liggande i Jgle Siön, nedre wid liussbackz Ågoo, kunnandes ingen för wissheed weeta huru han i wattnet kommit, doch berättade Corporalen Manhafftig Pär Jonsson på Skinnaretorpet, hvars Syskonebarn Håkan Andersson warit, att Håkan Andersson kommit till honom Pär Messodagh, som war om Tidzdagen eller d. 29 Junij sidstledne, och då myckit beklagat både sin fattigdoms, som sin öfwerige Moot gång, i det han mist bort sine Creatur i Boskapz Siuka, och jämbwäll hafft den Olyckan, att han råkat i Process med Trumpetaren i Ebbetorp Niclas Leij, hwilken honom nu till Tinget instämt för Skiählsordh, Hwaröfwer då Corporalen hade tröstat Håkan Andersson, och bedt honom gifwa sig till fredz, skall han hafwa frågat honom om han icke wille hafwa een bijt maat, då Håkan swarat: Jomen, gif mig een bijt, ty du gier mig aldrig mehr. Då Corporalen swarat: Gud bewar oss för annat, iag will intet hoppas annas än wij ju ännu få äta och dricka med hwar annan tillhopa, och då Håkan een lijten Stund suttit, har han pass Klockan 5 eller 6 effter Middag gådt uth, och sagdt sig skohla gå hem, men fram på Afftonen, sehn Sohlen war nedergången, skall Corporalens tjänste gässe kommit in och berättat, att Håkan låg neder wid Siön. Då Corporalen blifwit förskräckt däröfwer, kommandes ihog det tahl, som Håkan hade, då han een timma eller två tillförende war hoos honom, skohlandes för förskräckelse skiäll, intet kunnat då strax gå uth att see effter honom, men andra dagen fick Corporalen förnimma att Håkan om afftonen, sedan han een Stund leegat på Backen, gådt hem.

Håkan Anderssons Enkia berättade medh myckin grååt och Klagan, att Håkan sidstledne Lögerdag, som war d 3 huius, sagt till henne, att hon skulle bereeda sig att gå till Herrans Nattward om Söndagen, effter han sade sig hafwa een Särðheles åstundan den höga Måhltijden att begå, och ehuru hustrun skall bedt honom där med opsiuta till Bönedagen, som war d 9 Julij, så kunde han dock där till intet öfwertahlas, utan sade att där hon intet wille gå med honom, så skulle han gå allena, hwarpå dhen om Söndagen Herrans Nattward tillsammans begingo, dhett och Cappellanen H:r Lars Afzelius berättade skiedt wara, och til på sine Knä och läsit, sägandes dess utan för sin hustru, att han då woro så lätt i sitt bröst, och glad att han fått begå Herrans Nattward, hwarmed han satt sig neder till att äta, och sedan när afftonen Kom, gått effter wahnligheed till Sängz, om Måndagz Morgonen då barnen gått uth till sitt arbete på Ängen, och Håkan ändå blifwit hemma, skall hustrun sgdt till honom, effter hon såg honom wara Sorgse och bedröfwad, Håkan i skulle gå uth till Barnen, och see hwad de taga Sig före, hwar wid i och kunnen Eder roga. Då han skall swarat: Jag har ingen Roo, icke heller giör iag något gagn här i Wärlden mehr. Hwarmed han sachteligen gått bort, meenandes Hustrun att han gått till Barnen på ängen, dhett han doch icke giorde, warandes ingen som wiste hwart han gått, effter man honom intet bleef warse, och han icke heller om Måndag eller Tidzdag hem tillbaka kom, blifwandes först om Ondzdagen kunnogt, att han låg i Siön, hwilken olyckeliga händelse fuller till anseande syntes med willia skiedt wara, effter han gått uth på een lijten tvättebrro, som med den eena ändan war landfast, och der af hoppat i wattnet, doch skall han nu på ett Åhr i sitt Hufwad warit så swag, att på somblige tijder, skall hoos honom hwarken minne, wett eller Snille warit, dät och både Nämbeden så wähl som een stoor dehl af Allmogen bewittnade, Särðheles skall han i dryckesmåhl sig illa wist att skicka, af hwilket tillfälle han och med Trumpetaren Leij nu råkat i träta, effter han i fyllerij honom några Skiählsordh påkastat, för hwilke han och nu till Tinget af honom blifwit instämt, dessutan producerade Enckian een underskrefwen Attest, af Een Frälsefougde, Lars Andersson Norman benämnd, jämpte åthskillige sine grannar igenom hwilke hon bewijsa wille, att dess Man Håkan Andersson, i förledit Åhr warit så swag, att han intet wist till sig, skohlandes sådant wara een infödd Erf Siuka, emädan och 3:ne dess Barn äre afwitta och fåkunnige, det och Nämbeden med Tingz Allmogen bewittnade, begärandes därföre Enckian att hennes Sorg och Olycka icke där igenom måtte Ökas, att dess Mans Kropp af Bødelen motte hanteras, elb:(?) wtur watnet dragas, och således intet niuta Kyrkiogård, hwarigenom hon befruchtade, att hon och hennes Mans anhörige, som ära hederligit Bondefolck, skulle blij försmådde och förachtade, eller någon

obetänckt dhem denna Olycka förwijta, hälst emädan hon och hafft den ähran att många Åhr wara Crono Rättare och å så wähl som sedan, i Nämnden suthit.

Resolutio.

Ehuruwähl, så af Nämnden som Tingzallmogens bewittnande, nogsampt Klart och Senfärdigt befinnes, att Håkan Andersson i Borgunda till sine Sinnen warit myckit Swag, och serdheles i förledit Åhr hafft i så måtto sine Store Swårigheeter och anstöter, så understår sig doch denne Rätt icke, att denne händelsse annorlunda, än för ett williewärk och Siälff Spillingzmähl förklara, som jämblijkt dhett 4 Cap: höghll: kommer att ansees, emädan dhett intet kan bewijsas, att den olyckeligen afledne så afwitta worden, att han ju någon fara wistatt weja, doch sådant den höglofl. Kongl. Håff Rättens högrättwijsa ompröfwande Ödmiukeligen Submitterandes, hwarwid jämbwäll Häradtz Rätten een Ödmiuk och oförgriipelig förböön, för Enckian fäller, att hon uti denne sin Sorgh motte niuta dhen nådh, att icke bödelen, till hennes och hennes anhöriges mehra wahnheder den olyckeligen omkomnes Kropp måtte så handtera, warandes och Gud allena bekant, om denne händelsse, igenom någon den olyckeligez omkombnes förtwiflan, eller eliest een hastig påkommen naturlig Swagheet, kan skiedd och tijmad wara.

1697 – den 12 juli

S: D: beklagade sig Trumpetaren S:r Niclas Leij inför Rätten, att han af gambl. Nämndemannen Håkan Andersson i Borgunda med ohemule beskyllningar, och ährerörige Skiählssord i dess lifztijd blifwit angrepin och öfwerfallen, som honom föranlåtitt sin oskyldigheet, och den andras ofoog, laga cognition att underställa.

Och som Trumpetaren Leij, förmedelst Håkan Anderssons olyckeliga afgang, icke kunde sin Oskyldigheet emot honom få förklara, så anhåller han nu, dhett motte bem:te Håkan Anderssons hustru, som Trompetaren meenar till denne oreeda een stoor orsaak wara, af Rätten förmahnas, ifrån all förolämpen sigh afhålla, och Trumpetaren så medelst, med dess anhöriga, för hennes och hennes Barns otydiga öfwerlopp blifwa befrijad,

Hwaröfwer resolverades, att som Trumpetaren S:r Niclas Leij, icke annorlunda än heelt oskyldig, i dhett måtto för hwilket han gamble Håkan Andersson i Borgunda nu till Tinget in citera. låtin skattas kan, det icke allena Håkan Andersson i i Lijfztiden till Trumpetaren gjorde beskillningar och afböher, sedan han nu till Tinget blifwit instämt, nogsampt bewitna, utan och dhe i det måhlet, och öfwer dess missförstånd, som Trumpetaren Leij och gamble Håkan Andersson tillförende war eemillan warit, håldne häradtz Protocoller jämbwäll intyga,

Så blef och Trumpetaren Leij, så för bem:te Enckians och anhöriges som andras förwijtelige tilltahl i dätta måhl af Rätten aldheles frijsagd och libererad.

Jon Anderssons misstänkta självmord (1699)

1699 den 25 maj – extra ordinarie ting

Samma dag Androg för Tingz Rätten klagel: bondens Jon Anderssons i Stoor Berg och Torbiörntorp Sochn Enkia, hustru Jngähl Larss dotter huruledes hennes Man, Jon Larsson, Strax effter Juuhl af een Swår Siukdomb är worden ansatt, Som till anheredet Sig wjsat, som een frossa, effter bem:te des Man Somglige dagar af mycken Kiöld och Strax därpå av een hetsig hetta och Swittning blifwit beswährad, och åter somblige dagar synss Såsom till någon bättring sig lämpa, då han icke Allena förmått något litet, ehuru ringa dät då warit, förtöhra, utan och gått op af Sängen och Suttitt wid Spijselen, dock skall han Städse af ett Swårt Styng i brystet blifwit incommoderad, hwaremoot som han åthskillige sökte halssermedel fåfängt skall brukat, skall han af Åthskilligas Råd, såwähl som den plåga han i Sitt bryst af dätta Styng dagel: Kiändt och Lijda most blifwit Öfwertahl på någon annan Ort någon hielp här emoot sökia, Serdheles skall han fått förslag på een Klook hustru i Blixberg och Redwäg Häradh, samt een gammal Man neder wid Boråhs, som begge uti Läkare Konsten skohla hafwa någon förfarenheet och Kundskap, hwars Råd och hielp han och i dätta blef Sinnad att tillijta. Och som han meente dätta Ährende bättre sielf, än igenom någon annan kunna uthrätta, har han sidstleden Wärfrudag, som war d:n 25 Martij begifwit sig hemman ifrån Sitt huus, effter han då någorlunda begynte att komma Sig före af den första Siukdomben, ehuru Stynget i brystet honom ändå plågade, och wäderleeken begynte att blifwa Något lindrigare, ehuru och då i dhe dagar, till hans och hans Anhöriges olycka, Wärfloden och Jjselossningen inföll, hafwandes och hustru, effter Mannens begäran, gifwit honom till Mattsäck Ett

stycke Kiött och Ett stycke Oost sampt 2 Kakor, som blifwit lagd uti een SkinPossa, den han mäd sig under Armen tog, och där mäd om morgonen wid dagelmåhls tijden el:r Klockan 8 begifwit sig hemman ifrån till foot, i[c]ke williandes taga mäd sig någon häst, effter han den, uti den då warande Swära fodertijdh intet skall tilltrodt Sig att kunna försörja, hälst han icke hell:r Sielf wid sin bortgång hemman ifrån skall förwissheet wetat hwart uth han wille, Antingen till Blixberg ell:r Boråhs, doch skall han widh sin bortgång den anstallt giort, att hans Sohn een dräng om sine 20 à 24 Åhr, skulle på 4:de dagen där effter mött honom mäd Häst, antingen i Karaby i Wahltes (=Vartofta) Häradt, ell:r Währeskiohl i frökins Häradt, på hwilke Ställen han skall sagt sig willia anlända, då han ifrån den eena ell:r Andra Orten tillbaka kommo, hwareffter och Sohnen på föresattan tijd först på dhet eena och sedan dhet andra Ställe faderens återkomst på 2 à 3 dagar fåfängt sökt och förwäntat, hafwandes för Faderen uti dess bortgång Så illa tillburit att då han, sedan han ifrån Hemmet kommit, fattat tancka att gå till Boråhs och således tagit vägen igenom Wilske Häradt hwarest han och hafft sin Slecht och Anförwanter, har han gått een geen Stijg Öfwer een Måssa, igenom hwilken fallit een bäck om 2 Ahlnars diup och bredd, som om Sommaren mehrendehls torkas, men om Höst och Wår och Serdheles i Jswlossningen af Starkt watten Öfwerflöder, hwaröfwer då han oppå een Smahl och trin darsammastädes utan faste ell:r handwett liggande Stång gå skulle, är han i wattnet fallen, och Således Samma dag, som han ifrån Sitt huus och Hem gått, nembl: d:n 25 Martij, olyckel: omkommen, hwilken Olycka dess Enkia och Anhörige så mycket mehr tryckia skall, som dätta af een hoop Jwilljoga för ett willje=werk och Sielf=Spillningzmåhl skall wara uth Spridt och Debiterat, under den förewändning som skulle Jon Andersson af fruchtan för något Answahr för förwalltningen af Sin Gårdhzfougde el:r Rättare-tienst wid wellb:ne H:r Axel Kafles Gård Berga, denne Olyckelige Afgang Sig Sielf tillskyndat, som dock af ingen Grund ell:r Sanning skall bestå, emädan han Så uti denne dess ombetrodde beställning, som uti all öfwrig dess wandell och företagande om Troo och Redelighet Sig på dhet högsta skall winlagt, Så att des Herskap alltijdh mäd honom warit nögd, som, ibland annat, jembwähl däraf skall kunna skiöhnjas att han een lång tijdh hoos bem:te Sin Herre tiäht, och först 1/4 Hemman, men sedan då han sökte Sitt Afskied 1/2 gård till Löhn undfått, Skohlandes och uti dät öfwise mäd hwar Man, när och fiärr, som een rätt Christen leefwat och Sine Sahlightz medel brukat, som Enkian mäd Kyrkioherdens i Fahl Kiöping Ehrewyrdige H:r And Hodelii producerade Attest af d:n 23 hujus Sidstl: wille bewijsa.

Beroopandes Sig före dhet Öfwrige på Sine grannars wittnesbyrd, som både uti dess Mans wählmagt och under dess Siukdomb, Så och jembwähl kort innan denne Olycka honom händt mäd honom omgått och i Gransemja lefwat, hwilken och Mannens förhallande wähl skall wara bekant och Kunnogt, Och därföre begärte att hon Sin Mans döda Kropp, som d:n 20 hujus Sidstl. wid Giöthewed i Wilske Häradt är igenfunnen tillbörl: motte få låta begrafwa, och icke därutinnan, igenom ett falskt Samtp af Owänner och Missgynnare uthkommit Rychte hindras.

Dy framkallades till wittnes frelsefougden wellack:t Lars Hindrichsson i balltorp, som effter aflagd Eed mäd hand à book betygade, att han Länge mäd denne Jon Andersson i Berg warit bekant, och aldrig Annat förstätt ell:r hördt än att han Sig, Så i, som utom sitt huus, som een Erhlig Man förhållit, och Så mäd sin Hustru Som andra ett wackert Lefwerne fördt, kunnandes däreföre ingalunda tro att den olycka, som honom händt, igenom hans egit förwollande skiedd och tjemad wara. Dock skall Begallningsz Mannen Lars Hindrichson under Jon Anderssons Siukdomb intet mäd honom tahl, icke hell:r wetta i hwad Opsåth el:r till hwad Ort han ifrån sitt Huus bortgått.

Bengt Larsson i Balltorp till wittnes framkallad berättade effter aflagd Eed, att han länge mäd denna Jon Andersson warti bekant, Och Aldrig annat än hwad godt och Erligit warit, om honom för Sportd, Så och icke hel:r annat förnummit, än har han alltijdh warit i gunst hoos Sin Herre, och att han för Sitt fögderij giort godt beskied, och warit Sin Herre till nöjes, dät Bengt Larsson förmennte där af kunna slutas, att dess Herre först förtrott honom Rättare, Och Gårdzfougde tienst wid Berga, och gifwit Honom ett fierdedhels Hemman till Löhn, men sedan Jon sökte Affskied, Och Herren pröfwat hans flijt och troheet, är honom och Opbörden af Ränterne tillijka Anförtrodh och dess Löhn mäd 1/2 Hemman förökt, Kunnandes Bengdt Larsson intet wetta om han nu wore kommen på någon Uth(? Reth?) ell:r Herren på hans förrätningar nu något hade att tahl. Vnder des warande Siukdomb har Bengt Larsson Honom åtskillige gånger besökt, hwarwid han wijst Sig tåhlig, dock klagat mäst öfwer dhet Styng han hade i bröstet, som gick igenom Skulldrarna, för hwilket han Sagt Sig willia Sökia boot hoos een klook Hustru i Blixberg, betygandes Bengdt Larsson dess utan, att han och Jon Andersson intet annat förnummit, än att han som een Ährlig Man Sig skickat wmoott Hwar Man, och jembwähl lefwat i Sembja och Kierleek mäd Sin Hustru, af hwilket allt han intet annat sluta kan, än har denne Olycka honom Aldrig med des willia händt, hwilket om Så illa warit, hade han fuller före innan han kom till den groopen, i hwilken han satt lijfwet till, hafft tillfälle att så fahrligit Opsåth att i werket Ställa, emädan han

dess förinnan Åtskillige Stoora Watten gått öfwer och förbij. Utom Hwilket han icke hel:r mer i denne Saken wiste att berätta.

Giestgifwaren Lars Månsson i Torbiörntorp giorde Och effter aflagd Eed, dock Särskilt in för Rätten, om Jon Anderssons lefwerne Siukdomb och afgang, Samma berättelse som Bengt Larsson i balltorp.

Pär Larsson i brogården i Torbiörntorp till witnes framkallad, berättade effter aflagd wittnes-Eed, att han länge, och föga annat af barndomben mäd Jon Anders Sohn warit bekant, och dhe därföre alltjdh mäd hwar annan wänskap och Omgänge förplägat, hafwandes Han honom nu, der Hans Siukdomb Sielfkrafd besökt, men 8:ta dagar innan Jon Andersson Olyckel: Omkommit, har han skickat bodh effter Pär Larsson, då Jon war Oppe och begynte att blifwa något frisk, dock klagade Sig Öfwer Styngtet i brystet, och då bedt att Pär Larsson wille Öfwersee och igenomlöpa dess Papper och Qwittentier på dhet han måtte wetta hwar mäd Han Sig skulle förswara, ifall dess Herre på något Sätt willie Honom bry och göra mäd Honom effterrechnung, dät och Pär Larsson skall giort, och i Ordning Sammanlagt dhe Skriffter, Som Jon Andersson Honom wijste, hwar wid Jon Andersson icke uti dhet Aldra ringaste skall låtit Sig merkia att Han för någon effterrechnung fruchtade, utan warit då rätt glad till Sinnes, Af hwilket, Så wähl som hans förrige förde Ehrliche Och Gudelige Lefwerne Pär Larsson för wissheet föremodade att den olyckan, som Honom sedan händt, intet igenom hans willia, utan een Olycklig wåda tillkommit, hälst den lilla Spången, som ligger öfwer bäcken, i hwilken Jon Andersson satt lifwet till, den Pär Larsson och sedan mehr besett, warit trin, utan Handweet och föga storre än een Stafwer, dän där och då uti een hög Wattuflood lærer warit Slipprig ell:r kan hända Jisluppen, Så att Således Olyckan lättel: kunnat skie, ifrån hwilken Jon Andersson icke hel:r Som een af een Långsam Siukdomb uthmattad Menniskia Sig Sielf icke rädda och hielpa kunnat, hälst dät Så illa Synes tillburit, att han strax mäd Strömmen farit under Jisen och endtel: kommit att Stadna neder i bäcken wid een widebuske, skohlandes Becken intet nu wara mer än 2 ahl:r bred och 2 Ahl:r diup, ehuru wattnet då kunnat warit högre. Men sade Sig Pär Larsson i denne Saak intet wetta att berätta.

Enkian framgaf een Attest, uthgifwen d:n 21 hujus af Nembdemannen Jfrån Wilske Häradh Lars Oluff Sohn i giöthwed, hwilcken Nembdeman d:n 20 hujus Jon Anderssons Kropp först igenfunnit, som på sitt Samwetet betygar, dhet motte den Mannen, som där i bäcken omkommit, aldrig mäd willia i den wåndan råkat.

Häradtz Lähns Man wellacht: Larss Gunnarsson, Så wähl som Häradtz Nembd betygade, att dhe denne Jon Andersson länge kändt och aldrig annat om honom för Sport än hwad Ehrlicht och Anständig warit, Serdheles skall han, då han af hwarjehanda tillfälle på Sin Herres wegnar warit wid Ting och Stämbnor, alltjdh i Sine werff och Ärender bruukat foog och beskiedeligheet, och aldrig warit någon till Last och förtret Dess utan skall och Lähns Mannen kommit till honom under des warande Siukdomb, och frågat honom effter några Crono=Räntor, som han tillförende warit wahn på Sitt Herskapz wegnar, Åhrl: att betahla, då han skall Swarat: Gud skie läff, Jag har nu där mäd intet mer att göra effter Jag nu fått afskiedh, och een Annan där till worden förordnad, Klagandes oppå Lähns Mannens förfrågan om des tillstånd, öfwer ett Styng i brystet, för hwilket han Sade Sig willia sökia boot hoos een Hustru i Blixberg.

Som man nu om denne Saak ingen mehr Oplyssning Och effterrättelsse få kunde, Dy han Tingz Rätten där Öfwer uti dät Sluuth Stadnat, att som Tingz Rätten hwarken igenom dhe Afhörde witten, icke hell:r någon Annan omständigheet, finna kan, att Jon Andersson Sig sielf lijfwet afhändt, ell:r den Honom hände Olycka och dödzbahna wollande warit, Så kan icke hell:r Rätten annat, än Honom på des döda mull oskyldig förklara till den wahnheder, som elliest effter Gudz och Werldzlig Lag ett Sielf Spillningzmähl påläggias, blifwandes Således dess Enkia och Anhörige fritt lämbnat, dess döda kropp mäd Christelige och tillätelige Ceremonier, till Sitt Hwijlorum och een Andständig begrafning att befordra; Dock Sådant den Hög. Hl: Håff Rättens yttermehra högrättwijsa Ompröfwande Ödmiukel: underställt.

Kerstin Andersdotters självmord (1699)

1699 den 19 aug – extra ordinarie ting

Samma Dag gafz rätten klageligen tillkänna, huruledes Pijgan Kierstin Anders dotter, af Echa Säng och ehrliche föräldrar född, om sine Pass 40 Åhr, för någre dagar sedan af hin Ondhas och ett ondt Samwetes äggelse, tagit Sig dhet oråd före, att hon här i Siogerstad By och Backegården utj ett Wedeskiuhl Sig ophängt, till hwilken onda gierning hon icke af någon fåkunnog, dheet skall kommit, emädan hoos henne intet brist på wett och förstånd i tahl ell:r förrige Gierningar skall skiönias kunnat, utan af sin Ondas

ingifwande och ett betänckt Oråd h e e n, Så ondh Gierning i Werket Stält; Öfwer hwilken beklagelige händelse Kyrckioherden i Siogerstadh Ehrewyrdige H:r Håkan Hassellöfth, oppå Sin Embetz Eed, den berättelse gjorde, att denne Pijga Kerstin Anders dotter, som både har i församlingen född och jembwähl här sammastädes Sin mäste tijdh tillbracht, altijdh fördt ett Stilla, Gudfruchtigt och Ehrligt Lefwerne, Så och, Som een rätt församlingens Lamb, Sine Saligheetz Medel bruukat, och under Samma tijdh meghrenddels hoos Sin Stiuffader Nembdemannen Anders Ohlsson i Siogerstad, Så wähl som och hoos Sin Syster Jnghys-hustru Bengdta Anders dotter *ibidem* Sig oppehållit, och mäd arbete Så hoos dhenn Som Andra Sig Sin föda och försörgning förtiehnt, warandes för någon lijten tijdh sedan utur församlingen kommen och iienst antagen hoos een Bonde i Brunnum, hwarest hon warit in till någre dagar effter Missommar Sidstl: då hon utur Samma bondesienst aldheles dimitterad (=lämnad) blef, hwilket mehrendehls skall skiedt, för den Orsaak, att bonden hennesienst föga behöfft, af hwilken han icke hell:r skall funnit Sig mycket betiäht, effter Pijgan, Så wähl uti Sine Sysslor och Arbete, Som Måhltijders förrättande, skall warit mycket långsam, och icke till någon Syssla Sig Sielf wist att mahna. Jfrån den tiden har hon hoos bend:te sin Syster Bengdta Anders dotter Sitt tillhåll hafft, in till för kort sedan, då hon till Sin Stiuffader Nembdemannen Anders Ohlsson gått och beklagat Sig att hon uti Sitt Sinne och tanckar mycket wore bekymbrad, både öfwer sin fattigdom och brist af Lijfzoppehälle, Så wähl som och öfwer något annat, Som henne om hiertat leegat, hwilket hon befarade henne till dess Siähls Sahligheet torde wara hinderligt, dock intet för Sin Stiuffader egendtel: optäkt hwad dät war; Oppå hwilket uthlåtande Stiuffaderen skall bedt henne gifwa Sig till fredz, och tro Gudh om godt, som henne Så till Kropp Som Siähl försörja och hugswahla kunde, hwar mäd han och oppå hennes egen begäran fölgdt henne till H:r Kyrckioherden och för honom berättat henne brist, samt begärt att han hennes tahl och tänckande wijdare wille förnimma och henne af Gudz ord trösta, Sampd Herrans helige Nattward mäddhela, effter hon dät mycket skall ästunda. Då H:r Kyrckioherden, sedan hon för honom beklagat Sin fattigdom, Sampt att hon funne hoos Sig och uti Sine tanckar och Samwete någon oroligheet, befarandes någon anfechtningn af hin Onda, dock icke bekänt af hwad tillfälle hennes tanckar och Samwete någon oro kände, Henne af Gudz ord skall tröstat, och bedt henne gifwa Sig tillfredz, försäkrandes att hwad hennes underhålle och försörgning widkommo, Så skulle där mäd intet hafwa någon nöd, emädan H:r Kyrckioherden, icke alenna Sielf där till förskiuta wille hwad han kunde, utan och förmahna församlingen att Så till hennes som fler fattigas underhålle något Contribuera, förandes henne och där widh till Sinnes att hon ännu wore een frisk och föhr Menniskia, som mäd Sine händer och Arbete Sig Sin försörgning förtiehna kunde; Hwad dess utan hennes tankeqwahl anginge; Så borde hon intet till städja sin Onda något rum, utan igenom een innerl:g böön till gudh giöra diefwulwn mootstånd, hwilket att hon och igenom Gudz nådh Så mycket bättre motte kunna giöra, skall H:r Kyrckioherden hafwa tillsag[t] henne dhelachtigheeten af herrans helige Nattwardh, den hon och begärte äthniuta; Men Som Klockaren då den Stunden intet war tillstädes, Så att H:r Kyrckioherden kunde få wijh och Oblaten utur Kyrkian, har H:r Kyrckioherden mäd hennes becht och abholution (=eftergift) till dhen andra dagen opskutit, och i medlertijdh befallde att dess hustru skulle låta gifwa denne Pijga Maat, hwilket och skall skiedt, ehuru Pijgan intet Stort skall förtähra utan suttit hemsk ell: Såsom af diup Sinte tanckar betagen, dock där wid för Kyrckioherdens hustru berättat, att henne mäst om hiertat låge, att hon Sig skall förswurit; Hwilket då H:r Kyrckioherden af Sin hustru Sig berätta låtit, skall han frågat Pijgan Kierstin där om, men hon då intet Swarat, utan tegit Stilla. Då Kyrckioherden utur skall förmahnt henne gifwa Sig tillfredz, försäkrandes henne af Gudz ord, att om hon än på ett Sådant Sätt af Mennisklig Swagheet Sigh försyndat, Så wore Gud mild och nådig, som een ångerfull och bootfärdig Syndare ingelunda will förskiuta, på hwars Nådh och barmhertigheet hon icke hell:r motte miströsta. Hwarmäd hon och gifwit Sig tillfredz, och gått Sin wäg, skohlen des hon och då gått till Sin Syster, hoos hwilken hon då warit öfwer natten men dagen däreffter gått till bonden och Crono Rättaren Oluff Ohlsson i Backgården, och Sedan intet kommit tillbaka till H:r Kyrckioherden, innan hon denne beklagelige Missgiärning i Werket Ställt.

Crono Rättaren Oluff Ohlsson i backgården berättade på Sin Eed, att denne Pijga Kierstin Anders dotter tree dagar förr än denne Olycka händt, kommit till honom och begärt att få hielpa honom att stähra på des åcker, emoot föda och försörgning, hwartill CronoRättaren på henne **trägne** begäran Samtyckt, ehuruwähl han intet Stort af hennes arbete skall warit betiehnt emädan hon både war mycket Långsam i Sitt Arbete och jembwähl då, för qwahlsam och wåtachtig wäderleek, föga nyttig; Och då bondens hustru een gång gått hem af åckeren föruth att tillreda Maat, och bonden Således mäd denne Pijga war eensam på åckeren skaall Pijgan gifwit Sig i tahl mäd bonden och frågat honom, om een Menniskia som hade förswurit Sig, skulle kunna blifwa Sahlig? Hwarpå bonden Swarat Ja. att den Synden Så wähl Nådh och Christi förtienst, samt Syndarens Ånger och bättring kunde förlåtas, frågandes och bonden Pijgan tillbaka, om och hon förswurit Sig? Hwarpå hon mäd ett Sakta och lijksom förtwiflat liud

swaradt, Nej Åter skall Pijgan frågat bonden om een Menniskia som giör af mäd Sig Sielf skulle kunna blifwa Sahlig? då bonden skall swarat twert af, Neij, och att den Menniskia aldrig blefwo Sahlig utan kommo i diefwulens wäld både till kropp och Siähl, hwareffter bonden skall tagit för Pijgan een fasa och Räddhoga, och icke längre wehlat bruka henne i Sitt Arbete, dock skall hon om afftonen gått hem mäd bonden och fått Mathke och Legat i hans Stugu öfwer Natten, men om Morgonen, då bonden och hans hustru gått på Sitt Arbete, skall bonde hustrun gifwit Pijgan een kaka och bedt henne gå på något annat Ställe effter dhe hennes Arbete intet mehr behöfde. Hwarmäd Pijgan emottagit kakan, men dock blifwit qwar inne i Stugun hoos barnen, Sedan bonden och hans hustru utghått, men Strax däreffter gåth uth och denne onda gierning fullbordat.

Resolutio

Sådom Pijgan Kierstin Anders dotter af hin Ondas ingifwande dhett oråd fattat, att hon Sig Sielf Lijfwet afhändt, och Sådant af ett betänkt opsåth Och icke af fåkunnoget ell:r att hon afwitta worden skiett och tillkommit, Dy finner Rätten dhett bör hennes Kropp, Androm Ogodachtigen till Skräck och förwahrning, af bödelen nedertagas, samt sedan jemtbljikt dhett 4:de Cap: högm: Il: till Skogz föras och i bähle brinnas; blifwandes dock dätta den Högl= Kl= Häff Rättens högrättwijsa ompröfwande Ödmiukel: underställt. ut supra

Ingrid Jonsdotters självmord (1705)

1705 den 25 maj – extra ordinarie ting

Samma dag angaf för Tingz Rätten Häradtz Lähnsman Wellach:t Rafvald Hollm det hade een gammal hustru, Ingrid Jonssd:r i Ramstorp och Dahla giöld, een Menniskia om Sina 70 åhr och något där uthöfwer, som Suttit Änkia i 35 åhr, tagit Sig det oråd före att hon Christi Himmelsfärdz dag Sidstl. mädan folket warit i Kyrkian, Sig Sielf lijfwat afländt, hwilken fasseliga gierning Således befans wara tillkommen, att Sådan folket i Ramstorp på ofwannembde högtijdzdag gått till Kyrkian och denne gamble hustru, med 2ne Små barn Som wore denne fattige Menniskians Sohns barn, allena hemma Stadde, har hon under Samma tijd, sedan hon giort anstallt i huset om Maat Redning och barnens Skick gått utur Sin Stugu, och twert öfwer förstugun, uti ett ljetet brygghuus, eller kallad fransta, och där sammastades Sig med een garngrimma Lijfwet afhändt, hwilken fasheliga gierning, huru den tillburit, och huru med den olyckeligen dödas begrafning skall förfaras Lähnsmanen till Tingz Rättens Närmare Ransakning och Laga ompröfwande Lämbnar.

H.r Lars Afzelius, hwilka i egne Persohner, jempte den olyckeliga dödes barn och anhöriga, Sampt tienstefolk, wid den Ransakning Sig infunno, berättade för Tingz Rätten, det hade Man om denne olyckeliga Menniskia, hustru Ingrid Jonssd:r Aldrig annat förnummit eller förstätt, än hade hon alltid fördrtt ett gudeligt och ährebart Lefwerne, och Städse wijst Kierleek för Gudz ord, och aldrig gierna för summet Kyrkian och Predijkian, ehuru hon een olyckelig afgang fått, hwilket man will förmeena af een Naturlig Siukdomb och Melancolie, med hwilken dess Förfader, Så wähl som hon, skohla fast beswärade warit, motte härkommit, Skohlandes hon nu på någon tijd, Så effter H.r Probstens och desso Comministri, Som Samptel. de närwarande fleres berättelse, begynt att wijsa Sig mycket Sorgse och bekymrad öfwer några tillstött mootgång, Sär dheles och i Synnerheet för det dess Sohn med hwilken hon nu uti huus war, och med honom uti gårdzbruket dhelachtig, blifwen tagen till Soldat, och till Kongl. Armeen i Påland bortsänd, och dessutan för wahntrefnad af dess Afwel och Booskap, hwilket mycket skall fallit henne på tankarna, men aldri mäst qwidt dete öfwer, att hennes Sohn mest, igenom Soldatetiensten, komma henne ifrån, Dock skall hon emoot allt dätta låtit Sig af andra trösta och jembwähl Sig af Gudz ord Sig tröstat, ehuru ett lijk såsom medfött bekymber och ängsligeet henne fölgdt, som hon och skall warit af ett så Melancoliskt Sinne, att hon all motgång, ehuru ringa den och warit, allt för mycket på Sinne och tankar lagdt, Så att hon öfwer förlustan af det ringaste Cretur, 2 eller 3 dagar most hålla wid Sängen, Sörgandes, Så Som hade hon elliest någon Stoor hiertans Sorg undfått. Den samma dagen, som hon sig denne Onda gierning företagit, skall och hennes häst blifwit död, hwilket man och meenar mycket henne på tankarna fallit, Skohlandes den Skiedda onda gierning Således wara tillkommen, det Man af Sedermeher befunna omständigheeter Sluta kunnat, jempte den berättelse, som dhe tillstädes warande barnen nu gifwa wiste, att sedan hon Sysslat och Städatt uti Sin Stugu, Sampt giort opp Eld och Satt på Maat, har hon fallit på Sine Knä och giort böön, hwilket skall påstått een Lång Stund, Som bent:e hustrus Sohne-Sohn, Anders Jonsson, ett barn om Otta Åhr, Som då uti Stugun inne warit, hwars Föräldrar i Samma gård boandes äre, nu wiste att berättat, hwareffter hon gått uth, och då Straxt uti franstan, som geent emoot Stugun är, Sig ophängt, hwilket den lilla gossen intet skall hördr,

icke heller förstått hwart bene: te dess Fader Moder tagit wägen, då hon utur Stugan gått, Men då kyrkiefolket kommit ifrån Kyrkian och henne intet uti Sin Stugu funnit, hafwa dhe Sökt henne Så i Ladegården som annorstädes, och omsijder henne uti franstan igenfunnit, Sittiandes på een Tunna, Som mitt på golfwet war satt, af hwilken hon och till denne onda gierningz fullbordan Sig betieht, och wid det man rördt wid henne har hon fallit af tunnan i golfwet och warit död, hafwandes om halsen een grimma, dhen hon öfwer hufudet Lagdt, och Sådan Ståandes på Tunnan Stuckit Reepet öfwer een SParre under takit, och hållit med handen uti den eena ändan af det opträdda Reepet, hwar med den onda gierningen worden fullkombnad.

Anhållandes Samptel. den olyckeligen dödas barn och anhöriga, Som äre hederligt bondefolk, _____ denne dheras döda een Christelig begrafning icke motte för förwägras, emädan man Säkert will troo och tänkia, att denne dess olyckliga omkomst af ett Melancolie och Naturlig Siukdomb wara Skiedd och tijmad, dock kunde ingen Säga, mindre bewijsa att hon ifrån wett och Snille Kommen war.

Resolutio.

Såsom Tingz Rätten intet befinner, att den gamla hustrun Jngrid Jönssd:r waritt afwitta, och Således af någon naturlig Siukdomb, utan af Sitt egit fattade oråd, och Hin onda ingifwen Förtwiflan omkommit, Dy kan Tingz Rätten i anledning af det 4de Cap: Högmbl: dess olyckliga omkomst, icke annorlunda än för ett williawärk och Sielf Spillningzmåhl förklara, Hwarigenom Kroppen een Christelig begrafning är worden owärdig giord, Kommandes därföre densamma att till Skougz föras och i Bähle brännas, Dock blifwer henne Ransakning och domb den Högl Kong. Rättens Högrättwijsa Ompröfwande af Tingz Rätten Ödmiukel. Submitterad och understäld.

Kerstin Nilsdotters självmord (1705)

1705 den 23 juni – extra ordinarie ting

Samma dag angaf för Tingz Rätten Häradtz Lähnsman Wellach:t Rafvald Hollm, det hade een gammal Pijga, om Sina 78 åhr, wid Nampn Kirsten Nilssd:r, hwilken här i Gudhembz Häradt och lilla Borgunda By hafft Sitt tillhåld, och Suttit hoos Sin Slecht till Jnhyses, tagit Sig det oråd före, att hon d: 17 huijs (=samma månad) Sidst. Sig Sielf Lijfwet afhändt, och ut een Assp, ett Stycke ifrån gården, med ett där till af henne Sielf beredt Streck ophängdt, hwilket måhl. Lähnsman:n till närware Ransakning Lämbnar.

Dhe af Lilla Borgunda by, på hwilkas Ägor denne Således illa omkombne Menniskia hafft Sitt tillhåld och wistande, gifwae Tingz Rättens wid handen, det hade dhe, den tijden hon hoos på några och 20 åhr wistande warit hoos, henne intet annat än gudfruchtigheet, Still= och Sachtmodigheet förnimma kunnat, ehuru hon i fattigdom och jembwähl i Siukeligheet nu på några och Särddheles Sådan Senaste Påske hälg sin tijd tillbracht, Skohlandes hon mycket klagat Sig öfwer wärk i Hufwudet, Dock alltijd hafft **sitt** fulla förstånd och jembwähl 14 dagar för Sin faseliga ändelijchte, kallat till sig Prästen och undfått Herrens h: Nattward, Men samma dag, som hon denna onda gierning fullkombna skall hon blifwit beden till een Sin granne uti ett hemman Jntakan benembdt, 1/2 fierdings wäg ifrån lilla Borgunda by, till den **änd** ett blifwa där hoos honom skiött och undfägnad, hafwandes Samma bonde tillbudit henne att få åka på een Jödninge-wagn, hwilken han där i lilla Borgunda brukat till Jödssel uth Kiörssel, men hon fuller Sagdt Sig **wilja** komma till Jntakan, men intet åka, utan Sachta gå, förgifwandes Sig intet kunna tåhla att sittaa på wagn, då hon och skall gå till wäg, icke williandes tilllåta, att een annan gammal Pijga som och med henne i Stugu till Jnhys Suttit, skulle följa henne och hielpa henne fram till Jntakan utan gått allena, och Så Snart hon kommit folket utur ögonen, har hon gått några Musketskott afsijdes ifrån wägen, och till een Asp, Som när intill een gierdesgård är Stående, och Klifwit på gierdesgården, och bundit i Aspen fast ett Lijn-Reep, Som denna gamla Menniskia Sielft med egne händer förmeenar giort, hwilket hon uti Sin Kista, Så hafft för dohlt, ett den andra gamble Pijgan, som med henne på några åhr i Stugu Suttit, det aldrig blifwit warse, icke heller wettat när hon Samma Reep giort, med hwilket hon Sig ophängdt.

Resolutio.

Som Jnhys=Qwinfolket Kierstin Nilssdotter befinnas, af berådde Mode, och med fullt förstånd, till den faseliga gierning kommen wara att hon Sig Sielf lijfwet afhändt, Dy pröfwar R.z Lag och Det 4 Cap: Högmbl lijkmatigt, det bör henne Kropp af Skarptättaren undertagas, till Skoug föras och i Bähle brännas, dock blifwer denna Ransakning och domb, den Högl. Kong. Håff Rättens Högrättwijsa ompröfwande Ödmiukel.n Submitterad och understäld.

Karin Svendsdotters ovissa dödsorsak (1707)

1707 den 22 juli – extra ordinarie ting

Anno 1707 d: 22 Julij är Extraord:ie Ting hållit i Gudhembs Häradt och Siögerstad, öfwer Pijgan Karin Svendsdotter, som uti en brund är drunknad och död funnen

Ehuru Ordres om Nembdens Sammankomst, så hwart denne sig nu tilldragne händelse kundjord worden ära ifrån Häradtz höfdingen in Loco (= på samma ställe) aff färdade Så hafwa dock icke mehr än fyra af Häradetz wahnlige Nembd Sig infunnit, warandes då öfriga af sine förfall förhindrade, förutan det och en dhel, som fiermer i Häradet boendes ära här om icke kommet, för tijdzhens kortheet, få kundskap, dy äro effterskrefne beskiedelige dannemän effter aflagd dommar= och Nembdemans Eed, för bijsittare i denne Saak antagne, Nämbl. Biörn Rafwaldsson i loringa, Lars Olhsson i Bussagården i Siogerstad, Måns Biörnsson i Humblegården ibid: Nils Larsson ibidem

S:D: trädde för Rätten Jnhys hustru Börta Nilsdotter på Humblegårdh i Siogerstad ägor, gifwandes __galigen tillkänna, det skall hon nu på många Åhr sett den Sorg och ömka på sin dotra, Pijgan Karin Svendsdotter, nu wid sina 28 à 29 åhr, att hon af fallande Sott (=epilepsi) grufweligen warit plågad och beswärd Hwilken Siukdom, som den mäd Åhren mehr och mehr **få** ben:te Pijga skall tilltagit, så är och eij allena henne __kropz kraffter aldheles betagne, så att hon, sårdheles __tyder, då hon af sin Siukdom ansatt worden, intet skall kunnat, heela 2 à 3 weckorna, wända el.r röra någon Lamb, utan andras hielp, utan och sielfwa __nan och förståndet Så förstörde, så att hon föga wist till sig, mindre giöra andre el.r Sig sielf den __gaste tienst. Ja ecke ens Kläda af el.r på sin egen kropp, emädan hon och i händeren warit så w__ brutne, att hon dem föga röra kunnat, dock skall hon på Sombliga tijder icke hårdare af Siukdommen wara ansatt, än att hon ehuruwähl icke utan mäd __beswähr, och måst igenom andras tillhielp, kunnat komma till Kyrkian, som allena ett Steenkast ifrån Modherens Stugu belägen är, warandes af Modheren arbetsamheet, mäd Spinnande, Så wähl som Christ __milde Människiors Sammanskott och allmoso gif __nu på någre åhr försörgd emädan hon och på Samma tijd icke skall förmått sielf igenom någon Syssla någon nähring förwärfwa, utan måst som ett spädt barn, af Moderen ansas och Skiötas. Men i medlertijd då hon af Siukdommen icke så hårdt warit beswärat, skall hon och någorlunda haft sitt förstånd. Och då alltijd wijst sig gudelig, sampt Läsit sina böner både Affton och Mårgon och bedt gud om tålmod under sitt korss, hafwandes och under tijden då hon förmått röra Sig, gått till en annan Jnhys hustru benembd Jhlin Erickzdotter, som har sin Stugu 20 à 30 Steeg ifrån hustru Börta Nilsdotters Stugu, hwilket hon och sidstl. Tijdzdag, som war d: 16 Hujus (=samma månad) om mårgonen bittid klockan wid pass 6 el.r 7, då de Släpte wall Boskapen i byen, skall tänckt giöra, sedan Moderen klädt på henne kläderne och hon läsit sine Morgonböhner, då det för henne så illa skall tillburit, att wid det hon gått förbij brunnen, som mitt för hustru Jhlin Erickzdotters farstugudörr är belägen, brede wid hwilken och sielfwa wägen faller, har hon fallit i brunnen, som fuller befans wara försedd mäd behållit brundzkar på hwilket sielfwa brundzhohlet intet fyllest hållit i widd och bredd el.r fyrkant Een ahln, hwilket då stått öpit och utan brundzläck, Men ehuru hennes olycka sig skall tillburit, antingen hon då af sin fallanden Siuka blefwit betagen, el.r hon, som dess utan war Krafftlöös både i händer och fötter, så wähl som Hufwud, Snafwat och Således i Brunnen fallit, skall gud allena bekant wara anhållandes Moderen, det måtte doterens döda Kropp Een Christel.t begrafning icke förwägras.

Jnhys hustru Jhlin Erickzdotter kallades för Rätten och tillspordes hwad henne om denne händelse kunde kunnogt wara, som sade sig därom aldheles intet wetta emädan hon den Mårgonstunden, då denne händelse sig tilldragit, suttit wid sin **råk** och Spunnit, och intet hördt hwarken buller, St __ el.r något Läte, icke heller wiste hwad som hänt war, innan bondens Nils Larssons i Humblegården i Siogerstad hustru, Ingrid Månsdotter sådant warse blefwit, wid det att honom Mårgonen **skulle** hämpta watn i brunden, och då fått see, att een Människia i brunnen war fallen, hwilket hon **af** __ för denne hustru Jhlin Erickzdotter, så wähl som sin **Man** sagdt, och han åter i heela grannielaget förkunnat **sedan** han igenom ett horn el.r Luur gifwit teckn **till** grannarnes Sammankomst.

Nils Larsson i humblegården hustru, Ingrid Månsdotter kallades **fram** för Rätten, hwilken om denne händelse tillspordes berättade sig aldheles intet wetta, huru denne **olycka** tillburit, Men då hon om Mårgonen skulle hämpta watn i brunden, finner att en Människia i brundenwar nederfallen hwaröfwer hon blef förskräckt och både för Jnhys hustrun Jhlin Erickzdotter, så wähl som sin Man sådant mäd häpenheet berättat, då och Pijgans Modher i det Samma kommit där till, hafwandes ett ämbar i handen att hämpta watten, icke wettandes hwad hänt war, tillståandes hustru Ingrid, det skall hon då aldheles intet kunnat förstå, att den i brunden nedfallne sig rördt el.r haft lijf, ehuru hon då som och ännu flutit på watnet, wändandes bryst och ansichte neder till wattnet, hwilkeet och Mannen så wähl som de flere grannar som strax till brunnen luppit, skohla sett, Men som ingen wiste tillfället till denne händelse,

skohla de och intet understått sig att röra den dödas kropp, in till dess de hoos sin kyrkioherde sig fått förfråga, som då till all olycka icke heller warit hemma, utan wid Prästemötet, wid hwars återkomst denne händelse först hoos Häradtz höfdingen in Loco (=på denna plats) worden angifwen, tillståndes och, Så wähl de nu närwarande grannar ifrån Siogerstaadh Byy, som den dödas Moder, det skall den nu olyckel. omkombne Pijga, uti sin Swagheet och fallande-sott, merehdels altijd fallit framstupa på bryst och ansichte, då hon af fallande Sothen ansatt worden, hwarwid hon leegat tyst och Stilla, som en steen el.r Stäck, och aldrig utan igenom någons annans hielp, kunnat tillrättas komma, om och henne på heele dagen icke någon hielp skiedt, warandes och åthskillige gånger på sådant sett uti Lijzfara råkad och jembwähl förgången, där icke folck kommit till hielp. Kyrkioherden i Siogerstad Ehrewyrdige H.r Helgo Ekeberg berättade för Rätten, det hade **dhe** som oftast mäd så stoor glädie förnummit denne äländige och nu olyckel. omkombne Pijgas gudzsfruchtan och tålmod uti, och under det af gud hennes pålagde Swara(?) Korss, som han och öfwer hennes älände hafft medymckan, kunnandes H.r Kyrkioherden aldheles intet tro el.r tänckia att hon i sin olyckelige omkomst sielf någon orsaak och williande warit, utan måtte sådant af hennes Swagheet, och wid det hon skohlat gått brunden förbij, olyckel. och emot dess willia tillkommit. Lämbnandes H.r Kyrkioherden, så wähl som dess Cominister Wyrdige H.r Jon Kinnerus denna Pijga omdhøme, det hade hon altijd wijst sig gudelig och tålmodig under sitt kors, som in rätt Christ__ aldrig försummat Predijkan, då hon hafft __ kraffter att hon kunna och förmått komma till Kyrkian, ehuru hon och, Särdele nu på 2:ne **el.r** 3:ne åhr, warit så swag till krafter, att då hon gått fram åth Kyrckiogången skall hon, då hon intet worden ledd och folgd, af machtlösheet **och** __ bägge bänkeraderne emillan, icke annorlunda __ hade hon warit Öfwerste drucken, hwar wid hon icke heller af händerne sig skall kunnat hielpa, emädan hon i händherne aldheles war __ tagen, af hwilken Swagheet H.r Kyrkioherden förmente Lättel.n kunnat tillbära, att hon nu i Lijzfaran råkat, hälst hon och tillförende i lijka fara stadd warit, då hon ute på Marken af fallande Sotten angripen, i orenligheeten omkullfallit, uti hwilken hon och för dette warit förgången, där icke någon henne till hielp kommit, de närwarande af Siogerstaadh Byy tillspordes hwem som brunden äger, i hwilken olyckan sig tilldragit, och hwem som försummat att lägga brundzlåcket till? R:/ Brunden höra Humblegården i Siogerstad till, på hwars Tompt den är belägen, men dock nyttias af många i byen, ibland hwilka man intet wette kan, hwilken som wollande warit, att brundzlåcket, som warit lööss och icke wid brundzkaret fäst, då icke warit på lagt.

Resolutio.

Såsom den äländie och nu olyckel. omkombne Pijga Karin Swensdotter, så af sine siählesörjare, som alla andre här på orten nu närwarande, att godt låford, för sin gudzsfruchtan och Christeliga tålamad under det henne af gud pålagde Korss och ussla tillstand äger, och Tingz Rätten icke heller af någon wiss och otwifwilchtig omständigheet finner, att hon uti sin omkomst sielf någon orsaak och wollande warit, dy kan Tingz Rätten icke finna, att hennes kropp en Christelig begrafning må kunna förwägras, men för det öfrige warit Häradtz Ländzman förbehållit att wid nästa Ting dem lagl. sökia och tilltähla, som brunden äger och nyttia i hwilken denne olyckia sig tilldragit för det de, emot det 6 Cap: dråpmb: mäd wåda __ försummat att hålla brunden tilltäpt och mäd låck försedd, hwarigenom denne olyckia kunnat förekommas, Dock blifwer detta Tingz Rätten tillgiörande den Högl. Kongl. Rättens Högrättwijsa Leutation och ompröfwande Ödmiukel. Submitterat.

DÖMDA TILL DÖDEN FÖR OTUKT

Nils Vass (1619)

Arkiv Digital: v189930.b3010

1619 den 1 dec

Nills huaß i Broarås för enfålt hoor och Mökränkan, medh oskyldede konu Ragnilla Olufz= dotter, Bekänner sin mißgiärning och den inte nekar, och är nu sedan han hooret bädrifuit haf.r skyld widh sin lagh gifta hustru. Hafuer och den= na Ragnilla Olufzdotter nogor åhr sedan till= förne warit för rätta, och denna sin sak förso= nat, och då war denne Nills huas inte tilstådes, Är ej heller tillförne med nogon hoordoms last be= slagen, för denna hans mißgiärningh, kann denne rätten icke wäria hans lijf, vtan wara fallen till thet straf, som både Gudz och Suerigis lagh förmäler, Doch i all vnderdånighet aller vår Nådigste Konungs och Herre, till nådigt be= tänkiande och högre förklaringh ödmuikelig:n hemställt

Lars Håkansson och Astrid Olofsdotter (1620)

Arkiv Digital: v189930.b3120

1620 den 17 juli

Lars Håkonßon i Siogersta som tienar her Gabriel ibidem bekänner sikh hafwa giort en= fålt hoor, med oskyldede konu, Estrid Olufzdoter, han är en fattigh karl som inte hafuer wede= wåga, vtan 3 Små barn, Är ej heller tillför= ne medh nogon sådan eller annan last beslagen tycker illa wara lofuar boot och bättringh, Och han hustru beder för honom. Doch för den= na deras mißgiärningh / Endoch Konan som och tillförne hafuer bedrifuit enfållt ho z* Oluf frost, ej md är, huilken och för henne tå bött hafuer /: kan denne rätten icke wäria de= ras* ras lijf, vtan i all vnderdånighet, alles vår Nå= digste Konungh och herre till nådigt och högre förkla= ringh ödmuikeligen hemställt.

*en lucka i texten = hoor mz?

*sidbrytning

Jon Andersson och Margareta Larsdotter (1621)

Arkiv Digital: v189930.b3180

1621 den 18 juli

Samma tijdh kom för rätta wälbyrdige Harald Erichßons förlähningzbonde i Biörstorp, Joen Anderßon benämndt den

der /: Gudh bättre :/ hafwer giort enfällt
hoor medh oskyldte och tillförne oförkrän=
chte Margreta Larsdotter i Rådene, den=
na deras mißgiärningh de inte neka, der=
före effter Gudz och werdzligh lagh, kann
denne rätten icke wäria deras lif, vtan
i all vnderdånighet Alles vår Nådigste
Konung*

*sidbrytning

Konung och herre till högh och nådigh för=
klaringh ödmukeligen hemstält, äre in=
te tillförne beslagne med nogra sådane
eller annan last, och Mansens hustru bedier
för honom.

Karin och Elin Björnsdöttrar och Lars Andersson (1621)

Arkiv Digital: v189930.b3220

1621 den 8 okt

Samma tidh tingfördes Karin Biörs=
dotter, som tiente H.F.N.s Hertigh Carl
Philipz landbo, Anders Biörßon i backa=
gården i Siogersta i der och sammestädes
tiente en drängh Anders Larßon benämndt,
och henne belägrade, thet ingen af wiste
vtan the båda. J midler tidh hafuer
denne drängen och gåt till uppenbår=
lige trolofuat sigh med hennes syster
Elin Biörsdotter, och rådt henne medh
barn,*
barn, Sedan hafuer han åter gåt till för:ne
karin och giort så henne med barn, thet
för:ne Elin inte af wiste, förr än så illa skedt
war, och drängen är rynd sin koos, för
denna deras bedrifne mißgiärningh
huilken de bekiänna, kan denne rätten
i[cke] wäria deras lif, vtan i all vnderdånighet
vår nådige höga öfuerhet till högh och
nådigh för klaringh ödmukelig:n hemstält, eij
ära the heller tilförne med någon last beslag=
na, tyckia thet ganska illa wara, at the så ä=
ra af honom bedragna.

*sidbrytning

Lars Jakobsson (1628)

1628 den 30 juni

Fram fördiss för Rätenn Lars Jacobssonn i Hornbårga, huilkenn Bekende sigh att hafua giort hoor medh
En Soldate Enkia kijrstin tårkils dätter i Hornbårga, Och haffuer förshrifne Lars Jacobssonn tillförne,
på samma Sätt besmiuttat sin Echta sängh, Bleff nu församma bedrifna last skull förbe:de Lars Effter
gudhs lahg Lev:20 dömp till dödhenn: Men dåch icke dess Mindre sackenn till then högloufelige
Kounnogzliche hofrätthenns Gunstigha för klaringh Wpskuttin h:

1630 den 4 maj

Wardt Lars Jacopssonn i Hornborgha medh flijt Examinerat Om inthet hafuer hafft Lägerskap medh sin
förra hoorkona Kirstin, her till han aldeles nekade icke heller war här någon annan som honom thet på
bewissa kundhe

Björn – andra gången (1628)

1628 den 14 okt

På Samma tijdh Bleff Biörnn J Stämniestårp framstelt for Rätenn; Huilkenn Bekendhe; sigh att hafua: giort hoor Medh En Enkia Anna Jacobssdåtter i Brunum; Och medh henne Aflatt barn; Och hafuer forshrifne Biörn; tillförne; och giort hoor; Så Effter samma bedrifna Syndh ärh Wppanbaratt och bekendh; Blef han Effter guds Lagh Lev 20 dömppt till dödhenn: Doch Sacken till then höglofulige; konungzlige hofrätens gunstiga forklaringh Wpskutin och Wpsendt. h:

Anders Svensson och Ingegerd Andersdotter (1631a)

1631 den 13 juni

Samma dagh fram stelles för Rätteen anders Suensson på Knöllen [=Knölen], huilkeen Offteligh bekende sig at hafue giort hoor med en Enkia Jngerd anderssa dåtter, huilken en Litteen Tidh hade sit tilhåld hoes förbe:de Anders, och med henne afflat barn, Men så snart det blef Oppenbarat, förrymde Han Sin koos, Så att Jngen segger sig wätta Huar han ähr, blef nu förbe:de Anders för samma Bedrifna Misgerningh, effter gudz Lagh Lev: 20 dömppt till dödeen, dok saken till then konugzlige Rätteenens gunnstige förklaringh:

ANM. Han återfinns även på andra ställen under rubriken otukt, se 1643a.

Anders Larsson och Kerstin Nilsdotter (1631b)

1631 den 13 juni

Jteem fram sändes Anders Larsson i Lungem huilkeen och frijuilligeen bekende sig att hafua giort hoor medh sin Legopigga Kerstin Nilssadåtter i Lungum, doch icke afflatt barn Samman, dömdes nu i lika måtho både horkarllen och hoorkonnan effter gudhz Lagh, Lev: 20 till döden dåk Saken till then låfuelle konugzlige Rättens gunstige för Claringh, tiensteligen hemstält, ther han ähr Resolueratt, och laglessaren tilhandakommen, den 10 Decembris Skall Exequeras.

Håkan Svensson och Ingeborg Månsdotter (1635)

1637 den 16 juli

Widh tingit Som höls i Hornborga then 16 juli framstelte sigh för Rätten, Håkan Svensson i Nygård, hwilkin bekende sigh at hafua giort hoor medh it Ogiffit quinfolk, Ingeborgh Månsdotter i Kåringabo, hwilkin och stodh här för Rättin, och dömdes bådhä effter gudh lagh till dödinn, Doch sakan till then hofflige konungzlige Rättins i Jönekiöpingh gunstiga förklaringsh tjenstwiligen Vpskutin, thet hon och ähr, Resolueratt:

Gunnar Olofsson och Sigrid Persdotter (1635)

1637 den 16 juli

Jtem på samma tidh framfördis för tingit En Enkia Sigrin Peders dotter i Holm Engen, Hwilkin bekende sigh at hafua giort Hoor medh en gifft Man Gunner Oluffsson i Forentorp, hwilken för ähn Saken bleff vppenbar, ähr för Rymdh, Dömdes hoorkonan Effter guds Lagh till döden, och ähr samma Sak Af Een Loffuelige Konungslige Rätten i Jönekiöpingh Resolueratt:

Anders Jönsson och Malin Andersdotter (1635)

1637 den 18 juli

Widh tingit Som höls i Dala then 18 Julij framsteltis för Rättin wälb: Bengt Ribbings gårds fougde, Anders Jönsson, hwilkin hafwuer warit Lagligen troloffuadt medh en piga (Ingeborg Svensdotter i Blekhult, enligt Göta hovrätts arkiv) i Reduägh i 8 ähr, och nu hafuer han besouidt Enn piga på wälb: Bengt Ribbings Sättegårdh, Malin Andersdotter, Dömdes för Enfalt hoor, doch saken till then Loffuelige Konungslige Rättins i Jönekiöpingh gunstiga förklaringsh wpskutin, ther hon och äht öffuerseedh, och till widare Ransachningh, remiteratt:

1637 den 19 okt

Vijdh tingit Som hols i bisstorp then 19 octobris bleff Effter then loffuelige konungslige Rättins i Jönekiöpingh, befallningh, Rannssakat Om Anders Jönsson gårdsfougde på Wälborne Bengt Ribbingh Sättegårdh, Dala, huadh som haffuer warit orsaken till at troloffningen emellan honom och hans fäste piga, hafuer Så Lenge Stådt, och icke förwarit fulbordat: tå befans At orsaken war hoss honom effter honn hafuer worit hoss honom några skesser(?), och tillbudit sigh at the måtte wijas Ått: Men han hafuer Alt hollit sigh ther ifrånn, föregiffuandes, At han icke wille sin hussbondes fråworo, Som tå war i tysslandh, Rygga sin tjenst, Huilket hon Jnte kan föregiffwa, At hussbondin haffuer honom någontidh förbudit, heller förhindrat; till thet Andra, befoltis At Rannsakas skall, Om prest hafuer warit öffuer samma troloffningh, tå befans At her Christofher som nu ähr kyrkeherdee i böne, och tå wor Capelan wår ther tilstades:

Håkan Persson och Brita Hansdotter (1637)

1637 den 16 juni – Högmålsbrott

Widh Tiingit i Jettene, then 16 Junj, dömdes En frälsse bonde Håkan pedersson i Reastorph huilkit hafuer Bessofuit En Legopiga brijta hanssa dotter barnfödh i Dala.

Nils Jonsson och Ingeborg Andersdotter (1638)

1638 den 24 sept – Högmålsbrott

Widh tingit i Segerstadh then 24 Septembris dömpdis En Soldate hustru Ingebor Andersdotter i Håkantorph i huilkin en ogift Ryttare henne belägratt hafuer Nils Jonsson i Espås benempdh.

1638 den 24 sept (endast bland Göta hovrätts protokoll)

Framfördes för rätten en soldate hustru, Ingeborgh Andersdotter i Håkantorph Hwilkens man nu ähr i Tyskland, Och nu emendan han hafuer warit borto på tugh, Hafuer en ogifte Ryttare Nils Jonson i Espås Hwilken och nu ähr på tugh besofuitt henne, och med henne Aflat Barn och hon hoor bedrifuit hafuer dömbdes hon effter Gudz lagh leuit – 20 till döden, doch saken till den högloflige Konungzlige Rettens i Jönekiöpingh öfuer göta Rijkitt gunstige förklaringsh, tienstwilligen opskuting.

Anders Nilsson och Brita Larsdotter (1638)

1638 den 24 sept – Högmålsbrott

Item dömpdis en horkarll Anders Nilsson i Remmatorp benemdh huilkin hafuer belägrat sin hussbondis Legapiga Britta Larissadotter.

1638 den 24 sept (endast bland Göta hovrätts protokoll)

Framsteldes för retten Anders Nilsson i Remmatorp, Welb. Knut Jöranssons landbo, på hans Sättegård, hoss honom boendes Huilken friwilligen bekende sigh Hafua giordt hoor medh sin Hwsbondess lege Piga Brijta Larssdotter, och med Henne aflat barn och stodh nu samma kona Her för retten och sin bedrifnu Synd, bekende, dömbdes nu både hoorkarlen och hoorkonan, Effter gudz lagh leuit – 20 Cap til döden, doch icke dess mindre sacken til den högloflige konungzlige Rättens i Jönekiöpingh Öfuer götarijkitt tinstligen opskuten.

Per Jonsson och Anna Larsdotter (1638)

1638 den 27 okt – extra ordinarie ting

Jtem dömpdis en horkarll Pedher Jonsson gårds skommakare på dala; huilkin hafuer belägrat sin grannis Pedhers i högårdin Legiopiga Anna Larissadotter benempdh.

1638 den 27 okt (endast bland Göta hovrätts protokoll)

Item framställtis för Rättin wälb: Bengt Ribbingh till dalla landbo och gårdsskommackare, pedher Jonsson huilkin bekiändhe sigh at hafua belägrat sin grannis peders i högårdin Legiopiga Anna Larssadotter, och medh henne aflat barn, huilken och nu stodh här för Rättin Jampte honom och sin Syndh bekiände : dömpdis nu bådhe horkar och horkonann Effter guds Lag Lev : 20 till döden : dock icke dess mindre Sacken till then loffwelige konungslit Rättins i Jönnekiöpingh gunstige Resolution tienstwilligen hemstelt : Till wisso at så å Laga tinge bekiänt och dömpd ähr, bekräffter Laglässaren medh sin handh och signete Jampte medh häradz Inssegell her nedan Vnder Datum ut Supra.

Jakob Eriksson och Karin Arvidsdotter (1638)

1638 den 27 okt – extra ordinarie ting

Item framsteltis en ogifft persson och wälb: Ribbingh arbetzdrängh Jacob Eriksson be:d huilkin hafuer belägrat Karin Arffuidsdotter och hans wälb: Landbopiga, nu befinner man them wara skylle till tridhie och 4 som til 3 och som till 4 : och tillsprodis the om them bleff af consistoro tillåtitt at the måga Echte huar andhra, om the ähro ther till sinnadhe : tå Suara han Ja och hon

war och tillfrijdo, Men hännis modher och förwanter begiära at betänckhia sigh till Nästa ting och Emedler tidh skulla the Söcka Consistorin i Schara :

Anders Svensson och Marit Andersdotter (1643)

1643 den 12 april

1)

Samma dagh Stältes För Rättenn en gifft man Å frelsse Anderss Swenssonn i Knölenn be:d huilkenn hadhe giordt hoor, Och afflat barnn medh et Löska Quinfålk, mariet Anderssa dotter be:d, så At hon nu bekienner sigh Aff honom haffuandes wara huilkenn Och tillförende för 7 åhr wedh pass haffuer aflat barn medh dhenne Anders Swänssons Son Carl Anderssonn be:d då hann en Löss dreng war, hwar före hann effter Lagh plichtat haffuer för mökränkningh, Och Alt ifrån dhenn tijdhen in till nu haffuer fadherenn, för:de Anderss i Knölenn hafft dhetta sit Oechta Sona barn i sin gårdh hooss sigh, Och bekienner nu bådhe kånen marit så wäll som Offta be:te (=ovanbenämnde) Anderss At hon är en månadh mehr Ähn halffgångenn medh hanss barn Och effter dee begge sin begångne Syndh bekienna ty kunde dhenne Ringhe Rätt icke frija dhennes Lijf Vthan för begångne Syndh, Och vppennbara bekiennelse, dömbde bådhe hoorkarlenn Och hoor kånen ifrå Lijffuet, effter Gudz Lagh Levit 20:10 Nådhenn hemstelles dhen högl. Kongl. Giöta hoffrät ödmiukelighenn, dhenne Anderss hafr Och tillförende wedh pass för 16 Åhr sedenn som han bekienner giordt Ennfalt hoor Och dher förebödt Och plichtet

1643 den 26 juni – extra ordinarie ting

Bleff effter thenn Högl. Kongl. Giöta hoffrätz Resolution, Öffuer Anderss i Knöllenn Daterat Jönkiöping den 7 Junij, såsom och det Postscriptum till wälb. Landzhöfdingenn ifrå dhenn Kongl. Hoffrät Daterat Jönekiöpingh den 20 Junij, näst förledann Ransaakat Om dhet kietterij som be:te Anderss skall haffua begådt medt sin Såns frijlla, mariet Andersadotter, Och tillspordes be:te Anderss i Knölen Om hann neekar sigh haffua wist At Samma Kåna hadhe till förende Afflat barnn medh hanss Son Carl Andersson den till han Swaradhe, At hann dhet ingalunda neekar, Vthann vppennbarligenn bekienner At hann dhet wiste, Ähn till sprodes hann Om samma kåna mariet Åhr honom eller hans Son något Skyld Antingenn på Fädhernes eller mödhernes sijdhann, detta neekar hann Aldellis, eij heller kann dher till någhon Skiäll finnas Effter dhenne Andersses bekiennelse, dömbdes han ähn för kiätteriijt, effter gudz Lagh 20: v12. till dödhenn huilkenn dom effter dhenn Kongl. Hoffretz Resolution hemstelles wälb. Landzhöfdingenn till wijdare Execution

1643 den 17 juli – extra ordinarie ting

1)

Samma dagh hadhes Åther för Rätta mariet Anderssa doter som hadhe låtet sigh belega Af sin huusbondhe Andherss i Knöllenn, Och tillförende war lägrat af be:te Andersses Son Carl Anderssonn be:d som förra Acter Vthwisa dhenne Anderss i Knöllenn Åhr nu näst förledenn den 15(?) Julij för sin begångna och bekiendha hordomb Och kiätterijs Syndh, Justificerat Och till spordes nu be:ta mariet Om hon sin kätterijs Syndh bekie~~ner~~er hwar till hon frijwillighenn Swaradhe Ja, At honn grant wiste dhet hon bådhe medh Sonenn Och fadherenn hadhe sigh i Lägtherskap Jnlåtet, ty dömbdes hon för kiättejtt effter Gudz Lagh Levit. 20:12. ifrå Lijffuet, dhenne domb Lådt wälb. Landzhöfdingen strax stella i Execution, Och mariet bleff Vthfördh på Rätte platsen till At Justificeraz, och stodh wedh samma bekiennelse in till dödhen

Karin Nilsson (1643)

1643 den 12 april

2)

S. D. Stelless för Rättenn karin Nilssa dotter haffwandes sidt till hållh wedh hornborga, Af Oächta Sänggh född Och ähr mökräncht Aff Een Soldat Anderss Anderson be:d, dhen nu ähr i fijende Landh, Och haffuer medh honom Afflat barnn, Och dhet alla redha till werldenn födt, dhenne Andherss Anderssonn ähr tilförende Laghligen troloffwat medh et Annadt Quinfålk, Jngredh Jonss doter be:d huilken Och dess lijkest ähr Aff honom haffuandes blefuen och haffuer födt twenne hanss barn till werldenn, et för

troloffningen Och dhett Andra Effter, Så Effter dhenne Karin Nilssa dotter, sin Syndh bekiendhe, såsom Och At henne icke war Owiterlichem At dhenne Soldat Anderss Anderson war Laghlighenn troloffuat medh Jngredh, hwar före bleff honn dömbd effter Gudz Lagh Levit 20:10 ifrå Liffuet, Nådhen hemstelles dhenn högl. Konugzl. Giöta hoffrät, karinn haffuer Altz intet At böta medh

Jon Bengtsson (1645)

1645 den 26-27 Mars

3.

Ladhes för Rätta Jon Bengtsson i Loringa Een gifft man Å frelse, huilkenn medh gråttandhe tårhar, bekiende At hann Af dieffwolenns ingiffwendhe och sidt kötz Ondha begierelse, haffuer låtet sikh bedragha till at trädha ifrån sin Eechta Säng, och in låta sikh i Lägersskaph, och hoordoms Last medh En knechta Enkia Kirstinn Anderssa dotter be:d, som om på et åhrs tijdh, haffuer hoos honom hafft sidt till håldh, och haffuer be:te Jonn bengtssons hustru, sielff begieret samma knechta kåna till sikh, at honn skolle skiöta henne Vthi sin Siukdom, ty hon haffuer nu /: som grannar och Någrannar wittna :/ Vthi 12 åhrs tijdh warit Een Siukligh Qwinna, och Jntet förmåt hwarkenn till at kooka eller baaka åth sin man, dhenne kirstin åhr igiänom dheres Oloffligha Vmgienge haffwandes bleffwenn, och haffuer nu för 3 dager sedenn, födt barnn, och kunde nu dhen före icke till Tingz komma, Så effter för:de Jonn Bengtsson sin Syndh bekiendhe, dömbdes han effter Gudz Lagh, Levit: 20:10 ifrånn Liffwet, Nådhen hemstelles dhenn hög. Kong. Giöta hoffrät ödmiukeligenn, Jonn haffuer ganska Ringa At böta medh.

1645 den 5 juni – extra ordinarie ting

1.

Samma dagh bleff Ransaakat om Jon bengtssons hustru i Loringa, effter dhenn hög. Kong. Giöta hoffrätz Resolution Daterat Jönekiöpingh den 23 Majj nest förleedhenn, förmellandes at bettere skolle Ransaakas Vthi Jonn bengtssons Saak, och Skiälligenn bewijsas, om hanss hustrus Swogheet, och om hoon så Siuk warit haffuer, at honn sin Eechtenskaps plicht sin mann icke haffuer kunnadt bewijsa, Hwar Vthinnann funnes desse skiäll 1.) hadhe Jons hustru warit Vthi Annadt Echtenskaph, för åhn honn kom till honom, och medh dhenn förra mannenn Afladt 6 barn, Effter hanss dödh war hon Enkia i 3 åhr, och nu åhr 44 åhr sedhenn Jonn Bengtson kom i Echtenskaph medh henne, och berätttes af twenne Nembdemän Lars Oloffsson i borgunna och Månss Börsson i Skiogersgtadh, At dhenn tijdh dhenne Jonn wigdes wedh sin hustru, då wåhro mångo meniskor som för Vndrade sikh dher öffwer, At han som war een Vngh Karll skolle wela wijas wedh En så gammall hustru, icke heller haffuer han någonn tijdh afladt barn medh henne, bekiendhe och Jonn bengtsson sielff medh högh beplichtelse, Effter flitjtingh förmaningh at hans hustru i Siw (=sju, 7) åhrs tijdh, icke haffwer kunnadt eller förmådt till At bewijsa honom sin Echtenskaps plicht, Åhn bekiende Nembdemännerna Månss Börsson, Och Anderss Biörsson i Siögerstadh, At dhenne Jonn Bengtz hustrw, haffuer nu 6 eller 7 åhr warit så Swagh At dher sonn Vndher Stundom kundhe troo sikh till, at sittia een stundh för spijselenn, så hafr honn icke warit mechtigh, till At komma sikh sielff Vthur Sängenn, Vthann Andra måste hielpa henne, Eliest haffwer Altijdh fältz bön för henne Aff Pridickestolene i desse 6 eller 7 åhr och til förende haffwer honn ock warit myket Swagh, och berätttes At honn nu ligger som et Vthtorkat trä, så at dher är föge Annadt igienn på henne Vthenn beenn och Skijnn

Elin Bengtsdotter (1645)

1645 den 13-14 okt

S. d. hadhes för Ratta Elinn Bengtz dotter i dala å frelse gifft kona, huilkenn bekiende sikh wara belegrat aff en gifft karll Sigge Andersson till tienst på Landzhöffdingens wålb. Bengt Ribbingz gårdh daala, och hadhe medh honom affladt barnn, denne Sigge hafr strax då dhenne Saak bleff Vppennbaar Rymbt så at ingenn weet hwardt han åhr wegenntaghenn, och Rymbningenn åhr nu skedd för et åhr sedhenn, Så Effter Elinn sin Syndh bekiende dömbdes honn effter Gudz Lagh Leuit. 20:10 ifrånn Liffwet, Nådhenn hemstelles den hög. Kong. Giöta hoffret ödmiukeligen.

Gunnila Andersdotter och Olof Jonsson - första gången (1646)

1646 den 7 april

1.

Samma dag hadess för Rätta Gunnela Anderssa doter i Loringa, gifft Soldate Kona å Crono Huilckenns man Töriss hansson be:d Corperal nu ähr på tuogh i tijslandh och haffuer der waret i Samfalta 12 åhr och finns än behollen Vthi 1645 åhrs Ruller Som hemskeckade ähre, denne Gunnela anderss doter bekiende Sigh i förledna åhr widh wårfrudagh tidh i fasta, at haffua tredt ifrån Sin ächta Sängh, och inlåtet Sigh Vthi Hordoms Last medh sin legadrängh oluff Jonson be:d Barnfödd i ahlehäredt och medh honom haffua afflat barn, Som han och Sielffue icke förneka kunde, Så effter dee begge sin Syndh bekiende dömbdess dee effter Gudz lagh Levit 20:10 och Deut 22:22 ifrån Liffuet, nåden hemstelles den hög. kong. Giöta hoffret ödmiukeligen

Håkan Persson (1646)

1646 den 29-30 okt

20.

S. d. hadess för Reta håkan Pedersson i Reastorph, nu gifft man å frelsse huilcken i nest förledne åhr hade trädt ifrån Sin ächta Sängh och inlåtet Sigh i hordoms last, medh sin Lagakona karin bengtsdoter be:d ogifft som haffueer sit tillhåld i åslidh Vthi wartoffta heradt och war nu icke tilstedes, denne håkan haffuer och tilförende begåt enfalt hoor medh sin förra Legakona, huarföre han haffueer waret ting förddh och dömb för 10 åhr Seden wedh Pass, deta alt han bekiende och icke neka kunde, huer före han dömbdes effter Gudz Lagh Levit 20:10 Såsom och Deut 22:22 ifrån liffuet, nåden hemstelles den hög. kong. Giöta håffret ödmiukeligen

Kerstin Larsdotter (1647)

1647 den 24 maj

1.

Samme dagh steltes för Rätta Kiestin larssdotter i Bierka å Skatte, huilken bekende sigh i nest förledne åhr haffwa inlåtet sig vthi Lägerskap medh sin Stwffader Ambiörn Andersson i Bierk Soldat, Vnder Capitein Wälb: larss Persons Compagnie, och meh honom afflat barn, huilket nu wedh Pass för 14 dag ar sedan bleff födt hijt til werlden, och strax togh be:te Ambiörn Rymningen, så at ingen nu weet huarest han sigh förhåller, denne Kiestin haffwer och hållet detta så himliget, at ingen kunde förnima henne haffwandes wara, för ähn i nest förleden Påskadagh, så måste hon det effter hårt tiltal bekenna för sin modher, dock inget bekende någon wiss barnafader för ähn i samma stund som hon födde, och då togh han strax flychten, som sagdt är, Så effter hon denna sin Synd bekiende, dömbdes hon effter Gudz Lagh Levit 18:17 ifrån Liffwet, Nåden hemstelles den hög. Kong. Götha hoffrat ödmiukeligen

Gunnila Andersdotter och Olof Jonsson (1647)

1647 den 17 aug

1.

Samme dagh steltes åter fö[r] Rätta Gunla Andersza dotter i Loringa, huilken nu annan gång haffwer inlåtet sigh vthi oloffliget omgenge och Lägerskap medh sin förre Bolare Oluff Jonsson, och med honom afflat barn, det hon nu på armarna hade, Men Oluff war icke tilstädes, vthan haffwer sigh her ifrån förhållet sedan nest förleden Julehelgd, då denne sak begynte at yppas, en part förmena honom wara nedre wedh gräntzen der han född är, och en part säija honom wara vthi wassbo h:dt och är owist huilket sannare ähr, och icke wilie her Comparera, för ähn han förnimmer om han kan komma i Echtenskap med denna Gunla, huilket ingalunda tillåtas kan, som aff Episcopi Scharensis Zedell fwndes är sub lit. A. och

huar han förmimmer sådant bliffwa honom förwägrat så förhåller han sigh aldeles her ifrån, medh mindre han bliffuer hijt förd fängzligh detta andra lägersmål är skedt dem emellan 646 sidst in Julio och hennes man hemkom ifrån Tyskland 5 dagar för Matthis messo om hösten, och den laglige åthskeldanden emellan Gunla och hennes man skedde nest förleden Trettonde dagh Juul, altså kunde denne enfaldige Rätt eij annat förnimma vthan at hon nu annan gång enfalt hoor begåt haffuer och effter hon sin Synd bekende, dömbdes hon effter Gudz Lagh Levit. 20:10 såsom och Deut 22:22 ifrån Liffwet. Nådhen hemstelt den hög. Kong. Götha hoffret ödmiukeligen, Gunla haffwer alz intet at böta medh, ty när hennes man hemkom togh han ifrån henne alt det hon hadhe.

Berta Karlsdotter och Sven Jönsson (1648)

1648 den 22 juni

1.

S. D. hades för Rätten, Swen Jönsson, Bronäss, en giff Man å frällse, hwilken bekende sigh haffwa trädtt ifrån sin Eghta sängh och inlåtit sigh Vthi Lägerskap, och hordoms Last, medh en Knechta Enckia, Börta Carlssdotter be:d, som haffwer Warit hans Jnhyses qwinna, den der nu går haffwandes medh hans Barn och sin Syndh bekenner så wäll som han så effter dhe bägge sin Syndh bekände, dömdes dhe effter Gudz Lagh Lev 20.10 såsom ock Deut. 22:22 ifrån lijffwet Nåden hemställes den hög. Kong. Giöta hofrätt ödmiukeligen, hans hustru föller för honom i Förböen.

Jon Andersson (1652)

1652 den 10-11 mars

1.

Samma dagh Stältes För Rätten Joen Andersson Giff, nu Tillienst hoos Wällerde her Jönss i kyrcketorph, Män i förledna åhr tillienst uthj Stönstorpa Prästegårdh, huarest han hade Jnlåtit sigh Vthi hordoms Last och Lägershors medh itt ogiff Quinfolck Ingridh be:dt, huilken och i Samma gårdh tiente, och nu wardt afwijken, och icke tilstades, denna Joen Andersson åhr wedh Pass för 5 åhr sedan komnen i Ächtenschaph medh sin Nuwarande Hustru Marit Erichsdotter Huilka sitt Ächtenschaph af lösachtigt omgånge först begynt hafwa, och dher igenom åhr han sedhan låckat at taga henne till Ächta, hälst Effter hon intet hadhe till at bööta medh, Män ifrån den tiden han medh henne kom i Echtschaph, in till nu, hafwer han altz intit omgånge medh henne hafft, Eller till dhet Ringaste hoos henne wijstas, uthan han haffuer tjänst på det ena Ställit, och hon på det andra, och dätta för hennes lätfärdigheet skull som honn medh åthschillige Personer hafft hafwer, dätta witnade hans Greff. Nådhes Gr. Fredrihz Stenbocka Fogde Wäl: Jöns Persson Effter aflagdt Eedh Å book, Icke desto mindre effter dhenne Joen Andersson sinn Syndh bekände, dömbdes han Effter Gudz Lagh Levit 20:10 ifrån Liffuet, Nådhen den Hög. Kong. Giötha hofrätt ödmiukeligen hemstäldt, Såsom dhenna Joen åhr een fattigh tienstedrångh, altså, Altså hafwer han ganska ringa at weder wåga och plichta medh.

Ingrid Andersdotter och Nils Arvidsson (1652)

1652 den 14-15 okt

4.

S.D. Stältes för Rätten Niels Arffuedson i Vglum giff å Frälsse, Wälbe Fruu Margreta Sops till Korsegården Rättare, huilken bekände sigh haffua trädtt ifrån sin Eghta sängh och inlåtit sigh i lägerskaph och hordomss last medh Ingrid Andersdotter Jbidem, ogiff som för detta haffuer och warit Vthi Wälbe Fru Margreta Sops Tjänst och medh henna aflat Barn det hon åhnu går haffuandes medh, och icke förne då kan; Så Effter dhe bägge sin Syndh bekändhe dömbdes dhe effter Gudz Lagh Levit: 20:10 Såsom och Deut: 22:22 ifrån liffuet. Nådhen dhen Hög. kong. Giöthe hofrätt ödmiukeligen hemstäldt.

Karin Persdotter och Bengt Engelbrektsson (1652-1653)

1652 den 14-15 okt

24.

S.D. Stältes för Rätten it Quinfolck Karin Pedersdotter be:d i Ståltorp, ogifft å Crono, huilken medh gråtande tårar bekände sikh hafwa Jnlåtit i Lägerschap och Hordoms last medh een Föredern, Bengt Engebrechtssonn be:t, gifft, så war hennes Stiufbroder, och med honom aflat Barn, det hon nu Stodh her för Rätten och hade på sine Armar, Men denne Bengt Engebrechtsson war nu icke tilstådes, Vthan sikh mootwilligen Vndanhåller, och föregiffuer denne Karin at han hadhe för henne sagt, då han till henne ingick, dhet hans Hustru wordt i Tysklandh dödh bleffuen, det intet sant war, utan hans hustru kom i förleden Wåhr ifrån Tysklandh effter honom, och nu wijstes hoos honom, och då war Synden medh Karin Allareda begången, Så effter denne Karin sin Syndh bekände, dömbdes hon effter Gudz Lagh Levit: 20:10 ifrån lijffet, Nådhen dhen Hög. Kong. Götha hofrätt ödmiukeligen hemstelt, Karin ähr en fattigh Enkiödatter, och haffuer intet at böta medh.

1653 den 6-7 juni

7.

S.D. Kom för Rätten furredaren Vnder Öffwerstens Wälb. Johan Stakes Compagnie, Bencht Engebrechtsson i Fridene Vthi Wartoffta h.dt gifft å crono, och fougeligen bekende, at han egenom dieffuels tilskyndande, hade inlåtit sikh i Lägerskap och hordoms last medh Karin Persdotter i Ståltorp ogifft å crono, och medh henne aflat barn, och war hon för Rätten i förledna höst 652 in octobri, och annammade dom i Saken, hwilken dom allaredhe är i den hög. Kong. Götha hofrät Resolverat, Men Bencht som Vthäris war boandes, haffwer icke förr, kunnat comparera för den och andra orsaker skull, Men nu bekämmer han sin Synd och bedher om nådher och icke rätt, Jcke desto mindre kunde Tingzrätten honom icke befria från det straff som förmälas Levit. 20:10 och Dent 22:22. Vthan döma honom ifrån lijffwet, Nådhen den hög. Kong. Götha hofrät ödmiukeligen hemstelt. Denna Bencht föregiffwer sikh i samfelta 17 ähr haffwa continnerligen warit Vthi det Tyska kriget, och emedler tijdt der Vthi giffwit sikh i Echtenskap i Stetin medh en Tysk hustru, och warit medh henne i Echtenskap i Siw ähr, och då han medh andra bleff ledigh at reesa äth Sverige, wille hans hustru intet fölia honom, Vthan bleff igen, och då han hemkom, skreff han henne till, at hon skulle komma til honom, och hon kom intet, sedhen reste han till henne sielff, tenkiandes at få henne medh sikh, det dock icke skedde, der effer söchte han wedt General-Munstring, at få förloff ifrån Regementet, på det han måtte få vara hos sin hustru, det han ej heller bekom, och är så sedhan råkat i denne olycka, som aff medhföliande bewijss, A: B: C: är till att see, och tenker sikh nu derför, och för sin stora fattigdom skull, kunna niuta någhon förskoning på bötet, hwilket alt vthi altsom största ödmiukheet remitteras til den hög. Kong. Götha Hoffretz nådigha resolution.

Berta Persdotter och Per Björnsson (1653)

1653 den 6-7 juni

21.

S.D. Steltes för Rätten Per Björnsson i Brunnum, gifft å frälsse, huilken i förledna ähr hade trädt ifrån sin Echte sängh, och inlåtit sikh vthi lägerskap och hordomslast, med Börta Persdotter i högstena ogifft å frälsse, och med henne aflat barn, detta de å begge sijder icke förneka kunde, oansedt Per föregifwer sikh icke mehr ähn en gång hafwa hafft et olofligha Vmgenge med henne, och dy förmenar sikh icke vara barnafader, dok kunde han ingen annan bewijssa. Så effter de sin Synd bekene, dömbdes de effter Gudz Lagh Levit. 20:10 och Deut. 22:22: ifrån lijffwet. Nåden den högloffl. Kongl. Götha hofrätt ödmiukeligen hemstelt. Börta haffwer alz intet at böta med, och Peders hustru fäller för honom en ödmiuk förbön.

Per Björnsson och Ingeborg Persdotter (1656)

1656 den 10 nov – Extra ordinarie ting

S: D. stältes för Rätten Per Björnsson i Brunom, åå frällsse nu Enklingh, huilken hustru nestförleden den 18 octob. affsomnade, denne Per Björnsson, måste bekienna och tillståå, at han i Nästförleden Vårh om kärssmess tiden hade affträdt ifrån sin ächta Säng, och inlåtet sikh i legerskaph och hordoms last, med Ingebårgh Perssdotter ibid. för detta en Ryttere Enkia, dock i Nästförledna årh bleff hon lagligen Trolåffuat med en Rytter Suen Suensson be.d Wnder Rytmasteren Welb. Nillss dräffen sköldz Compag: huilken och strax effter Trolåffningen, reste på Tugh åht Pålandh, och årh owist om den samme nu årh, eller då Leverskapet skedde, War i liffue, her inlades fuller i Rätte et litet breff, som be.t Suen Suensson förmenass at skola haffua henne till skreffuit ifrån pålandh, men det gör en stoor misstanke, at han det Wthinan, icke en gångh haffuer nämbdt hennas faderss namn, ibland 3 gånger som henness Namn årh nämpt i samma breff, som årh till at see Lit.A. för huilken orsak skull herädz Nämdbh, icke Well Wnderstodh sikh för denne gångh, till at ändtligen döma i denna Saak, Wthan först Willia sikh Wthi altssom största ödmuikheet haffua hooss den högl. kongl: håffret förfrågat huru man sikh i detta fallet förhålla skall, och så länge med domen drögia till dess man kan få bättre Wnder Rettellsse i Saken, Synden bekienna de fuller å begge Sijdor, hela herädz Allmoge, som och nu för en Annan orsak skull War hijt stämdb, fälla för Per Björnsson en ödmuik förbön, at han för denna sin missgerningh måtte få plichta med Penng och i Söner het hanss egen fader och Suerfålk, och alla hanss Suågrar, huilka alla föregiffua at han haf: r årligen och Well Låffuat med sin S: hustru och derass Söster, oanssedt han 1652, War fuller och fallen i hordomss Last med ett ogift quinfålk Börta Perssdotter be.d derføre han effter den kongl. håffrätz Resolution plichtat haffuer 80 Dr S:mt: till mera Wisso at så ledess årh åtingen Andraget, skiårskådat, Ranssakat och Wittnat, befunet förlikt, och affdömbt, Wnder Laglessereens egen handh och Signet, Jämpte herädz Insegle Actum ut supra.

Bifogat brev (Lit.A) från Sven Svensson:

Kiärlighen hälsan försändh mädh gudh Alzmächtigh nu och altiijdh, dernäst låtter iagh eder hustru Ingebor [stor lucka i texten] witterlig wara att gudh skee loff är widh godh hälsa, dugh förkunna migh samma tijdender ifrån eder alltid få höra, thätt wore migh aff hiertat kiert beder iagh eder kära hustru Ingebor [stor lucka i texten] att i helle [=hålla] weedh dhen loffe som wij haffue loffuet huar andre, huadh som iagh Wth loffuate så skal iagh hålle min ordh så länge iagh leffuer, iagh haffuer intet sicklich tijll att skrijffue Vtan iagh önsker nu hustru Ingebor mång 100000 gode dager och näter, latter iagh hälsa war kyrkhårde wällårdhe här Nijlss i stenstorp samt hans k: hustru och barn medh mång 100000 gode dager och näter, latter iagh hälsa Låntenampt. Erligh och manhafftig håkan suenssonn samt hans k: Sister medh mång 100000 gode dager och näter, hälsar iagh min k: föräldra haraldh oloffssohn Anna suensdotter medh mång 1000 gode dager och sådhan hälsar iagh min k syskone medh mång 1000 god dag och näter hastig aff fälttlager wedh Packz Pass den 18 Julij: 1656

Suen Suensson

Text på brevets utsida:

Thätte breff tijll sin k: hustru Jlij (=Elin) Ingemarsdotter Boandes i guddms härath i stenstorp giäll, och sochn, tätta kiärligen tiill handa komandes

1657 den 26 jan

Samma dagh bleff effter den högl. Kongl. Götha Hoffrätz Resolution, Daterat Jönköping den 24 Novembris nest förl. wijdare ransakat om Ingeborg Persdotters i Brunnum Trolloffning medh Ryttere Swen Swensson, och fans at kyrkioherden wällårde her Nils Andreae vthi Stånstorp medh twenne Ryttere, Nembl. Anders Jonsson i Tunom, och Per Jonsson i Stånstorp, hwilka begge nu äre i fiendeland, der till Swen Swenssons Brodher Per Swensson be.d woro tilstädes Vthi samma trolloffning.

Belangande den som Swen Swenssons breff haffwer hemfört, så war det en corporal Nils Persson be.d i Wartofta, hwilken nu efter afflagd Eed å book bekende, at be.te Swen Swensson war i Liffwe om Midsommarstijdhen förledet årh, och nu nest förledhen den 12 hujus haffwer Ingeborg födt sitt barn. Dessför vthan är sedhan hemkomit breff ifrån Pryssen, skreffwet aff folt predikanten And. Brinck til hans fadher Mr. Swen Brinck mehrbe.te Ryttares hussbonde, de Dato Graudens den 13 Decemb. 656 wthaff hwilket effterföliande formalia om samme Ryttere finnas till Vnderrättelse, N: hwadh och wyrdige fadrens tienare anlangar, är han wedh godt tilstånd, och godh helsa, Men nu är han aldeles dismunterat,

häst haffwer iagh skenct honom, Pistoler wil iagh tilse han få kan, den häst köptes aff en cornet för 8 RDr.

Mädhan nu Rätten inhämtade samma breff, affweck horkarlen Per Biörsson, ändoch han jempte horkonan bådhe godwilleligen i förstonne sigh instälte, förmedelst nögachtigh Borgan och lyste, med hwilket Wälborne Hr Landzhöffdingen Haffwer låtit sigh försäkra.

Detta ährande öffwerladhe Rätten, och befunne, at de så effter Gudz som weldzligh lagh dem bådhom ifrån dödhen icke wäria kunde, likwäl hadhe i betenkiende någhon dom öffwer dem at publicera, helst emädhen horkarlen nu affweken är, at der egenom deste bättre kunna locka honom fram, och bringa åter till Rätta.

Dessförvthan gjorde så nu som tilförende samptlige närwarande häradzboar för Dem bådhom Vnder dånigh förbön, i nådigh betenkiende han Per Biörsson nu änkling är medh några små barn, och der hos sigh anpreaesenterar i cronones tienst sielff at tiena medh 2 hästar; Horkonan Ingeborg Persdotter desslikest och medh några små barn, och synnerligen nu det sidsta som är 2 weckor gammalt, håller och en Rustning i Cronones tienst; kan icke heller förnimmas något kötzligt sammanblandelse medh Swen Swensson; för alt detta och häradz Nembd i Lijka mätto för them bådhe infercederar (=påtvingar) och ödmiukeligen bedher.

Effter som alt detta Kongl. Rättens nådigste Resolution hemstelles och submitteras, at dem kunde benådas liffwet. Detta till wisso Vnder laghläsarens ham (=hand, namnteckning) och signete, effter häradzhöffdingez affresande, jempte häradz Insegle. Aetum ut supra.

(ANM. Häradsrättens protokoll saknas för detta år. Ovanstående avskrift kommer från Göta hovrätts kopia.)

Elin Olofsdotter och Måns Larsson (1658)

1658 den 6-7 juli

Sammadagh kom för Räten Een Giffit Reijtare Måns Larsson på Stommen i Tunum å Crono och bekiänner sigh något öfwer ett Åhr sedhan hafwa begåt Dubbelt Hoor medh een Soldats Hustru Elin Olofz Dotter i Tunum, hwilkens Man nu ähr i Päländh. Men dhenne Måns hölt sigh straz Vndan Vthur wäghen och hemma Vthi Bygdhen in till dhess han förwerfwade sigh Generall Majorens Höghwelbone Hr Haraldh Staakes Leigdebref som han nu framwijste och opläsd bleff Daterat Öhra dhen 17 Februarij 658, hwar Vthi honom är giffuin Pardon i så Måto, att han skall i dhes ställe tiänna Cronan medh een Munterningh eller Rwestetiänst, förvthom dhen Rustningh han tillförende hollit hafwer. Altså bekände han Reytermestare Alomhafftigh Anders Olofsson, dhet hans twänne Rustningher, hafwa warit Vthi Danmarkz krig dhen, sedhom han Leigdebrefwit bekom, Men hoorkohnan war nu icke tillstädes, Vthan berättas henne till Danmarck wara förrymbdh strax dhenna Sack bleff openbar. Så oansedt att Rätten befinne dhenne Måns Larsson, hafwa effter Gudz Lagh Levit. 20 Cap: 10 vers sitt lijff förbrutit och förwerckat, Men effter som förbe:t Leigdhe beropar sigh på Swerigies Rijkens Nådz om sådana Missdedares Nådigha Pardonh Order Altså Vndersom Ödmiukeligest Remitterades dhenna Sack, Jämpte vidimerat Copia aff Leigdebrefuit till dhen Högl. Kong. hofrättens Nådiga Resolution och högwijsa förklarinh.

Kerstin Andersdotter och Jöns Ingemarsson, dömda för otukt (1658)

1658 den 3-4 dec

Tingstältes een ogiffit Khona Chirstin Anders Dotter i Dahla å Crono, Barnfödh i Dahla By, och bleff anklagad aff Lenzmannen Jöns Ingemarsson i Öija, för dhet hon pas för – 8 år sedhan haffwer begåt eenfalt hoor och aflat Barn medh een giffit Man Sigge Siggesson i Dahla, Barn född i Bragnum i Leekåsa g. och Barna Heradh, haffuandes sin Hwstru i Bålinghe Sochn i Sudermanalandh hwilka Sigge strax innan Lägerzmåhlet openbarades Vthur wäghen affweck, hwilket Khonan frijwillighen tillstodh och bekiände, Men förewänder dhet hon icke wijste dhet Sigge war giffit när Lägerzmåhlet skedde. Framlades Vthi Rätten Prostens Wyrdigh Mester Erichs i Dahla medh flere Dahlaboernas Vnderskrefna Witnes skriffit Daterat dhen – 2 Decembris 658. förmälendes som Wirdigh Mester Erich nu för Rätten och sielff bekiände att inghen Menniskia wijste att be:te Sigge war giffit i Sudhermanalandh för ähn 1/2 år effter

han Sigge war affwijken och att be:te Sigge Anno 645 bleff förder Soldat ifrån sin hwstru här neder till Säms Herregård i Giäsinne Heradt och Anno 647 war han till Tienst hoos Wyrldigh Mester Erich i Dahla på samma tijdh Sigge kom först i omgjanghe med samma Khona i Dahla. Sedhan bekiände Chirstin sigh wara pas för 5 åhr sedan besoffwen och födt Oächta Barn med een ogifft Carl Anders Aandersson Löösdriffware föddh i Steenstorp här i Gudhems Heradt och inghen weet hwar han åhr igien finnandes, Doch tillstodh Befalningzmannen på Leena W. Gabriell Nilsson sigh för Rätta att swara för hans Sak. Wijdhare tillstodh och bekiände samma Khona Chirsten sigh haffwa afladt oächta Barn för – 3 åhr sedhan medh Boo Andersson i Leena å Frälse ogifft. Hwilket och be:te Boo nu tillställes war och sådant tillstodh och bekände,

aff Hwilka allenast dhett första Barnet leffwer, Men dhe andre twänne Barnen ära dödhe. Altså Sakfälltes förbe:te Anders och Boo som ogiffte äro att Bötha hwardera – 3 mark. Och Khonan Christin Anders Dotter, Dömbdes effter Kongl. Straff Ordinantien, att bötha för första Lägerszmählet och eenfalt Hoor – 40 Dlr SilfrM:t eller Hwdstrykes för Tinghstugho dören effter förb:te Ordningh emädan hon intet haffwer att Bötha medh, hwilket Vnderdån Ödmiukelighen heemställes till högl. Kongl. Hofrättens Nådigha wijdare högwijsa Resolution om Khonan kan dher Vthinnan Nädigst niuta någhon förskoningh mädan hon icke wijste att dhen förste Hoorkarlen Sigge war ogifft som förbe:t åhr. Såsom och hwardh hon Khonan för dhenne twänne senare letferdighe lägersmählen plichta skall. Förmantes Ländzmannen medh all flijt hoorkarlen Sigge effterslå och honom för sin Brot Tinghföra.

Olof Jonssons och Kerstin Larssdotters blodskam (1671)

1671 den 26 juli (återgivet efter kopian som insändes till hovrätten)

Förstältes till ransakningh ifrån Göthala fengelsse, en ryttare Oluf Jonsson i store Brestorp och Bierka sochn, gift karl, hwilken bedrijffvit enfalt hoor medh Kerstin Larssdotter der sammestädes, hans hustrus brodersdotter, tillståendes begge samme gerningh, såsom och beknandes detta Vara skedt om midsommars tidh, förledne åhr, oppå Vägen ifrån Scara, så ryttaren Varit der i stadhen hoos sin hussbondhe Jacob Larsson, och kohnan burit fisk, sänder ifrån Velb:e fr. Mätta Kafle på Bierka, till kyrckioherden i Scara, hwarest hon föregifuer fått något dricka, och dhe begge druckne; ryttaren bekende och att han sedhan en annan gångh hafft med samme quines persohn olofligit umgeuge i skogen, hafua strax detta uppenbarat, för deras slächt och förvanter, ångrandes sine syndher och missgerninger, såsom och ryttarens hustru, medh grååt och hafuer in för Retten ropadhe och tijgdhe att hennes man skulle benådas lijfvet, det och delinquentione sielfue flere reser giordhe, kohnans fadher, som hafuer barnet hoos sigh, beklager och sin fattigdomb, att han intet hafuer, hwar medh han barnet kan uppehålla och försörjja.

Så alldenstudndh ryttaren Oluf Jonson hafuer gådt ifrån sin ächta säng, och bedrijffvit enfalt hoor, med sin hustrus brodersdotter Kerstin Larssdotter som både gudz och Sweriges lagh strängligen förbiuder och hemmar, ty kunne härads nembdh dem icke befrija ifrån lifzstraffuet, doch remitters alt detta, till den höglöfl. kongl. hoffrettens högwisse resolution, hwadh nådh dhem her uthinnan kan vederfahras.

Sedhan domen var publicerad, kom ryttarens hustru fram och som till förende högeligen för sin man intereradhe, att han kunne med nåder ansees och för lifzstraffuet förskonas.

Abraham Falkengreens och Ingeborg Gyllenstings blodskam (1675)

1675 den 7 okt

Instelte sigh Regimentzquartermästaren undher Skåniske dragonerne Wälborne H:r Abraham Falkengreen, huilken uthi ett allment roop och rychte kommen, som skulle han medh sin fruus halvesyster Jngeborgh Gyllenstingh barn aflat, för hwilken grafwe tillwijtelse, när dhen honom först i Skåne kunnugh blefwen, han necehsiferat till sin förmente rättmätige sackz iustification och säkre utförandhe, i diupste undherdånigheet kongl: Majj:tz allen Nädigste Salwum conductum sökia, medh hwilken han och dhen 18 Febr: 675, aller Nädigst åhr benådat wordhen, feloger till och från Rätten förkomma, och såsom han uppå senaste Tingh dhen 4 Junij, efter lofwen och sitt ödmiuke ansökandhe, hafwer Nådtt högl: kongl: hoffrättens nådige frija Leidhe dhen 12 Junij 675 af Num: 1 på Jngeborgh Gyllensting, på det hon motte komma honom til behörligit answar, och han så mycket mehr kundhe sin förmeente oskyldigheet förklara, hwilket Leidebref hennes brodher Wälb: Botwedh Gyllenstingh d 2 Julij sidstledhen emottagit,

och sin Syster tilstålt, som af dhet gifne quittance af föreskrefne dato sub num : 2 bewistes, hafwer hon lijk wäll ähn sikh honom till mötes icke infunnet; dy anhölt han hoos Rätten fliteligen, honom motte tillåtas för många högnödige orsaker, sine skäl producera; inladhe fördenskull een skrifteligh relation om ipho fock(?) medh wedherhörige attester, af inneholdh som fölger.

Först incinderar wälbem:te hr. Falkengreen, huruledhes wedh sin heem rekompst från Skåne d 28 Decemb: 673 han fan sin fru i siukligt tillståndh, och något litet dher efter dhen 6 och 10 Febr: 674, gudh kallat hans Sahl: Swärfolck, om hwilkes begrafning dhen äldste Sohnen Wälb: Johan Gyllenstingh skulle disponera, och een gångh uthi sin nödige frånwara ombedit Wälb:te sin svåger, han skulle reesa till Vååltorp, och dher något nödwendigt förrätte, hwilket Falkengreen efterkommit, och wedh sit dijländende de 28 Febr: 674, som af hans grannars Lars Arfwedsons, Anders Ersons och Johan Bryngelsons utgifne attest af d 6 octob: nestförledne sub num : 3 bewistes sandt wara, hafwer han efter sitt ährendes förrättndhe sikh medh något brennewijn för dhen starke kölden skull, och dher efter medh något öl låtit bespijsa, och moot Nattens till skynden lagdt sikh uthi dhen sängh han satt uthj /: emedan dhe alle wore uthi een liten kammar för köldhens skull /: då skulle Wälb: Jungfru Brita Gyllenstingh sagdt till h:r Falkengreen, wara bäddat undher honom på een kista, han swarat: wara lijka hwilken Sängh han ligger uthi, efter han lågh afklädd och tilltäckt, och wedh han skulle insompne, skulle Jngeborgh Gyllenstingh kommit och lagt sikh wedh hans rygg, och strax dher efter dhen andre Systeren Jungfu Anna Gyllenstingh sikh wedh wäggen nedlagdt, då han om natten wacknadhe, och befän uthi dhen trånga sengen qwinfolck när sikh liggandhe som wendhe ryggen till honom, bygde han sikh i suset half sofwendhe efter, icke wetandes, om dhe wore wackne eller ej, icke eller besinnades hwem dhe wore, förr ähn han förnam sin natwerlige Sädh bådhe owetendhes och owilliandes wara af honom moet hennes ryggh förskuten, hwar af han i förstonne mycket häpen, omsidher besinnat, många manspersoner kunna sådant i sömpnen wedherfahras, betugendes in för gudh sin skapare på sitt samweet, at reverenter hans virilia icke medh hans weetskap woro så när eller rörde hennes genitalia, såsom mode naturali dhet ena könet medh dheet andra omgås : icke eller haft någon conference medh henne, mycket mindre någon wijdare beblandelse ähn han nu bekent : ej eller wist att hon honom wille beskylla : eller att hon sådt bereet, innen dhet blef honom till Skåne genom skrifwelse undherkundlighet, då han uthi hastigheet fattat resolution sökia kongl: Maij:tz aller Nädigste Leijde, för bättre säkerheet att utföra sin förmeente oskyldigheet, emedan han skulle finna och befahra hennes brödher och anförwanter gerne trackta på hwariehande sätt honom bringa på falla och beståndh, hwarför han af föliande skäl will emot Jngeborgh Gyllenstingz ogrundadhe beskyllningh quam solennishemi protestera; Såsom

1./ will h.r Fakengreen påföra henne twetalen, af een up wist attest dat: högelijdh dhen 22 Augustj nästförwekne Num: 4, af Wälb. Fru Kirstin Storre uthgiwen, lydandes, Jngeborgh Gyllenstingh skulle i förstonne stadigt på städt och bekendt uppå een som skulle fölgdt henne bröder från Stockholm, och nu wara i Tysklandh, men efter nogere inguierande sådat wälbem:te sin svåger Falkengreen påfördt, hwilken man, efter hunssfolketz tilståendhe som fölgde brödherne heem, ingen annan wara, ähn Wälb: hr Carl Silfwer Swärdh, såsom Maioren Wälb: Joen Tufwesson hökeflycht uthi sin attest af dhen 29 Augustj 675 sub num : 5, tillijka medh h.r Lieutnanten Ruthen skulle hördt hafwa sådant taal gånget, witnar.

Ähn upwiste h.r Falkengreen dhe quinnors attest dat : Lijda dhen 17 Augustj sub num: 6, som födzlen skulle bijwistat, som woro Elin Swensdotter, Karin Jönsdotter, Elsa Jönsdotter, Elin Månsdotter, Jngeborg Månsdotter, hwilka uthk sin skrift betyga, att Jngeborgh Gyllensting skulle hafwa så för Wälb: Fru Kirstin Stoore, som för een annan hustru på Stompnen Jngeborgh ben:dh såsom sedhen mehra dödhlifwen /: bekendt rätte farnefaderen wara i Tysklandh, och folgdt folket som förleden Sommar skulle bortreest ; och serdeles och äfwen 20 resor när hon gått barn siuck af Elin Swens dotter bådhe medh onda och goda blefwit tillfrågat och förmanat bekenna barnafaderen, förehollandes henne intet kunna blifwa förlossat, innan hon dhen rätta namn gifwit, doch intet annat af henne till swar bekommit utan säjjandes : Gudh löner wäll honom som dhet giordt haf.r ; Skulle hon och nådeligen undsluppet födzlepijnan och dhe plågor som dhen gemeenligen fölgia plåga, så att hon sagt ringa skulle dhem tillkändt innan hon blefwit förlossat, som skedt på Lijda dhen 14 Decemb : 674, fördenskull hon för dhem ingen wijdare bekennelse giordt, utan dhen 18 siuldän när barnet döptes af Capellanen i Tranemo Wäll:de H.r Måns Haquini, hwilket kallades Elisabeth, skulle hon för honom sin Swåger Falkengreen namngifwit, hwarutöfwer hon ofta för bem:te hustrur skulle querulerat, och klagat öfwer sin Modher Syster Fru Kirstin Stoore, som skulle kommet henne hemligen till dhenne bekennelse uppå sin Swåger, hwilket sedan skall iblandh folket utspridt wara, hwarföre Falkengren emoot hennes slecht och serdeles Mohr Systeren Fru Kirstin högeligen protesterar, dherföre hon skulle henne till een sådan bekennelse uppå honom på hwariehande sätt lockat och förledt, och när Jngeborgh Gyllenstingh efter födzlen i 8 wekor på Lijda förtöfwt, reste hon dhen 6 Febr : nästledhen till Hallandh, och barnet strax dher efter dödt blefwit, såsom ber:de quinnors attest i bookstafwen lyder och hr Gabriel Schmidt, Lars Larsson,

Anders Swensson i korsgårdhen, Pedher Carlson i Lijda och Joen Bryngelsson i medh egenhendigh underskrift attestera sigh till en deel af ofwan bem:te quinnors personers mun hördt hafwa.

Vthi Hr Falkengreens inlagde libell och dhen 4 punchten, will han remonstrera af computation ifrån dhen tiden dhe låge i sängs till sammans och till födzlotijdhen öfwer skiuta 10 dagar, dher han dock säger inga öfwersketz dagar kunna tillåtas, och serdeles dhe som föda sitt första barn nepligh Supplera 9 Månadher, hwilken räckningh, han ändå af otidigt morerande och hastige reeson, som hon för födzletijdhen skulle brukat, mycket skulle anticiperat, hwar af Falkengreen will sluta, henne 4 eller 5 weckor efter dheras sengelagh hafwa medh barn blefwit, wedh dhen tijdhen hennes brödher skulle kommit heem från Stockholm d 20 Martij 674.

Yttermehr och uthj then 5 punchter beropar Hr Falkengreen sigh uppå huusfolket, som skulle ofwete hennes ostadigheet och löösachtige lefwerne, wedh hwilket tilfålle een piga Karin Pedersdotter framkallades som dhen tiden tient på Pååltorp, och nu till tienst hoos Hr Capitein Merser, hwilken efter aflagdt Eedh witnadhe at hon sågh Jngeborgh Gyllenstingh bådhe i mörkret och liuset wistas och wara allena tillhopa medh Fendricken Hr Carl Silfwer Swärdh, hwilken dher i 3 wekor och 2 dagar skulle still warit. Och något före skulle een Ryttare /: dhen hon intet kende ej eller weet namn gifwa :/ warit medh hr Carl Hårdh och Hr Gustaff Papegoia, och hon suttet hoos honom een Afton i fahrstugun, och legat uthe samma Natten, men ingen wiste hwar hon lågh, och närh hon om Morgonen blefwit tilfrågat, hwar hon varit, haar hon swarat : dhet kommer edher intet wedh. Säger och wijdare Falkengreen sigh alla Leoretihsima requisita dhetta måhlet här rörandhe, så hafwa uptächt, som han medh sielf sins Eedhe will beswärä.

Till dhet Siette framwiste Hr Falkengreen sin fruus Wälb:ne Fru Märta Gyllenstingz skrift af dhen 6 octob: sedstledhen, af lydelse, huru ledhes Jngeborgh Gyllenstingh henne swarat i sin mans frånwaro, närh hon henne tilfrågat om hon war hafwandhe, eller hwem war barnefaderen, skulle hon intet dhera willia tillstå ; då fruun henne frågat om hon Nyligh ledit sin quinligt krankheet? hwar uppå hon swaret : sigh dhen often wanligheten haft in till efter Påska; widare skulle Fruun intet dher efter frågat, men då rycktbart blef, att hon Hr Falkengreen för barnefadher beskyllat, skulle fuun dragit sigh till sinnes, henne icke af Hr Falkengreen hafwer dhe kunnat blefwit efter hon två eller tre gånger sin krankheet ledit sedan hon medh Hr Falkengreen skulle i Sengh sammanlegat, och dhess utan Wälbem:te Fru af dhet kärliga Echtenskaps omgenge hon medh sin Man nu på 12 åhret haft, aldrih förnummet honom till någon okyskheet eller löös achtigheet medh någon quinnosperson wara benägen, mycket mindre kan hon troo honom till sådan lättferdigheet medh sin halvsyster warit begifwen, utan honom fullkommeligen dher ifrån will hafwa befrijat och kenner oskyldigh, begirandes Rätten wille hennes och dhes K: små barns bedröfwlige tilståndh så wäll som hans oskyldigheet anset, och dhen så will som hennes sanferdighe witesbördh och förbön låta sin Man till godo niuta.

Ytterst beklagar högeligen Hr Falkengreen dhenne sin stoore olycka, och oförskylte uthi råkadhe osanferdige beskyllningh, provocerandes till Gudh och alla ährlige rättsinnige menniskior så militar som civil betiente som han medh uthi omgenge lefwat, om dhe annat ähn dhet som ährligit och Ehrebart ähr medh honom kunna Contestera i all sin lijfs tijdh funnet warda /: hwilket Nembden så wäll som alla andra här warandhe om honom sannade och hans voces condolerade, eij eller någon skola draga dhen ringeste tanke, medh mindre han som een drucken mogen Man, in af hendelse och icke af wpsåt legat i sängh medh twenne sine ryggwändandhe Swägerskor, och uppå sin ålderdom till någon så grooff beskyllningh brotzligh wara, utan tackar innerligen Gudh som honom medh bättre consideration och förståndh Nådeligen begåfwat hafwer, och sluteligen Rättens rättwijse ransakningh inplorerar till dhen hög: kongl:hofvrätten, hwar uppå han dhes aller Nådigste högh= och rättwijse sluut ödmiukest afwachtar.

Sedan Wälb:ne Hr Falkenbrens skrifter och documenter woro för Rätten upläsne, kom Rätten af Falkengrens första anbringande i dhen ehrfahrenheet, som skulle Jngeborgh Gyllenstingh, emoot all för modan, wara till Bååltorp (i Sätuna socken), ankommen, förmedelst högstbem:te högl. hofvrättens Nådigste förunte Leydhe, dhet hon in originali i Rätten upwijste, att komme feloger honom till ansvars, till hwilken ände och skickades budh efter henne, då hon andra dagen kom tillstädes, och i förstonne förehöltz fliteligen hon skulle stå wedh rätta sanningen och ingalunda dhen ifrån wijka, och frågadhes till, om hon nu påstår eller beskyller Falkengreen wara rätte barnefaderen? svaradhe och nekadhe dher till aldeles, sigh hwarken nu eller tilförende dhet giordt hafwa : då uplästes för henne Wälb : Fru Christina Stoores attest af dhet inneholdh som förber:dt ähr, då swaradhe hon dhet wara dher utaf kommet, att Fruun skulle sagdt till henne, sigh weta hwem som haar wehr legat i Sengh medh henne, och Fruun namngifwit Falkengreen, då skulle Jngeborgh Gyllenstingh till sielfwa factum nekat, som hon och nu hör instendigt, att han icke haft medh henne offligh som mangångh, men att hon tillika medh Systemen een gångh allenast lågo tillhope, som förber:dt och af Falkengreen bekendt ähr, dhet tilstår och bekänner hon iempwäll sandt wara. Tillfrågadhes yttermehr hwarföre hon bekendt för Presten Hr Måns Haquini

uppå sin Swåger? swaradhe och aldeles dherföre beskylla dhe sin Modher Syster oftaben:te Fru Kerstin Stoore, som skulle henne först dher till bracht, hwar öfwer hon och nu sigh högeligen beklagar, hon skulle wara dher till af henne reetat och eggjat, såsom förber:de quinnornas attest som födzlen bijwistat utwijsar, huru hon dher öfwer suckat, hwar af rycket på Falkengreen skulle mehr och mehr sedan tiltagit och divulgat blefwit, och mehrendeels herf lyta(?) af fru Kirstin Stoores owänskap, haat och afwundh till Falkengreen för sina Systerbarns Arffe skull, emedan dhe medh sin Swåger Falkengreen skulle blefwit oense, skulle fruun icke nödigt sedt Falkengreen råka uthj någon olägenheet som Jngeborgh Gyllenstingh sielf tillstår efter sin Moder Systers ordh, som skulle säga : dhett wara lagom åth honom. hades Jngeborgh Gyllenstingh i eensligit förhör, och månehanda fogelige ordh och warningar blef alfwarligen förhollen hon skulle sanningen bekenna, då gjorde hon om sammanlaget i sengen samma relation och bekenelse som Falkengreen i sin libell in fördt och här ofwan finnes beskrefwit, nekandes aldeles att hon intet wende sig till honom, dock säger hon sigh wara waken när hans naturlige sädh utkom, och frågat honom om han sofwer? han skulle swarat: iagh sofwer intet iagh ligger så och kastar migh, och står hon aldeles fast dher wedh, att Falkengreen aldrih haf.r medh henne något beställa på något olofligit wijss, om hon dher öf.r skulle dö. Frågadhes henne hwem skulle wara rätte barnefaderen? då nampngaf hon een Ryttare wedh nampn Petter Bergh i hiulsbergh i kåkindz häradh hemma, nu warandes i Halmstadh under Ryttermestee Wälb: Hans von Roos Compagnie, wedh hwilken Ryttare hon och nu uthi sin heemreesa skulle talt i Halmstadh, dhen och som hon bekänner, skall factum tillstå; och skulle sigh således tildragit, att, wedh pass 14 dagar för Währfrudagen förledit Åhr 674, kommo till Bååltorp efterskriefne herrar, Wälb: Hr Carl Hårdh, Hr Gustaff Papegoia, Hr Axel Stårck, så och Öfwerstlieutn : Wälb : Hr. Gustaff Flittvodh, då hadhe Hr Papegoian medh sigh ben.te Ryttare, och när dhe dher två Nätter kwals, togo Jngeborgh Gyllenstingh och Rytteren sitt logement och sammanlagh dhem tridie Natten uthi een kammar geent öfwer gården allena, och lågo tillhopa heela dhen Natten öfwer; och ehuru wäll hon Rytteren medh deels föreskrefne herrar skulle dher drögdt 8 dagar, säger hon sigh intet wijdare eller flere gånger hafwa medh honom befattat; skulle och då hennes brodher Per Gyllenstingh allena hemma warit : Wedh sin heemresa som ben:te åhr och hon treffade Rytteren sin barnafadher i Halmstadh, skulle hon hafwa uptäckt honom hwart hon skulle lända, och tiltalat honom, att han motte stå och swara till sin gerningh, dhett han som hon berättar, skulle ingalunda willia sigh undandraga, och iembwäll genom sin Lieutenant Wälb: Lars Fahnesköldh z tilskyndan, ehrbudet henne Echtenskap, hon lefwat och tilsagdt att komma till honom tillbaka, och han henne folgdt ett stycke på wägen. Tilspordes hon, om hon hadhe för omgenge medh Rytteren, eller hon lågh först i sengen medh Falkengreen? swaradhe och sadhe sigh icke dhett grant minnas, hwilket war förr eller effter posherat. Spordes hon yttermehr till, hwarföre hon bekent för Presten på Falkengreen om han warit oskyldigh? Swaradhe sigh blyas bekomma på Rytteren, dherföre bekendhe hon på Falkengreen, och dhett iblandh annat sin stoora fååkunnugheet och oförståndh tribuerar, som hon nu högeligen beklagar, och dhett sagdt på honom efter han ägdhe hennes halvesyster, menandes dhett skohla intet mehr skade, och Modher Systemen, henne dher till instigerat, och utkommet dhett talet för sammanlaget skull, dher dhe begge för sielfwa facto betyga sigh aldeles oskyldige. Falkengreen uppå tilfrågan sadhe sigh icke wäl afweta när Rytteren dher warit, utan dhett wist skedt först i Martio, efter han dher warit dhen 28 Febr :

Dhen bekenelse som Karin Peders dotter giordt, ehrkendhe Jngeborgh Gyllenstingh aldeles san wara, görandhes dhett öfriga Hr Carl Silfwer Swerdh från dhenne beskyllningh och sielfwa gerningen aldeles ledigh och frij, så wäll som Falkengreen.

Hwadh quinnorna om födzlen och annat attesterat hafwa, ehrkendhe Jngeborgh Gyllenstingh altsammans sandt wara. blef hon och medh andra frågor tilsatt, hwartill hon mestedeels stilla teegh, deels intet safficient swar gaff, som tycktes hennes blödige eenfaldigheet kunna imputeras, Och efter såsom hon instendigt bekendhe på Rytteren, och Rätten till ingen annan bekenelse henne bringa kundhe, ehuru dhen eenfaldige Rätten sigh icke wijdare dherutinnan inlåta, ehrhindrandhes sigh Privilegieerne och Rättegångz ordin : 14 puncth i Kraft förmå och biuda ; dy blef dhetta högl: kongl: Hoffrättens Höghwise di indication och omdöme i diupaste Vndherdånigheet undherståt.

26 okt 1675

Göta hovrätts dom

Huruwål Kvartermästaren Falkengren stadigt har nekat sig ha haft något olovligt umgänge med Ingeborg Gyllensting, så är dock oförnekligen 1./ att hon ett oäkta barn har bekommit 2./ Falkengren med henne legat tillsammans i en säng, och 3./ hans säd då flutit ifrån honom emot hennes rygg 4./ själv ”tiuwelneslig”(?) om hans Virilia något skulle ha rört hennes Genitalia. 5./ Från den tiden han med Gyllensting legat i säng, och till födslotiden allenast överstigit 10 dagar. 6./ Har Ingeborg Gyllensting i förstone både för fru Kerstin Store och kaplan, när han barnet döpte, bekant att Falkengren var dess

fader, och skönt 7./ hon samma sin bekännelse ångrat och sagt att en ryttare var barnets fader, så tvingar lagens 23 kapitel i Tingsbalken henne att bli vid sin första utsaga, vilken 8./ så mycket mer synes vara sann, som de båda sedan dess har hållit sig undan och framkom först när de fick lejd. Vill regementets kvartermästare, välborne Abraham Falkengren, fria sig så måste han svära en 12-manna ed, att han inte har haft något olovligt umgänge med sin hustrus halvsyster Ingeborg Gyllensting.

DÖMDA TILL DÖDEN AV ANDRA SKÄL

Tore Karlsson – tjuveri (1629)

1629 den 4 maj

Framfördes för Rättenn enn tiuff Tore Carlsson i Brunum Hwillken wär medh effterskreffne Partzweler medh Färska gerningh Fången Och tiufnadhen i handom tahgen: först Haffuer hann stulett ifrån H: Kirstin Oloffs Dotter i Brunum, å klede – 2 str ett Nytt ett hallfslettit, wellmar 20 aldr, treskäfft blaggarn – 15 aldr Blaggerns Skirter – 2 str Skor – 8 par, Ny kåparkietill – 1 om 15 mark. kleffsadhell – 1 stn Jthem en häst ifrån Assar i Brunum godh för – 9 dlr Som han fördhe tiufuagodzet på När han bleef fångenn, Jthem hafuer han stulit något tillförendhe ifrån Margit Jons i brunum Lärofft – 17 aldr. Dömdes nu för samma tiufueri effter – 6 Cap: i tiuffuabalkenn till Galgenn Doch Saken till Dhen Lofflige Konuzglige Rättens gunstige förklaringh Gunstwilligenn vpskuthen : Tiufuen ähr rymdher fångzlett i högentorp Och på flyande foot Vndkom

Bengt Nilsson – slagit sin moder (1638)

1638 den 13 juli – extra ordinarie ting (endast i Göta hovrätts protokoll)

Framsteltis för Rättin enn Mandråpare Bengt Nilsson barnfödh här i Liungum, huilkin i tå åhr hafuer tiänt i wasstenna för båsman och ther fåt sigh hustro och bleff nu anklagat aff sin moder Kirstin Siggesdoter här i Liungum at hann för tre wickor sedhann, hafuer slagit nedher hännis härbergz dör, och funnit nycklerna Sitiandes, i kistann hånne wpläst, och ther wtagit aldelis Emott hännis wiilia Lärfft 2 Stycke, Ett om 5 alnar, och it om 4 alnar: Noch kåppermyndt 31 öre och i det hann så i Kistann Reff och Rappadhe Kom modhrene huilkin Kistann tillhördhe och togh brädhit som bengt wthur dörenn slagit hadhe, och stack nedher i kistann och wille hindra föreskrefne bengdt at hann icke skulle få taga något wthur kistann, medh thet samma togh bengdt brädhit ifrån sin modher, och slogh åt hånne så at thet drabbadhe någet Litit på huffudt och sedhann nedher på axlann och sedhan ryctt och Stytte hånne, och bet hånne i handenn, så at thet swlnadhe och blånadhe, och ähr icke ähn bäter bleffuet, thetta föreskrefne Bengt icke Necka kundhe så tillgångit wora, huarföre kundhe Rättin icke frija honom för thet straff som i gudz Lagh Exodj – 21, och i Edzöres balkenn 40 förmålas, doch Sachenn till thenn höglofuellege konuzglige Rättins i Jönnekiöpingh Öffuer giöta Rickis gunstiga förklaringh tiänsswilligenn wpskutin i : Nu oansset modherne mycket ängslas och Sucka at honn någon tidh skulle bliffua hans modher och effter som witnas at han hafuer warit sian föräldrer olydigh och ohörssam af boandom Likewäll gaff hon honom nu till och badh för honom, Till wisso at så å tinge anklagat, Ranssachlat, befunnit och dömpd ähr, bekräfftar Laglässaren medh sin handh och Signäte Jampte medh häradz Jssegell her Nedhann Wndher Datum ut Supra.

Olof Birgersson – bråk (1641)

1641 den 4 sept – extra ordinarie ting

Framfördhes för Rättenn Oloff byrgiessonn, till hemwist i Falekiöpingh, huilkenn anklagedes aff h Elin börges i mörkagårdhenn i friggeråker, som war hanss stiuftmodher, at hann henne Jlla slaget och trachterat hadhe, Oanset hann dher till neeker, ty hann Synes wara Een slät förherdhet meninska Lichwäll Öffuer bewistes honom tijdz, Rum och selle, och sielffue sättet huru tillgånget ähr, 1640 om Påska tijdz, då för:de Elinns Sona hustrw wardt dödh som bodde på wälb frw kiestinn kursilz till hastan, frelsehemman, huilkens mann Anderss böriesonn be:t 2 Åhr tillförendhe, wardt Landhflychtigh, för et manslaghz skull, så förmentte sigh för:de hustru Elinn At wara nämst (=närmast?) om At see till godhe huadt effter hennes såna hustru fans till dhess kyrkioherdhenn, medz foughdenn kommo till At wpshriffua och Antäkna huadt dher war, Och för:de Oloff böriessonn, som war manslagerens halfbrodher, wille och wara nämbst dher till, och driffua sin stiuft moder dher ifrån, Samma dagh som h: Elinns sona hustru war begraffuenn för skaffadhe, hann sigh 2 karllar som skolle ridha till foughdenn, och sådhant honom kunngiöra, och hustru Elin gaff them något Litet höö i Säkenn till sijna hester, och dher

till medz hadhe hon gådt och taget Littet för korn i een skäll, och skolle giffuä them till hesterna, på vägen, då kom Oloff emot henne wthmedz een stäckahögh och togh ifrån henne skällenn, och kastadhe på stäckahöghenn, At mäst kornet wtzfäll, när hustru Elin skolle faate effter skällenn, och Lutadhe togh hann henne, wedh nackenn, och böjde henne nedh Emellann stäckerna, och stötte hennes kindbacke, söndher som många meniskor seedt haffua, dher kom henne en dreng till hielp, som stodh dher wtzmedh, helgie biörssso(n) be:dt, huilkenn fattadhe Oloff om armerne och hölt honom Emedhenn dhet wppå stodz fattadhe Oloff i byxerna och fick wth een knijff, när helgie fick dhet see, gaf hann öffuer Oloff och Löph åtz bynn, dhet helgie effter aflagdz Eedz medh handz å bok bekiendhe, och sedhenn kom helges modher som nu dödh ähr medz En annann hustru, h Jngierdz törssa be:dh, i samma by, och reddade hustru Elin at hon slaph ifrån honom, Och kom fram Emot studhenn i förstudho dörenn, dher hindhe då wist slaget henne mycket illa, huar hann henne sadhe fådt wäldh om, menn hustuwna och några Pighor kommo henne till hielph sumblighe Ladhe sigh på hustru Elin och somblige fördhe oloff wthegiönom dörrenn, så Lenge H. Eliln kom in i stughenn, dhet törees Jönsson näste grannenn effter sine hustrus, bekiennelssse, medz sinn Eedz bekrefftadhe, En tijdz dher effter om berygle tijdhenn, kom åther oloff ifrån stadhenn, till friggeråker, och wille taga en wagn ifrån gårdhenn, då gingo tuå drenger, helgie biörssonn och Andersss Perssonn be:de till oloff, och bådhe hanom Låta blifua wagnenn, i dhet samma fattade oloff till en skakell, och slogh Andhers i Pannann At blodhet wth språngh effter, då kom H Elin, och badh drengenn Andhers gå in ifrå Oloff, då sadhe Oloff til henne : nu kommer åtter dw och setter Ondh rådiz i Örunnenn på honom, och fattadhe medz det samma henne i Armerna, och slogh henne omkull, och då hann nepkom(?), tagh hann henne i både armerna och Ledde henne fram till förstugho dörenn och hölt henne så hårdt, at dhet blånadhe effter huar finger, och wille tuinga henne till at wp låsa en kista för sigh at hann måtte taga ifrån henne en kåpa, her til hann icke neeker, H Elin haffuer klaghat sigh bådhe för en och annann, och serdellis för sin kyrkioherdhe Wellärdhe her Jacob i fallekiöpingh det hann bådhe muntteligenn och skrifftelighenn SUB. Lit. A bekienner, hann haffuer och dhet bekiendt för fierdningzmannen Jon Andherssonn i torbiörnestorp, menn sedhenn för stor Redhugha skäll, haffuer honn gådt till fierdningzmannenn och bedhet honom, at honn sådandt icke klaghar för Länssmannen, oloff hafuer och många wndsagt at huar hann slipper skall hann göra dhem wändha, dher före vara alla dhe i friggerakers Sohnn boo, Så wäll som dhe i fallekiöpingh stadz boendhes ähro, Een stohr faare för Oloff om hann slipper fengelsetz.

J lijka måto klaghade arffuidh Jonssonn i bestorp till be:te oloff at hann hadhe för 2 ½ ähr sedhenn, om kyndhersmess tijdh, giordt honom hemsöcken, och öfuerfallet honom och hans hustru i sin egenn sängh om nattetidz, och slaghet effter honom medh En knijff, At hann måtte Rymme bådhe sengh och stugho för honom, och hustrun som quar Lågh bleff Jlla skaddo i hufwodhet medz knijffuen, Jn wppå sielffue hufuodz skällenn, och sedhenn bleff hon af honom mycket hårdraghenn, At hon dånadhe några gånger at hon war närh dödh Jnnenn dagher, menn Arffued Rymbdhe stugenn och Lågh i sit fäähus på en fåhrakiette, her till neeker fälle Oloff männ hann ähr en slät förherdat meniska som wäll segher nej Emot sielffuä Saningenn, arfwedz grannar så wäll som många flere bådhe närh warandhe och frånwarandde, wittne her till spordes Arfuedz huarföre han icke för sådant klagat hadhe, der till hann Suaradhe, At han Aldrigh dierfdes till at klaga, för ähn nu oloff ähr fängzligt wärdhenn, och seger om han hadhe för klagat, så hadhe han aldrigh wist(?) sit Liff för honom, ty daghenn effter detta war sket, kom Åtter Oloff till Arffue igienn, då Arfued hadhe Ährnadt at gå till Länssmannen och klaga, då sadhe Oloff till honom: Om dw klagar då skall Jagh slå knijffuen i digh der dw sitter, och sadhe yterligare Jagh skall brenna wp Edra duefler, och sedhenn bödh oloff arfuedz en Tunna kornn, i förlichningh det oloff bekiendhe sedhenn Arfuäd Jntet fick kornet, Lådt hann gå Ordh(?) af At hann skolle klaga honom Ahnn, dhet Oloff hadhe fådt weeta, och gick så hem i Arfwedz gårdz och strax hann kom emot Arfuedh slödh hann till honom medz en Littenn kulle fårk, öffuer armenn At Armenn slät dogh på honom, och sadhe sedhenn han honom slaget hadhe, haar icke dw lofuat wt at dw skal klaga på migh dhetta neekar Oloff Jntet till.

Oloff beskylles Ock At hafua stullet och wtslaget 2 ½ Tunnor Rogh nat(?) på åkerenn i friggeråker, Aff wälb måns Kylles åker, dhennena nattenn stalz Roghenn och denn Andra der efter Lådt wälb måns Kyle sijn drengar Ligga på åkrenn, At wachta, då haffuer be:te Oloff kommet till dem om nattenn, och Lagt sigh hoos dem en stundh, huar till hann icke neekar, menn dhet neekar hann, At han togh Roghenn, och seger sigh willia hielpa drängarna At wachta, menn hann Ähr Jntet troandes, hans kyrkioherdhe be:te her Jacob i fale kiöpingh, berettar at oloff icke haffuer i tw ähr gådt till herrrens nattwardh, och ganska få gånger Låtet sigh finna wthi kyrkienn, berettades och At oloff Sofuer Jntet Offta om nattetidh, wthan är Allestedes Å wegar, Oloff ähr Och fördh förrätte i fale kiöpingh för hordom som af Ransakningh Copian af fale kiöpingz Rådztugha ähr till at see

Rättens Censur

Rätten kundhe icke werga Oloffz Lijff, wthann bleff effter gudz Lagh Exod. 21:15 såsom och effter Swerighes Lagh Edzöres Balkenn 1 Cap dömbd ifrånn Liffuet, huilket wndheer dånligenn hemstelles denn högstehradhe konungh Göta hoffrät, Oloff haffuer Jntet at böta medz, målzägandenn skiutter Sakenn i gudz och öfuerheetennes hendher, männ Oloffz hustru bedher för honom

Jon Persson – tjuveri (1642)

1642 den 10-11 maj
15)

Samma dagh steltess för Rättenn Enn tiyf Jon Perssonn be:dh i Skreddarehemmet i Frödieredz Gield, och wartoffta häradh huilken 1641 om Sommaren hadhe inn gådt Vthi wälb. frw Jngeborgh Gyltes fatabuhr på Rådhenne, igiönom et fenster, på wäggenn, Och Wndenn brutet Jernet som sadt före slaget, och dher bordt stulet Som hann bekienner 2 Åckledhe warderade för 3 Dr sylffuer mynt Enn Quinfälkz mysse godh Om 3 Rs Dr En quinfälkz tröija godh Om 1 Dr, et sätewäfz huende gådt om 1 Dr, Dhetta Alt bekienner Jonn, Och haffuer dhet för Vtan ähr och bordt kommet samma gångh, et flemsk hyendhe Om 1 Rs Dr, et tekanne Om 3 Dr Dhetta Jonn Aldellis neekar till, dhenne Jonn haffuer och tillförende tiendt på Rådenness gårdz, Och Ärh inngångenn Vthi Enn trögårdh, en tijdh dher Effter som war om wintterenn 1641, Ähr Ähter bordt stulet Vthur enn bodh, hoos wälb. Frw Jngeborgh Gylta fläsk 10 st kiödt Effter 5 st: Fähr, gåsa fläsk Effter – 9 st giäss, Enn kiätell Om 2 ½. Och förmehnar nu wälb Frw Jngeborgh, At samma Jonn haffuer Och Dhem tiyffnadhenn begånget, Effter tiyffnann Ähr Alt på et stelle ingångenn, Ock giönom trögårdhenn huar till dhenne Jonn Aldellis neekar, när dhenne siste tiyffnadh Är skeedh, så war Jntet vppennbaradt At dhenne Jon hadhe begådt dhet första tiyffrydt, som bekiendt ähr männ i medler tijdh Ähr dhet bleffuet kunigt, huarest hann hadhen såldt för:de Saaker, som nu ähre bekiendhe Och när wälb. Frwn fick weeta sin tiyff, Lådt hon strax fängzla honom, Och sattes då i wälb Frwns fengelse, dher han allenast Enn nadt bleff sittande Och dagenn dher Effter som war, wahrfrw dags i fasto, brödt hann sigh Vthur fengelset Emedann fälk war i kyrkenn, Oanseedt han Vnder 4 Låser förwaradt war, Jon Ähr förr icke beslagenn med tiyferij heela tiyffnadhenn som Jonn bekienner, ähr till 9 1/2 Dr sylffwermynt werderet, huar före Kundhe dhenne Rådt icke wergie Jonss Lijff, wthann dömbde honom effter det 6 Cap. i tiyffua balk till galga Och grenn Och ogillar Ligga för sinna gierningh nådhenn hemstelles dhenn högst Ähradhe Konunghl Giöta hoffrät tenstwilligenn

Måns klockare – tjuveri (1642)

1642 den 11 okt
10)

S. D. framkom Lars Hansson i daala, och tilltallade Måns Kläckare i borgunna, Om et fähr som dhenn Larss i förledne Ähr, Aff måns kiöpt hadhe, Och nu war bordt mist, Och war samma fähr Äther kommet till borgunna igien, Och som Måns föregiffner så war et Långt Knappebandh, föhr hannes Stalldörr dher hans fähr wåhro Jnne, så at det fremmade fährret hade stucket hufuodet Emellenn dörenn, Och Jntet fick dhet vth igienn, Vthann fans dher om mårgonnen dödt när måns hade det där funnet, tagh hann det och behr in i sin huus, Och Effter middagh slogh det och höggh, maaten sönder, och Saltenn, dhenn samme dagh kom Larss hansson och frågadhe måns Effter fährret, då haffuer hann Suäradt /: som hann nu bekienna måste :/ At hann det icke sedt hade, dher medh gick Larss hem, sedhenn fick Ähter Lars Annan Kundskaph, Och till talladhe måns hustru, hwilken och haffuer neekat till fährret, Omsijdher dher effter haffuer måns hustru gådt till daala till Larss, och bekendt At samma fähr war hoos dhem, Så Effter måns icke godz willigenn will bekienne At hann samma fähr på tiyffz wijs, hadhe i sin huus intaghet, Skidz Saakenn till heradz Nembd At wäria eller fälla Då Swarades af Nembdenn, At dher honom ingalundha wäria kunna, huar före hann dömbdes Effter det 2 och 6 Cap. i tyffua balkenn till galge Och grenn huar hann icke Öfuer heetens nådher Äthniuter, måns haffuer medh tiyfrij före icke waridt beslaghenn

Nils Olofsson – tjuveri (1650)

Samma dagh stältes för Rätten Nilss Oluffzon i Borgunna, å frelse, huilken nästförleden Påskadagh om afftonen då han om dagen hade till sigh annammat det högwerdige Herrens Sacramente hade stulit ifrån östen i östentorph åthskillige faetaliae – Pertzeler, Nembl. Smör 2 to (tunnor) werderat för 4 Dlr Smt. Fläsk 2 to (tunnor) för 3 Daler – Nöta köt ½ to (tunnor) för 2 Dlr. Korn 1 ta (tunna) för 4 Dr 15 ör. Miöl 2 ssr (skäppor) för 2 Dr. Rogh 2 ssr (skäppor) för 2 Dlr Erter ½ ss (skäppa) för 1 Dlr. Bröd effter een ss (skäppa) för 1 Dr. Nya säcker 2 st för 1 Dr alz till 19 Dr Smt aff dätte är een deel igenfunnet Wthi hans huus, och een deel Wthi 2 gömmer som han hade i skogen förwarat, dät han sielf icke förneka kunde.

Ithem hade och Månses hustru i Smesgården i Borgunna 3 weckor före Mechelsmesse nästförleden, bort tapat sina wistnyckla, och denne Nilsas Son hade dem funnet och fått Sin fader, huilken hade dem gömt och dält öfwer all wintren ehuru wäll dher effter lystes och spanades, och emedler tijdh sachnad. Måns i Smesgården och hans hustru, både et och annat komma bort Wth sin bodh, Men nu näst förleden Palnasöndagh om natten togh den Wth 2 ssr Miöl, werderat för 2 Dr Smt Noch 1 ss. erter för 2 Dlr, flåt och Wlesmöria 4 mark för 24 ör. Fyra kast små sill för 2 ör, als werderat för 5 Dr 10 ör. Det och Nilss bekände sigh haffua bortstulit.

Ithem hade han och Wthj Februarij och Martij Månader, stulit ifrån Lars Oluffson i Wådagården Stridt korn 4 ssr. och blandkorn 5 ½ ss als werderat för 8 Dr 4 ör, det han och bekände.

Ithem hadhe och strax dher effter stulit i från H. Jngeborgh i Galsbo en Enkia 1 ssz Erter för 2 Dr. 1 ½ ss. Korn för 1 Dr 16 ör. Det han ej heller förneka kunde.

Ithem hade han och stulit ifrån Per Jöensson i Lilla Borgunna 2 st. Dukar å 30 al:r för 7 ½ Dr. Nock en quinfolkz Serck för 1 Dr. Dätta alt Nilss bekänner och icke förneka kan, såsom och at han på alla stellen hafr hafft sin Son med sigh, som är en öfwer mage om sina 8 ¼ år. Nu haffuer fuller fattigdomen först trängdt honom till dätta tiufwerij, och sedan han begynte at stiäla, kunde han intet återwenda för ähn han bleffo Vppenbar, ej heller haffuer man förr hört något tiufwerij aff honom, ähn i dätte år, Dy kunde hans grannar ingen förbö n fella för honom, Vthan heller önska at de måtte bliffua af medh honom, Huar före han dömdes effter det 6 Cap. i Tiuffo Balcken till Galge och gren och ogilder ligga för gerningh Sina, Huilket alt man den Högl. Konghl. Göta hofrät ödmiukeligen will haffua hemstaldt. Nilss haffuer alz intet at böta medh.

Sven Persson – rån (1651)

1651 den 20 juni

S. Dh Kallades för Rätten een Soldat Vnder Captein Joen Swänssonn i Heigde, Swen Persson be:d, på gårdet i Brissme, huilken år 1640 hade Wthi Fiendelandh förstrecht asmund Larssonn J Segerstad 1 ½ RDr och derföre skulle her i Swerige haffua igen 3 RDr. Nu i förledna år och Sommar, kom be.te Soldat Swän Perssonn hem ifrån Tyskland, och Asmund som pengrna lånt hade, hade i några år för sin siukdom skull hemma warit, och några dagar effter det Swän war hemkommen, reste han till be.te Asmund och honom Vthj alt som största hastigheet öfrloph fordrandes de – 3 RDr och intersshe för de i så mångh år hade bortto warit, då tilbödh asmund och hans hustru, at wilia shaffa honom peningar, Jnnan – 8 dagars förlop, och därföre sättia löffte, det han intet wille höra, Vthan hafwa Pengr, för ähn han reste aff gården, då gick asmundz hustru åth Byen enn gång och annan, at skaffa Pengr, och närh hon då omsijder hade fått Pengr, och skulle gåå hem medh, mötte Swän henne på gatan, och sporde om han fåår Pengr, och hade då alleredhe medh geweldt(?) tagit Asmundz Endaste koo Vthur gården, Den hans broder ledde en annan wäg Vthom Byen, hustrun hade då skaffat –” 2 RDr och hade i handen, och den tridie war een dräng effter, som henne skulle lähna, och Swän wille dem icke taga, Vthan sadhe iag shall taga Kiortellen af tig ther till, Der medh fattade han i Kiortellen och reef den sönder och af henne, släpandes henne J Skarnet (?), och medh hästen illa

trachterandes, och redh sin Koos, och hade Kiortellen medh sigh, Emedler tijd kom den drängen fram, som Vthlånt den – 3 RDr. kom och thesslickest hennes man asmundh, och tog de 3 RDr i sin hand, och wille igen lösa sin koo, och dher medh språng effer Swän, och hinte honom långt borto på giärdet, och bödh honom de – 3 RDr, och Swän wille dem icke Medertagha, Vthan bödh Assmund hugg, [och sadhe:] om iag icke gjorde mehr för min ähra skuld, ähn för din, så skulle iag hugga nedh tig som een hund, Då måste Asmund medh gråtande tårar gån der ifrån, och de andre fore sin wäg medh Kiortellen och Kooen; Nu tilspordes Häradz Nembd, om de kunna wäria honom af wara fuller Rådzman [=råhnsman] ? huilken effter flittigt omröstande swarade, at de honom derföre icke wäria kunna, hvarföre han dömbdes effter dhet –” 40. Cap. 7 Edzöris – Balck, Vnder swärd. Nåden hemstäldt Dhen högl. Kong. Giötha hofrätt ödmiukeligen, Swän ähr två gånger lagligen Citerat Till Tingh, och hafwer sig moot willigen ifrån hållet, Men nu ähr han Vthj Falekiöpingz Marchnadt antastat, och så hijt kommen, Nu hafwer fuller i mång åhr warit J Fiendeland, och War en Vng dräng, då han afreste, och intet wijste aff Sweriges Maneer.

Wilhelm och Jacob Merseur – bråk (1681)

(Ett mycket omfattande mål som inte har renskrivits bokstavsgrant.)

Olof Nilsson – tidelag (1685)

1685 den 24 febr
16.)

Länssmannen Wäll:de Lars Anderson, förestälte drengen Oluf Nillson ifrån dagznäs, som af Fägårdz pijgan Elin Persdotter Ähr beskyllat, att bedrifwit Tijdelagh, medh een bleckrödh koo, på dagznäs, Nästförledne Otta dagar för Michelsmäso Ett Ähr sedhan, hwilken Pijga kom tillstädes och berättade, huru sigh hafwer tillburit, Nembl. att Nähr giärningen war giordt, skall Kokerskan hustru Britta, som nu håller till i Herlunda i Skåningz Häradt, straxt hafwa mött fägårdz pijgan, och frågat hwar drengen Olof war, antingen i Oxen eller Kofähuset, då Elin swarat, i Kofähuset, och begynte gråta, då kokerskan frågade hwilken ther koen war han i hopa medh, Elin swarade, blekela, som elliest kallas flickan effter hon war wan flicka fägårdz Pijgan, som miolkade henne, skollendhes då kokerskan hafwa sagt, om tu wiste så mycket som iagh, skulle tu köpa tigh een låås hoos Smedhen i hästhagen, om han kostadhe tijo dahler, och sättia för tin Mun; altså hafwer Pijgan tegat till Näst förledne Juhle tijdh, då hon hafwer warit i Bierka kyrka, och fått höra huru såsom Mäster Sven Brudd, hafwer Predikat om syndare, då hafwer dhenne gråtit och förskräckt, och belfwet rädder, att hon skulle komma till helvetet, om hon dhenne syndhen förtijga skulle, effter som Presten medh helwetes brandt, alla syndare hottade, och altså Vptäckte hon sedan dhenna grofwa Syndh för Gårdh Fougden Clas Olufson på dagznäs, hwilken ther effter hafwer gifwit Ländzmannen tillkienna, och Ländzman således per Conceqvens, denne drängh för Rätten fehlogan fram förde.

Pijgan refererade wijdare, huru giärningen sigh tillburit hadhe, at när han hadhe molkat, syslat och inburit miölkan, går han tillbaka i Fähuset, och sätter sigh uthj een Tom båås, warest een koo war undan slachtadher, i tredie båsen på högre handen, hafwandes Pijgan bombt igen fähuus dörren effter sigh, och satt i båsen och borstade sigh på ett hwit kläde, på sitt knä, i Mörkeret: doch syntes någon liten dager igenom 2:ne glugger wedh kalfwa kiätten, då och kommer drengen Oluf stiggandhes i Fähuus dörren, och Roopar fäsulla ästu här, af hwilket namn hon fant sigh misslynt, och wille dherföre intett Swara, då hafwer han stält dörren lijtet på glytt, och satt een stake eller yxeskaft emellan tryskelen och dörren, och steget på Wänster hande till dhen blackröda koon, som stogh i tredie båset, Vplyffandes /: Salva reverentia (=rädda vördnaden) /: Rumpen, och satte under sin Wänster Arm, uthfåendes sin hembligh tingest, och Wärkstelte dhen fuhla Gierningen, hwar wedh Fägårdhz Pijgan blef så Redder, om sitt Lijf för honom sigh att Vppenbahra, att hon swept swarta kiortelen Vthöfwer dhet hwitta klädet på knäet, på dhet hon icke sees skulle, sittandes således stilla gent mot hans Rygh, enär han dhen Leda gierningen gjorde, warandhes intett mehr ähn Pas Två breda Tellier Emellan henne och honom, Öfwer Fähuus golfwet. Sedhan skall han hafwa gångit bort och Lembnat dörren efter sigh i sitt förra skick, hafwandes

Pijgan dernäst gått uthur Fähuset, och Mött kokerskan på Fägården, som förr omrördt ähr, sedan hafwer hon gått in i barne Cammerren, och satt sigh att gråta, då alt Folck frågat henne hwarföre hon grätt, och kokerskan bedit henne tija, för nembligast skulle hon hafwa gråtet, för dhett hon hade koen mycket kier, så wäll som om Synden Tyckte illa wara. berättadhe och att koen undertijdhen skall hafwa Rötat och dröniat effter honom, och Fählas som hon skulle hafwa rifwit neder båsen.

dhenne Pijgan kom dher ifrån om Michelsmäso dhette Åhret 1683 /: då Saken ingen mehr ähn kokerskan och Pijgan war Vppenbar :/ Men kom åther till Herregården igen nästförledne Michaelis 1684. hafwandes intett folck, uthan kalfwar och katter niutet koens miölck, sedhan Pijgan nu Andre gången war ditt kommen igen. Skollandes kokerskan hustru brijta hafwa uptächt dhenne giärningh för drengens Oluff Syster Karin Nillssdotter, hwilken sedan skall hafwa gifwit till Ellin een halsduuk och een niupa(?) ull, och bedit henne tiga, och lofwat henne een knöpplinge hufwa, och blagarns (=blågarn, linne) förkläde.

Oluf Nillson som tillförende hafwer warit beträdh medh lönskeläge, och therföre Plichtat, näkadhe alldeles till dhenna grofwa Giärningen, förebärandes, att såsom hans Sahl. herre honom skall hafwa befallat slå Fägårdtz pijgan, och han dhett giordt, för boskapen skall hafwa giordt ohägn på hööt i Engen Anno 1683, när dhe höijadhe, så skall hon hafwa lofwat betahla honom, och hämbnas sin harm på honom igen, och således hans Afwundh wittne wara skall som Selskapet i Gården skall kunna betyga. Pijgan neekadhe icke sigh råkat säija han skall wäll få Löhn före dhett han slogh henne, och hon ej wist dhett warit Sahl. Herres befallningh, förmenandes klagha sigh för Sahl. Herren, men Alldrigh skall hon fördenskuldth hafwa tänckt att beliugha drenghen. Rätten sågh honom Ahn af hweckachtige Ögon, och offta omskifftrandhes Hyy(?). Pijgan städes grät och war uthj sitt taahl och relation intett hweckachtigh, uthan Syntes hafwa een sanferdigh coherentz (=sammanhängande) och öfwerens Stämbningh uthj all sin berättelse. Öfwer tygandes drengen på dhett sidsta att han burit sigh så åth medh koen, Lijka som /: Salva reverentia :/ een Fahr galt på een Sugga; dherföre fan Rätten skiälligt att låta slå bägges drengenes händer i handkläfwor, och hängia på väggen i Närh då Prophosserna ther medh boro åstadh, och begynte slå honom upp på väggen då hafwer han bedit dhett, sägandes hålla upp, iagh har giordt thet, hwar medh the förde honom in för Rätten igen, då tillstodh han sigh tillbudt, medh koen att beställa, men koen intett skall hafwa welat stå stilla, så han gierningen kunnat fullgiöra, hwarföre han åther i Prophossernes händer lefwererades, tå badh han them åther låtha blifwa sigh, och gick fram till Rätten och tillstodh sigh dhen ena gången medh koen hafft att beställa. Kyrkioherden – Wyrdige Wällärde H:r Jon i Stenstorph, så wäl som Cappellan Wyrdigh och Wällärde H:r Anders Falk, togo honom uthj eensliget förhöör, hwilke ther effter för Rätten berättade, att han bekient sigh medh koen dhen Rödblacka, som före nämdbh ähr tre gånger hafft beställa, så att han ther af hafft sitt nöije lijka som han hade hafft beställa medh qwinfolck: drengen ock för Rätten framkommandes, tillståendes dhett samma, och bekiende att närh han gått från koen, har hans hembliga tingest slaknat, och warit slaskat och wått.

Resolutio

Emädan såsom drengen Oluf Nillson om sijder rent uth hafwer tillstådt och bekendt, sigh hafwa bedrifwet tidelagh trenne gånger medh een koo, som föregäendhe Ransakningz Protocol ther om Vthtryckeligen förmeller; Ty dömbde Rätten honom effter 14 Cap: Högm b: landzlagen tillijka medh koen, att Lijff sitt mista, och i Eldh brennas. hwilken domb doch uthj Ödemiukheet Vnderställas Högl. Kongl. Häfvrättens wijdare nådrättwijsa ompröfwan och godt finnandhe.

Nils Larsson – tjuveri (1697)

1697 den 12 juli

S: D: Ställte Lähns Mannen Wäll:t Larss Gunnarsson, samt Bonden Larss Andersson i Hollmängen och Gudhembs giöld, för Rätten, Soldaten under General Majjorens och Öfwerstens Högwällborne H:r Nils Strömbergz Compagnie, Nilss Larsson, för Nohlgården i Uglums Rote, anlagandes honom för begängen Stöldh hoos öfwannämde Bonde Lars Andersson i Hollmängen, hwilken stöld Tiufwen tillstodh, och af Nämnden werderad bleef, som föllier, Nembligen; 3 St:z Ostar ungefär om 16 mark, à 2 öre Smt, Ett st: fläsk till 1 #, 1 Dr 13 1/3 /: 4 st: Gåsefläsk à 4 /: 16 öre. Fåhre Kiött Tork 1 # - 26 2/3 /: Smt 20 st: Kaakor à 1 /: Smt 20 /: Smt. 4 st: Juhle Kakor à 1 1/5 - 5 1/3 /: Kookemiöhl ¾ Skiappa 24 öre. Hwilket allt Soldaten tillstodh, och beklagade att han af af (ANM. skrivet två gånger) Hin Onda, till denna Syndh och giärning, nu woro förförder, det han och nu så myckit mehr beklagar, som han tillförente een gång slijk Synd begått, och derföre Lagligen afstraffad worden, dhett och Nämnden wiste att bewittna.

Bonden Anders Larsson i Hollmängen tillstod sig fått sine bortstuhlne Maatsaker igien, som till 5 Dr 9 öre Smt warandes, undantagandes 3 eller 4 Kakor, Ställandes till Rättens ompröfwande hwad Straff Soldaten för denna sin gierning, kan hafwa förtiäht. Rustmästaren under General-Maior Strömbergs Compagnie, Manhafftig Biörn Espingh och Corporalen Wällb: Christopher Lilliehöök, berättade, att denne Soldat åthskillige gånger tillförende, både för Stöld och annan wahnart wid Krigzrätt blifwit dömbd och afstraffad, och serdheles skall han för 3 à 4 åhr sedan, wid General Monstringen på Höijentorp, blifwit Straffad för det han Stuhlit een Maatsäck ifrån sin Corporal, Skohlandes han och hafwa bortstuhlit een Gallt ifrån Bonden Erich i Forntorp, Jtem ifrån Cappellanen i Klefwa, H:r Anders Lindelius, all dess Sommarföda, till hwilket, så wähl som dhet förra, Soldaten neekade.

Sylvester Enander på Stora Biurum berättade, att denne Soldat skall jämbwäll haf:a wehlat Stiähla Sädh hoos Bonden Anders Larsson i Korssagården i Uglum, hwarest han warit och arbetat, och om natten stegit upp och löst op een Säck, som stått i bäncken, men Pigan wahnat der widh, och funnit honom ståendes, hafwandes med sikh sin Klädsäck, utj hwilken han tänckt Säden lägga, men Pijgan slagit honom i Skallen medh een kaffe, att han fallit i Golfwet. Jtem skall han Stuhlit een Slijpesteen på Jsslanda så och i Liustorp Ett par Juhl-ringar, förutan mehr annat smått, som han skall rappa mädh sig ehwarest han wistas, Skohlandes och dess Hustru, som medh honom skall wara lijka artad, mädh honom i dess gärningar Jnterehsra, hwilken såssom hon nu intet är tillstädes, och Tiufwen icke heller till bekiännelse kunde bringas, af dhet för hwilket han nu beskylltes, så kiunde i Saken för denne gången intet Sluth göras.

Och som det berättas, att han nu 3:die gången Stöld begått, och man där om icke så fullkombligen är förwissad, dy bleef Tiufwen Nils Larsson under Crono Rättarens förwahr till Cronofängelsset förskickad till dess yttermehr Ransakning här öfwer anställas kan.

1697 den 22 okt

S: d: förelog sikh Rätten widare att examinera och Ransaka, öfwer den Stöld och tiufnadt, som soldaten af General Majorens och Öfwerstens Högwällborne H:r Nills Strömbergs Regemente, och jämbwäll dess Compagnie Nilss Larsson för Nohlgården i Uglum, här i häradeth på åthskillige tijder skall hafwa begått, hwar wid Soldaten för Rätten Ställtes och förmantes till Sanningens bekiännelse, men han sade sig intet mehr Stuhlit, än hwad han widh senaste Ting bekiändt, förutan den Stöld han, för 3 a 4 åhr sedan, på Stora Biurum begått, för hwilket han effter Tingz Rättens domb Corporaliter är afstraffad, samt den Stöldh, som han wid Kongl. Mon, stangen(?) wid Höijentorp begått, i dät han een Maatsäck ifrån sin Cammerath Stuhlit, för hwilket han wid Regimentz Rätten är dömbd och afstraffad worden.

För detta Mönsterskrifwaren under Regimentet, Kiert, iämpte åthskillige närwarande Under=Officerare berättade, att denne Nilss Larsson åthskillige och många gånger, för sin odygd, wid Regimentz Rätten är worden Straffad, förutan då han wid Kongl. Monstringen Stahl Maat Secken ifrån sin Cammerath. Allmogen och dhe Ting sökiande tillwitte Soldaten Nilss Larsson åthskillig Tiufnadt, af hwilket han dock intet wille wederkännas, mer än een S__pesteen, som han ifrån Bonden Jöns Håkansson i Jsslanda Stuhlit, hwilken Bonden återfått, och werderades till 4 öre Smt.

Nock bortstulit Ett paar Fingerhanskar, ifrån Bonden Bengt Ohlsson i Haketorp, som och hoos Tiufwen ära funna och honom aftagne, samt ägaren tillställte, hwilke werderades för 6 öre Smt. Soldatens Nills Larssons hustru, som wid senaste Ting angafz med honom utj Stölden ware dehlachtig, Kunde nu till Rätten intet anske_fas, emädan hon een tijdh warit och ännu är illa Siuk, ursechtandes Nilss Larsson på det högsta sin hustru, att hon aldrig medh honom någon Stöldh begått.

Skohlandes hon och mycket qwidt och jämbret sig, öfwer den Stöldh, som Nilss Larsson i Hollmängen giördt, då den samma henne kunnog blef, och Nilss med Tiufwebördan hemkommit.

Nämnden, så wähl som Tingz Allmogen, gofwe Nilss Larsson det omdöhme, att honom är omöjeligit någon stans att wistes och wara, utan han och något måste Stiähla, Så att det hoos honom är, lijka som medfött, och till befarandes, att intet Straff hoos honom någon ändring eller förbättring wärke kan. Hwarwid Crono Rättaren Bryngel Larsson, som Tiufwen ifrån Cronofängelsset hijt till Tinget hämptat, berättade att då han war under vägen med Fången, och anlände hoos Kocken M:r Gabriel i Högatompt i Walle häradt, att der hoos honom, effter omlägnig, undfå Fångeskiuss, har både Rättaren så wähl som Fången, där fått sin förplägning, hwarwid ehuru Fången suttit i handklöfwer, med een hand, skall han dock där i Högatompt, wid det han på een kista suttit och fått Maat, ifrån kockens tjänstepijga bortstuhlit een hufwa, ett Armeklåde, samt lijtet Trå och een Nähl, som låg tillhopa på Kistan, hwilken Tiufnadt här på Tingzplatzen hoos Tiufwen bleef igenfunnen, för hwilken han, doch innan Tiufnaden hoos honom funnen bleef, med faselige Eeder sin Oskyldigheet skall betygat;

Hwilken gjorde berättelse Tiufwen inför Rätten tillstodh sann wara, och beklagade att han sådant giördt, Sägandes, på tillfrågan, att han fuller gärna önskar för dödZ Straffet att blifwa, för sine Barns skull, förskont, på det han om dheras opfostring, som ännu ära unge och späde kunde försorg draga,

Skohlandes han hafwa 4 Barn, af hwilke det älsta skall wara 12, den senare 10, sampt det 3die 8: och det yngsta lijtet mehr än ett Åhr, som ännu ligger wid sin Mohrs Bryst; Allmogen och Nämnden berättade, att Barnen äre med Föräldrarna lijka artade, nämpnandes åthskillige Tiufstycker, som den äldste Sohnen och dotteren begått; Hwaraf Rätten Tiufwen Nilss Larsson föreställte, huru aldheles ougittig han för sine Barn wore, om och Öfwerheeten Honom med lijfwet benåda skulle, i det han sine Meenlööse Barn med sitt Syndige och förargelige lefwerne, till wahnart och odygd och ingen Gudzfruchtan eller Åhrebarheet anförer, och dem således myckit nyttigare, att han utur wägen kommer och sitt wählfortiänte Straff undfinge.

Men han meente, att där honom nu någon Nådh hände, han hädan effter sig skulle tillwara taga.

Resolutio.

Såsom Tiufwen Nilss Larsson 2ne reesor tillförende är Lagsökt och för begången, sampt honom öfwerbewijst Tiufnadt, Lagligen afstraffad, och det honom öfwerhängen Straff hoos honom doch ingen bättring wärckat, utan han nu 3die: gången med lika Missgiärning är worden beträdd, Så anstår denne Sätt intet Nilss Larsssons lijf att förskohna, utan warder han, till föllie af Kongl. Straffordningen, af Tingzrrätten för sin begångne Missgiärning till Galgen dömbd;

doch sådant till den höglofl. Kungl. Håff Rättens vidare Nådrättwijsa ompröfwande, Ödmiukeligen lämbnandes.

Jacob Svensson – tjuveri (1697)

1697 den 18 okt

S: D: Ställte Länsmannen Wäll:t Larss Gunnarsson för Rätten, Soldaten under Maiorens Högwällborne Grefwe Caspar Sporlings Compagnie, Jacob Swensson, anlagandes honom för åthskillig här i Häradet begångne Stöldh, till hwilken tillwitelse Tiufwen till största dhelen nekade, doch tillstodh att han, tillika med Soldaten under öfwannämnde Compagnie, Mattiss Swensson, bortstuhlit ifrån Bonden Måns Persson i Backegården i Rådenne, effterskrefne Saker, som af Nämnden till fölliande werdie uthsatte blefwo; Nembligen,

Een Rödh Klädeströja	2 –
Een Rödh Klädes Kiortell	4 –
Een grön dito	4 –
2 paar Boohanskar	1 –
1 st: förkläde af Rask	1 –
6 st: fellboredde Skin à 16 öre	3–
5 mark Ull à 5 öre Smt	– 25
4 mark Lijn à 5 öre	– 20
1 förkläde af Läräfft	– 8
1 st: Läräfftz Skiorta	1 –
2 st: Läräfftz Halssdukar	– 8
2 st: hufwudkläde	– 24
1 st: Snörljif af rödt öfwerkijf	– 24
1 st: Lijten Teenbägare	– 6

Noch tillstodh Jacob Swensson sig tilljka med unge Soldaten Börje Gustafsson, på Hornborga gärde, hafwa bortstuhlit 28 Necker Roug, af hwilka Jacob 14 och Börje 14 Neckar behållit, blifwandes samma 14 Neckar af Nembden werderade för – 24

Noch tillstoh Jacob att han hoos sin Rothebonde Hindrich Nilsson i Beltaregården i Bohlum bortstuhlit 15 st: Rågakor à 1 öre Smt – 15

Ett stycke af enn Jstra – 4

Dessutan tillstodh och Soldaten Jacob Swensson att han, tilljka medh Soldaten Mattiss Swensson een gammal Järngryta ifrån giestgifwaren i Bohlum bortstuhlit, den dhe och strax ägaren skohla restituerat, blifwandes samma gryta werderat för 12 öre

utom hwilken Stöldh, Tiufwen Jacob Swensson åthskillig Tiufnadttillwittes, men han nekade aldeles att han någon Stöldh mehr begått, förutan det han för 4 år sedan i Kåkindz Häradtt Stuhlit ett Fåår, ifrån een Torpare under Rydh, för hwilket han är lagligen dömbd och afstraffat, Noch för 2 år sedan Stuhlit Ett Fåår i Walle Häradtt, ifrån Åboen i Simatorpet(?), för hwilken Stöldh han jämbwäll är Lagsökt och Corporaliter afstraffad.

Jacob Swensson Stältes å nyo för Rätten, och förmantes till Sanningens bekiännelse, särdheles att han tillstå motte den Stöld, som honom af Bonden Jon i Ballkiälla tillwittes, hwilken Bonde för något mehr än Ett Åhr sedan är worden bestuhlen, och både kläder och andre Maat saker mist, öfwertygandes Bonden Soldaten Jacob, att han tillförende ett par Jernskodde hiuhl i Hunnekulla i Wassbo och något Brödh i Greby i Wassbo Stuhlit, det Jacob Swensson tillstodh, men sade sig medh dhem som hiuhlen och Brödet mist, wara förlijkt, effter dhe och sitt återfått.

Men till dhen öfrige Stölden i Ballkielle nekade Jacob aldeles, hwilken icke heller på något Sätt Jacob Swensson kunde öfwerbevijas.

Resolutio.

Såssom Soldaten Jacob Swensson 2:ne resor för detta, för Stöldh är Lagsökt och afstraffad worden, och sådant Straff hoos honom doch ingen bättring wärkat, utan han och nu 3:die gången igenkommit, förutan den Stöldh, som han dess utan begått, för hwilken han icke är Lagsökt, mindre afstraffad, dy anstår denne Rätten intet Jacob Swensson lijf att förskohna, utan honom jämblikt Kong.. Straff Ordningen till död Straffet samt Galga och Green dömmar, blifwandes denne Ransakning och domb den Kongl. Håfrättens yttermehra högrättwijsa ompröfwande Ödmiukeligen underställt, Så och till Laga Ransakning och afgjörande Lämbnat, dhen dehlachtigheet, som Soldaten Mattiss Swensson och Soldaten Börje Gustafsson uti denna af Jacob Swensson begångne Stöld hafwa kunna, hwilken gärning dhe hwar för sig lagligen komma att Swara och omgiälla.

1697 den 7 dec – Göta Hovrätts sammandrag från flera häradar

Trenne ransakningar, från Gudhems och Vassbo häradar samt en dom från Gudhems härad, över soldaten Jacob Swensson, som frivilligen tillstått att han har slutit allt sedan barndomen. Uti Valle härad år 1687, dömdes han till penningböter, för ett par nya järnskodda hjul som han stal. Målsäganden har fått tillbaka dem samt sin andel av böterna. Sedermera har benämnde Jacob Swensson, efter egen bekännelse, för 4 år sedan i Kåkindz härad och i Valle härad för 2 år sedan blifvit avstraffad för stöld, dock har han inte låtit påskina någon bättring. Tvärtom har han tillsammans med soldaten Mats Swensson stulit åtskilliga slags kläder från Måns Persson i Bäckgården i Rådene, till ett värde av 19 daler 15 öre silvermynt, samt tillika med soldaten Börje Gustafsson stulit 28 nekar (kärvar) råg av åkern på Hornborga gårde, därav behållet 14 stycken värderade till 24 öre silvermynt samt från sin rotebonde (den bonde som ansvarade för den rote i bygden, vilken bekostade soldatens uppehälle) 15 stycken råg-nekar, samt ett stycke av en ”Jstra”(?), till ett värde av 19 öre silvermynt. Tillsammans med ovannämnde Mats Swensson, stal han en gammal järngryta från gästgivaren i Bolum, värderad till 12 öre silvermynt, så att allt detta tillhoppa blir 21 daler 12 öre silvermynt. Av detta skäl dömdes han till döden av Gudhems Häradsrätt, i enlighet med den kungliga straffordningen, men underställt saken till den Kungliga Hovrätten.

1697 den 7 dec – Göta Hovrätts sammandrag

Trenne ransakningar, ifrån Gudhems och Wassbo häradar, samt en domb ifrån bem:te Gudhems Häradtt, öfwer Soldaten Jacob Swenson, som frijwilligen tillstått dhet han af barndommen Stuhlet, och utj Walla härad, Anno 1687, waret dömbd till penningböter, för ett paar Nya Jernstockle hiuhl han stuhlet, och Målsäganden tillstått sigh igenbekommet samt sin andehlf af böterne Sedermehr hafwer bem:te Jacob, effter egen bekiännelse, för 4 år sedan i Kåkindz häradtt, och uthi Walla häradtt för 2 år sedan lagl:n för Stöld afstraffad waret, doch ingen bättring dereffter påskijna låtet, uthan tillhoppa med Soldaten Mathis Swenson, stuhlet ifrån Måns Pärson i Bäckgården i Rådene, åthskillige slagz kläder, å 19 Dr 15 öre Smtz värde, och tillijka med Soldaten Börje Gustafson stuhlet 2 neckor Roug af åckeren på hornborga gårde, deraf behållet 14 st: werderade för 24 : Smt och ifrån sin Rothe bonde 15 st: Rougneckar, samt ett stycke af en Jstra(?), å 19 öhre Smtz värde, item, tillhoppa med bem:te Mattes Swenson, en gammal Jerngryta, ifrån gästgifwaren i Bohlum, å 12 öre Smt, så att alt tillhoppa på denne Jacob Swenson belöpeer till 21 Dr 12 öre Smt, som gudhems Häradz Tingz Rätt, jemlijkt Kongl. Straffordning, dömbt honom till döden före och saken Kongl. hoff Rätten understält.

Resolutio: All den stund af actis finnes att Soldaten Jacob Swensson i frijwill:n tillstådt och bekiändt sig hafwa af Barndomen Stuhlet, och i samma odygd framhärdat så att han för 10 åhr sedan, på walla häradz Ting, waret till böter dömbd, för ett paar nya Jernskodda huuul, han stuhlet i Myckeltorp, Jemwähl, för 4 åhr sedan i walla Häradt corporaliter plichtadt för Stöld. Men deraf sig intet bättrat, utan sedermehr på åtskillige tijder och orter Stuhlet till 21 Dr 12 öre Smt, Så att Tingz Rätten, uthi anledning af strafordningen, dömdt honom till döden, derföre och som 1653 Åhrs Straffordning uthi 3 § är klar, att den som 3:die gången med tiufwerij beträdes skall till lifwet dömmas, ty blifuer Tingz Rättens domb, så mycket mehr och skiähligare af denna rätten approberad som bem:te tiuf sielf tillstår sig af underrätterna 3 reeser tillförende blefwet för tiufwerij till plicht dömbd: Men som högst Sahl. hans Kongl. Majj:ttz allernådigsta willia och tillåtelse waret att dhe måhl, som omgå Tiufwars till lifwet af straffande, skuhlla hans kongl. Majjt underdånigst refereras, så blif:r och denna Saak Eders Kongl. Majjtz eget allerdånigste behag med underdånigste derotion hemstäld.

Anno 1698 den 18 Januarij, blef hans Kongl. Majjtz allernådigste resolution af d: 11 Januarij nestledne till Excention befodrad.

Resolutio Regia (kungligt beslut) öfwer Tiufwen Jacob Swensson, att han skall för detta sitt grofwa och framherdelige Tiufwerij, androm waanartigom till Skräck och warnagell, och sig sielf till wälförtient Straff Vphängias.

Fler ärenden från Gudhems härad

Dessa ärenden gäller en komplettering till sammanställningen av "Mord, dråp och dödsdomar i Gudhems socken", som utgått från advokatfiskalens renoverade domböcker, som är samtida kopior av häradstingens protokoll och som förvaras av Göta hovrätt. Kompletteringen gäller:

- De protokoll som saknas bland advokatfiskalens handlingar, men som finns bland originalhandlingarna. De omfattar åren 1595, 1603, 1608, 1610 och 1625-1627 samt 1657.
- Ett ärende som saknas i Gudhems häradsprotokoll för år 1638, men som finns som en avskrift i Göta hovrätts arkivserie Criminalia.

Maritas make - mansbot (1595)

Gudhems häradsting den 30 april 1595

Kom För Rettæ Maritto widherpart i Borgona, och kräfde Enn mantz Booth Effter thenn man som hunn åtte, så Effter then war Jngen thing Effter hennaz man, som För Rette Beuistes, och honn inteth arfft hadhe Effter honum; wtann huat som honn Effter sin manz dödh haffdhe konndhe nemdhenn och Jagh icke Thaga peningr Ther igenn, **Ew** eij heller Effter som skielz i Edhz örom i 24 ca. ath ingenn må annan föruercka, Ther före sadhes samma maritta Frij för samma sin wedherpart.

Återgivet med modern svenska

Gudhems häradsting den 30 april 1595

Kom inför rätten Marits vederpart (motståndare) i Borgunda och krävde en mansbot efter den man som hon ägde (var gift med), så eftersom det inte fanns någonting efter hennes man, vilket bevisades för rätten, och hon inget arv hade av honom, utan vad som hon hade efter sin döde man kunde nämnden och jag (lagläsaren / häradshövdingen) inte ta peningar därifrån, inte heller efter skäl i Edsöresbalkens 24:e kapitel att ingen må annan förverka. Därför sades samma Marit fri för sina vederparter.

Nils - dräpt (1603)

Gudhems häradsting den 17 februari 1603

Jthem blef och afsagt, at huar **knutz** hustru och barn i Tonhem* icke kunna mz skäl och bewijs som lag siger, binda the till dråpit för hännas sonn Nils, som lag före fast hafuer, thå skall them blifua efter landt at wäria sigh med lagen, och wo= ro the nu redo med sina laga män, och wilia wäria sig, doch blef hänne än nw dagh länger gifuen till nästa wårting, at fly sigh bättre besked.

*Östra Tunhem

Återgivet med modern svenska

Gudhems häradsting den 17 februari 1603

Jämväl blev också av sagt att Knuts(?) hustru och barn i (Östra) Tunhem inte kunde med skäl och bevis såsom lagen säger, binda dem till dråpet på hennes son Nils, som lagen har fäst, då ska de bli efter land att värja sig med lagen, och var de nu redo med sina laga män och vill värja sig. Dock blev henne dag givet till nästa vårting, att skaffa sig bättre besked.

Anders Nilssons son - funnen död (1603)

Gudhems häradsting den 23 november 1603

Jthem Lasse Päderson i Stämmis=
torp* fäste 12 manna ed, så att han icke
war wollandes vthi Anders Erichzsons
sons död i Treesthena, huilken fandz
död på Treestena giärde.

*Stämmestorp i Brunnhems socken

Återgivet med modern svenska

Gudhems häradsting den 23 november 1603

Jämväl Lasse Pedersson i Stämmestorp (i Brunnhems socken) som fäste en 12-mannaed, att han inte var vållande till Anders Erikssons sons död i Trestena, vilken återfanns död på Trestena gårde.

Lars Perssons dråp på Måns Larsson (1608)

Gudhems häradsting den 4 maj 1608

Anno 1608 thenn 4 Majj hölltz herradtztingh wdij Gudums herradt öfueruarendes konuge Maiz uar aller nådigesthe herris Fougde welför= standig Anders Erichsonn. Suenn Anderssonn på Stybbe Botuid larß:n på båletorp*. herriß nempdt och Meninge almoge såsom tings befo= cht hade :/ Jblandh andre Erender såsom förhandlades. Bleff fördt för Rätte een fru Cicelas landbo till haga. benempdt Lars personn i Brunnom* i för[nemp]de herradh. med sine widerparter. till at ut Ransa= cka och förfara om ett wisth proff om dett slagzmål som ähr skeidt emellan för:de lars personn och Manns larson i brunnom såsom dödenn leedh begge bönderne fru Cicillas landbor :/ huilchit slagzmål så haff:r sigh tilldragit. at de både hafue sittit och druckit medh deris husbon= de fougde. om dagenn. och denne lars person som tilslogh skulle skiytze hosbonde fougden dedenn och bort till andra lanbor med sine öcher och hade fört dem dit i fägårdenn såsom mans larson bodde at de der skulle stå till Redtz :/ och förde mans war ganngenn heem före att och hade achtet gå i sengh :/ i det samme kom lars effter gangande och fann sine öcher intit hafua för sig at äta. Och der öfuer hann wredgades. och begynte Ropa och skiella kallade tiufuer och ander hån= nick ordh :/ Så steg mans wt och suarede honum war sielff en tiuff och steg til honnom med blotta hender. och lars slog strax till honnom med en marstache tu slag i hufuedit der af hann död leedh 1½ dyng= en der effter :/ Jnngenn lengre eller yttermere tretto hade de sig nogonn tid emellom :/ at thze nu så tilgangit ähr / thz gud beter ./ witne deße effter:ne med deris eed på lagbochenn Nemlig mansis gårdbo

*möjligen Båltorp i Sätuna sn

*Brunnhem

torstenn personn och Mansis hustru. effter der intit flere kommo tilsto=
dis ner slagzmålit skiedde teslickis bekienner Lars personn thz samma
nesten så tilgångit wara :/ Jtem Mansis hustru och hennes anhang
wnderdånigeste aff vår aller N: konungh begiere at dee motte
taga bötter för den döde effter der ere mange små barn effter
honom sammeledes hafuer och hann mange små barn som tillslogh.

Gudhems häradsting den 21 november 1608

Bleff fördt för Rette Lars pedersonn i Brunnom* såsom
hafuer i hielslagit Manns Larsson i Brunnom Begge frå
Cicelas landbor till haga :/ Så effter at tuenne Resor opå
tinge hafuer warit hanß prof Ransachet och hann ähnn nu
till det tridie ting intit hafuer med den dödes slecht
förenet om dag eller boot huar före ähr herriß nempdt
tillfrågat om de kunne werie hans Liff om förde dråp
thz de necke icke kunne werie hans Liff wthen huadh
nåder war N: öffuerhet der om giöre Will stelles
wnderdånigßh till H: M:tz der om.

*Brunnhem

Återgivet med modern svenska

Gudhems häradsting den 4 maj 1608

Anno 1608 den 4 maj hölls häradsting uti Gudhems härad, övervarandes
konungs majestäts vår alla nådigaste herres fogde, välförståndige Anders
Eriksson, Sven Andersson på Stybbe, Botvis Larsson på Båltorp (i Sätuna
socken?), häradsnämnden och menige allmogen som hade tingsbefogenhet.
Ibland andra ärenden som förhandlades, blev förd för rätten en fru Cecilias
landbo till Haga, benämnd Lars Person i Brunnhem i förnämnda härad, med
sina viderparter (motståndare) till att rannsaka och förfara om ett visst
prov om det slagsmål som är skett mellan förnämnde Lars Persson och
Måns Larsson i Brunnhem som döden led, bägge bönderna är fru Cecilias
landbor, vilket slagsmål så har sig tilldragit att de båda hade suttit och
druckit med deras husbonde och fogde under dagen, och denna Lars
Persson som tillslog skulle skjutsa husbonde-fogden dädan (därifrån) och
bort till andra landbor med sina ök och hade fört dem dit i fägården där
Måns Larsson bodde, att de där skulle stå tillreds, och förnämnde Måns
hade gått hem före och hade aktat att gå i säng. I detsamma kom Lars
gåendes efter och fann sina ök intet hade fått att äta och däröver vredgades
och började ropa och skälla och kallade honom tjuv och andra hånande ord.
Då steg Måns ut och svarade honom att han själv var en tjuv, och steg till
honom med blottade händer, och Lars slog strax till honom med en
marstake (en stake som tillhör en arbetsvagn) två slag i huvudet, därav han
döden led 1½ dygn därefter. Ingen längre eller yttermera träta hade de sig
någon tid emellan, att det nu så tillgånget är, det Gud bättre, det vittnade
dessa efternämnda med deras ed på lagboken, nämligen Måns gårdbo
Torsten Persson och Måns hustru. Eftersom inga fler kom tillstådes när
slagsmålet skedde, desslikes bekänner Lars Persson detsamma att det
nästan var tillgånget så. Jämväl Måns hustru och hennes anhang,
underdånigast av vår allas nådige konung begärde att de måtte ta böter för
den döde eftersom det är många små barn efter honom, sammaledes har
han som slog många små barn.

Gudhems häradsting den 21 november 1608

Blev förd för rätten Lars Pedersson i Brunnhem som har slagit ihjäl Måns
Larsson i Brunnhem, bägge är fru Cecilias till Haga landbor, så eftersom han
två gånger på tinget prövats och rannsakats och han ännu vid detta tredje
ting inte har förenats med den dödes släkt om dag och bot, varför är nu
häradsnämnden tillfrågad om de kan värja hans liv om förnämnda dråp, det

de inte kunde neka att värja hans liv, utan vad nåd överheten nämligen vill göra därom, ställs underdånigt till Hans Majestät.

Mansbot efter dråpet på Olof Björnsson (1608)

Gudhems häradsting den 21 november 1608

Jtem oluff börsons hustru i höstenna* klager opå Jonn nilßn i espeås* om en Mansboot hann skolle optagit som henne kom till ner Jons fader Nills perßonn war fougde her i heredit för mange åhr sedenn förlidnne :/ Så er thz beu= isligit med gamble dombochen som på det är war som samme slagzmåll för Rette öffuervegit bleff at denn sach föl till det 22 Capitil i dråpemålom at thz för till 40 mark sach till treskifftes. der aff er beu isligit at för[nemp]de hustru hafuer i målzegennde sach opp:tt 8 örtger och 13 mark och konungen och heredit sinn Rett aff for[nemp]de 40 mark. Menn så beuier ionn med welb: michel arffuidßons breff at honn och för honnom klandrat haffuer om för[nemp]de bot ner hann och her i för[nemp]de heredit sitit hafuer för Rette. och hann heller icke kunne wise henne till store bott ähnn lagenn med giffuer :/ thz samme segeß henne ähnn nu aff at ingenn kann wiiße henne till nogonn yterli gere bott en som tillforende giort ähr och för[nemp]de Jonn bör henne intet mere suare till nogon boot @ hesth effter det för mange år sedan wtgangit ähr.

*Högstena

*Äspås i Håkantorps socken

Återgivet med modern svenska

Jämväl Olof Björnssons hustru i Högstena som klagar på Jon Nilsson i Espås (i Håkantorps socken) om en mansbot han ska ha upptagit, som henne tillkom när Jons fader Nils Persson var fogde här i häradet för många år sedan.

:/ Så är det bevisligt med gamla domboken som på det är, att detta slagsmål övervägdes av rätten så att det sakfölls till det 22:a kapitlet i dråpmålabalken, så att saken blev 40 mark till treskiftes. Därav är bevisligen att förnämnda hustru har i målsägarens sak upptagit 8 örtugar och 13 mark, och att konungen och häradet fått sin rätt (andel) av förnämnda 40 mark. Men så bevisar Jon med välborne Mickael Arvidssons brev att hon också för honom har klandrat om förnämnda bot när han här i häradet har suttit för rätten, och han heller inte kunde visa henne till större bot än lagen medgiver. :/

Detsamma säges till henne nu, att ingen kan visa henne till någon ytterligare bot än som tidigare är gjort, och förnämnde Jon bör henne inte svara mer till någon bot, allra helst eftersom det är utgången för många år sedan.

Lars dråp på en bonde (1608)

Gudhems häradsting den 21 november 1608

Jtem Sigge börsonn i skara tilltalede Larß på Stompnen i måreby at hann för nogre åhr sedenn skulle hafua slagit en bonnde med en Sten at hann der aff skolle bliffue död och effter de opå ingenn partenn hade nogre witnne eller

beuß her om der före bleff opsat till widere Ransachni=
ng at huar kommer fram med sin beuß @

Gudhems häradsting den 21 november 1608

Jtem kommo för Rette manß personn i måreby på Sto=
mpnenn och lariß på Stompnenn och försonte för slagzm=
äll. Mans hafuer slagit Larß med en sten blåslagh der
före böte 3 mark till 3 [skif]tis

Jtem larß hoggit manß kiötsår böte målegende 3 mark och
3 mark till 3 [skif]ts

Återgivet med modern svenska

Gudhems häradsting den 21 november 1608

Jämväl, Sigge Björnsson i Skara tilltalade Lars på Stommen i Mårby att han
för några år sedan skulle ha slagit ihjäl en bonde med en sten, så att han
därav skulle ha blivit död, och eftersom ingen av parterna hade några
vittnen eller bevis härom, så blev saken uppsatt till vidare rannsaking att
de kommer fram med sina bevis.

Gudhems häradsting den 21 november 1608

Jämväl kom för rätten Måns Persson i Mårby på Stommen och Lars på
Stommen och försonades för slagsmål. Måns har slagit Lars med en sten så
han är blåslagen, där för böta 3 mark till treskiftes.

Jämväl Lars har huggit Måns ett köttsår, böta målsägaren 3 mark samt 3
mark till treskiftes.

Lars Hvass dråp på Jöns Persson (1608)

Gudhems häradsting den 21 november 1608

Jtem kom för Rette Jönß pedersonns effterlefuerska i
tonum* med någre aff sitt anhanng och tillmätte Larß
huaß at hennes framlidne man skolle bliffue död aff
ett slag som Laße slog honom med en öx. bleff heer så
affsagdt om de wille hafue honom för san dråpere då
skolle de på neste ting her effter binde honom der
till effter dom lagh förmeler effter för[nemp]de Jönß
en lang tid her effter leffde til det förste war han
ope på tridie wechenn och gjorde sit ganng och sedenn
blef sengledis opå en manadtz tidh. beretter hanß hustru
och om prestemotz marchned war han åter ope igenn och
war i skara marchnedh och war då wid paß ope på 6
wichorß tidh och der effter åter bleff sengledis opå
14 dagerß tid och så bleff död. @

* Östra Tunhem

Jtem Laße huaß beroper sig på denne effterne witne
N: per ingemarsonn Anders personn Anderß Suensonn and=
ers töresonn Suenn hannsonn sampt ambiörn i århet=
torp Lendtznamn deße 6 männ gjorde dereß eed opå lag=
bochenn at de opå åtskillige tider åtfrågede förnempde
Jöns persson om gud teckes at kalla honom, om hann
dåg wille skylle Laß huaß för sin dödh der om hann
för dem förneckat hafuer @

Jtem her Jönß i tunnom* kyrckeherrenn her och bekien=
nner at ner hann honom medh sacramentit besöchte
då åtfrågade hann om han hade nogre ouener då hafuer

* Östra Tunhem

hann och det förnecktet men icke nempde kyrckeherr=
enn Laß huaß i namn alenisth. det bekienner hann
och siger sigh icke heller komma Laße her om i hogh.
her om gjorde her Jönns och sin ed opå.

Jtem hustru ingeborg i tunom* för[nemp]de Jönns personns nerskylle * Östra Tunhem
frenka gjorde och sin eed på lagbochenn at hon och hafuer
talat med sin frende nesten wid samme stund och time
litit förr ähnn hann aff leedh och frågede honom om
han hade onnt aff Laß huasis handeuercke. då suare=
de han Neij iag hafuer gifuit wenskap och wil intit
mer bekymbres der om. iag hafuer ont i alle mine
ledemoter :/ och hanß hustru bad at iagh intit skolle be=
bekymbre* honom der om för dij han wredgaß der aff *"be" är dubbelskrivet
thz iag och nesten förmercka kunne @

Återgivet med modern svenska

Gudhems häradsting den 21 november 1608

Jämväl kom för rätten Jöns Pederssons efterleverska i (Östra) Tunhem med några av sitt anhang och tillmätte Lars Hvass att hennes framlidne man skulle ha blivit död av ett slag som Lasse slog honom med en yxa. Blev här så av sagt (tillfrågat) om de ville ha honom för sann dråpare. Då ska de på nästa ting härefter binda honom därtill efter lag. Förmåler att förnämnda Jöns en lång tid härefter levde. För det första var han uppå tredje veckan och gjorde sitt "gång" och sedan blev sängliggandes på en månads tid, berättar hans hustru och om "prästemots" marknadstid, var han åter uppe igen och var på Skara marknad, och var då vid pass uppe på 6 veckors tid och blev därefter åter sängliggandes 14 dagar och så blev död.

Jämväl beropar sig Lars Hvass på dessa efternämnda vittnen, nämligen Per Ingemarsson, Anders Persson, Anders Svensson, Anders Töresson, Sven Hansson och länsman Ambjörn i Åretorp. Dessa 6 män gjorde deras ed på lagboken att de på åtskilliga tider tillfrågade förnämnde Jöns Persson om Guds täckes (ville) kalla honom, och om han ändå ville beskylla Lars Hvass för sin död. Därom har han nekat inför dem.

Jämväl herr Jöns i (Östra) Tunhem, kyrkoherde här, och bekänner att när han sökte honom med sakramentet (nattvarden), då tillfrågades han om han hade några ovänner. Då har han också förnekat det, men inte nämnt kyrkoherren Lars Hvass vid namn allenast. Det bekänner han och säger sig inte heller komma ihåg Lars härom. Härom gjorde herr Jöns också sin ed uppå.

Jämväll hustru Ingeborg i (Östra) Tunhem, som förnämnde Jöns Perssons närskylde (närbesläktade) fränka gjorde sin ed på lagboken, att hon också har talat med sin frände vid samma stund och timligt (avslutningsvis) förrän han avled och frågade honom om han hade ont av Lars Hvass handverk. Då svarade han: "Nej, jag har givit vänskap och vill inte mer bekymras därom. Jag har ont i alla mina leder, och hans hustru bad att jag inte ska bekymra honom därom, eftersom han vredgas därav, vilket jag också nästan kunde märka".

Per Mårtensson och Ebba Jonsdotter - hor (1626)

Gudhems häradsting den 8 maj 1626

Samma dagh.

Framstig förr tjngitt Pedeer Mår=
thenßon i Sigerstadhtorpa, huilken

bekende sigh att hafua giordt hoor
medh Sin Legopiga Jbba Jonsdotter
huilken och nu Stodh her fan(...)*
Rätten och medh henne aflatt barn
och hafuer fönne schrifne Peder J(cke)*
fönnes giortt hoor; Dömdes nu
bådhe hoorkarenn och hoorkonan
Effter Guds Lagh Lev: 20 till död(en)*
Doch Saken till then lofueilighe k(ong)*
lige Rättens gunnstiga föreklaring
tienstuilligen Vpskuttin.

*slutet på raden saknas

*slutet på raden saknas

*slutet på raden saknas

*slutet på sidan saknas

Återgivet med modern svenska

Gudhems häradsting den 8 maj 1626

Samma dag framsteg för tinget Peder Mårtensson i Segerstadstorp, som har gjort hor med sin legopiga Ebba Jonsdotter som nu stod här framför rätten, och med henne avlat barn, och har nu förutskrivna Peder inte förut gjort hor. Dömdes nu både horkarlen och horkvinnan efter Guds lag Leviticus (Tredje Moseboken) kapitel 20 till döden. Dock är saken uppskjuten till den lovliga kungliga rättens gunstliga förklaring.

Anders dråp på Anders Bis (1626)

Gudhems häradsting den 9 november 1626

Framsteltis för Rätten Anders
på Kusllin* huilkett hafuer
Jhiällslagitt Anders Bijß i Bor=
gonne, Blef för Samma Mis=
gernings skull Efter Guds Lagh
Dompt till Döden, Doch Sakenn
till then lofueilighe konungelige
Rättens gunstige förklaringh
tienstuellighen vpskutin.

*Kullen i Gudhems socken

Återgivet med modern svenska

Gudhems häradsting den 9 november 1626

Framställdes för rätten Anders på Kullen (i Gudhems socken) som har slagit ihjäl Anders Bis i Borgunda, och blev för samma missgärnings skull efter Guds lag dömd till döden. Dock är saken uppskjuten till den lovliga kungliga rättens gunstliga förklaring.

Anders Bengtsson - tjuv (1638)

Gudhems häradsting den 27 oktober 1638 - Extra ordinarie ting

Detta ärende från Gudhems härad finns inte med i häradsrättens protokoll, utan endast som en kopia som skickats till Göta hovrätt.

Framfördis för tingit Andhers Bengtßon i Wartoffta, huilkin offänteligh bekiände, at han för 3 wickor se=
dan om en Lögerdags nat hafuer Stullit en oxe ifrån

Leytenanten Jacob Simonson i tiörbiörnatorph, godh för 6 Rickz daller, och Ledde honom till Stora Wånga i Skåningshäradt huilkit ähr 5 fierdingswäg* ther han han* hafuer sin fadher, och thet strax slachta samma oxe, och bekiänner at han sadhe för sin fadher, at han köpte samma oxe för en häst han hadhe : Nu effter Sacken är Oppenbar och frijtwilligen bekiändh : kunne Rättien icke frija honom för thet Straff som i 2 Cap: i tiuffua Balck: förmäles : Dock Sacken till then Loffue= lige konungslige Rättins i Jönnekiöpingh gunstige för= klaringh tienstwilligen wpskuttin.

*alltså 5 fjärdedels mil

*upprepat ord

Göta hovrätt den 6 November 1638

24) Een doom ifrån Gudheems ht: öffwer Anders Benchtson hwilken haffwer stulitt een oxe ifrån Jacob Simonson i tor= biörnatorp, godh för 6 Rixdr detta ähr be kiändt af Anders.

Resolutio Effter tiufnadhan är ringa, och Anders för tiuffwerij till förrenne eij ähr laghöfder, derföre bliffwer han benådhd lijffwet, skall giffwa målzäganden sitt igen, bööta tredubbelt så mykitt tiuffnadhen werdh ähr och stå vppenbara skriff.

Återgivet med modern svenska

Gudhems häradsting den 27 oktober 1638 - Extra ordinarie ting

Fram fördes inför tinget Anders Bengtsson i Vartofta, vilken offentligen bekände att han för 3 veckor sedan om en lördags natt (den 6 okt 1638) har stulit en oxe från löjtnanten Jacob Simonsson i Torbjörntorp, vilken var god för 6 riksdaler, samt ledde den till Stora Vånga i Skånings härad, vilket är 5 fjädingsväg (5 x 3250 meter = 16,25 km) där han har sin fader. Strax slaktade han den oxen där samt bekänner att han sade till sin fader att han köpt oxen för en häst som han hade. Nu när saken är uppenbarad och frivilligen bekänd, kunde rätten inte fria honom för det straff som anges i 2:a kapitlet i Tjuvabalken. Dock är saken gunstigen uppskuten till den lovliga kungliga hovrätten i Jönköping för tjänstvillig förklaring.

Göta hovrätt den 6 November 1638

24) En dom från Gudhems härad över Anders Bengtsson som har stulit en oxe från Jacob Simonsson i Torbjörntorp, god för 6 riksdaler. Detta är bekänt av Anders Bengtsson.

Beslut: Eftersom tjuvnaden är ringa och Anders Bengtsson ej tidigare är lagförd, därför blir han benådad livet, men ska giva målsägaren sitt igen och böta tredubbelt så mycket som tjuvnaden är värd samt stå uppenbar skrift.

ÖVRIGT - kulturhistoriskt intressanta ärenden

Anders Anderssons moder - satte nycklarna i dörren (1595)

Gudhems häradsting den 30 april 1595

Anderz andherßon oluff Bengtßons styffßon widh öuer=
kiorcka* frågadhe her förretta om här ware nåkon som wiste
i huat fattigdom som hanz fadher andhers i Berga* war död
Så wittnadhe alle man så många som them kundhe, att hanz
modher för fattigdom och många giell skull satte nöcklarna i dörren
och gick ther iffränn ther opå gaff iagh honom Beuiß

*Överkyrka i Gökhemms socken

*Berga i Torbjörntorps socken

Återgivet med modern svenska

Gudhems häradsting den 30 april 1595

Anders Andersson, Olof Bengtssons styvson vid Överkyrka (i Gökhemms socken), frågade här för rätten om här fanns någon som visste i vad fattigdom som hans fader Anders i Berga (i Torbjörntorps socken) blev död. Då vittnade alla män, så många som kunde, att hans moder för fattigdom och många gäll (skatter) satte nycklarna i dörren och gick därifrån. Därpå gav jag honom bevis.

Arvid Töresson - skilsmässa (1595)

Gudhems häradsting den 23 november 1603

Jthem effter Arfue Töreßon i horn=
borga icke will blifua host sin hustru
för then fallande Siukan skull, Eij el=
ler skiötte hon om att boskapa medh
honom, derföre, blifuo the så förlichte
att hon skulle hafua igen allt thz hon
hade till honom.

Återgivet med modern svenska

Gudhems häradsting den 23 november 1603

Jämväl kom Arvid Töresson i Hornborga som inte vill bli kvar hos sin hustru för hennes fallandesjukas (epilepsi) skull, ej heller skötte hon om att boskapa med honom. Därför blev de så förlikta att hno ska han igen allt det som hon hade med sig till honom.

Anders Arvidsson - dräpt galt (1603)

Gudhems häradsting den 23 november 1603

Jthem Anders Arfueßon i Anis=
åsen* fäste 6 manna ed, att han icke
dulde eller ått vp then gallten som han
iehiel slogh för Nills Byrgeson i Tree=

*i Bjärka socken

sthena, och hafuer han gifuit honom
betallning för samme galt,

Återgivet med modern svenska

Gudhems häradsting den 23 november 1603

Jämväl Anders Arvidsson i Anisåsen (i Bjärka socken) fäste 6-mannaed att han inte dolde eller åt upp den galten som han ihjålslog för Nils Birgersson i Trestena, och han har givit honom betalning för den galten.

Botvid Larsson - Dåligt skötta hus (1603)

Gudhems häradsting den 23 november 1603

Samma tid war och nämnden
och synte Smidzgården i Brunnom*
som Böttuid Larsson nu widertagidt
hafuer, brukar och besiter, och fandz der
ingen hus behollen, mer än en liten
stufua och itt gammalt härberg, the
woro nogodt beholdne, the Andre woro
alle Slädt i grund förfalldne.

*Smedsgården i Brunnhems socken

Återgivet med modern svenska

Gudhems häradsting den 23 november 1603

Vid samma tid syndade nämnden Smedsgården i Brunnhem, vilken Botvid Larsson nu har vidtagit, brukar och besitter, och där fann de inga behållna hus, förutom en liten stuga och ett gammalt härbre som var någorlunda behållna. De andra var alla slätt i grunden förfallna.

Ett hittebarn (1610)

Gudhems häradsting den 15 februari 1610

Kom för Rette her suens dreng i stönstorp be:n nilß hockanßon
haf:r belegrit et quinfolch som er et hittebarnn hafuer Rådth
henne med barnn der före böte - 12 mark 3:ts

Återgivet med modern svenska

Gudhems häradsting den 15 februari 1610

Kom för rätten herr Svens dräng i Stenstorp, benämnd Nils Håkansson som har belägrat ett kvinnfolk som är ett hittebarn, och har rått (gjort) henne med barn. Där för böta 12 mark till treskiftes.